

DE EU - GRONDWET

- De lezersvriendelijke editie

Geachte lezer,

Hierna vindt u de definitieve tekst van het ‘Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa’ zoals die door de staatshoofden en regeringsleiders op vrijdag 18 juni werd goedgekeurd, vervolgens afgewerkt en formeel ondertekend op de Capitooolheuvel in Rome op vrijdag 29 oktober 2004.

We hebben het ontwerp van EU-Grondwet lezersvriendelijk gemaakt aan de hand van de volgende ingrepen:

- onderstreping van de belangrijkste woorden waardoor men de tekst snel kan doornemen;
- commentaren en kruisverwijzingen in de marge om de inhoud bevattelijker te maken;
- een uitvoerig register zodat een artikel makkelijk kan worden teruggevonden;
- **duidelijke symbolen** voor de besluitvormingsprocedure: * het EP wordt gehoord, ** het EP kan wijzigingen voorstellen en een verwerping uitspreken, *** goedkeuring van het EP nodig, U = eenparigheid van stemmen in de Raad, X = gekwalificeerde meerderheid in de Raad, XX = supergekwalificeerde meerderheid.
- **Een * en een X in het vet duiden op NIEUWE procedures in vergelijking met het Verdrag van Nice.**
- De nummers tussen haakjes zijn artikelen over hetzelfde onderwerp in het Verdrag van Nice. Zelfs identieke bewoordingen kunnen een verschillende inhoud hebben omdat de vele nieuwe horizontale artikelen in de Grondwet de interpretatie van artikelen kunnen veranderen.

Indien de Grondwet wordt aangenomen, kan een eenparige Europese Raad eenparigheid van stemmen wijzigen in gekwalificeerde meerderheid en bijzondere procedures in de gewone wetgevingsprocedure van artikel III-396.

Deze editie is gratis beschikbaar (in elektronische vorm) voor niet-commercieel gebruik. Het document kan in verscheidene talen worden gedownload via www.euabc.com. U mag de tekst downloaden naar uw computer, hem op uw homepagina plaatsen en hem doorsturen naar iedereen die erin geïnteresseerd is.

Het document is gebaseerd op het officiële document¹ van de Conventie, dat in drie fasen wijzigingen heeft ondergaan: eerst door de juridische dienst van de Raad², dan door de staatshoofden en regeringsleiders³ van de EU-lidstaten en dan weerom door de juridische specialisten van de lidstaten en de juridische dienst van de Raad. We hebben ook een alternatief verslag bijgevoegd dat door de Conventie aan de staatshoofden en regeringsleiders werd voorgesteld met betrekking tot de toekomst van Europa.

Ik zou mijn dank willen uitspreken tegenover de vele kundige medewerkers en met name tegenover John Fitzmaurice, voormalig Commissieambtenaar, en Richard Corbett, de rapporteur van het Europees Parlement over de Grondwet, voor hun vele kostbare correcties. Suggesties voor verdere verbeteringen blijven steeds welkom.

---

¹ Kan worden teruggevonden op <http://european-convention.eu.int>.

² Zie document IGC 50/03 http://ue.eu.int/igc/doc_register.asp?content=DOC&lang=EN en http://ue.eu.int/cms3_applications/Applications/igc/doc_register.asp?lang=EN&cmsid=576.

³ IGC 81/04, 85/04 en 87/04 kunnen worden teruggevonden op <http://ue.eu.int>.

12 december 2004

(c) Jens-Peter Bonde

Telefoon: +32 2 28 45 167 / +45-4449 0251

E-mail: jbonde@europarl.eu.int

www.bonde.dk / www.bonde.com / www.euabc.dk / www.euabc.com

INHOUD

<u>PREAMBULE</u>	8
<u>DEEL I</u>	13
TITEL I: DEFINITIE EN DOELSTELLINGEN VAN DE UNIE	13
TITEL II: GRONDRECHTEN EN BURGERSCHAP VAN DE UNIE	16
TITEL III: BEVOEGDHEDEN VAN DE UNIE	17
TITEL IV: INSTELLINGEN EN ORGANEN VAN DE UNIE	21
<i>HOOFDSTUK I - INSTITUTIONEEL KADER</i>	21
<i>HOOFDSTUK II - OVERIGE INSTELLINGEN EN ADVIESORGANEN VAN DE UNIE</i>	30
TITEL V: UITOEFENING VAN DE BEVOEGDHEDEN VAN DE UNIE	32
<i>HOOFDSTUK I - GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN</i>	32
<i>HOOFDSTUK II - BIJZONDERE BEPALINGEN</i>	36
<i>HOOFDSTUK III - NAUWERE SAMENWERKING</i>	40
TITEL VI: HET DEMOCRATISCHE BESTEL VAN DE UNIE	42
TITEL VII: FINANCIËN VAN DE UNIE	45
TITEL VIII: DE UNIE EN HAAR NAASTE OMGEVING	47
TITEL IX: HET LIDMAATSCHAP VAN DE UNIE	47
<u>DEEL II: HANDVEST VAN DE GRONDRECHTEN VAN DE UNIE</u>	51
PREAMBULE	51
TITEL I - WAARDIGHEID	52
TITEL II - VRIJHEDEN	53
TITEL III - GELIJKHEID	56
TITEL IV - SOLIDARITEIT	58
TITEL V - BURGERSCHAP	60
TITEL VI - RECHTSPLEGING	62
TITEL VII - ALGEMENE BEPALINGEN BETREFFENDE DE UITLEGGING EN DE TOEPASSING VAN HET HANDVEST	64

<u>DEEL III: BELEID EN WERKING VAN DE UNIE</u>	66
TITEL I - ALGEMEEN TOEPASSELIJKE BEPALINGEN	66
TITEL II - NON-DISCRIMINATIE EN BURGERSCHAP	67
TITEL III - INTERN BELEID EN OPTREDEN	70
<i>HOOFDSTUK I - INTERNE MARKT</i>	70
Afdeling 1 - Totstandbrenging en werking van de interne markt	70
Afdeling 2 - Vrij verkeer van personen en diensten	71
Onderafdeling 1 - Werknemers	71
Onderafdeling 2 - Vrijheid van vestiging	73
Onderafdeling 3 - De vrijheid van dienstverrichting	76
Afdeling 3 - Vrij verkeer van goederen	78
Onderafdeling 1 - De douane-unie	78
Onderafdeling 2 - Douanesamenwerking	79
Onderafdeling 3 - Het verbod op kwantitatieve beperkingen	79
Afdeling 4 - Kapitaal en betalingen	80
Afdeling 5 - Regels betreffende de mededinging	83
Onderafdeling 1 - Regels voor ondernemingen	83
Onderafdeling 2 - Steunmaatregelen van de lidstaten	86
Afdeling 6 - Bepalingen betreffende belastingen	89
Afdeling 7 - Gemeenschappelijke bepalingen	90
<i>HOOFDSTUK II - HET ECONOMISCH EN MONETAIR BELEID</i>	93
Afdeling 1 - Het economisch beleid	93
Afdeling 2 - Het monetair beleid	100
Afdeling 3 - Institutionele bepalingen	103
Afdeling 4 - Specifieke bepalingen voor de lidstaten die de euro als munt hebben	105
Afdeling 5 - Overgangsbepalingen	107
<i>HOOFDSTUK III - BELEID OP ANDERE GEBIEDEN</i>	112
Afdeling 1 - Werkgelegenheid	112
Afdeling 2 - Het sociaal beleid	114
Afdeling 3 - Economische, sociale en territoriale samenhang	122
Afdeling 4 - Landbouw en visserij	124

Afdeling 5 - Het milieu	128
Afdeling 6 - Consumentenbescherming	130
Afdeling 7 - Vervoer	131
Afdeling 8 - Trans-Europese netwerken	134
Afdeling 9 - Onderzoek en technologische ontwikkeling en ruimte	136
Afdeling 10 - Energie	140
<i>HOOFDSTUK IV - RUIMTE VAN VRIJHEID, VEILIGHEID EN RECHT</i>	141
Afdeling 1 - Algemene bepalingen	141
Afdeling 2 - Beleid inzake grenscontroles, asiel en immigratie	142
Afdeling 3 - Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken	146
Afdeling 4 - Justitiële samenwerking in strafzaken	148
Afdeling 5 - Politieke samenwerking	152
<i>HOOFDSTUK V - DE GEBIEDEN WAAROP DE UNIE KAN BESLUITEN</i>	154
<i>ONDERSTEUNEND, COÖRDINEREND, OF AANVULLEND OP TE TREDEN</i>	
Afdeling 1 - Volksgezondheid	154
Afdeling 2 - De industrie	156
Afdeling 3 - Cultuur	157
Afdeling 4 - Toerisme	158
Afdeling 5 - Onderwijs, jeugd, sport en beroepsopleiding	159
Afdeling 6 - Civiele bescherming	161
Afdeling 7 - Administratieve samenwerking	162
TITEL IV - ASSOCIATIE VAN DE LANDEN EN GEBIEDEN OVERZEE	163
TITEL V - HET EXTERN OPTREDEN VAN DE UNIE	165
<i>HOOFDSTUK I - ALGEMEEN TOEPASSELIJKE BEPALINGEN</i>	165
<i>HOOFDSTUK II - HET GEMEENSCHAPPELIJK BUITENLANDS EN VEILIGHEIDSBELEID</i>	167
Afdeling 1 - Gemeenschappelijke bepalingen	167
Afdeling 2 - Het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid	174
Afdeling 3 - Financiële bepalingen	177
<i>HOOFDSTUK III - DE GEMEENSCHAPPELIJKE HANDELSPOLITIEK</i>	179

<i>HOOFDSTUK IV - SAMENWERKING MET DERDE LANDEN EN HUMANITAIRE HULP</i>	180
Afdeling 1 - Ontwikkelingssamenwerking	180
Afdeling 2 - Economische, financiële en technische samenwerking met derde landen	182
Afdeling 3 - Humanitaire hulp	182
<i>HOOFDSTUK V - BEPERKENDE MAATREGELEN</i>	184
<i>HOOFDSTUK VI - INTERNATIONALE OVEREENKOMSTEN</i>	184
<i>HOOFDSTUK VII - BETREKKINGEN VAN DE UNIE MET INTERNATIONALE ORGANISATIES EN DERDE LANDEN EN DE DELEGATIES VAN DE UNIE</i>	188
<i>HOOFDSTUK VIII - TOEPASSING VAN DE SOLIDARITEITSCLAUSULE</i>	188
TITEL VI - WERKING VAN DE UNIE	189
<i>HOOFDSTUK I - INSTITUTIONELE BEPALINGEN</i>	189
Afdeling 1 - Instellingen	189
Onderafdeling 1 - Europees Parlement	189
Onderafdeling 2 - Europese Raad	193
Onderafdeling 3 - Raad van ministers	194
Onderafdeling 4 - Europese Commissie	195
Onderafdeling 5 - Hof van Justitie van de Europese Unie	197
Onderafdeling 6 - Europese Centrale Bank	208
Onderafdeling 7 - Rekenkamer	209
Afdeling 2 - De adviesorganen van de Europese Unie	212
Onderafdeling 1 - Het Comité van de Regio's	212
Onderafdeling 2 - Het Economisch en Sociaal Comité	213
Afdeling 3 - De Europese Investeringsbank	214
Afdeling 4 - Bepalingen die de instellingen, organen en instanties van de Unie gemeen hebben	215
<i>HOOFDSTUK II - FINANCIËLE BEPALINGEN</i>	220
Afdeling 1 - Meerjarig financieel kader	220
Afdeling 2 - De jaarlijkse begroting van de Unie	221
Afdeling 3 - De uitvoering van de begroting en de kwijting	225
Afdeling 4 - Gemeenschappelijke bepalingen	226

Afdeling 5 - Fraudebestrijding	228
<i>HOOFDSTUK III - NAUWERE SAMENWERKING</i>	228
TITEL VII: GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN	232
<u>DEEL IV: ALGEMENE EN SLOTBEPALINGEN</u>	236
ALTERNATIEF VERSLAG	244
CONCORDANTIETABEL	249
GEKWALIFICEERDE MEERDERHEID IN DE RAAD	262
REGISTER	263

De kernwoorden en de opmerkingen in de marge, de X'en en de *'en maken geen deel uit van de ontwerp-Grondwet

De ondertekenaars van

- Oostenrijk
- België
- Cyprus
- Tsjechische Republiek
- Denemarken
- Estland
- Finland
- Frankrijk
- Griekenland
- Duitsland
- Hongarije
- Ierland
- Italië
- Letland
- Litouwen
- Luxemburg
- Malta
- Nederland
- Polen
- Portugal
- Slowakije
- Slovenië
- Spanje
- Zweden
- Verenigd Koninkrijk

(Roemenië, Bulgarije en Turkije hebben het Verdrag medeondertekend omdat ze erkend zijn als kandidaat voor toetreding)

Het voorstel om het christelijk erfgoed te vermelden werd genegeerd

DE ONTWERP-EU-GRONDWET

- De lezersvriendelijke editie

PREAMBULE

ZIJNE MAJESTEIT DE KONING DER BELGEN, DE PRESIDENT VAN DE TSJECHISCHE REPUBLIEK, HARE MAJESTEIT DE KONINGIN VAN DENEMARKEN, DE PRESIDENT VAN DE BONDSREPUBLIC DUITSLAND, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK ESTLAND, DE PRESIDENT VAN DE HELLEENSE REPUBLIEK, ZIJNE MAJESTEIT DE KONING VAN SPANJE, DE PRESIDENT VAN DE FRANSE REPUBLIEK, DE PRESIDENT VAN IERLAND, DE PRESIDENT VAN DE ITALIAANSE REPUBLIEK, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK CYPRUS, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK LETLAND, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK LITOUWEN, ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID DE GROOTHERTOEG VAN LUXEBURG, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK HONGARIJE, DE PRESIDENT VAN MALTA, HARE MAJESTEIT DE KONINGIN DER NEDERLANDEN, DE FEDERALE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK OOSTENRIJK, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK POLEN, DE PRESIDENT VAN DE PORTUGESE REPUBLIEK, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK SLOVENIË, DE PRESIDENT VAN DE SLOWAakse REPUBLIEK, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK FINLAND, DE REGERING VAN HET KONINKRIJK ZWEDEN, HARE MAJESTEIT DE KONINGIN VAN HET VERENIGD KONINKRIJK VAN GROOT-BRITTANNIË EN NOORD-IERLAND,

GEÏNSPIREERD door de culturele, religieuze en humanistische tradities van Europa, die ten grondslag liggen aan de ontwikkeling van de universele waarden van de onschendbare en onvervreembare rechten van de mens en van vrijheid, democratie, gelijkheid en de rechtsstaat;

IN DE OVERTUIGING dat Europa, na bittere ervaringen herenigd, op de ingeslagen weg van beschaving, voortgang en welvaart wil voortgaan, voor het goed van al zijn bewoners, ook van de meest kwetsbaren en de meest behoeftigen; dat Europa een werelddeel wil blijven dat openstaat voor cultuur, kennis en maatschappelijke voortgang; en dat Europa het democratische en transparante karakter van zijn openbare leven wil verdiepen en zich wil beijveren voor vrede, rechtvaardigheid en solidariteit

*Rechtscontinuïteit van
de Europese
Gemeenschappen*

in de wereld;

IN HET VERTROUWEN dat de volkeren van Europa, onverminderd trots op hun identiteit en hun nationale geschiedenis, vastbesloten zijn hun oude tegenstellingen te overwinnen, en, steeds hechter verenigd, vorm te geven aan hun gemeenschappelijke lotsbestemming;

ER VAST VAN OVERTUIGD dat Europa, „In verscheidenheid verenigd”, de volkeren de beste kansen biedt om, onder eerbiediging van eenieders rechten en in het besef van de verantwoordelijkheden jegens de toekomstige generaties en de aarde, voort te gaan met de grootse onderneming die van Europa bij uitstek een ruimte maakt waar mensen gestalte kunnen geven aan hun aspiraties;

VASTBESLOTEN voort te bouwen op de verworvenheden van de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen en het Verdrag betreffende de Europese Unie, en daarbij de continuïteit van het Gemeenschapsacquis te verzekeren;

ERKENTELIJK jegens de leden van de Europese Conventie, omdat zij namens de burgers en de staten van Europa het ontwerp van deze Grondwet hebben opgesteld,

*De lijst van de 25
staatshoofden, eerste
ministers en ministers
van Buitenlandse Zaken*

*(Roemenië, Bulgarije
en Turkije hebben de
Slotakte ondertekend
als kandidaat-lidstaat)*

HEBEN ALS HUN GEVOLMACHTIGDEN AANGEWEZEN:

ZIJNE MAJESTEIT DE KONING DER BELGEN,

Guy VERHOFSTADT

Eerste minister

Karel DE GUCHT

Minister van Buitenlandse Zaken

DE PRESIDENT VAN DE TSJECHISCHE REPUBLIEK,

Stanislav GROSS

Minister-President

Cyril SVOBODA

Minister van Buitenlandse Zaken

HARE MAJESTEIT DE KONINGIN VAN DENEMARKEN,

Anders Fogh RASMUSSEN

Minister-President

Per Stig MØLLER

Minister van Buitenlandse Zaken

DE PRESIDENT VAN DE BONDSREPUBLIC DUITSLAND,

Gerhard SCHRÖDER

Bondskanselier

Joseph FISCHER

Minister van Buitenlandse Zaken en Plaatsvervanger van de

Bondskanselier

DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK ESTLAND,

Juhan PARTS

Eerste minister
Kristiina OJULAND
Minister van Buitenlandse Zaken
DE PRESIDENT VAN DE HELLEENSE REPUBLIEK,
Kostas KARAMANLIS
Eerste minister
Petros G. MOLYVIATIS
Minister van Buitenlandse Zaken
ZIJNE MAJESTEIT DE KONING VAN SPANJE,
José Luis RODRÍGUEZ ZAPATERO
Minister-President
Miguel Angel MORATINOS CUYAUBÉ
Minister van Buitenlandse Zaken en Samenwerking
DE PRESIDENT VAN DE FRANSE REPUBLIEK,
Jacques CHIRAC
President
Jean-Pierre RAFFARIN
Eerste minister
Michel BARNIER
Minister van Buitenlandse Zaken
DE PRESIDENT VAN IERLAND,
Bertie AHERN
Eerste minister (Taoiseach)
Dermot AHERN
Minister van Buitenlandse Zaken
DE PRESIDENT VAN DE ITALIAANSE REPUBLIEK,
Silvio BERLUSCONI
Minister-President
Franco FRATTINI
Minister van Buitenlandse Zaken
DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK CYPRUS,
Tassos PAPADOPOULOS
President
George IACOVOU
Minister van Buitenlandse Zaken
DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK LETLAND,
Vaira VĪŽE FREIBERGA
President
Indulis EMSIS
Eerste minister
Artis PABRIKS
Minister van Buitenlandse Zaken
DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK LITOUWEN,
Valdas ADAMKUS
President
Algirdas Mykolas BRAZAUSKAS
Eerste minister

Antanas VALIONIS
Minister van Buitenlandse Zaken
ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID DE GROOTHERTOOG VAN
LUXEMBURG,
Jean-Claude JUNCKER
Minister-President, Minister van Staat
Jean ASSELBORN
Vice-Minister-President, Minister van Buitenlandse Zaken en Immigratie
DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK HONGARIJE,
Ferenc GYURCSÁNY
Eerste minister
László KOVÁCS
Minister van Buitenlandse Zaken
DE PRESIDENT VAN MALTA,
The Hon Lawrence GONZI
Eerste minister
The Hon Michael FRENDO
Minister van Buitenlandse Zaken
HARE MAJESTEIT DE KONINGIN DER NEDERLANDEN,
Dr. J. P. BALKENENDE
Minister-President
Dr. B. R. BOT
Minister van Buitenlandse Zaken
DE FEDERALE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK OOSTENRIJK,
Dr. Wolfgang SCHÜSSEL
Bondskanselier
Dr. Ursula PLASSNIK
Minister van Buitenlandse Zaken
DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK POLEN,
Marek BELKA
Eerste minister
Włodzimierz CIMOSZEWICZ
Minister van Buitenlandse Zaken
DE PRESIDENT VAN DE PORTUGESE REPUBLIEK,
Pedro Miguel DE SANTANA LOPES
Minister-President
Victor MARTINS MONTEIRO
Minister van Buitenlandse Zaken en van de Portugese Gemeenschappen
DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK SLOVENIË,
Anton ROP
Minister-President
Ivo VAJGL
Minister van Buitenlandse Zaken
DE PRESIDENT VAN DE SLOWAAKSE REPUBLIEK,
Mikuláš DZURINDA
Eerste minister
Eduard KUKAN

Minister van Buitenlandse Zaken
DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK FINLAND,
Matti VANHANEN
Minister-President
Erkki TUOMIOJA
Minister van Buitenlandse Zaken
DE REGERING VAN HET KONINKRIJK ZWEDEN,
Göran PERSSON
Minister-President
Laila FREIVALDS
Minister van Buitenlandse Zaken
HARE MAJESTEIT DE KONINGIN VAN HET VERENIGD
KONINKRIJK VAN GROOT-BRITANNIË EN NOORD-IERLAND,
The Rt. Hon Tony BLAIR
Eerste minister
The Rt. Hon Jack STRAW
Minister van Buitenlandse Zaken en Gemenebestzaken
DIE, na overlegging van hun in goede en behoorlijke vorm bevonden
volmachten, als volgt zijn overeengekomen:

DEEL I

TITEL I:

DEFINITIE EN DOELSTELLINGEN VAN DE UNIE

Instelling van de Unie

Ingesteld door zowel burgers als staten

Lidstaten delen bevoegdheden toe aan de Unie

Open voor alle Europese staten die haar waarden delen

Waarden van de Unie

Waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, rechtsstaat, mensenrechten en rechten van minderheden

Doelstellingen van de Unie

Bevordering van vrede, waarden en welzijn

Recht, geen binnengrenzen, interne markt, mededinging

Duurzame ontwikkeling, groei, prijsstabiliteit, sociale vooruitgang, volledige werkgelegenheid,

Artikel I-1:

Instelling van de Unie

1. Bij deze Grondwet, die geïnspireerd wordt door de wil van de burgers en de staten van Europa om hun gemeenschappelijke toekomst op te bouwen, wordt de Europese Unie ingesteld, waaraan de lidstaten bevoegdheden toedelen om hun gemeenschappelijke doelstellingen te bereiken. De Unie coördineert het beleid van de lidstaten dat gericht is op het bereiken van die doelstellingen en oefent op communautaire wijze de bevoegdheden uit die de lidstaten aan haar toedelen.

2. De Unie staat open voor alle Europese staten die haar waarden eerbiedigen en zich ertoe verbinden deze gezamenlijk uit te dragen.

Artikel I-2:

De waarden van de Unie

De waarden waarop de Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid van vrouwen en mannen.

Artikel I-3:

De doelstellingen van de Unie

1. De Unie heeft als doel de vrede, haar waarden en het welzijn van haar volkeren te bevorderen.

2. De Unie biedt haar burgers een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht zonder binnengrenzen, en een interne markt waarin de mededinging vrij en onvervalst is.

3. De Unie zet zich in voor de duurzame ontwikkeling van Europa, op basis van een evenwichtige economische groei en van prijsstabiliteit, een sociale markteconomie met een groot concurrentievermogen die gericht is op volledige werkgelegenheid en sociale vooruitgang, en van een hoog niveau van bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu. De Unie

*milieubescherming,
wetenschappelijke en
technische vooruitgang,
bestrijding van sociale
uitsluiting, bevordering
van sociale
rechtvaardigheid,
gendergelijkheid,
solidariteit tussen
generaties,
bescherming van
kinderen, eerbiediging
van verscheidenheid en
cultureel erfgoed*

*Bevordering van de
waarden en de
belangen van de Unie
in de rest van de wereld*

*Grenzen van het
optreden van de Unie*

***Geen discriminatie en
de “vier vrijheden” van
verkeer voor***

*personen, goederen,
diensten en kapitaal.
Vrijheid van vestiging*

*Geen discriminatie op
grond van nationaliteit*

***Betrekkingen tussen
Unie en lidstaten***

*Gelijkheid van de
lidstaten voor de
Grondwet
Hun nationale identiteit*

bevordert wetenschappelijke en technische vooruitgang.

De Unie bestrijdt sociale uitsluiting en discriminatie, en bevordert sociale rechtvaardigheid en bescherming, de gelijkheid van vrouwen en mannen, de solidariteit tussen generaties en de bescherming van de rechten van het kind.

De Unie bevordert de economische, sociale en territoriale samenhang, en de solidariteit tussen de lidstaten.

De Unie eerbiedigt haar rijke verscheidenheid van cultuur en taal en ziet toe op de instandhouding en de ontwikkeling van het Europees cultureel erfgoed.

4. In de betrekkingen met de rest van de wereld handhaaft de Unie haar waarden en belangen en zet zich ervoor in. Zij draagt bij tot de vrede, de veiligheid, de duurzame ontwikkeling van de aarde, de solidariteit en het wederzijds respect tussen de volkeren, de vrije en eerlijke handel, de uitbanning van armoede en de bescherming van de mensenrechten, in het bijzonder de rechten van het kind, alsook tot de strikte eerbiediging en ontwikkeling van het internationaal recht, met inbegrip van de inachtneming van de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties.

5. De Unie streeft deze doelstellingen met passende middelen na, naar gelang van de bevoegdheden die haar daartoe in de Grondwet zijn toegeedeeld.

Artikel I-4:

Fundamentele vrijheden en non-discriminatie

1. Het vrije verkeer van personen, diensten, goederen en kapitaal, en de vrijheid van vestiging worden overeenkomstig de Grondwet door en binnen de Unie gewaarborgd.

2. Binnen het toepassingsgebied van de Grondwet en onverminderd de bijzondere bepalingen ervan, is iedere discriminatie op grond van nationaliteit verboden.

Artikel I-5:

De betrekkingen tussen de Unie en de lidstaten

1. De Unie eerbiedigt de gelijkheid van de lidstaten voor de Grondwet alsmede hun nationale identiteit, die besloten ligt in hun politieke en constitutionele basisstructuren, waaronder die voor regionaal en lokaal zelfbestuur. Zij eerbiedigt de essentiële staatsfuncties, met name de

zal worden
geëerbiedigd

*De lidstaten moeten de
Unie steunen bij de
tenuitvoerlegging van
het recht van de Unie*

*De lidstaten moeten de
verplichtingen die uit
de Unie voortvloeien,
nakomen*

*...en mogen de
doelstellingen van de
Unie niet in gevaar
brengen*

***Voorrang van het recht
van de Unie: Volgens
het Hof van Justitie van
de EU heeft het recht
van de Unie voorrang
op het nationale recht
en de nationale
grondwetten - wat door
sommige lidstaten
wordt betwist met
betrekking tot hun eigen
grondwet***

***Rechtspersoonlijkheid
(de drie pijlers
verdwijnen)
Akkoorden met derde
landen op alle gebieden***

Symbolen van de Unie

- *Vlag*

- *Hymne*

- *Devies*

- *Munt*

- *Dag van Europa*

verdediging van de territoriale integriteit van de staat, de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de nationale veiligheid.

2. Krachtens het beginsel van loyale samenwerking respecteren de Unie en de lidstaten elkaar en steunen zij elkaar bij de vervulling van de taken die uit de Grondwet voortvloeien.

De lidstaten treffen alle algemene en bijzondere maatregelen die geschikt zijn om de nakoming van de uit de Grondwet of uit de handelingen van de instellingen van de Unie voortvloeiende verplichtingen te verzekeren.

De lidstaten vergemakkelijken de vervulling van de taak van de Unie en onthouden zich van alle maatregelen die de verwezenlijking van de doelstellingen van de Unie in gevaar kunnen brengen.

Artikel I-6:
Het recht van de Unie

De Grondwet en het recht dat de instellingen van de Unie bij de uitoefening van de haar toegedeelde bevoegdheden vaststellen, hebben voorrang boven het recht van de lidstaten.

Artikel I-7:
Rechtspersoonlijkheid

De Unie bezit rechtspersoonlijkheid.

Artikel I-8:
De symbolen van de Unie

De vlag van de Unie stelt een cirkel van twaalf gouden sterren op een blauw veld voor.

De hymne van de Unie is ontleend aan de „Ode aan de Vreugde” uit de negende symfonie van Ludwig van Beethoven.

Het devies van de Unie luidt: „In verscheidenheid verenigd”.

De munt van de Unie is de euro.

De „Dag van Europa” wordt op 9 mei in de gehele Unie gevierd.

**BURGERSCHAP VAN
DE UNIE**

De grondrechten
*Omvat het Handvest
van de grondrechten*

*Toetreding tot het
Europees Verdrag*

*van de rechten van de
mens doet geen afbreuk
aan de voorrang van
het recht van de Unie*

*De grondrechten
vormen de algemene
beginselen van het
recht van de Unie*

EU-burgerschap

*Dubbel burgerschap:
nationaal en van de
Unie*

*Rechten en plichten
van de burgers van de
Unie:*

- *vrij verkeer en
verblijf op het
grondgebied van de
Unie*
- *actief en passief
kiesrecht bij lokale
verkiezingen en
verkiezingen voor
het Europees
Parlement*
- *bescherming door
de diplomatieke
instanties van alle
lidstaten*

**TITEL II:
GRONDRECHTEN EN BURGERSCHAP VAN DE UNIE**

Artikel I-9:
De grondrechten

1. De Unie erkent de rechten, vrijheden en beginselen die zijn vastgelegd in het Handvest van de grondrechten van de Unie, dat deel II vormt.

X***/XX*** 2. De Unie treedt toe tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Die toetreding laat de bevoegdheden van de Unie, zoals in de Grondwet bepaald, onveranderd.

3. De grondrechten, zoals zij worden gewaarborgd door het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en zoals zij voortvloeien uit de constitutionele tradities die de lidstaten gemeen hebben, maken als algemene beginselen deel uit van het recht van de Unie.

Artikel I-10:
Het burgerschap van de Unie

1. Eenieder die de nationaliteit van een lidstaat bezit, is burger van de Unie. Het burgerschap van de Unie staat naast het nationale burgerschap en treedt niet in de plaats daarvan.

2. De burgers van de Unie genieten de rechten en hebben de plichten die bij de Grondwet zijn bepaald. Zij hebben:

a) het recht zich vrij op het grondgebied van de lidstaten te verplaatsen en er vrij te verblijven;

b) het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement en bij de gemeenteraadsverkiezingen in de lidstaat waar zij verblijf houden, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat;

c) het recht op bescherming van de diplomatieke en consulaire instanties van iedere andere lidstaat op het grondgebied van derde landen waar de lidstaat waarvan zij onderdaan zijn, niet vertegenwoordigd is, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die lidstaat;

- gebruik van om het even welke taal van de Unie en recht op antwoord in die taal

(De rechten en plichten in deze Grondwet hebben voorrang boven de nationale wetten, zie artikel I-6)

BEVOEGDHEDEN van de Unie

Grondbeginselen

Beginselen die de bevoegdheid van de Unie beheersen:

Bevoegdheids-toedeling: de wetten van de Unie moeten een rechtsgrondslag hebben in de Grondwet, zoniet behoort de bevoegdheid toe aan de lidstaten

Subsidiariteit: de Unie treedt enkel op als het doel “beter door de Unie wordt bereikt”

Het subsidiariteitsbeginsel is bepaald in het bijgevoegde protocol - de nationale parlementen zien toe op de eerbiediging ervan

Evenredigheid:
“Niet verder gaan dan

d) het recht om verzoekschriften tot het Europees Parlement te richten, zich tot de Europese ombudsman te wenden, alsook zich in een van de talen van de Grondwet tot de instellingen en de adviesorganen van de Unie te richten en in die taal antwoord te krijgen.

Deze rechten worden uitgeoefend onder de voorwaarden en binnen de grenzen welke bij de Grondwet en de maatregelen ter uitvoering daarvan zijn vastgesteld.

TITEL III: BEVOEGDHEDEN VAN DE UNIE

Artikel I-11: Grondbeginselen

1. De afbakening van de bevoegdheden van de Unie wordt beheerst door het beginsel van bevoegdheidstoedeling. De uitoefening van die bevoegdheden wordt beheerst door de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid.

2. Krachtens het beginsel van bevoegdheidstoedeling handelt de Unie binnen de grenzen van de bevoegdheden die haar door de lidstaten in de Grondwet zijn toegedeeld om de daarin bepaalde doelstellingen te verwezenlijken. Bevoegdheden die in de Grondwet niet aan de Unie zijn toegedeeld, behoren toe aan de lidstaten.

3. Krachtens het subsidiariteitsbeginsel treedt de Unie op de gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheid vallen, slechts op indien en voorzover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt en derhalve vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden beter door de Unie kunnen worden bereikt.

De instellingen van de Unie passen het subsidiariteitsbeginsel toe overeenkomstig het protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid. De nationale parlementen zien er volgens de in dat protocol vastgelegde procedure op toe dat het beginsel wordt geëerbiedigd.

4. Krachtens het evenredigheidsbeginsel gaan de inhoud en de vorm van het optreden van de Unie niet verder dan wat nodig is om de doelstellingen

wat nodig is”

**Bevoegdheids-
categorieën**

**Exclusieve
bevoegdheden**

De lidstaten kunnen enkel wetgevend optreden als zij daartoe door de EU gemachtigd zijn of ter uitvoering van handelingen van de EU

Gedeelde bevoegdheden *Zowel de Unie als de lidstaten mogen wetgevend optreden, maar het recht van de Unie heft de nationale bevoegdheid op*

Coördinatie van het economisch beleid van de lidstaten

Buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid

Ondersteunende maatregelen *De lidstaten treden wetgevend op, de Unie coördineert en kan ondersteunende rechtshandelingen aannemen*

Geen harmonisatie

van de Grondwet te verwezenlijken.

De instellingen van de Unie passen het evenredigheidsbeginsel toe overeenkomstig het protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid.

Artikel I-12:

De categorieën van bevoegdheden

1. In de gevallen waarin bij de Grondwet op een bepaald gebied een exclusieve bevoegdheid aan de Unie wordt toegedeeld, kan alleen de Unie wetgevend optreden en juridisch bindende handelingen vaststellen, en kunnen de lidstaten zulks slechts zelf doen als zij daartoe door de Unie gemachtigd zijn of ter uitvoering van de handelingen van de Unie.

2. In de gevallen waarin bij de Grondwet op een bepaald gebied een bevoegdheid aan de Unie wordt toegedeeld die zij met de lidstaten deelt, kunnen de Unie en de lidstaten wetgevend optreden en juridisch bindende handelingen vaststellen. De lidstaten oefenen hun bevoegdheid uit voorzover de Unie haar bevoegdheid niet heeft uitgeoefend of besloten heeft deze niet langer uit te oefenen.

3. De lidstaten coördineren hun economisch en werkgelegenheidsbeleid overeenkomstig de in deel III gestelde nadere regels, die de Unie bevoegd is vast te stellen.

4. De Unie is bevoegd om een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid te bepalen en te voeren, met inbegrip van de geleidelijke bepaling van een gemeenschappelijk defensiebeleid.

5. Op bepaalde gebieden en onder de bij de Grondwet gestelde voorwaarden is de Unie bevoegd om het optreden van de lidstaten te ondersteunen, te coördineren of aan te vullen, zonder evenwel de bevoegdheid van de lidstaten op die gebieden over te nemen.

De juridisch bindende handelingen van de Unie die op grond van de bepalingen van deel III over die gebieden worden vastgesteld, kunnen generlei harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inhouden.

*Specifieke
rechtsgrondslagen
in deel III*

**Exclusieve
bevoegdheden**

- douane-unie
- mededingingsregels
voor de interne markt
- monetair beleid voor
de eurolanden
- biologische
rijkdommen van de zee
- handelspolitiek

- internationale
overeenkomsten die van
invloed zijn op de
interne bevoegdheid

Gedeelde bevoegdheid

*Algemene regel: als het
geen exclusieve
bevoegdheid of
ondersteunende
maatregel is, is het een
gedeelde bevoegdheid*

*Niet-exhaustieve lijst
van gedeelde bevoegd-
heden waarvoor een
EU-wet de nationale
bevoegdheid opheft*

6. De omvang en de voorwaarden voor de uitoefening van de bevoegdheden van de Unie worden geregeld door de bepalingen van deel III over ieder van die gebieden.

Artikel I-13:

De gebieden van exclusieve bevoegdheid

1. De Unie is exclusief bevoegd op de volgende gebieden:

- a) de douane-unie;
- b) de vaststelling van mededingingsregels die voor de werking van de interne markt nodig zijn;
- c) het monetair beleid voor de lidstaten die de euro als munt hebben;
- d) de instandhouding van de biologische rijkdommen van de zee in het kader van het gemeenschappelijk visserijbeleid;
- e) de gemeenschappelijke handelspolitiek.

2. De Unie is tevens exclusief bevoegd, een internationale overeenkomst te sluiten indien een wetgevingshandeling van de Unie in die sluiting voorziet, indien die sluiting noodzakelijk is om de Unie in staat te stellen haar interne bevoegdheid uit te oefenen of indien die sluiting gevolgen kan hebben voor gemeenschappelijke regels of de strekking daarvan kan wijzigen.

Artikel I-14:

De gebieden van gedeelde bevoegdheid

1. De Unie heeft een met de lidstaten gedeelde bevoegdheid in de gevallen waarin haar in de Grondwet een bevoegdheid wordt toegedeeld die buiten de in de artikelen I-13 en I-17 bedoelde gebieden valt.

2. De gedeelde bevoegdheden van de Unie en de lidstaten betreffen in het bijzonder de volgende gebieden:

- a) interne markt;
- b) sociaal beleid, voor de in deel III genoemde aspecten;
- c) economische, sociale en territoriale samenhang;
- d) landbouw en visserij, met uitsluiting van de instandhouding van de biologische rijkdommen van de zee;
- e) milieu;
- f) consumentenbescherming;
- g) vervoer;
- h) trans-Europese netwerken;
- i) energie;

Gebieden waarop de Unie de lidstaten niet kan beletten wetgevend op te treden

Ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp

Coördinatie van economisch beleid

Bijzondere regels voor eurolanden I-14.1c; III-185 e.v.; III-194 e.v.

- voor niet-eurolanden I-30.4

Maatregelen om voor de coördinatie van het werkgelegenheidsbeleid te zorgen

Coördinatie van het sociaal beleid

Buitenlands en veiligheidsbeleid:

Unie bevoegd op alle gebieden van het buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid

Loyaliteit en wederzijdse solidariteit. Lidstaten onthouden zich van ieder optreden tegen de belangen van de Unie

- j) de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht;
- k) gemeenschappelijke veiligheidsvraagstukken op het gebied van volksgezondheid, voor de in deel III genoemde aspecten.

3. Op het gebied van onderzoek, technologische ontwikkeling en de ruimte is de Unie bevoegd op te treden, en met name programma's vast te stellen en uit te voeren; de uitoefening van die bevoegdheid belet de lidstaten niet hun eigen bevoegdheid uit te oefenen.

4. Op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp is de Unie bevoegd op te treden en een gemeenschappelijk beleid te voeren; de uitoefening van die bevoegdheid belet de lidstaten niet hun eigen bevoegdheid uit te oefenen.

Artikel I-15:

De coördinatie van het economisch beleid en het werkgelegenheidsbeleid

1. De lidstaten coördineren hun economisch beleid binnen de Unie. Daartoe stelt de Raad van Ministers maatregelen vast, met name globale richtsnoeren voor dat beleid.

Voor de lidstaten die de euro als munt hebben, gelden bijzondere bepalingen.

2. De Unie neemt maatregelen om te zorgen voor de coördinatie van het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten, met name door de richtsnoeren voor dat beleid te bepalen.

3. De Unie kan initiatieven nemen ter coördinatie van het sociaal beleid van de lidstaten.

Artikel I-16:

Het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

1. De bevoegdheid van de Unie met betrekking tot het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid bestrijkt alle gebieden van het buitenlands beleid en alle vraagstukken die verband houden met de veiligheid van de Unie, met inbegrip van de geleidelijke bepaling van een gemeenschappelijk defensiebeleid dat kan leiden tot een gemeenschappelijke defensie.

2. De lidstaten geven in een geest van loyaliteit en wederzijdse solidariteit hun actieve en onvoorwaardelijke steun aan het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie en eerbiedigen het optreden van de Unie op dat gebied. Zij onthouden zich van ieder optreden dat in strijd is met de belangen van de Unie of dat afbreuk zou kunnen doen aan de doeltreffendheid ervan.

Ondersteunend optreden

Artikel I-17:

De gebieden voor ondersteunend, coördinerend of aanvullend optreden

Gebieden voor ondersteunend optreden

De Unie is bevoegd om ondersteunend, coördinerend of aanvullend op te treden. De gebieden voor dat optreden zijn, wat hun Europese dimensie betreft:

- a) bescherming en verbetering van de volksgezondheid;
- b) industrie;
- c) cultuur;
- d) toerisme;
- e) onderwijs, jeugd, sport en beroepsopleiding;
- f) civiele bescherming;
- g) administratieve samenwerking.

Flexibiliteitsclausule

Artikel I-18:

Flexibiliteitsclausule

Uitbreiding van de bevoegdheden van de Unie is mogelijk met eenparigheid in de Raad en na goedkeuring van het EP. Geen ratificatie door de nationale parlementen of referenda nodig

U***

1. Indien een optreden van de Unie in het kader van de beleidsgebieden van deel III nodig blijkt om een van de doelstellingen van de Grondwet te verwezenlijken zonder dat de Grondwet in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet, stelt de Raad van Ministers, op voorstel van de Europese Commissie en na goedkeuring door het Europees Parlement, met eenparigheid van stemmen passende maatregelen vast.

De nationale parlementen moeten vooraf worden geïnformeerd

2. In het kader van de in artikel I-11, lid 3, bedoelde procedure voor toetsing aan het subsidiariteitsbeginsel vestigt de Europese Commissie de aandacht van de nationale parlementen op de voorstellen die op onderhavig artikel worden gebaseerd.

Geen harmonisatie waar de Grondwet zulks uitsluit

3. De op onderhavig artikel gebaseerde maatregelen mogen in gevallen waarin de Grondwet zulks uitsluit geen harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inhouden.

DE INSTELLINGEN

**TITEL IV:
INSTELLINGEN EN ORGANEN VAN DE UNIE**

Hoofdstuk I - Institutioneel kader

Artikel I-19:

De instellingen van de Unie

Eén institutioneel kader voor alle samenwerkingsgebieden (geen pijlers meer)

1. De Unie beschikt over een institutioneel kader, dat ertoe strekt:
- haar waarden uit te dragen,
  - haar doelstellingen na te streven,
  - haar belangen en de belangen van haar burgers en van de lidstaten te dienen,
  - de samenhang, de doeltreffendheid en de continuïteit van haar beleid en haar optreden te verzekeren.

De instellingen van de Unie...

Dit institutioneel kader omvat:

- het Europees Parlement,
- de Europese Raad,
- de Raad van Ministers, (hierna te noemen „de Raad”),
- de Europese Commissie, (hierna te noemen „de Commissie”),
- het Hof van Justitie van de Europese Unie.

*...handelen binnen de grenzen van de Grondwet.
Loyale samenwerking*

2. Iedere instelling handelt binnen de grenzen van de bevoegdheden die haar in de Grondwet zijn toegedeeld en volgens de daarin bepaalde procedures en voorwaarden. De instellingen werken loyaal samen.

Europees Parlement

Artikel I-20:
Het Europees Parlement

*- treedt samen met de Raad wetgevend op, oefent controle uit, kiest op voorstel van de eerste ministers de voorzitter van de Commissie
Max. 750 parlementsleden, de zetels worden degressief evenredig verdeeld
Minimum: 6 zetels
Maximum: 96 zetels*

1. Het Europees Parlement oefent samen met de Raad de wetgevingstaak en de begrotingstaak uit. Het oefent onder de bij de Grondwet bepaalde voorwaarden politieke controle en adviserende taken uit. Het kies de voorzitter van de Commissie.

2. Het Europees Parlement bestaat uit vertegenwoordigers van de burgers van de Unie. Hun aantal bedraagt niet meer dan zevenhonderdvijftig. De burgers zijn degressief evenredig vertegenwoordigd, met een minimum van zes leden per lidstaat. Geen enkele lidstaat krijgt meer dan zesennegentig zetels toegewezen.

U*** De Europese Raad stelt met eenparigheid van stemmen op initiatief van en na goedkeuring door het Europees Parlement een Europees besluit inzake de samenstelling van het Europees Parlement vast, met inachtneming van de in de eerste alinea genoemde beginselen.

De leden van het EP worden via

3. De leden van het Europees Parlement worden door middel van rechtstreekse, vrije en geheime algemene verkiezingen voor een periode

*rechtstreekse
verkiezingen gekozen
voor 5 jaar
De voorzitter van het
EP en zijn bureau*

Europese Raad

*De eerste ministers
op “EU-toppen”*

*Leden van de Europese
Raad*

*Driemaandelijke
bijeenkomsten*

*De voorzitter kan extra
bijeenkomsten
samenroepen*

*Besluiten bij consensus,
niet met eenparigheid
van stemmen zoals nu*

Het voorzitterschap

*De voorzitter wordt
door de eerste ministers
voor 2½ jaar gekozen
en is eenmaal
herkiesbaar
Taken van de voorzitter*

van vijf jaar gekozen.

4. Het Europees Parlement kiest uit zijn leden de voorzitter en het bureau.

Artikel I-21: De Europese Raad

1. De Europese Raad geeft de nodige impulsen voor de ontwikkeling van de Unie en bepaalt de algemene politieke beleidslijnen en prioriteiten. Hij oefent geen wetgevingstaak uit.

2. De Europese Raad bestaat uit de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten, zijn voorzitter en de voorzitter van de Commissie. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie neemt deel aan de werkzaamheden.

3. De Europese Raad wordt ieder kwartaal door zijn voorzitter in vergadering bijeengeroepen. Indien de agenda zulks vereist, kunnen de leden van de Europese Raad besluiten zich elk te laten bijstaan door een minister en, wat de voorzitter van de Commissie betreft, door een lid van de Commissie. Indien de situatie zulks vereist, roept de voorzitter een buitengewone bijeenkomst van de Europese Raad bijeen.

4. Tenzij in de Grondwet anders is bepaald, spreekt de Europese Raad zich bij consensus uit.

Artikel I-22: De voorzitter van de Europese Raad

1. De Europese Raad kies zijn voorzitter met gekwalificeerde meerderheid van stemmen voor een periode van tweeënhalf jaar. De voorzitter is eenmaal herkiesbaar. Indien de voorzitter verhinderd is of op ernstige wijze tekortschiet, kan de Europese Raad volgens dezelfde procedure zijn mandaat beëindigen.

2. De voorzitter van de Europese Raad:

- a) leidt en stimuleert de werkzaamheden van de Europese Raad;
- b) zorgt, in samenwerking met de voorzitter van de Commissie en op basis van de werkzaamheden van de Raad Algemene Zaken, voor de voorbereiding en de continuïteit van de werkzaamheden van de Europese Raad;
- c) bevordert de samenhang en de consensus binnen de Europese Raad;
- d) legt na afloop van iedere bijeenkomst van de Europese Raad een verslag voor aan het Europees Parlement.

Vertegenwoordigt de Unie in de rest van de wereld op het gebied van het GBVB

Geen nationaal mandaat

Raad van Ministers

*- treedt wetgevend op
- treedt beleidsbepalend op en coördineert*

De leden hebben vaak de status van minister en kunnen de lidstaat binden

Gekwalificeerde meerderheid, het “compromis van Luxemburg” werd niet meer aangewend sinds de jaren 1980

Formaties van de Raad

Verschillende formaties

De Raad Algemene Zaken

*- coördineert de Raad
- bereidt de bijeenkomsten van de Europese Raad voor
De Raad Buitenlandse Zaken werkt het externe optreden van de EU uit op basis van richtsnoeren*

Overige formaties met gekwalificeerde

De voorzitter van de Europese Raad zorgt op zijn niveau en in zijn hoedanigheid voor de externe vertegenwoordiging van de Unie in aangelegenheden die onder het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid vallen, onverminderd de aan de minister aan Buitenlandse Zaken van de Unie toegeede bevoegdheden.

3. De voorzitter van de Europese Raad kan geen nationaal mandaat uitoefenen.

Artikel I-23: De Raad van Ministers

1. De Raad oefent samen met het Europees Parlement de wetgevingstaak en de begrotingstaak uit. Hij oefent onder de bij de Grondwet bepaalde voorwaarden beleidsbepalende en coördinerende taken uit.

2. De Raad bestaat uit een vertegenwoordiger van iedere lidstaat op ministerieel niveau, die gemachtigd is om de regering van de lidstaat die hij vertegenwoordigt, te binden en om het stemrecht uit te oefenen.

3. Tenzij in de Grondwet anders is bepaald, besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.

Artikel I-24: De formaties van de Raad van Ministers

1. De Raad komt in verschillende formaties bijeen.

2. De Raad Algemene Zaken zorgt voor de samenhang van de werkzaamheden van de verschillende Raadsformaties.

De Raad Algemene Zaken bereidt in samenspraak met de voorzitter van de Europese Raad en de Commissie de bijeenkomsten van de Europese Raad voor en volgt deze op.

3. De Raad Buitenlandse Zaken werkt het externe optreden van de Unie uit volgens de door de Europese Raad vastgestelde strategische lijnen en zorgt voor de samenhang in het optreden van de Unie.

XX 4. De Europese Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een Europees besluit houdende de lijst van de overige

meerderheid van stemmen

Een Comité van permanente vertegenwoordigers (COREPER) bereidt de werkzaamheden van de Raad voor

De Raad beraadslaagt en stemt over wetgeving in openbare zitting - geldt niet voor de vele werkgroepen

Voorzitterschap van de verschillende Raden volgens toerbeurtstelsel. De Raad Buitenlandse Zaken wordt permanent voorgezeten door de minister van Buitenlandse Zaken (I-28.3)

Gekwalificeerde meerderheid: Tot 2009: 232 van 321 stemmen van een meerderheid van lidstaten en 62% van de EU-bevolking

Raadsformaties vast.

5. Een Comité van permanente vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten is belast met de voorbereiding van de werkzaamheden van de Raad.

6. De Raad beraadslaagt en stemt in openbare zitting over een ontwerp van wetgevingshandeling. Daartoe wordt iedere Raadszitting gesplitst in twee delen, die respectievelijk gewijd worden aan beraadslagingen over de wetgevingshandelingen van de Unie en aan niet-wetgevingswerkzaamheden.

XX 7. Het voorzitterschap van de andere Raadsformaties dan de formatie Buitenlandse Zaken wordt volgens een toerbeurtstelsel op basis van gelijkheid uitgeoefend door de vertegenwoordigers van de lidstaten in de Raad, onder de bij een Europees besluit van de Europese Raad bepaalde voorwaarden. De Europese Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.

Artikel I-25:

Definitie van gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Europese Raad en in de Raad

1. **55% van de lidstaten, ten minste 15 lidstaten**
2. **65% van de bevolking van de Unie**
3. **Ten minste 4 lidstaten nodig om te blokkeren**

Supergekwalificeerde meerderheid, indien niet op voorstel van de Commissie of van de minister van Buitenlandse Zaken. 72% van de lidstaten 65% van de EU-bevolking
Op topbijeenkomsten met gekwalificeerde meerderheid (normaal bij consensus)
De voorzitter heeft geen stemrecht

De Europese Commissie

Rol:

- bevordering van het algemeen belang van de EU
- toezicht op de toepassing van het EU-recht
- uitvoering van de begroting
- tenuitvoerlegging
- externe vertegenwoordiging

Heeft als enige initiatiefrecht

1. Onder gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt verstaan ten minste 55% van de leden van de Raad die ten minste vijftien in aantal zijn en lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van de Unie.

Een blokkerende minderheid moet ten minste uit vier leden van de Raad bestaan; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid van stemmen geacht te zijn verkregen.

2. In afwijking van lid 1 wordt, wanneer de Raad niet besluit op voorstel van de Commissie of van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, onder gekwalificeerde meerderheid van stemmen verstaan ten minste 72% van de leden van de Raad die lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van de Unie.

3. De leden 1 en 2 zijn van toepassing op de Europese Raad wanneer deze met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit.

4. In de Europese Raad nemen de voorzitter en de voorzitter van de Europese Commissie niet deel aan de stemming.

Artikel I-26: De Europese Commissie

1. De Commissie bevordert het algemeen belang van de Unie en neemt daartoe passende initiatieven. Zij ziet toe op de toepassing zowel van de Grondwet als van de maatregelen die de instellingen krachtens de Grondwet vaststellen. Onder de controle van het Hof van Justitie van de Europese Unie ziet zij toe op de toepassing van het recht van de Unie. Zij voert de begroting uit en beheert de programma's. Zij oefent onder de bij de Grondwet bepaalde voorwaarden coördinerende, uitvoerende en beheerstaken uit. Zij zorgt voor de externe vertegenwoordiging van de Unie, behalve wat betreft het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en de andere bij de Grondwet bepaalde gevallen. Zij neemt de initiatieven tot de jaarlijkse en meerjarige programmering van de Unie om interinstitutionele akkoorden tot stand te brengen.

2. Tenzij in de Grondwet anders is bepaald, kunnen wetgevingshandelingen van de Unie alleen op voorstel van de Commissie worden vastgesteld. Andere handelingen worden op voorstel van de Commissie vastgesteld in de gevallen waarin de Grondwet daarin voorziet.

Ambtstermijn van 5 jaar

Criteria voor Commissieleden

Tot 2014 één Commissielid per lidstaat

Na 2014 zal slechts 2/3 van de lidstaten een Commissielid hebben, tenzij de Europese Raad met eenparigheid van stemmen die samenstelling wijzigt

Toerbeurt op basis van gelijkheid

Maximaal één termijn zonder Commissielid

De Commissie weerspiegelt de demografische en geografische verscheidenheid

Onafhankelijkheid

Afkeuring, het EP kan alleen de Commissie in haar geheel afkeuren, niet de individuele leden.

De minister van

3. De ambtstermijn van de Commissie bedraagt vijf jaar.

4. De leden van de Commissie worden op grond van hun algemene bekwaamheid en Europese inzet gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden.

5. De eerste Commissie die wordt benoemd krachtens de Grondwet, bestaat uit één onderdaan van iedere lidstaat, met inbegrip van de voorzitter van de Commissie en van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, die een van de vice-voorzitters van de Commissie is.

U 6. Vanaf het verstrijken van de ambtstermijn van de in lid 5 bedoelde Commissie bestaat de Commissie uit een aantal leden, met inbegrip van de voorzitter van de Commissie en van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, dat overeenstemt met tweederde van het aantal lidstaten, tenzij de Europese Raad met eenparigheid van stemmen besluit dit aantal te wijzigen.

De leden van de Commissie worden volgens een toerbeurtsysteem op basis van gelijkheid tussen de lidstaten, uit de onderdanen van de lidstaten gekozen. Dit systeem wordt door de Europese Raad met eenparigheid van stemmen vastgesteld bij een Europees besluit dat op de volgende beginselen wordt gebaseerd:

a) de lidstaten worden volstrekt gelijk behandeld wat betreft de bepaling van de volgorde en de ambtstermijn van hun onderdanen als leden van de Commissie; derhalve kan het verschil tussen het totale aantal mandaten van onderdanen van twee willekeurige lidstaten nooit meer dan één bedragen;

b) behoudens het bepaalde onder a), weerspiegelt de samenstelling van de Commissie te allen tijde in voldoende mate de demografische en geografische verscheidenheid van alle lidstaten.

7. De Commissie oefent haar verantwoordelijkheden volkomen onafhankelijk uit. Onverminderd artikel I-28, lid 2, vragen noch aanvaarden de leden van de Commissie instructies van enige regering, instelling, orgaan of instantie. Zij onthouden zich van iedere handeling die onverenigbaar is met het karakter van hun ambt of met de uitvoering van hun taak.

8. De Commissie legt als college verantwoording af aan het Europees Parlement. Het Europees Parlement kan zich overeenkomstig artikel III-340 uitspreken over een motie van afkeuring tegen de Commissie. Indien een dergelijke motie wordt aangenomen, nemen de leden van de Commissie collectief ontslag en legt ook de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie zijn functie in de Commissie neer.

Buitenlandse Zaken van de Unie moet ook zijn functie neerleggen

Voorzitter van de Commissie

*De staatshoofden en regeringsleiders dragen met **gekwalificeerde meerderheid** een kandidaat voor*
*- Het EP stemt in bij **meerderheid van zijn leden***
- In geval van afwijzing moet binnen 1 maand een nieuwe kandidaat worden voorgedragen

Commissieleden

- de Raad en de voorzitter van de Commissie stellen een lijst van Commissieleden vast
*- het EP keurt nu met **eenvoudige meerderheid** goed*
*- de Europese Raad benoemt met **gekwalificeerde meerderheid van stemmen***

De voorzitter van de Commissie beslist over richtsnoeren en de interne organisatie, benoemt vice-voorzitters en ontslaat Commissieleden

De minister van Buitenlandse Zaken kan slechts ontslagen worden indien de Europese Raad ermee instemt

Artikel I-27:

De voorzitter van de Europese Commissie

XX***

1. Rekening houdend met de verkiezingen voor het Europees Parlement en na passende raadpleging, draagt de Europese Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen bij het Europees Parlement een kandidaat voor het ambt van voorzitter van de Commissie voor. Deze kandidaat wordt door het Parlement bij meerderheid van zijn leden gekozen. Indien de kandidaat bij de stemming geen meerderheid behaalt, draagt de Europese Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen binnen een maand een nieuwe kandidaat voor, die volgens dezelfde procedure door het Parlement wordt gekozen.

2. De Raad stelt in onderlinge overeenstemming met de verkozen voorzitter de lijst vast van de overige personen die hij voorstelt tot lid van de Commissie te benoemen. Zij worden gekozen op basis van de voordrachten van de lidstaten, overeenkomstig de in artikel I-26, lid 4, en lid 6, tweede alinea, bepaalde criteria.

De voorzitter, de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en de overige leden van de Commissie worden als college ter goedkeuring onderworpen aan een stemming van het Europees Parlement. Op basis van deze goedkeuring wordt de Commissie door de Europese Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen benoemd.

3. De voorzitter van de Commissie:

- a) stelt de richtsnoeren vast met inachtneming waarvan de Commissie haar taak vervult;
- b) beslist over de interne organisatie van de Commissie en waarborgt zodoende de samenhang, de doeltreffendheid en het collegiale karakter van haar optreden;
- c) benoemt vice-voorzitters, andere dan de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, uit de leden van de Commissie.

Een lid van de Commissie neemt ontslag indien de voorzitter hem daarom verzoekt. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie neemt ontslag overeenkomstig de in artikel I-28, lid 1, bepaalde procedure indien de voorzitter hem daarom verzoekt

De minister van Buitenlandse Zaken van de EU gekozen door de staatshoofden en regeringsleiders met **gekwalificeerde meerderheid van stemmen** en met instemming van de voorzitter van de Commissie

Taken van de minister van Buitenlandse Zaken

Is voorzitter van de Raad Buitenlandse Zaken

Dubbele pet
De minister van Buitenlandse Zaken is ook vice-voorzitter van de Commissie en commissaris voor externe betrekkingen

Het Hof van Justitie van de EU
Hof van Justitie en het Gerecht (nu nog Gerecht van eerste aanleg)

Eén rechter per

voorzitter hem daarom verzoekt.

Artikel I-28:

De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie

XX***

1. De Europese Raad benoemt met instemming van de voorzitter van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie. De Europese Raad kan zijn mandaat volgens dezelfde procedure beëindigen.

2. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie voert het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie. Hij draagt met zijn voorstellen bij tot de uitwerking van dit beleid, dat hij als mandataris van de Raad ten uitvoer brengt. Hij handelt op dezelfde wijze ten aanzien van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid.

3. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie is voorzitter van de Raad Buitenlandse Zaken.

4. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie is een van de vice-voorzitters van de Commissie. Hij ziet toe op de samenhang van het externe optreden van de Unie. In de Commissie is hij belast met de taken van de Commissie op het gebied van de externe betrekkingen en met de coördinatie van de overige aspecten van het externe optreden van de Unie. Bij de uitoefening van deze taken in de Commissie, en alleen binnen het bestek daarvan, is de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie onderworpen aan de procedures voor de werking van de Commissie, voorzover dit verenigbaar is met de leden 2 en 3.

Artikel I-29:

Het Hof van Justitie van de Europese Unie

1. Het Hof van Justitie van de Europese Unie omvat het Hof van Justitie, het Gerecht en gespecialiseerde rechtbanken. Het verzekert de eerbiediging van het recht bij de uitlegging en toepassing van de Grondwet.

De lidstaten voorzien in de nodige rechtsmiddelen om daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het recht van de Unie vallende gebieden te verzekeren.

2. Het Hof van Justitie bestaat uit één rechter per lidstaat. Het wordt

*lidstaat, plus
advocaten-generaal,
benoemd in onderlinge
overeenstemming door
de regeringen van de
lidstaten*

*Bevoegdheden van het
Hof van Justitie
- uitspraken inzake
ingestelde beroepen
- prejudiciële
beslissingen
- uitspraken inzake
andere gevallen*

***De Europese Centrale
Bank***
*De ECB leidt het Euro-
pees Stelsel van
Centrale Banken
(ESCB) en voert samen
met de nationale
centrale banken het
monetair beleid*

*Het hoofddoel is
prijsstabiliteit*

De ECB heeft

bijgestaan door advocaten-generaal.

Het Gerecht telt ten minste één rechter per lidstaat.

De rechters en de advocaten-generaal van het Hof van Justitie en de rechters van het Gerecht worden gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en voldoen aan de voorwaarden bedoeld in de artikelen III-355 en III-356. Zij worden in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten voor zes jaar benoemd. De aftredende rechters en advocaten-generaal zijn herbenoembaar.

3. Het Hof van Justitie van de Europese Unie doet uitspraak overeenkomstig deel III:

- a) inzake door een lidstaat, een instelling of een natuurlijke of rechtspersoon ingesteld beroep;
- b) op verzoek van de nationale rechterlijke instanties bij wijze van prejudiciële beslissing over de uitlegging van het recht van de Unie en over de geldigheid van de handelingen van de instellingen;
- c) in de overige bij de Grondwet bepaalde gevallen.

Hoofdstuk II:

Overige instellingen en adviesorganen van de Unie

Artikel I-30:

De Europese Centrale Bank

1. De Europese Centrale Bank en de nationale centrale banken vormen het Europees Stelsel van Centrale Banken. De Europese Centrale Bank en de nationale centrale banken van de lidstaten die de euro als munt hebben, welke het eurostelsel vormen, voeren het monetair beleid van de Unie.

2. Het Europees Stelsel van Centrale Banken wordt geleid door de besluitvormingsorganen van de Europese Centrale Bank. Het hoofddoel van het Europees Stelsel van Centrale Banken is het handhaven van prijsstabiliteit. Onverminderd deze doelstelling ondersteunt het stelsel het algemeen economisch beleid in de Unie teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de Unie. Het voert alle andere taken van een centrale bank uit overeenkomstig deel III en het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank.

3. De Europese Centrale Bank is een instelling. Zij bezit

rechtspersoonlijkheid, zij alleen geeft de euro uit en ze moet onafhankelijk zijn

rechtspersoonlijkheid. Zij heeft het alleenrecht machtiging te geven tot uitgifte van de euro. Zij is onafhankelijk, zowel bij de uitoefening van haar bevoegdheden als met betrekking tot het beheer van haar financiële middelen. De instellingen, organen en instanties van de Unie en de regeringen van de lidstaten eerbiedigen deze onafhankelijkheid.

De lidstaten die de euro niet hebben ingevoerd, behouden hun bevoegdheden op monetair gebied

4. De Europese Centrale Bank neemt de maatregelen die nodig zijn om haar taken te vervullen overeenkomstig de artikelen III-185 tot en met III-191 en artikel III-196 en de door het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank bepaalde voorwaarden. Overeenkomstig voornoemde artikelen behouden de lidstaten die de euro niet als munt hebben en hun centrale banken hun bevoegdheden op monetair gebied.

De ECB moet worden geraadpleegd over elk voorstel dat onder haar bevoegdheid valt

5. Op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen, wordt de Europese Centrale Bank geraadpleegd over ieder ontwerp van een handeling van de Unie, alsmede over ieder ontwerp van regelgeving op nationaal niveau, en kan zij advies uitbrengen.

*ECB = Europese Centrale Bank
ESCB = het volledige stelsel van centrale banken*

6. De besluitvormingsorganen van de Europese Centrale Bank, de samenstelling en de wijze van functioneren ervan zijn omschreven in de artikelen III-382 en III-383, alsmede in het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank.

Rekenkamer

Artikel I-31: De Rekenkamer

Taken

1. De Rekenkamer is een instelling. Zij verricht de controle van de rekeningen van de Unie.

Eén lid per lidstaat - volkomen onafhankelijk

2. De Rekenkamer onderzoekt de rekeningen van alle ontvangsten en uitgaven van de Unie en gaat na of een goed financieel beheer is gevoerd.

3. In de Rekenkamer heeft één onderdaan van iedere lidstaat zitting. De leden van de Rekenkamer oefenen hun ambt volkomen onafhankelijk uit, in het algemeen belang van de Unie.

Adviesorganen

Artikel I-32:

De adviesorganen van de Unie

Comité van de Regio's, Economisch en Sociaal Comité

1. Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie worden bijgestaan door een Comité van de Regio's en een Economisch en Sociaal Comité, die een adviserende taak hebben.

Leden van het Comité van de Regio's

2. Het Comité van de Regio's bestaat uit vertegenwoordigers van de regionale en lokale gemeenschappen die in een regionaal of lokaal lichaam gekozen zijn of politiek verantwoording verschuldigd zijn aan een gekozen

Leden van het Economisch en Sociaal Comité

De vertegenwoordigers in de adviesorganen moeten volkomen onafhankelijk zijn

Samenstelling in artikelen III-386 tot en met III-392

Regelmatige toetsing van de regels door de Raad

UITOEFENING VAN BEVOEGDHEDEN

Rechtshandelingen

Wetten, kaderwetten, verordeningen, besluiten, aanbevelingen en adviezen

Wet: verbindend in al haar onderdelen, rechtstreeks toepasselijk

Kaderwet: verbindend ten aanzien van het resultaat, de lidstaten zetten ze om

vergadering.

3. Het Economisch en Sociaal Comité bestaat uit vertegenwoordigers van de organisaties van werkgevers, werknemers en andere representanten van het maatschappelijk middenveld, met name sociaal-economische en culturele organisaties en burger- en beroepsorganisaties.

4. De leden van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité zijn niet gebonden door enig imperatief mandaat. Zij oefenen hun ambt volkomen onafhankelijk uit in het algemeen belang van de Unie.

5. De samenstelling van deze comités, de benoeming van hun leden, alsmede de bevoegdheden en de werking ervan zijn geregeld in de artikelen III-386 tot en met III-392.

De in de leden 2 en 3 bedoelde regels betreffende de aard van hun samenstelling worden door de Raad op gezette tijden getoetst aan de economische, sociale en demografische evolutie in de Unie. De Raad stelt daartoe op voorstel van de Commissie Europese besluiten vast.

TITEL V: UITOEFENING VAN DE BEVOEGDHEDEN VAN DE UNIE

Hoofdstuk I:

Gemeenschappelijke bepalingen

Artikel I-33:

De rechtshandelingen van de Unie

1. De instellingen maken bij de uitoefening van de bevoegdheden van de Unie overeenkomstig deel III gebruik van de volgende rechtsinstrumenten: de Europese wet, de Europese kaderwet, de Europese verordening, het Europees besluit, aanbevelingen en adviezen.

De Europese wet is een wetgevingshandeling van algemene strekking. Zij is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in iedere lidstaat.

De Europese kaderwet is een wetgevingshandeling die iedere lidstaat waartoe zij is gericht, bindt ten aanzien van het te bereiken resultaat, maar die de bevoegdheid omtrent de keuze van vorm en middelen aan de nationale instanties overlaat.

Verordening nu

gebruikt ter uitvoering van de wetgeving. Zij is ofwel verbindend in al haar onderdelen, ofwel verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat

Besluit: *eveneens verbindend in al zijn onderdelen, maar alleen voor degene tot wie het gericht is*
Aanbevelingen en adviezen: *niet bindend*

Deze lijst van rechtsinstrumenten is volledig

Wetgevingsprocedure

De algemene regel in artikel III-396 = X**

*- de Commissie stelt voor
- de Raad beslist met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, het EP bij meerderheid van leden of stemmen*

Soms worden wetten alleen door de Raad of het EP vastgesteld - met deelneming van de andere instelling

De Europese verordening is een handeling van algemene strekking, niet zijnde een wetgevingshandeling, ter uitvoering van een wetgevingshandeling of van sommige bepalingen van de Grondwet. Zij is ofwel verbindend in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk in iedere lidstaat, ofwel verbindend voor iedere lidstaat waartoe zij is gericht ten aanzien van het te bereiken resultaat, met dien verstande dat de bevoegdheid omtrent de keuze van vorm en middelen aan de nationale instanties wordt overgelaten.

Het Europees besluit is een handeling, niet zijnde een wetgevingshandeling, die verbindend is in al haar onderdelen. Indien het Europees besluit vermeldt tot wie het gericht is, is het alleen voor hen verbindend.

De aanbevelingen en adviezen hebben geen bindende kracht.

2. Indien bij het Europees Parlement en de Raad een ontwerp van wetgevingshandeling is ingediend, stellen zij geen handelingen vast waarin de op het betrokken gebied toepasselijke wetgevingsprocedure niet voorziet.

Artikel I-34:

De wetgevingshandelingen

1. Europese wetten en kaderwetten worden op voorstel van de Commissie door het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk vastgesteld overeenkomstig de in artikel III-396 bedoelde gewone wetgevingsprocedure. Indien deze twee instellingen geen overeenstemming bereiken, is de wetgevingshandeling niet vastgesteld.

2. In de bij de Grondwet bepaalde specifieke gevallen worden de Europese wetten en kaderwetten volgens bijzondere wetgevingsprocedures vastgesteld door het Europees Parlement met deelneming van de Raad, dan wel door de Raad met deelneming van het Europees Parlement.

In bijzondere gevallen kan een groep lidstaten of het EP het initiatief nemen

Handelingen, niet zijnde wetgevingshandelingen "Verordeningen" en "besluiten" worden gebruikt voor delegatie of uitvoering

De Raad, de Commissie en de ECB kunnen besluiten, verordeningen en aanbevelingen vaststellen

Gedelegeerde verordeningen
De Commissie kan gemachtigd worden om onafhankelijk wetgevend op te treden voor niet-wezenlijke onderdelen (wat is niet-wezenlijk?)

*In de handeling die de Commissie wetgevende bevoegdheid verleent, moet uitdrukkelijk worden vermeld hoe de bevoegdheid kan worden ingetrokken:
- het EP of de Raad kan*

3. In de bij de Grondwet bepaalde specifieke gevallen kunnen Europese wetten en kaderwetten op initiatief van een groep lidstaten of van het Europees Parlement, op aanbeveling van de Europese Centrale Bank of op verzoek van het Hof van Justitie of van de Europese Investeringsbank worden vastgesteld.

Artikel I-35:
Handelingen, niet zijnde wetgevingshandelingen

1. De Europese Raad stelt in de bij de Grondwet bepaalde gevallen Europese besluiten vast.
2. Europese verordeningen en besluiten worden vastgesteld door de Raad en de Commissie, met name in de in de artikelen I-36 en I-37 bepaalde gevallen, alsmede door de Europese Centrale Bank in de bij de Grondwet bepaalde specifieke gevallen.
3. De Raad stelt aanbevelingen vast. De Raad besluit op voorstel van de Commissie in alle gevallen waarin bij de Grondwet is bepaald dat hij handelingen op voorstel van de Commissie vaststelt. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen op de gebieden waarop handelingen van de Unie met eenparigheid van stemmen moeten worden vastgesteld. De Commissie, alsmede de Europese Centrale Bank in de bij de Grondwet bepaalde specifieke gevallen, stellen aanbevelingen vast.

Artikel I-36:
Gedelegeerde Europese verordeningen

X**

1. In de Europese wetten en kaderwetten kan aan de Commissie de bevoegdheid worden overgedragen gedelegeerde Europese verordeningen vast te stellen ter aanvulling of wijziging van bepaalde niet-wezenlijke onderdelen van de wet of kaderwet.

In de Europese wetten en kaderwetten worden uitdrukkelijk de doelstellingen, de inhoud, de strekking en de duur van de bevoegdheidsdelegatie afgebakend. Wezenlijke onderdelen van een gebied worden uitsluitend bij Europese wet of kaderwet geregeld en kunnen derhalve niet het voorwerp zijn van bevoegdheidsdelegatie.

2. In de Europese wetten en kaderwetten worden de voorwaarden waaraan de delegatie is onderworpen, uitdrukkelijk vastgesteld. Dit kunnen de volgende voorwaarden zijn:

a) het Europees Parlement of de Raad kan besluiten de delegatie in te trekken;

besluiten tot intrekking van de delegatie - het EP of de Raad kan een verordening blokkeren

Gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad of een absolute meerderheid in het EP

Uitvoeringshandelingen

Loyale uitvoering door de lidstaten

De Commissie of de Raad mag instaan voor de uitvoering indien eenvormige voorwaarden nodig zijn

Voorschriften voor de controle door de lidstaten op de uitvoeringshandelingen

Uitvoeringsverordeningen en -besluiten

De instellingen besluiten in overeenstemming met de voorschriften en het evenredigheidsbeginsel Een wet moet met redenen worden omkleed

b) de gedelegeerde Europese verordening kan pas in werking treden indien het Europees Parlement of de Raad binnen de in de Europese wet of kaderwet gestelde termijn geen bezwaar heeft aangetekend.

Voor de toepassing van het bepaalde onder a) en b) besluit het Europees Parlement bij meerderheid van zijn leden en besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.

Artikel I-37:

De uitvoeringshandelingen

X**

1. De lidstaten nemen alle maatregelen van intern recht die nodig zijn ter uitvoering van de juridisch bindende handelingen van de Unie.

2. Indien het nodig is dat juridisch bindende handelingen van de Unie volgens eenvormige voorwaarden worden uitgevoerd, worden bij die handelingen aan de Commissie, of, in naar behoren gemotiveerde specifieke gevallen en in de bij artikel I-40 bepaalde gevallen, aan de Raad uitvoeringsbevoegdheden toegekend.

3. Voor de toepassing van lid 2 worden vooraf bij Europese wet de algemene voorschriften en beginselen vastgelegd die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren.

4. De uitvoeringshandelingen van de Unie hebben de vorm van een Europese uitvoeringsverordening of een Europees uitvoeringsbesluit.

Artikel I-38:

Beginselen die de rechtshandelingen van de Unie gemeen hebben

1. Wanneer de Grondwet niet bepaalt welk soort van handeling moet worden vastgesteld, maken de instellingen zelf per afzonderlijk geval een keuze, met inachtneming van de toepasselijke procedures en van het in artikel I-11 neergelegde evenredigheidsbeginsel.

2. Rechtshandelingen worden met redenen omkleed en verwijzen naar de voorstellen, initiatieven, aanbevelingen, verzoeken of adviezen waarin de Grondwet voorziet.

Artikel I-39:

Bekendmaking en inwerkingtreding

Wetten moeten worden ondertekend door de voorzitter van de instelling die ze heeft vastgesteld

Inwerkingtreding zoals bepaald in de wet of 20 dagen na de bekendmaking

Verordeningen en besluiten die niet vermelden tot wie zij gericht zijn, treden eveneens 20 dagen na hun bekendmaking in werking.

Andere besluiten worden van kracht door de kennisgeving ervan

Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

- solidariteit van de lidstaten
- bepaling van gemeenschappelijke belangen
- convergentie van het optreden

De Europese Raad bepaalt de belangen en de doelstellingen van de Unie en stelt besluiten

1. Europese wetten en kaderwetten die volgens de gewone wetgevingsprocedure zijn vastgesteld, worden door de voorzitter van het Europees Parlement en door de voorzitter van de Raad ondertekend.

In de overige gevallen worden zij ondertekend door de voorzitter van de instelling waardoor zij zijn vastgesteld.

Europese wetten en kaderwetten worden in het Publicatieblad van de Europese Unie bekendgemaakt en treden in werking op de in de wet of kaderwet bepaalde datum of, bij ontbreken daarvan, op de twintigste dag volgende op die van hun bekendmaking.

2. Europese verordeningen en Europese besluiten die niet vermelden tot wie zij gericht zijn, worden ondertekend door de voorzitter van de instelling waardoor zij zijn vastgesteld.

Europese verordeningen en Europese besluiten die niet vermelden tot wie zij gericht zijn, worden in het Publicatieblad van de Europese Unie bekendgemaakt en treden in werking op de in de verordening of het besluit bepaalde datum of, bij ontbreken daarvan, op de twintigste dag volgende op die van hun bekendmaking.

3. Van de andere dan in lid 2 bedoelde Europese besluiten wordt kennis gegeven aan degenen tot wie zij gericht zijn. Zij worden door deze kennisgeving van kracht.

Hoofdstuk II:

Bijzondere bepalingen

Artikel I-40:

Bijzondere bepalingen inzake het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

In principe U*, uitzonderingen X*; XX*

1. De Europese Unie voert een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid dat berust op de ontwikkeling van de wederzijdse politieke solidariteit van de lidstaten, de bepaling van de aangelegenheden van algemeen belang en de totstandbrenging van een steeds toenemende convergentie van het optreden van de lidstaten.

2. De Europese Raad bepaalt wat de strategische belangen van de Unie zijn en stelt de doelstellingen van haar gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid vast. De Raad geeft invulling aan dit beleid binnen de door de Europese Raad vastgestelde strategische beleidslijnen en

vast

De ministers van Buitenlandse Zaken kunnen ook besluiten vaststellen

Gedeelde verantwoordelijkheid om het beleid uit te voeren

De lidstaten overleggen met elkaar alvorens internationaal op te treden

Onderlinge solidariteit van de lidstaten

Eenparigheid van stemmen, tenzij anders vermeld in deel III; de lidstaten en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie hebben het initiatiefrecht. Wetten en kaderwetten zijn uitgesloten

De Europese Raad kan met eenparigheid van stemmen de stemprocedure wijzigen in een gekwalificeerde meerderheid

Het EP wordt geraadpleegd en geïnformeerd

Defensiebeleid

overeenkomstig deel III.

3. De Europese Raad en de Raad stellen de nodige Europese besluiten vast.

4. Het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid wordt uitgevoerd door de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en door de lidstaten, die daarbij gebruikmaken van de middelen waarover de lidstaten en de Unie beschikken.

5. De lidstaten overleggen in de Europese Raad en in de Raad over iedere aangelegenheid van algemeen belang op het gebied van het buitenlands en veiligheidsbeleid teneinde een gemeenschappelijke aanpak vast te stellen. Iedere lidstaat overlegt met de andere lidstaten in de Europese Raad of in de Raad alvorens internationaal op te treden of verbintenissen aan te gaan die gevolgen kunnen hebben voor de belangen van de Unie. De lidstaten dragen er door onderlinge afstemming van hun optreden zorg voor dat de Unie haar belangen en haar waarden op het internationale toneel kan doen gelden. De lidstaten zijn onderling solidair.

6. Op het gebied van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid stellen de Europese Raad en de Raad met eenparigheid van stemmen Europese besluiten vast, behalve in de in deel III genoemde gevallen. Zij spreken zich uit op initiatief van een lidstaat, op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, of op voorstel van deze minister met steun van de Commissie. Er kunnen geen Europese wetten of kaderwetten worden vastgesteld.

7. De Europese Raad kan met eenparigheid van stemmen bij Europees besluit bepalen dat de Raad in andere dan de in deel III genoemde gevallen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit.

8. Het Europees Parlement wordt regelmatig geraadpleegd over de voornaamste aspecten en de fundamentele keuzen op het gebied van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid. Het wordt geïnformeerd over de ontwikkeling daarvan.

Artikel I-41:

Bijzondere bepalingen inzake het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid

*Operationeel vermogen: zowel militaire als civiele middelen.
Kan worden gebruikt buiten de EU voor vredeshandhaving, conflictpreventie en internationale veiligheid
Tot een gemeenschappelijke defensie moet met eenparigheid van stemmen worden besloten.
Ratificatie door de lidstaten kan nodig worden geacht*

*Het specifieke karakter van het defensiebeleid van bepaalde lidstaten wordt geëerbiedigd
- neutrale landen
- NAVO-landen*

*Verplichting om de EU militaire vermogens ter beschikking te stellen om de overeengekomen doelstellingen te bereiken.
Multinationale troepenmachten kunnen deel uitmaken van de gemeenschappelijke defensie*

Militaire vermogens geleidelijk verbeteren

Europees Defensieagentschap

U*

1. Het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid is een integrerend deel van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid. Het voorziet de Unie van een operationeel vermogen dat op civiele en militaire middelen steunt. De Unie kan daarvan gebruikmaken voor missies buiten het grondgebied van de Unie met het oog op vredeshandhaving, conflictpreventie en versterking van de internationale veiligheid overeenkomstig de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties. De uitvoering van deze taken berust op de door de lidstaten beschikbaar gestelde vermogens.

2. Het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid omvat de geleidelijke bepaling van een gemeenschappelijk defensiebeleid van de Unie. Dit zal tot een gemeenschappelijke defensie leiden zodra de Europese Raad met eenparigheid van stemmen daartoe besluit. In dat geval beveelt hij de lidstaten aan een daartoe strekkend besluit aan te nemen overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen.

Het beleid van de Unie overeenkomstig dit artikel laat het specifieke karakter van het veiligheids- en defensiebeleid van bepaalde lidstaten onverlet, eerbiedigt de uit het Noord-Atlantisch Verdrag voortvloeiende verplichtingen van bepaalde lidstaten die van oordeel zijn dat hun gemeenschappelijke defensie gestalte krijgt in de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, en is verenigbaar met het in dat kader vastgestelde gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid.

3. De lidstaten stellen civiele en militaire vermogens ter beschikking van de Unie voor de uitvoering van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid, om zodoende bij te dragen tot het bereiken van de door de Raad bepaalde doelstellingen. Lidstaten die onderling multinationale troepenmachten vormen, kunnen deze troepenmachten tevens ter beschikking van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid stellen.

De lidstaten verbinden zich ertoe hun militaire vermogens geleidelijk te verbeteren. Er wordt een agentschap op het gebied van de ontwikkeling van defensievermogens, onderzoek, aankopen en bewapening (het Europees Defensieagentschap) opgericht, dat de operationele behoeften bepaalt, maatregelen bevordert om in die behoeften te voorzien, bijdraagt tot de vaststelling en, in voorkomend geval, tot de uitvoering van alle nuttige maatregelen om de industriële en technologische basis van de defensiesector te versterken, deelneemt aan het bepalen van een Europees beleid inzake vermogens en bewapening, en de Raad bijstaat om de verbetering van de militaire vermogens te evalueren.

Besluiten inzake veiligheid en defensie worden genomen met eenparigheid van stemmen

Een missie van de Unie kan worden uitgevoerd door een groep lidstaten

Nieuw: Gestructureerde samenwerking is mogelijk in het kader van de Unie

Clausule inzake onderlinge bijstand voor ALLE lidstaten in geval van een gewapende aanval

Dit heeft geen invloed op NAVO-verbintenissen

Het EP wordt geraadpleegd en geïnformeerd

Justitie en binnenlandse zaken

Middelen voor het vormen van een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht

4. Europese besluiten betreffende het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid, waaronder begrepen het opzetten van een missie als bedoeld in dit artikel, worden op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie of op initiatief van een lidstaat door de Raad met eenparigheid van stemmen vastgesteld. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie kan, in voorkomend geval samen met de Commissie, voorstellen om gebruik te maken van nationale middelen en van instrumenten van de Unie.

5. De Raad kan de uitvoering van een missie in het kader van de Unie toevertrouwen aan een groep lidstaten, teneinde de waarden van de Unie te beschermen en haar belangen te dienen. De uitvoering van een dergelijke missie wordt beheerst door artikel III-310.

6. De lidstaten waarvan de militaire vermogens voldoen aan strengere criteria en die terzake verdergaande verbintenissen zijn aangegaan met het oog op de uitvoering van de meest veeleisende taken, stellen in het kader van de Unie een permanente gestructureerde samenwerking in. Deze samenwerking wordt beheerst door artikel III-312. Zij laat de bepalingen van artikel III-309 onverlet.

7. Indien een lidstaat op zijn grondgebied gewapenderhand wordt aangevallen, rust op de overige lidstaten de plicht deze lidstaat met alle middelen waarover zij beschikken hulp en bijstand te verlenen overeenkomstig artikel 51 van het Handvest van de Verenigde Naties. Dit laat het specifieke karakter van het veiligheids- en defensiebeleid van bepaalde lidstaten onverlet.

De verbintenissen en de samenwerking op dit gebied blijven in overeenstemming met de in het kader van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie aangegane verbintenissen, die voor de lidstaten die er lid van zijn, de grondslag en het instrument van hun collectieve defensie blijft.

8. Het Europees Parlement wordt regelmatig geraadpleegd over de voornaamste aspecten en de fundamentele keuzen op het gebied van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid. Het wordt geïnformeerd over de ontwikkeling daarvan.

Artikel I-42:

Bijzondere bepalingen inzake de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht

X** (algemene regel)

1. De Unie is een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht:

a) door de vaststelling van Europese wetten en kaderwetten om, zo nodig, de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten op de in

- vaststelling van wetten
- wederzijdse erkenning van gerechtelijke beslissingen
- samenwerking tussen alle autoriteiten voor binnenlandse veiligheid

- doeltreffende samenwerking van alle diensten

De nationale parlementen worden betrokken bij de politieke controle van Europol en Eurojust

De lidstaten en de Commissie hebben initiatiefrecht terzake

Terrorismeclausule

De lidstaten en de Unie treden gezamenlijk op tegen terrorisme en bij natuurrampen en door de mens veroorzaakte rampen

Preventie
Bescherming

Bijstand: terrorisme

Bijstand: rampen

Zie artikel III-329

Nauwere samenwerking

Nauwere

deel III genoemde gebieden onderling aan te passen;

b) door het onderlinge vertrouwen tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten te bevorderen, in het bijzonder op basis van de wederzijdse erkenning van gerechtelijke en buitengerechtelijke beslissingen;

c) door operationele samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, met inbegrip van de politie, de douane en andere gespecialiseerde diensten op het gebied van het voorkomen en opsporen van strafbare feiten.

2. De nationale parlementen kunnen in het kader van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht deelnemen aan de in artikel III-260 bedoelde evaluatiemechanismen. Zij worden betrokken bij de politieke controle van Europol en bij de evaluatie van de activiteiten van Eurojust, overeenkomstig de artikelen III-276 en III-273.

3. De lidstaten hebben een recht van initiatief op het gebied van politiële en justitiële samenwerking in strafzaken, overeenkomstig artikel III-264.

Artikel I-43:

Solidariteitsclausule

X*/ U*

1. De Unie en de lidstaten treden uit solidariteit gezamenlijk op indien een lidstaat getroffen wordt door een terroristische aanval, een natuurramp of een door de mens veroorzaakte ramp. De Unie maakt van alle tot haar beschikking staande instrumenten, waaronder de door de lidstaten ter beschikking gestelde militaire middelen, gebruik om:

a) - de dreiging van het terrorisme op het grondgebied van de lidstaten te keren;

- de democratische instellingen en de burgerbevolking tegen een eventuele terroristische aanval te beschermen;

- op verzoek van de politieke autoriteiten van een lidstaat op diens grondgebied bijstand te verlenen in geval van een terroristische aanval;

b) op verzoek van de politieke autoriteiten van een lidstaat op diens grondgebied bijstand te verlenen in geval van een natuurramp of van een door de mens veroorzaakte ramp.

2. De uitvoering van dit artikel is nader geregeld in artikel III-329.

Hoofdstuk III:

Nauwere samenwerking

Artikel I-44:

Nauwere samenwerking

samenwerking

Nauwere samenwerking kan worden aangegaan op de gebieden met gedeelde bevoegdheid en waar de Unie enkel ondersteunend kan optreden

De instellingen van de Unie mogen worden gebruikt

Moet de doelstellingen van de Unie en integratie bevorderen
Slechts in laatste instantie

1/3 van de lidstaten moet deelnemen

Alleen de deelnemende lidstaten doen mee aan de stemming en worden meegeteld voor de berekening van de eenparigheid van stemmen en de gekwalificeerde meerderheid

Gekwalificeerde meerderheid betekent 55% van de deelnemende lidstaten en 65% van de bevolking van die staten.

Blokkerende minderheid = 35% plus één lidstaat

Opgelet: 72% van de lidstaten en 65% van de bevolking wanneer de

X***/U* (voor machtiging)

X/XX/U (van alle lidstaten voor deelname aan reeds bestaande nauwere samenwerking)

1. De lidstaten die onderling een nauwere samenwerking wensen aan te gaan in het kader van de niet-exclusieve bevoegdheden van de Unie, kunnen gebruikmaken van de instellingen van de Unie en die bevoegdheden uitoefenen op grond van de terzake geldende bepalingen van de Grondwet, binnen de grenzen van en overeenkomstig het bepaalde in dit artikel en in de artikelen III-416 tot en met III-423.

Met nauwere samenwerking wordt beoogd de verwezenlijking van de doelstellingen van de Unie te bevorderen, haar belangen te beschermen en haar integratieproces te versterken. Nauwere samenwerking staat te allen tijde open voor alle lidstaten, overeenkomstig artikel III-418.

2. Het Europees besluit houdende machtiging om nauwere samenwerking aan te gaan wordt in laatste instantie vastgesteld door de Raad, wanneer deze constateert dat de met de nauwere samenwerking nagestreefde doelstellingen niet binnen een redelijke termijn door de Unie in haar geheel kunnen worden verwezenlijkt en mits ten minste eenderde van de lidstaten aan de nauwere samenwerking deelnemen. De Raad besluit overeenkomstig de in artikel III-419 bepaalde procedure.

3. Alle leden van de Raad kunnen deelnemen aan de beraadslagingen van de Raad, maar alleen de leden van de Raad die de aan een nauwere samenwerking deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, nemen deel aan de stemming.

Eenparigheid van stemmen wordt alleen door de stemmen van de vertegenwoordigers van de deelnemende staten gevormd.

Onder gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt verstaan ten minste 55% van de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van die staten.

Een blokkerende minderheid moet ten minste uit het minimumaantal van de leden van de Raad bestaan die meer dan 35% van de bevolking van de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, plus één lid; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid geacht te zijn verkregen.

In afwijking van de derde en de vierde alinea wordt, wanneer de Raad niet besluit op een voorstel van de Commissie of van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, onder de vereiste gekwalificeerde

Raad op eigen initiatief besluit.

De besluiten zijn alleen bindend voor de deelnemende staten.

Kandidaat-lidstaten hoeven de besluiten voor nauwere samenwerking niet te aanvaarden

DEMOCRATISCH BESTEL

Gelijkheid

Beginsel van gelijkheid van alle EU-burgers

Beginsel van de representatieve democratie

Het EP vertegenwoordigt rechtstreeks de burgers

De vertegenwoordigers in de raden zijn verantwoordig verschuldigd aan hun nationaal parlement of aan hun burgers

Zo open mogelijk en zo dicht mogelijk bij de burgers

De Europese partijen dragen bij tot de vorming van een Europees bewustzijn

Participerende

meerderheid van stemmen verstaan ten minste 72% van de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van die staten.

4. De in het kader van een nauwere samenwerking vastgestelde handelingen zijn alleen verbindend voor de lidstaten die aan de nauwere samenwerking deelnemen. Zij worden niet beschouwd als een *acquis* dat door de kandidaat-lidstaten van de Unie moet worden aanvaard.

TITEL VI: HET DEMOCRATISCHE BESTEL VAN DE UNIE

Artikel I-45:

Het beginsel van democratische gelijkheid

De Unie eerbiedigt in al haar activiteiten het beginsel van gelijkheid van haar burgers, die gelijke aandacht genieten van haar instellingen, organen en instanties.

Artikel I-46:

Het beginsel van de representatieve democratie

1. De werking van de Unie is gegrond op de representatieve democratie.

2. De burgers worden op het niveau van de Unie rechtstreeks vertegenwoordigd in het Europees Parlement.

De lidstaten worden in de Europese Raad vertegenwoordigd door hun staatshoofd of hun regeringsleider en in de Raad door hun regering, die zelf democratische verantwoording verschuldigd zijn aan hun nationaal parlement of aan hun burgers.

3. Iedere burger heeft het recht aan het democratisch bestel van de Unie deel te nemen. De besluitvorming vindt plaats op een zo open mogelijke wijze, en zo dicht bij de burgers als mogelijk is.

4. De politieke partijen op Europees niveau dragen bij tot de vorming van een Europees politiek bewustzijn en tot de uiting van de wil van de burgers van de Unie.

Artikel I-47:

democratie

Het recht om met de instellingen in discussie te treden over zijn mening

Kanalen voor dialoog met het maatschappelijk middenveld

De Commissie pleegt overleg met alle betrokken partijen

*Initiatief van de burgers
- kunnen de Commissie vragen een voorstel in te dienen
- één miljoen handtekeningen nodig
- de Commissie kan weigeren
- de precieze regels worden vastgesteld met gekwalificeerde meerderheid van stemmen*

Sociale dialoog

De Unie erkent en bevordert de autonome sociale dialoog

De ombudsman

Wordt gekozen door het EP, neemt kennis van klachten inzake wanbeheer, onderzoekt ze en brengt verslag uit

Het beginsel van de participerende democratie

X**

1. De instellingen bieden de burgers en de representatieve organisaties langs passende wegen de mogelijkheid hun mening over alle onderdelen van het optreden van de Unie kenbaar te maken en daarover in het openbaar in discussie te treden.
2. De instellingen voeren een open, transparante en regelmatige dialoog met representatieve organisaties en met het maatschappelijk middenveld.
3. Ter wille van de samenhang en de transparantie van het optreden van de Unie pleegt de Commissie op ruime schaal overleg met de betrokken partijen.
4. Wanneer ten minste één miljoen burgers van de Unie, afkomstig uit een significant aantal lidstaten, van oordeel zijn dat inzake een aangelegenheid een rechtshandeling van de Unie nodig is ter uitvoering van de Grondwet, kunnen zij het initiatief nemen de Commissie te verzoeken binnen het kader van de haar toegedeelde bevoegdheden een passend voorstel daartoe in te dienen. De procedures en voorwaarden voor de indiening van een dergelijk burgerinitiatief, met inbegrip van het minimumaantal lidstaten waaruit de burgers die het verzoek indienen, afkomstig dienen te zijn, worden bij Europese wet vastgesteld.

Artikel I-48:

De sociale partners en de autonome sociale dialoog

De Unie erkent en bevordert de rol van de sociale partners op het niveau van de Unie, en houdt daarbij rekening met de verschillen tussen de nationale stelsels. Zij bevordert hun onderlinge dialoog, met inachtneming van hun autonomie.

De tripartiete sociale top voor groei en werkgelegenheid levert een bijdrage tot de sociale dialoog.

Artikel I-49:

De Europese ombudsman

Een door het Europees Parlement gekozen Europese ombudsman neemt onder de bij de Grondwet bepaalde voorwaarden kennis van klachten betreffende gevallen van wanbeheer in het optreden van de instellingen, organen en instanties van de Unie. Hij onderzoekt die klachten en brenkt terzake verslag uit. De Europese ombudsman verricht zijn werkzaamheden

Transparantie

*“in een zo groot mogelijke openheid”
Wetgevend optreden
gebeurt in het openbaar
- geldt niet voor de
werkgroepen, waar de
meeste beslissingen
worden genomen*

*Recht van inzage in
documenten...*

*...volgens de bepalingen
die door het EP en de
Raad bij wet worden
vastgesteld*

*Elk orgaan stelt zijn
eigen specifieke regels
vast*

Persoonsgegevens

*Bescherming van
persoonsgegevens*

*Op de verwerking van
persoonsgegevens
wordt toezicht
uitgeoefend door een
onafhankelijke
autoriteit*

in volledige onafhankelijkheid.

Artikel I-50:

Transparantie van de werkzaamheden van de instellingen,
organen en instanties van de Unie

X**

1. Om goed bestuur te bevorderen en de deelneming van het maatschappelijk middenveld te waarborgen, werken de instellingen, organen en instanties van de Unie in een zo groot mogelijke openheid.
2. Het Europees Parlement, en de Raad wanneer hij beraadslaagt en stemt over een ontwerp van wetgevingshandeling, vergaderen in het openbaar.
3. Iedere burger van de Unie en iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft onder de in deel III bepaalde voorwaarden een recht van inzage in de documenten van de instellingen, organen en instanties van de Unie, ongeacht het medium waarop zij zijn vastgelegd.
Bij Europese wet worden de algemene beginselen en de beperkingen vastgesteld die om redenen van openbaar of particulier belang aan de uitoefening van het recht van inzage in deze documenten verbonden zijn.
4. De instellingen, organen en instanties stellen overeenkomstig de in lid 3 bedoelde Europese wet in hun reglement van orde specifieke bepalingen betreffende de inzage in hun documenten vast.

Artikel I-51:

De bescherming van persoonsgegevens

X**

1. Eenieder heeft recht op bescherming van de hem betreffende persoonsgegevens.
2. De voorschriften betreffende de bescherming van natuurlijke personen ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens door de instellingen, de organen en de instanties van de Unie, alsook door de lidstaten, bij de uitoefening van activiteiten die binnen het toepassingsgebied van het recht van de Unie vallen, alsmede de voorschriften betreffende het vrij verkeer van die gegevens, worden bij Europese wet of kaderwet vastgesteld. Op de naleving van deze voorschriften wordt toezicht uitgeoefend door onafhankelijke autoriteiten.

Kerken

De Unie eerbiedigt hun nationale status maar tolereert geen discriminatie tussen christenen, moslims of atheïsten

EU-dialoog met kerken en andere organisaties

FINANCIËN

De begroting van de EU

*Alle ontvangsten en uitgaven worden in de begroting van de Unie opgenomen
Begroting in evenwicht*

De jaarlijkse begrotingsuitgaven moeten bij wet worden goedgekeurd

Voor uitgaven zijn zowel geld op de begroting als een rechtshandeling vereist

De Unie moet zeker zijn dat ze de handelingen die ze vaststelt, kan financieren binnen de grenzen van haar eigen middelen

Beginsel van goed

Artikel I-52:

De status van kerken en van niet-confessionele organisaties

1. De Unie eerbiedigt de status die kerken en religieuze verenigingen en gemeenschappen volgens het nationaal recht in de lidstaten hebben, en doet daaraan geen afbreuk.
2. De Unie eerbiedigt tevens de status die de levensbeschouwelijke en niet-confessionele organisaties volgens het nationaal recht hebben.
3. De Unie voert een open, transparante en regelmatige dialoog met die kerken en organisaties, onder erkenning van hun identiteit en hun specifieke bijdrage.

**TITEL VII:
FINANCIËN VAN DE UNIE**

Artikel I-53:

De budgettaire en financiële beginselen

U*

1. Alle ontvangsten en uitgaven van de Unie worden overeenkomstig deel III voor ieder begrotingsjaar geraamd en opgenomen in de begroting van de Unie.
2. De ontvangsten en uitgaven van de begroting moeten in evenwicht zijn.
3. De op de begroting opgevoerde uitgaven worden toegestaan voor de duur van het begrotingsjaar, in overeenstemming met de in artikel III-412 bedoelde Europese wet.
4. Op de begroting opgevoerde uitgaven kunnen niet worden uitgevoerd dan nadat een juridisch bindende handeling van de Unie is vastgesteld die een rechtsgrond geeft aan haar optreden en aan de uitvoering van de overeenkomstige uitgave, in overeenstemming met de in artikel III-412 bedoelde Europese wet, behoudens de daarin bepaalde uitzonderingen.
5. Teneinde de begrotingsdiscipline zeker te stellen, stelt de Unie geen handelingen vast die aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor de begroting, zonder de verzekering te geven dat de uitgaven die uit die handelingen voortvloeien, gefinancierd kunnen worden binnen de grenzen van de eigen middelen van de Unie en met inachtneming van het in artikel I-55 bedoelde meerjarig financieel kader.
6. De begroting wordt uitgevoerd volgens het beginsel van goed financieel

financieel beheer

beheer. De lidstaten en de Unie dragen er samen zorg voor dat de op de begroting opgevoerde kredieten volgens dit beginsel worden gebruikt.

Regels voor fraudebestrijding

7. De Unie en de lidstaten bestrijden overeenkomstig artikel III-415 fraude en alle andere onwettige activiteiten waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad.

Artikel I-54:

De eigen middelen van de Unie

U*/X***

De Unie voorziet zich van voldoende middelen

1. De Unie voorziet zich van de middelen die nodig zijn om haar doelstellingen te verwezenlijken en aan haar beleid uitvoering te geven.

De Unie wordt gefinancierd uit eigen middelen

2. De begroting van de Unie wordt volledig uit eigen middelen gefinancierd, onverminderd andere ontvangsten.

In een wet die door alle lidstaten moet worden goedgekeurd, worden de grenzen van de middelen van de Unie en de begrotings-categorieën vastgesteld

U* 3. Bij Europese wet van de Raad worden de bepalingen vastgesteld die van toepassing zijn op het stelsel van eigen middelen van de Unie. In dit kader kunnen nieuwe categorieën van eigen middelen worden vastgesteld, dan wel bestaande categorieën worden ingetrokken. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement. Deze wet treedt pas in werking na door de lidstaten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen te zijn goedgekeurd.

Gedetailleerde regels met gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad en met goedkeuring van het EP

X*** 4. Bij Europese wet van de Raad worden de uitvoeringsmaatregelen voor het stelsel van eigen middelen van de Unie vastgesteld voorzover de krachtens lid 3 vastgestelde Europese wet daarin voorziet. De Raad besluit na goedkeuring door het Europees Parlement.

Artikel I-55:

Het meerjarig financieel kader

U***/U

In het meerjarig financieel kader worden de jaarlijkse maximumbedragen vastgesteld voor elke uitgavencategorie. Eenparigheid van stemmen in de Raad en goedkeuring door een meerderheid in het EP

1. Het meerjarig financieel kader beoogt een ordelijke ontwikkeling van de uitgaven van de Unie te waarborgen binnen de grenzen van haar eigen middelen. In het kader worden overeenkomstig artikel III-402 de jaarlijkse maximumbedragen aan kredieten voor vastleggingen per uitgavencategorie vastgesteld.

U*** 2. Het meerjarig financieel kader wordt vastgesteld bij Europese wet van de Raad. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement, dat zich uitsprekt bij meerderheid van zijn leden.

Bij de begroting wordt het meerjarig kader in

3. In de jaarlijkse begroting van de Unie wordt het meerjarig financieel kader in acht genomen.

acht genomen

De Europese Raad kan met eenparigheid van stemmen de stem-procedure wijzigen in een gekwalificeerde meerderheid - “passerelle”-clausule

Het EP en de Raad stellen de begroting vast

NAASTE OMGEVING

Beleid ten aanzien van naburige staten

*EU-overeenkomsten met naburige staten:
- wederkerige rechten
- gemeenschappelijk optreden
- overleg*

EU-LIDMAATSCHAP

Vereisten voor lidmaatschap

Eerbiediging van de waarden van de Unie (artikel I-2)

U 4. De Europese Raad kan met eenparigheid van stemmen een Europees besluit vaststellen op grond waarvan de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen kan besluiten bij de vaststelling van de in lid 2 bedoelde Europese wet van de Raad.

Artikel I-56:

De begroting van de Unie

X**

De jaarlijkse begroting van de Unie wordt overeenkomstig artikel III-404 bij Europese wet vastgesteld.

TITEL VIII: DE UNIE EN HAAR NAASTE OMGEVING

Artikel I-57:

De Unie en haar naaste omgeving

1. De Unie ontwikkelt met de naburige landen bijzondere betrekkingen, die erop gericht zijn een ruimte van welvaart en goed nabuurschap tot stand te brengen welke stoelt op de waarden van de Unie en welke gekenmerkt wordt door nauwe en vreedzame betrekkingen die gebaseerd zijn op samenwerking.

2. Voor de toepassing van lid 1 kan de Unie met de betrokken landen specifieke overeenkomsten sluiten. Die overeenkomsten kunnen wederkerige rechten en verplichtingen omvatten en tevens voorzien in de mogelijkheid gemeenschappelijk op te treden. Over de uitvoering van de overeenkomsten wordt op gezette tijden overleg gepleegd.

TITEL IX: HET LIDMAATSCHAP VAN DE UNIE

Artikel I-58:

Criteria en procedure voor toetreding tot de Unie

U***

1. De Unie staat open voor alle Europese staten die de in artikel I-2 bedoelde waarden eerbiedigen en zich ertoe verbinden deze gezamenlijk uit te dragen

Kandidaat-lidstaten moeten:

- naar de Raad schrijven,

- het EP en de nationale parlementen in kennis stellen.

Besluit met eenparigheid van stemmen in de Raad en goedkeuring door een meerderheid in het EP

Schorsing van rechten

Na goedkeuring door het EP kan de Raad met 4/5-meerderheid besluiten dat er een duidelijk gevaar bestaat voor schending van de waarden van de Unie door een lidstaat (de lex-Austria-clausule)

Regelmatige verificatie

*Na goedkeuring door het EP kan de Europese Raad met eenparigheid van stemmen vaststellen dat er een voortdurende en ernstige schending van de waarden van de Unie **bestaat***

De Raad kan met gekwalificeerde meerderheid van stemmen bepaalde rechten van een lidstaat schorsen, onder meer de stemrechten

De lidstaat blijft wel

2. Iedere Europese staat die lid wenst te worden van de Unie, richt daartoe een verzoek tot de Raad. Het Europees Parlement en de nationale parlementen worden van dit verzoek in kennis gesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van de Commissie en na goedkeuring door het Europees Parlement, dat zich uitspreekt bij meerderheid van zijn leden. De voorwaarden en nadere regels voor de toelating worden neergelegd in een akkoord tussen de lidstaten en de kandidaat-lidstaat. Dit akkoord wordt door alle overeenkomstsluitende staten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen aan bekrachtiging onderworpen.

Artikel I-59:

Schorsing van bepaalde rechten die uit het lidmaatschap van de Unie voortvloeien

XX*** 1. De Raad kan op een met redenen omkleed initiatief van eenderde van de lidstaten, op een met redenen omkleed initiatief van het Europees Parlement of op voorstel van de Commissie een Europees besluit vaststellen waarin wordt geconstateerd dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending door een lidstaat van de in artikel I-2 bedoelde waarden. De Raad besluit met een meerderheid van viervijfde van zijn leden, na goedkeuring door het Europees Parlement. Alvorens die constatering te doen, hoort de Raad de betrokken lidstaat en kan hij die lidstaat volgens dezelfde procedure aanbevelingen doen.

De Raad gaat regelmatig na of de redenen die tot bedoelde constatering hebben geleid, nog bestaan.

U*** 2. De Europese Raad kan op initiatief van eenderde van de lidstaten of op voorstel van de Commissie een Europees besluit vaststellen waarin een ernstige en voortdurende schending door een lidstaat van de in artikel I-2 bedoelde waarden wordt geconstateerd, na die lidstaat om opmerkingen terzake te hebben verzocht. De Europese Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement.

X/XX 3. Wanneer de in lid 2 bedoelde constatering is gedaan, kan de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een Europees besluit vaststellen tot schorsing van bepaalde rechten die uit de toepassing van de Grondwet op de betrokken lidstaat voortvloeien, waaronder de stemrechten van het lid van de Raad dat deze staat vertegenwoordigt. De Raad houdt daarbij rekening met de mogelijke gevolgen van een dergelijke schorsing voor de rechten en verplichtingen van natuurlijke en rechtspersonen.

Deze staat blijft hoe dan ook gebonden door de verplichtingen die uit

gebonden door zijn verplichtingen

De schorsing kan met gekwalificeerde meerderheid van stemmen worden ingetrokken

De betrokken lidstaat mag niet meestemmen. Onthoudingen tellen niet mee

Definitie van supergekwalificeerde meerderheid

Voor schorsing van de stemrechten kan een supergekwalificeerde meerderheid vereist zijn

EP: 2/3-meerderheid der uitgebrachte stemmen en een meerderheid van zijn leden

hoofde van de Grondwet op hem rusten.

XX 4. De Raad kan met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een Europees besluit vaststellen tot wijziging of intrekking van de krachtens lid 3 vastgestelde maatregelen, naar aanleiding van veranderingen in de toestand die hem ertoe heeft gebracht die maatregelen op te leggen.

5. Voor de toepassing van dit artikel neemt het lid van de Europese Raad of van de Raad dat de betrokken lidstaat vertegenwoordigt, niet deel aan de stemming, en de betrokken lidstaat wordt niet in aanmerking genomen bij de berekening van het in de leden 1 en 2 voorgeschreven derde of viervijfde deel van de lidstaten. Onthouding van stemming door aanwezige of vertegenwoordigde leden vormt geen beletsel voor het vaststellen van de in lid 2 bedoelde Europese besluiten.

Voor de vaststelling van de in de leden 3 en 4 bedoelde Europese besluiten wordt onder gekwalificeerde meerderheid van stemmen verstaan ten minste 72% van de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van die staten.

Indien de Raad, ten gevolge op een overeenkomstig lid 3 vastgesteld besluit tot schorsing van de stemrechten, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit op basis van een van de bepalingen van de Grondwet, wordt onder deze gekwalificeerde meerderheid van stemmen hetzelfde als in de tweede alinea verstaan, of, indien de Raad besluit op voorstel van de Commissie of van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, ten minste 55% van de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van die staten. In dat laatste geval moet een blokkerende minderheid ten minste uit het minimumaantal leden van de Raad bestaan die meer dan 35% van de bevolking van de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, plus één lid; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid van stemmen geacht te zijn verkregen.

6. Voor de toepassing van dit artikel besluit het Europees Parlement met een meerderheid van tweederde der uitgebrachte stemmen welke tevens de meerderheid van zijn leden vertegenwoordigt.

Terugtrekking

Elke lidstaat kan uit de Unie treden

Het akkoord over terugtrekking tussen de Raad en de lidstaat komt tot stand met - gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad - en de goedkeuring door het EP

Een lidstaat kan zich na 2 jaar terugtrekken, ook al werd geen akkoord bereikt

De zich terugtrekkende lidstaat neemt niet deel aan de beraadslagingen

Supergekwalificeerde meerderheid (72%-65%)

Om opnieuw toe te treden geldt dezelfde procedure als voor nieuwe lidstaten

Artikel I-60:
Vrijwillige terugtrekking uit de Unie

XX***

1. Een lidstaat kan overeenkomstig zijn grondwettelijke bepalingen besluiten zich uit de Unie terug te trekken.

2. De lidstaat die besluit zich terug te trekken, geeft kennis van zijn voornemen aan de Europese Raad. In het licht van de richtsnoeren van de Europese Raad sluit de Unie na onderhandelingen met deze staat een akkoord over de voorwaarden voor zijn terugtrekking, waarbij rekening wordt gehouden met het kader van de toekomstige betrekkingen van die staat met de Unie. Over dat akkoord wordt overeenkomstig artikel III-325, lid 3, onderhandeld. Het akkoord wordt namens de Unie gesloten door de Raad, die met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit, na goedkeuring door het Europees Parlement.

3. De Grondwet is niet meer van toepassing op de betrokken staat met ingang van de datum van inwerkingtreding van het terugtrekkingsakkoord of, bij gebreke daarvan, na verloop van twee jaar na de in lid 2 bedoelde kennisgeving, tenzij de Europese Raad met instemming van de betrokken lidstaat met eenparigheid van stemmen tot verlenging van deze termijn besluit.

4. Voor de toepassing van de leden 2 en 3 nemen het lid van de Europese Raad en het lid van de Raad die de zich terugtrekkende lidstaat vertegenwoordigen, niet deel aan de beraadslagingen of aan de Europese besluiten van de Europese Raad en van de Raad die hem betreffen.

Onder gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt verstaan ten minste 72% van de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van die staten.

5. Indien een lidstaat die zich uit de Unie heeft teruggetrokken, opnieuw om het lidmaatschap verzoekt, is op zijn verzoek de procedure van artikel I-58 van toepassing.

DEEL II

HET HANDVEST VAN DE GRONDRECHTEN VAN DE EUROPESE UNIE

PREAMBULE

*Waarden en
doelstellingen van de
Unie*

De volkeren van Europa zijn vastbesloten een op gemeenschappelijke waarden gegroundveste vreedzame toekomst te delen door onderling een steeds hechter verbond tot stand te brengen.

De Unie, die zich bewust is van haar geestelijke en morele erfgoed, heeft haar grondslag in de ondeelbare en universele waarden van menselijke waardigheid en van vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Zij berust op het beginsel van democratie en het beginsel van de rechtsstaat. De Unie stelt de mens centraal in haar optreden, door het burgerschap van de Unie in te stellen en een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht tot stand te brengen.

De Unie draagt bij tot de instandhouding en de ontwikkeling van deze gemeenschappelijke waarden, met inachtneming van de verscheidenheid van de culturen en tradities van de volkeren van Europa, alsmede van de nationale identiteit van de lidstaten en van hun staatsinrichting op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Zij streeft ernaar een evenwichtige en duurzame ontwikkeling te bevorderen en draagt zorg voor het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal, alsook de vrijheid van vestiging.

*Doel is de bescherming
van de grondrechten te
versterken*

Te dien einde moet in het licht van de ontwikkelingen in de maatschappij, de sociale vooruitgang en de wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen de bescherming van de grondrechten worden versterkt door deze rechten beter zichtbaar te maken in een Handvest.

Dit Handvest bevestigt, met inachtneming van de bevoegdheden en taken van de Unie en van het subsidiariteitsbeginsel, de rechten die in het bijzonder voortvloeien uit de constitutionele tradities en de internationale verplichtingen die de lidstaten gemeen hebben, uit het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, uit de door de Unie en de Raad van Europa aangenomen sociale handvesten, alsook uit de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie en van het Europees Hof voor de rechten van de mens. In dit verband zullen de rechterlijke instanties van de Unie en van de lidstaten bij de uitlegging van het Handvest naar behoren rekening houden met de toelichtingen die zijn opgesteld onder het gezag van het praesidium van de Conventie die het Handvest heeft opgesteld en bijgewerkt onder de verantwoordelijkheid van het praesidium van de Europese Conventie.

Het genot van deze rechten brengt verantwoordelijkheden en plichten mede jegens de medemens, jegens de mensengemeenschap en de toekomstige generaties.

Derhalve erkent de Unie de hieronder genoemde rechten, vrijheden en beginselen.

TITEL I: WAARDIGHEID

Artikel II-61: De menselijke waardigheid

De menselijke waardigheid is onschendbaar. Zij moet worden geëerbiedigd en beschermd.

Artikel II-62: Het recht op leven

1. Eenieder heeft recht op leven.
2. Niemand wordt tot de doodstraf veroordeeld of terechtgesteld.

Artikel II-63: Het recht op menselijke integriteit

1. Eenieder heeft recht op lichamelijke en geestelijke integriteit.
2. In het kader van de geneeskunde en de biologie moeten met name in acht worden genomen:
  - a) de vrije en geïnformeerde toestemming van de betrokkene, volgens de bij de wet bepaalde regels;
  - b) het verbod van eugenetische praktijken, met name die welke selectie van personen tot doel hebben;
  - c) het verbod om het menselijk lichaam en bestanddelen daarvan als zodanig als bron van financieel voordeel aan te wenden;
  - d) het verbod van het reproductief kloneren van mensen.

Artikel II-64: Het verbod van foltering en van onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen

Eerbiediging en bescherming van de menselijke waardigheid

Recht op leven

Geen doodstraf

Lichamelijke en geestelijke integriteit

In het kader van de geneeskunde:
- toestemming van de betrokkene
- geen selectie van personen op basis van eugenetische praktijken
- geen financieel voordeel halen uit het menselijk lichaam
- geen reproductief kloneren van mensen

Geen folteringen of vernederende behandelingen/bestrafningen

Niemand mag worden onderworpen aan folteringen of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestrafningen.

- geen slavernij

Artikel II-65:

Het verbod van slavernij en dwangarbeid

- geen dwangarbeid

1. Niemand mag in slavernij of dienstbaarheid worden gehouden.

- geen mensenhandel

2. Niemand mag gedwongen worden dwangarbeid of verplichte arbeid te verrichten.

3. Mensenhandel is verboden.

Recht op:

TITEL II VRIJHEDEN

Artikel II-66:

Het recht op vrijheid en veiligheid

- vrijheid en veiligheid

Eenieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon.

Artikel II-67:

De eerbiediging van het privé-leven en van het familie- en gezinsleven

- privé-leven, familie- en gezinsleven, woning en communicatie

Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé-leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn communicatie.

Artikel II-68:

De bescherming van persoonsgegevens

*- bescherming van persoonsgegevens
- vrije toegang tot persoonsgegevens*

1. Eenieder heeft recht op bescherming van zijn persoonsgegevens.

2. Deze gegevens moeten eerlijk worden verwerkt, voor bepaalde doeleinden en met toestemming van de betrokkene of op basis van een andere gerechtvaardigde grondslag waarin de wet voorziet. Eenieder heeft recht van inzage in de over hem verzamelde gegevens en op rectificatie daarvan.

Onafhankelijk toezicht

3. Een onafhankelijke autoriteit ziet erop toe dat deze regels worden nageleefd.

Huwelijk en gezin

Artikel II-69:

Het recht te huwen en het recht een gezin te stichten

- Bescherming van het
huwelijk volgens de
nationale wetten

Het recht te huwen en het recht een gezin te stichten worden gewaarborgd volgens de nationale wetten die de uitoefening van deze rechten beheersen.

Vrijheid van:

- gedachte
- geweten
- godsdienst

Artikel II-70:

De vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

1. Eenieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst. Dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst en overtuiging te veranderen en de vrijheid, hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé, zijn godsdienst te belijden of zijn overtuiging tot uitdrukking te brengen in erediensten, in onderricht, in de praktische toepassing ervan en in het onderhouden van geboden en voorschriften.

- dienstweigering op
grond van
gewetensbezwaren

2. Het recht op dienstweigering op grond van gewetensbezwaren wordt erkend volgens de nationale wetten die de uitoefening van dit recht beheersen.

**Vrijheid van
meningsuiting**

- informatie

Artikel II-71:

De vrijheid van meningsuiting en van informatie

1. Eenieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te hebben en de vrijheid kennis te nemen en te geven van informatie of ideeën, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen.

- pluriformiteit van de
media

2. De vrijheid en de pluriformiteit van de media worden geëerbiedigd.

- vergadering
- vereniging

Artikel II-72:

De vrijheid van vergadering en vereniging

1. Eenieder heeft op alle niveaus, met name op politiek, vakverenigings- en maatschappelijk gebied, het recht op vrijheid van vreedzame vergadering en op vrijheid van vereniging, hetgeen mede omvat eenieders recht, ter bescherming van zijn belangen samen met anderen vakverenigingen op te richten of zich daarbij aan te sluiten.

- politieke partijen op
EU-niveau

2. Politieke partijen op het niveau van de Unie dragen bij tot de uiting van de politieke wil van de burgers van de Unie.

- kunst
- wetenschap

Artikel II-73:

De vrijheid van kunsten en wetenschappen

De kunsten en het wetenschappelijk onderzoek zijn vrij. De academische vrijheid wordt geëerbiedigd.

Recht op:

- toegang tot onderwijs

- kosteloos verplicht onderwijs

Ouders hebben het recht hun kinderen op te voeden binnen de grenzen van de nationale wetgeving

Vrijheid:

- om te werken

- van verkeer voor werknemers, recht zich te vestigen en diensten te verrichten

Onderdanen van derde landen hebben recht op dezelfde arbeidsvoorwaarden als de burgers van de Unie

Ondernemerschap

Eigendom

Recht om goederen te bezitten, te gebruiken en erover te beschikken

Onteigening enkel

Artikel II-74:
Het recht op onderwijs

1. Eenieder heeft recht op onderwijs en op toegang tot beroepsopleiding en bijscholing.
2. Dit recht houdt de mogelijkheid in, verplicht onderwijs kosteloos te volgen.
3. De vrijheid om met inachtneming van de democratische beginselen instellingen voor onderwijs op te richten en het recht van ouders om zich voor hun kinderen te verzekeren van het onderwijs en de opvoeding die overeenstemmen met hun godsdienstige, hun levensbeschouwelijke en hun opvoedkundige overtuiging, worden geëerbiedigd volgens de nationale wetten die de uitoefening ervan beheersen.

Artikel II-75:
De vrijheid van beroep en het recht te werken

1. Eenieder heeft het recht te werken en een vrijelijk gekozen of aanvaard beroep uit te oefenen.
2. Iedere burger van de Unie is vrij, in iedere lidstaat werk te zoeken, er te werken, er zich te vestigen en er diensten te verrichten.
3. Onderdanen van derde landen die het toegestaan is op het grondgebied van de lidstaten te werken, hebben recht op arbeidsvoorwaarden die gelijkwaardig zijn aan die welke de burgers van de Unie genieten.

Artikel II-76:
De vrijheid van ondernemerschap

De vrijheid van ondernemerschap wordt erkend overeenkomstig het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken.

Artikel II-77:
Het recht op eigendom

1. Eenieder heeft het recht de goederen die hij rechtmatig heeft verkregen, in eigendom te bezitten, te gebruiken, erover te beschikken en te vermaken. Niemand mag zijn eigendom worden ontnomen, behalve in het algemeen belang, in de gevallen en onder de voorwaarden waarin de wet voorziet en mits het verlies tijdig op billijke wijze wordt vergoed. Het gebruik van de

mogelijk tegen billijke vergoeding

goederen kan bij wet worden geregeld, voorzover het algemeen belang dit vereist.

Intellectuele eigendom

2. Intellectuele eigendom is beschermd.

Asiel:

Artikel II-78:
Het recht op asiel

De Unie eerbiedigt het Verdrag van Genève inzake vluchtelingen

Het recht op asiel is gegarandeerd met inachtneming van de voorschriften van het Verdrag van Genève van 28 juli 1951 en het Protocol van 31 januari 1967 betreffende de status van vluchtelingen, en overeenkomstig de Grondwet.

Verwijdering, uitzetting en uitlevering

Artikel II-79:
Bescherming bij verwijdering, uitzetting en uitlevering

- geen collectieve uitzetting

1. Collectieve uitzetting is verboden.

- geen uitzetting bij risico op foltering of doodstraf

2. Niemand mag worden verwijderd of uitgezet naar, dan wel worden uitgeleverd aan een staat waar een ernstig risico bestaat dat hij aan de doodstraf, aan foltering of aan andere onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen wordt onderworpen.

TITEL III: GELIJKHEID

Gelijkheidsbeginsel

Artikel II-80:
Gelijkheid voor de wet

Eenieder is gelijk voor de wet.

Geen discriminatie op grond van:

Artikel II-81:
Non-discriminatie

geslacht, ras, kleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuiging, politieke denkbeelden, nationale minderheid, vermogen, geboorte, handicap, leeftijd, seksuele

1. Iedere discriminatie, met name op grond van geslacht, ras, kleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuiging, politieke of andere denkbeelden, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, een handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid, is verboden.

gerichtheid

- nationaliteit

Eerbiediging van culturele, godsdienstige en taalkundige verscheidenheid

Gelijkheid van mannen en vrouwen

Speciale voordelen voor het ondervertegenwoordigde geslacht zijn toegestaan (positieve discriminatie)

Rechten van kinderen

Bescherming en zorg

Vrije meningsuiting

De belangen van het kind zijn de hoofdbekommernis

Recht op contact met beide ouders

Rechten van ouderen

Waardig en zelfstandig leven

Gehandicapten

Recht op integratie in

2. Binnen de werkingssfeer van de Grondwet en onverminderd de bijzondere bepalingen ervan, is iedere discriminatie op grond van nationaliteit verboden.

Artikel II-82:
Verscheidenheid van cultuur, godsdienst en taal

De Unie eerbiedigt de verscheidenheid van cultuur, godsdienst en taal.

Artikel II-83:
De gelijkheid van vrouwen en mannen

De gelijkheid van vrouwen en mannen moet worden gewaarborgd op alle gebieden, met inbegrip van werkgelegenheid, beroep en beloning. Het beginsel van gelijkheid belet niet dat maatregelen worden gehandhaafd of genomen waarbij specifieke voordelen worden ingesteld ten gunste van het ondervertegenwoordigde geslacht.

Artikel II-84:
De rechten van het kind

1. Kinderen hebben recht op de bescherming en de zorg die nodig zijn voor hun welzijn. Zij mogen vrijelijk hun mening uiten. Aan hun mening in hen betreffende aangelegenheden wordt in overeenstemming met hun leeftijd en rijpheid passend belang gehecht.

2. Bij alle handelingen in verband met kinderen, ongeacht of deze worden verricht door overheidsinstanties of particuliere instellingen, vormen de belangen van het kind een essentiële overweging.

3. Ieder kind heeft het recht, regelmatig persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met zijn beide ouders te onderhouden, tenzij dit tegen zijn belangen indruist.

Artikel II-85:
De rechten van ouderen

De Unie erkent en eerbiedigt het recht van ouderen, een waardig en zelfstandig leven te leiden en aan het maatschappelijk en cultureel leven deel te nemen.

Artikel II-86:
De integratie van personen met een handicap

De Unie erkent en eerbiedigt het recht van personen met een handicap op

*het normale
gemeenschapsleven*

maatregelen die beogen hun zelfstandigheid, hun maatschappelijke en beroepsintegratie en hun deelname aan het gemeenschapsleven te bewerkstelligen.

SOLIDARITEIT

**TITEL IV:
SOLIDARITEIT**

Artikel II-87:

Het recht op informatie en raadpleging van de werknemers binnen de onderneming

*Recht op informatie en
raadpleging van de
werknemers*

Werknemers en hun vertegenwoordigers moeten in de gevallen en onder de voorwaarden waarin het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken voorzien, de zekerheid hebben, dat zij op passende niveaus tijdig worden geïnformeerd en geraadpleegd.

Artikel II-88:

Het recht op collectieve onderhandelingen en op collectieve actie

*Collectieve
onderhandelingen
Stakingsrecht*

Werkgevers en werknemers of hun respectieve organisaties hebben overeenkomstig het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken het recht, op passende niveaus collectief te onderhandelen en collectieve arbeidsovereenkomsten te sluiten, alsmede, in geval van belangenconflicten, collectieve actie te ondernemen ter verdediging van hun belangen, met inbegrip van staking.

Artikel II-89:

Het recht op toegang tot arbeidsbemiddeling

Arbeidsbemiddeling

Eenieder heeft recht op toegang tot kosteloze arbeidsbemiddeling.

Artikel II-90:

Bescherming bij kennelijk onredelijk ontslag

*Bescherming tegen
kennelijk onredelijk
ontslag*

Iedere werknemer heeft overeenkomstig het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken recht op bescherming tegen iedere vorm van kennelijk onredelijk ontslag.

Artikel II-91:

Rechtvaardige en billijke arbeidsomstandigheden en -voorwaarden

Arbeidsvoorwaarden

*Gezondheid, veiligheid
en waardigheid van de
werknemers*

1. Iedere werknemer heeft recht op gezonde, veilige en waardige arbeidsomstandigheden.

Rusttijden en vakantie

2. Iedere werknemer heeft recht op een beperking van de

met behoud van loon

maximumarbeidsduur en op dagelijkse en wekelijkse rusttijden, alsmede op een jaarlijkse vakantie met behoud van loon.

Geen kinderarbeid

Artikel II-92:

Het verbod van kinderarbeid en de bescherming van jongeren op het werk

De minimumleeftijd om te werken is dezelfde als de leeftijd waarop de leerplicht ophoudt

Kinderarbeid is verboden. De minimumleeftijd voor toelating tot het arbeidsproces mag niet lager zijn dan de leeftijd waarop de leerplicht ophoudt, onverminderd voor jongeren gunstiger regels en behoudens beperkte afwijkingen.

Bescherming van kinderen tegen uitbuiting

Werkende jongeren hebben recht op arbeidsvoorwaarden die aangepast zijn aan hun leeftijd en zij moeten worden beschermd tegen economische uitbuiting en tegen arbeid die hun veiligheid, hun gezondheid of hun lichamelijke, geestelijke, morele of maatschappelijke ontwikkeling kan schaden, dan wel hun opvoeding in gevaar kan brengen.

Combineerbaarheid van beroeps- en gezinsleven

Artikel II-93:

Het beroeps- en gezinsleven

Bescherming van het gezin

1. Het gezin geniet bescherming op juridisch, economisch en sociaal vlak.

*- bescherming tegen ontslag bij zwangerschap
- betaald moederschapsverlof
- ouderschapsverlof*

2. Teneinde beroeps- en gezinsleven te kunnen combineren, heeft eenieder recht op bescherming tegen ontslag om een reden die verband houdt met moederschap, alsmede recht op betaald moederschapsverlof en recht op ouderschapsverlof na de geboorte of de adoptie van een kind.

Sociale zekerheid

Artikel II-94:

Sociale zekerheid en sociale bijstand

Sociale zekerheid binnen de grenzen van het recht van de Unie

1. De Unie erkent en eerbiedigt onder de door het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden het recht op toegang tot socialezekerheidsvoorzieningen en sociale diensten die bescherming bieden in omstandigheden zoals moederschap, ziekte, arbeidsongevallen, afhankelijkheid of ouderdom, alsmede bij verlies van arbeid.

Recht op sociale zekerheid

2. Eenieder die legaal in de Unie verblijft en zich daar legaal verplaatst, heeft recht op socialezekerheidsvoorzieningen en sociale voordelen overeenkomstig het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken.

Recht op sociale

3. Om sociale uitsluiting en armoede te bestrijden, erkent en eerbiedigt de

bijstand en bijstand voor huisvesting voor wie niet over voldoende middelen beschikt

Recht op gezondheidszorg

Hoog niveau van bescherming van de gezondheid wordt verzekerd, niet het "hoogste" niveau

Toegang tot diensten van algemeen belang binnen de grenzen van het recht van de Unie

Milieu

Hoog niveau van bescherming, niet het "hoogste" niveau

Consumentenbescherming

“Hoog niveau”

Verkiezingen voor het EP

Actief en passief kiesrecht bij EP-verkiezingen in het land

Unie het recht op sociale bijstand en op bijstand voor huisvesting, teneinde eenieder die niet over voldoende middelen beschikt, onder de door het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden een waardig bestaan te verzekeren.

Artikel II-95:
De gezondheidszorg

Eenieder heeft recht op toegang tot preventieve gezondheidszorg en op medische verzorging onder de door de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden. Bij de bepaling en de uitvoering van het beleid en het optreden van de Unie wordt een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid verzekerd.

Artikel II-96:
De toegang tot diensten van algemeen economisch belang

De Unie erkent en eerbiedigt overeenkomstig de Grondwet de toegang tot diensten van algemeen economisch belang zoals die in de nationale wetgevingen en praktijken is geregeld, teneinde de sociale en territoriale samenhang van de Unie te bevorderen.

Artikel II-97:
Milieubescherming

Een hoog niveau van milieubescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu moeten worden geïntegreerd in het beleid van de Unie en worden gewaarborgd overeenkomstig het beginsel van duurzame ontwikkeling.

Artikel II-98:
Consumentenbescherming

In het beleid van de Unie wordt zorg gedragen voor een hoog niveau van consumentenbescherming.

**TITEL V:
BURGERSCHAP**

Artikel II-99:
Actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement

1. Iedere burger van de Unie heeft actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in de lidstaat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat.

waar je verblijft

Rechtstreekse en geheime stemming

Actief en passief kiesrecht bij lokale verkiezingen

- geldt niet voor nationale verkiezingen

Behoorlijk bestuur

Onpartijdige, billijke behandeling binnen een redelijke termijn

Recht:

- te worden gehoord

- op inzage in zijn/haar dossiers

- op opgave van redenen voor beslissingen

Recht op vergoeding van door de Unie veroorzaakte schade

Recht om zich in een van de talen van de Unie tot de instellingen te richten en in die taal antwoord te krijgen

Inzage in documenten

(tenzij het recht van de Unie inzage verbiedt of beperkt)

2. De leden van het Europees Parlement worden gekozen door middel van rechtstreekse, vrije en geheime algemene verkiezingen.

Artikel II-100:

Actief en passief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen

Iedere burger van de Unie heeft actief en passief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen in de lidstaat waar hij verblijf houdt, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat.

Artikel II-101:

Recht op behoorlijk bestuur

1. Eenieder heeft er recht op dat zijn zaken onpartijdig, billijk en binnen een redelijke termijn door de instellingen, organen en instanties van de Unie worden behandeld.

2. Dit recht behelst met name:

a) het recht van eenieder te worden gehoord voordat jegens hem een voor hem nadelige individuele maatregel wordt genomen;

b) het recht van eenieder om inzage te krijgen in het hem betreffende dossier, met inachtneming van het gerechtvaardigde belang van de vertrouwelijkheid en het beroeps- en het zakengeheim;

c) de plicht van de betrokken diensten, hun beslissingen met redenen te omkleden.

3. Eenieder heeft recht op vergoeding door de Unie van de schade die door haar instellingen of door haar personeelsleden in de uitoefening van hun functies is veroorzaakt, overeenkomstig de algemene beginselen die de rechtsstelsels der lidstaten gemeen hebben.

4. Eenieder kan zich in een van de talen van de Grondwet tot de instellingen van de Unie richten en moet ook in die taal antwoord krijgen.

Artikel II-102:

Recht van inzage in documenten

Iedere burger van de Unie en iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft een recht van inzage in de documenten van de instellingen, organen en instanties van de Unie, ongeacht het medium waarop zij zijn vastgelegd.

Ombudsman

*Onderzoekt wanbeheer
(zie ook artikel I-49
over de ombudsman)*

Artikel II-103:
Europees ombudsman

Iedere burger van de Unie en iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft het recht zich tot de Europese ombudsman te wenden in verband met gevallen van wanbeheer in het optreden van de instellingen, organen en instanties van de Unie, met uitzondering van het Hof van Justitie van de Europese Unie bij de uitoefening van zijn gerechtelijke taak.

Verzoekschrift tot het EP

*EU-burgers hebben het
recht een verzoekschrift
te richten tot het EP*

Artikel II-104:
Recht van petitie

Iedere burger van de Unie en iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft het recht een verzoekschrift tot het Europees Parlement te richten.

**Vrijheid van verkeer en
verblijf**

*Geldt voor alle burgers
van de Unie*

*Aan onderdanen van
derde landen kan
hetzelfde recht worden
toegekend*

Artikel II-105:
Vrijheid van verkeer en van verblijf

1. Iedere burger van de Unie heeft het recht zich vrij op het grondgebied van de lidstaten te verplaatsen en er vrij te verblijven.

2. De vrijheid van verkeer en van verblijf kan overeenkomstig de Grondwet worden toegekend aan onderdanen van derde landen die legaal op het grondgebied van een lidstaat verblijven.

*Bescherming door de
diplomatieke instanties
van alle lidstaten*

Artikel II-106:
Diplomatieke en consulaire bescherming

Iedere burger van de Unie geniet op het grondgebied van derde landen waar de lidstaat waarvan hij onderdaan is, niet vertegenwoordigd is, de bescherming van de diplomatieke en consulaire instanties van de andere lidstaten, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die lidstaat.

Juridische rechten

**TITEL VI:
RECHTSPLEGING**

Toegang tot:

- doeltreffende

Artikel II-107:

Recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht

Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in

<p>voorziening in rechte</p> <p>- een onpartijdig gerecht</p> <p>- juridische verdediging</p> <p>- rechtsbijstand</p>	<p><u>rechte</u>, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden. Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een <u>redelijke termijn</u>, door een <u>onafhankelijk</u> en <u>onpartijdig gerecht</u> dat vooraf bij wet is ingesteld. Eenieder heeft de mogelijkheid zich te laten <u>adviseren</u>, <u>verdedigen</u> en <u>vertegenwoordigen</u>.</p> <p><u>Rechtsbijstand</u> wordt verleend aan degenen die <u>niet over toereikende financiële middelen beschikken</u>, voorzover die bijstand noodzakelijk is om de daadwerkelijke toegang tot de rechter te waarborgen.</p>
<p>Vermoeden van onschuld</p> <p>Recht op verdediging</p>	<p>Artikel II-108:</p> <p><u>Vermoeden van onschuld en rechten van de verdediging</u></p> <p>1. Eenieder tegen wie een vervolging is ingesteld, wordt <u>voor onschuldig gehouden</u> totdat zijn schuld in rechte is komen vast te staan.</p> <p>2. Aan eenieder tegen wie een vervolging is ingesteld, wordt de eerbiediging van de <u>rechten</u> van de <u>verdediging</u> gegarandeerd.</p>
<p>Legaliteitsbeginsel</p> <p>Geen terugwerkende kracht</p>	<p>Artikel II-109:</p> <p><u>Legaliteitsbeginsel en evenredigheidsbeginsel inzake delicten en straffen</u></p> <p>1. Niemand mag worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten dat <u>geen strafbaar feit</u> naar nationaal of internationaal recht <u>uitmaakte ten tijde van het handelen of nalaten</u>. <u>Evenmin</u> mag een <u>zwaardere straf</u> worden opgelegd dan die welke ten tijde van het <u>begaan van het strafbare feit van toepassing</u> was. Indien de wet na het begaan van het strafbare feit in een lichtere straf voorziet, is die van toepassing.</p>
<p>Belet niet de berechting op basis van algemene beginselen</p> <p>De straf moet evenredig zijn aan het strafbare feit</p>	<p>2. Dit artikel staat niet de berechting en bestraffing in de weg van iemand die schuldig is aan een handelen of nalaten dat ten tijde van het handelen of nalaten een <u>misdrijf</u> was <u>volgens de</u> door de volkerengemeenschap erkende <u>algemene beginselen</u>.</p> <p>3. De zwaarte van de <u>straf</u> mag niet <u>onevenredig</u> zijn aan het <u>strafbare feit</u>.</p>
<p>Slechts eenmaal strafbaar voor hetzelfde delict</p> <p>Na een veroordeling of vrijspraak voor een delict kan men niet opnieuw worden gestraft</p>	<p>Artikel II-110:</p> <p>Recht om <u>niet tweemaal</u> in een strafrechtelijke procedure voor hetzelfde delict te worden <u>berecht</u> of gestraft</p> <p><u>Niemand</u> wordt <u>opnieuw berecht of gestraft</u> in een strafrechtelijke procedure voor een strafbaar feit waarvoor hij in de Unie reeds onherroepelijk is vrijgesproken of veroordeeld overeenkomstig de wet.</p>

**UITLEGGING VAN
HET HANDVEST**

Toepassingsgebied:

Het Handvest is van toepassing op de instellingen, organen en instanties van de Unie en op de lidstaten wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen

Het Handvest wijzigt de bevoegdheden en taken van de EU niet en scheidt er ook geen nieuwe

Beperking van rechten enkel toegestaan indien van algemeen belang en bij wet gesteld. Aan de wezenlijke inhoud van de rechten mag niet worden geraakt

De rechten worden gegarandeerd binnen de grenzen van deze Grondwet

Uitlegging op basis van het Verdrag van de rechten van de mens - maar de Unie kan ruimere bescherming bieden

Overeenkomstig gemeenschappelijke

**TITEL VII
ALGEMENE BEPALINGEN BETREFFENDE DE
UITLEGGING EN
DE TOEPASSING VAN HET HANDVEST**

Artikel II-111:
Toepassingsgebied

1. De bepalingen van dit Handvest zijn gericht tot de instellingen, organen en instanties van de Unie met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel, alsmede, uitsluitend wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen, tot de lidstaten. Derhalve eerbiedigen zij de rechten, leven zij de beginselen na en bevorderen zij de toepassing ervan overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden en met inachtneming van de grenzen van de bevoegdheden zoals deze in de andere delen van de Grondwet aan de Unie zijn toegedeeld.
2. Dit Handvest breidt het toepassingsgebied van het recht van de Unie niet verder uit dan de bevoegdheden van de Unie reiken, scheidt geen nieuwe bevoegdheden of taken voor de Unie, noch wijzigt het de in de andere delen van de Grondwet omschreven bevoegdheden en taken.

Artikel II-112:
Reikwijdte en uitlegging van de gewaarborgde rechten en beginselen

1. Beperkingen op de uitoefening van de in dit Handvest erkende rechten en vrijheden moeten bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud van die rechten en vrijheden eerbiedigen. Met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel kunnen slechts beperkingen worden gesteld, indien zij noodzakelijk zijn en daadwerkelijk beantwoorden aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.
2. De door dit Handvest erkende rechten die voorkomen in bepalingen van andere delen van de Grondwet, worden uitgeoefend onder de voorwaarden en binnen de grenzen die in de desbetreffende delen zijn gesteld.
3. Voorzover dit Handvest rechten bevat die corresponderen met rechten welke zijn gegarandeerd door het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, zijn de inhoud en reikwijdte ervan dezelfde als die welke er door genoemd verdrag aan worden toegekend. Deze bepaling verhindert niet dat het recht van de Unie een ruimere bescherming biedt.
4. Voorzover dit Handvest grondrechten erkent zoals die voortvloeiën uit de constitutionele tradities die de lidstaten gemeen hebben, moeten die rechten

constitutionele tradities van de lidstaten

*De beginselen kunnen door de Unie ten uitvoer worden gebracht. De wettigheid van handelingen van de Unie kan bij het gerecht aanhangig worden gemaakt
Er moet ten volle rekening worden gehouden met nationale wetgevingen en praktijken
Voor uitlegging moet de toelichting worden gebruikt (Verklaring nr. 12)*

Het Handvest mag enkel worden uitgelegd als versterking van de mensenrechten

Mag niet worden uitgelegd als tenietdoening van door het Handvest gegarandeerde rechten en vrijheden

in overeenstemming met die tradities worden uitgelegd.

5. Aan de bepalingen van dit Handvest die beginselen bevatten, kan uitvoering worden gegeven door wetgevings- en uitvoeringshandelingen van de instellingen, organen en instanties van de Unie en door handelingen van de lidstaten wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen, bij de uitoefening van hun respectieve bevoegdheden. De rechterlijke bevoegdheid ten aanzien van die bepalingen blijft beperkt tot de uitlegging van genoemde handelingen en de toetsing van de wettigheid ervan.

6. Met de nationale wetgevingen en praktijken moet ten volle rekening worden gehouden, zoals bepaald in dit Handvest.

7. De toelichting, die is opgesteld om richting te geven aan de uitlegging van het Handvest van de grondrechten, wordt door de rechterlijke instanties van de Unie en van de lidstaten naar behoren in acht genomen.

Artikel II-113:
Beschermingsniveau

Geen van de bepalingen van dit Handvest mag worden uitgelegd als zou zij een beperking vormen van of afbreuk doen aan de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden welke binnen hun respectieve toepassingsgebieden worden erkend door het recht van de Unie, het internationaal recht en de internationale overeenkomsten waarbij de Unie of alle lidstaten partij zijn, met name het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, alsmede door de grondwetten van de lidstaten.

Artikel II-114:
Verbod van misbruik van recht

Geen van de bepalingen van dit Handvest mag worden uitgelegd als zou zij het recht inhouden enige activiteit te ontplooiën of enige daad te verrichten met als doel de in dit Handvest erkende rechten of vrijheden teniet te doen of de rechten en vrijheden verdergaand te beperken dan door dit Handvest is toegestaan.

DEEL III

BELEID EN WERKING **VAN DE UNIE**

In deel III vindt u de inhoud van het beleid van de vroegere Gemeenschap. Kan worden gewijzigd met eenparigheid van stemmen

ALGEMENE BEGINSELEN VOOR ALLE BELEIDSGEBIEDEN

Samenhang tussen ieder beleid

Opheffing van ongelijkheden, bevordering van gelijkheid

Sociale bescherming
Er moet rekening worden gehouden met:
- werkgelegenheid,
- sociale bescherming,
- sociale uitsluiting
- onderwijs, opleiding
- volksgezondheid

Bestrijding van discriminatie

Milieu en duurzame

TITEL I **ALGEMEEN TOEPASSELIJKE BEPALINGEN**

Artikel III-115 (nieuw)

De Unie ziet toe op de samenhang tussen ieder beleid en optreden bedoeld in dit deel, rekening houdend met het geheel van haar doelstellingen en met inachtneming van het beginsel van bevoegdheidstoedeling.

Artikel III-116 (voorheen artikel 3, lid 2 VEG)

Bij ieder in dit deel bedoeld optreden streeft de Unie naar opheffing van de ongelijkheden tussen vrouwen en mannen en naar bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Artikel III-117 (nieuw)

Bij de bepaling en de uitvoering van ieder beleid en optreden bedoeld in dit deel houdt de Unie rekening met de eisen in verband met de bevordering van een hoog niveau van werkgelegenheid, de waarborging van een adequate sociale bescherming, de bestrijding van sociale uitsluiting alsmede een hoog niveau van onderwijs, opleiding en bescherming van de volksgezondheid.

Artikel III-118 (nieuw)

Bij de bepaling en de uitvoering van ieder beleid en optreden bedoeld in dit deel streeft de Unie naar bestrijding van iedere discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid.

Artikel III-119 (voorheen artikel 6 VEG)

ontwikkeling

Bij de bepaling en de uitvoering van ieder beleid en optreden bedoeld in dit deel moeten de eisen inzake milieubescherming worden geïntegreerd, teneinde in het bijzonder duurzame ontwikkeling te bevorderen.

**Consumenten-
bescherming**

Artikel III-120 (voorheen artikel 153, lid 2 VEG)

Bij de bepaling en de uitvoering van ieder ander beleid en optreden van de Unie wordt rekening gehouden met de eisen inzake consumentenbescherming.

Dierenwelzijn

Artikel III-121 (protocol betreffende de bescherming en het welzijn van dieren)

*opgenomen in alle
beleidsgebieden
Maar met eerbiediging
van:*

- *godsdiensstige riten*
- *culturele tradities*
- *regionaal erfgoed
(bijv. stierengevechten)*

**Diensten van algemeen
belang**

*Gedeelde
verantwoordelijkheid
van Unie en lidstaten*

*De beginselen worden
bij wet vastgesteld met
gekwalificeerde
meerderheid van
stemmen*

Bij de bepaling en de uitvoering van het beleid van de Unie op het gebied van landbouw, visserij, vervoer, de interne markt, onderzoek en technologische ontwikkeling en de ruimte houden de Unie en de lidstaten ten volle rekening met de eisen inzake het welzijn van dieren als wezens met gevoel, onder eerbiediging van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen en de gebruiken van de lidstaten, met name met betrekking tot godsdiensstige riten, culturele tradities en regionaal erfgoed.

Artikel III-122 (voorheen artikel 16 VEG)

XX**

Onverminderd de artikelen I-5, III-166, III-167 en III-238 en gezien de plaats die de diensten van algemeen economisch belang innemen als diensten waaraan eenieder in de Unie waarde hecht, alsook de rol die zij vervullen bij de bevordering van de sociale en territoriale samenhang van de Unie, dragen de Unie en de lidstaten er overeenkomstig hun onderscheiden bevoegdheden en binnen het toepassingsgebied van de Grondwet zorg voor dat deze diensten functioneren op basis van beginselen en onder voorwaarden, met name economische en financiële, die hen in staat stellen hun taken te vervullen. Deze beginselen en voorwaarden worden bij Europese wet vastgesteld, onverminderd de bevoegdheid van de lidstaten om, met inachtneming van de Grondwet, dergelijke diensten te verstrekken, te laten verrichten en te financieren.

BURGERSCHAP

**TITEL II
NON-DISCRIMINATIE EN BURGERSCHAP**

**Geen discriminatie op
grond van nationaliteit**
- *bij wet geregeld*

Artikel III-123 (voorheen artikel 12 VEG)

X**

Het in artikel I-4, lid 2, bedoelde verbod van discriminatie op grond van nationaliteit kan bij Europese wet of kaderwet worden geregeld.

Artikel III-124 (voorheen artikel 13 VEG)

U***/X**

Maatregelen tegen discriminatie

Eenparigheid van stemmen in de Raad, goedkeuring van het EP

Stimuleringsmaatregelen, geen harmonisatie, via gekwalificeerde meerderheid van stemmen en de gewone wetgevingsprocedure

U*** 1. Onverminderd de overige bepalingen van de Grondwet en binnen de grenzen van de bij de Grondwet aan de Unie toegedeelde bevoegdheden, kunnen bij Europese wet of kaderwet van de Raad de nodige maatregelen worden vastgesteld om discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid te bestrijden. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement.

X** 2. In afwijking van lid 1 kunnen de grondbeginselen van de stimuleringsmaatregelen van de Unie, alsmede die maatregelen zelf, die worden genomen ter ondersteuning van het optreden van de lidstaten om bij te dragen tot de verwezenlijking van de in lid 1 bedoelde doelstellingen, bij Europese wet of kaderwet worden vastgesteld; iedere harmonisatie van hun wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen is uitgesloten.

Vrijheid van verkeer en verblijf

Als de Unie de doelstellingen van artikel I-10 niet kan bereiken, kunnen haar bevoegdheden worden uitgebreid met eenparigheid van stemmen

Dit geldt voor:

- *paspoorten*
- *identiteitskaarten*
- *verblijfstitels*
- *sociale zekerheid*

Artikel III-125 (voorheen artikel 18 VEG)

X**/U*

X** 1. Indien een optreden van de Unie noodzakelijk blijkt om de uitoefening van het in artikel I-10, lid 2, onder a), bedoelde recht van vrij verkeer en vrij verblijf voor iedere burger van de Unie te vergemakkelijken, en de Grondwet niet in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet, kunnen bij Europese wet of kaderwet maatregelen daartoe worden vastgesteld.

U* 2. Ter verwezenlijking van de in lid 1 genoemde doelstellingen kunnen bij Europese wet of kaderwet van de Raad tevens maatregelen worden vastgesteld inzake paspoorten, identiteitskaarten, verblijfstitels en andere daarmee gelijkgestelde documenten, alsmede maatregelen inzake sociale zekerheid en sociale bescherming, tenzij de Grondwet in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

Verkiezingsregels

Eenparigheid van stemmen in de Raad

Raadpleging van het EP

Artikel III-126 (voorheen artikel 19 VEG)

U*

Bij Europese wet of kaderwet van de Raad worden de nadere regelingen vastgesteld waaronder iedere burger van de Unie het in artikel I-10, lid 2, onder b), bedoelde actieve en passieve kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezingen voor het Europees Parlement kan uitoefenen in de lidstaat waar hij verblijf houdt, maar waarvan hij geen onderdaan is. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement. Deze nadere regelingen kunnen voorzien in afwijkingen, indien zulks gerechtvaardigd

Nationale afwijkingen

wordt door problemen die eigen zijn aan een lidstaat.

Het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement wordt uitgeoefend onverminderd artikel III-330, lid 1, en de voor de toepassing daarvan vastgestelde maatregelen.

Diplomatieke bescherming

Artikel III-127 (voorheen artikel 20 VEG)

X*

De lidstaten treffen de nodige regelingen met het oog op de diplomatieke en consulaire bescherming van de burgers van de Unie in derde landen, als bedoeld in artikel I-10, lid 2, onder c).

De lidstaten beginnen de internationale onderhandelingen die met het oog op deze bescherming vereist zijn.

Europese wetten terzake vastgesteld met gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad en na raadpleging van het EP

Bij Europese wet van de Raad kunnen de nodige maatregelen ter bevordering van deze bescherming worden vastgesteld. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Talen

Artikel III-128 (voorheen artikel 21 VEG)

Officiële talen van de Unie: worden genoemd in artikel IV-448, lid 1

De talen waarin iedere burger van de Unie krachtens artikel I-10, lid 2, onder d), het recht heeft zich tot de instellingen en de organen te richten en antwoord te krijgen, worden genoemd in artikel IV-448, lid 1. De in artikel I-10, lid 2, onder d), bedoelde instellingen en organen worden genoemd in de artikelen I-19, lid 1, tweede alinea, en in de artikelen I-30, I-31 en I-32; ook de Europese ombudsman behoort hiertoe.

Om de drie jaar een verslag over de ontwikkeling van het burgerschap van de Unie

Artikel III-129 (voorheen artikel 22)

U***

De Commissie brenkt om de drie jaar aan het Europees Parlement, aan de Raad en aan het Economisch en Sociaal Comité verslag uit over de toepassing van artikel I-10 en van deze titel. In dat verslag wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de Unie.

Voor nieuwe burgerrechten is eenparigheid in de Raad nodig en goedkeuring van het EP

Op basis van dat verslag en onverminderd de overige bepalingen van de Grondwet, kunnen de in artikel I-10 bepaalde rechten bij Europese wet of kaderwet van de Raad worden aangevuld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement. Deze wet of kaderwet treedt pas in werking nadat zij door de lidstaten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen is goedgekeurd.

en de lidstaten

TITEL III
INTERN BELEID EN OPTREDEN

HOOFDSTUK I

INTERNE MARKT

AFDELING 1

TOTSTANDBRENGING EN WERKING

VAN DE INTERNE MARKT

De interne markt

Artikel III-130 (voorheen artikelen 14 en 15 VEG)

X

1. De Unie stelt de maatregelen vast die ertoe bestemd zijn om de interne markt tot stand te brengen en de werking ervan te verzekeren, overeenkomstig de bepalingen terzake van de Grondwet.

Een ruimte zonder binnengrenzen zodat vrij verkeer mogelijk is

2. De interne markt omvat een ruimte zonder binnengrenzen waarin het vrije verkeer van personen, diensten, goederen en kapitaal is gewaarborgd overeenkomstig de Grondwet.

De Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen verordeningen en besluiten vast

3. Op voorstel van de Commissie stelt de Raad bij Europese verordening of Europees besluit de noodzakelijke richtsnoeren en voorwaarden vast om een evenwichtige vooruitgang in het geheel der betrokken sectoren te waarborgen.

Tijdelijke uitzonderingen op de internemarktregels zijn mogelijk

4. Bij het formuleren van voorstellen ter verwezenlijking van de in de leden 1 en 2 genoemde doelstellingen houdt de Commissie rekening met de inspanning die van bepaalde economieën met verschillen in ontwikkeling wordt geleverd voor de totstandbrenging van de interne markt, en kan zij passende maatregelen voorstellen.

Uitzonderingen moeten zo weinig mogelijk verstoring veroorzaken

Indien deze maatregelen de vorm van afwijkingen aannemen, dienen zij van tijdelijke aard te zijn en de werking van de interne markt zo weinig mogelijk te verstoren.

Artikel III-131 (voorheen artikel 297 VEG)

Binnenlandse onlusten

De lidstaten plegen onderling overleg teneinde gezamenlijk het nodige te doen om te voorkomen dat de werking van de interne markt ongunstig wordt beïnvloed door de maatregelen waartoe een lidstaat zich genoopt kan voelen in geval van ernstige binnenlandse onlusten die de openbare orde verstoren, in geval van oorlog of van ernstige internationale spanning

Oorlog

welke oorlogsgevaar inhoudt, of om te voldoen aan de verplichtingen die hij met het oog op het behoud van de vrede en de internationale veiligheid is aangegaan.

Artikel III-132 (voorheen artikel 298 VEG)

Maatregelen die de mededinging vervalsen, zullen door de Commissie en de lidstaat samen worden onderzocht

Indien maatregelen die zijn genomen in de gevallen bedoeld in de artikelen III-131 en III-436 tot gevolg hebben dat de mededingingsverhoudingen in de interne markt worden vervalst, gaat de Commissie samen met de betrokken lidstaat na onder welke voorwaarden die maatregelen kunnen worden aangepast aan de bij de Grondwet vastgestelde regels.

Misbruik wordt rechtstreeks voor het Hof van Justitie gebracht

In afwijking van de procedure bepaald in de artikelen III-360 en III-361, kan de Commissie of iedere lidstaat zich rechtstreeks tot het Hof van Justitie wenden, indien de Commissie of de lidstaat van oordeel is dat een andere lidstaat misbruik maakt van de bevoegdheden bedoeld in de artikelen III-131 en III-436. Het Hof van Justitie beslist met gesloten deuren.

AFDELING 2

VRIJ VERKEER VAN PERSONEN EN DIENSTEN

**Onderafdeling 1:
Werknemers**

Werknemers

Artikel III-133 (voorheen artikel 39 VEG)

Vrij verkeer van werknemers

1. Werknemers hebben het recht zich vrij binnen de Unie te verplaatsen.

Geen discriminatie op grond van nationaliteit...

2. Iedere discriminatie op grond van nationaliteit tussen werknemers van de lidstaten, wat betreft werkgelegenheid, beloning en de overige arbeidsvoorwaarden, is verboden.

...tenzij voor openbare orde, openbare veiligheid of volksgezondheid

3. Werknemers hebben behoudens de uit hoofde van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid gerechtvaardigde beperkingen het recht:

*Recht om:
- in te gaan op een*

a) in te gaan op een feitelijk aanbod tot tewerkstelling;

aanbod

- zich vrij te verplaatsen

- verblijf te houden

- in het nieuwe land te blijven, volgens de door de Commissie vastgestelde regels

Uitgezonderd overheidsdiensten

Het vrij verkeer van werknemers wordt geregeld met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

Doel:

- samenwerking tussen werkgelegenheidsdiensten
- opheffing van administratieve grenzen tussen staten

- afschaffing van wachttijden die een vrije keuze van werk in de weg staan

- totstandbrenging van grensoverschrijdende contacten tussen werkgevers en werknemers

b) zich te dien einde vrij te verplaatsen op het grondgebied van de lidstaten;

c) in een van de lidstaten te verblijven om daar een beroep uit te oefenen overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen welke voor de tewerkstelling van nationale werknemers gelden;

d) op het grondgebied van een lidstaat verblijf te houden, na er een arbeidsbetrekking te hebben vervuld, overeenkomstig de voorwaarden die worden opgenomen in door de Commissie vast te stellen Europese verordeningen.

4. Dit artikel is niet van toepassing op betrekkingen in overheidsdienst.

Artikel III-134 (voorheen artikel 40 VEG)

X**

Bij Europese wet of kaderwet worden de maatregelen vastgesteld die nodig zijn om tot een vrij verkeer van werknemers te komen zoals dit in artikel III-133 is omschreven. Deze wetten of kaderwetten worden vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

De Europese wetten en kaderwetten beogen met name het volgende:

a) het bewerkstelligen van nauwe samenwerking tussen de nationale instanties op het gebied van de arbeid;

b) het afschaffen van de administratieve procedures en praktijken, alsmede van de wachttijden voor het aanvaarden van aangeboden arbeidsbetrekkingen, die voortvloeien uit de nationale wetgeving of uit eerder tussen de lidstaten gesloten overeenkomsten en waarvan de handhaving een beletsel zou vormen voor de liberalisering van het verkeer van werknemers;

c) het afschaffen van alle wachttijden en andere beperkingen die in de nationale wetgeving of in eerder tussen de lidstaten gesloten overeenkomsten zijn gesteld en die aan werknemers uit de overige lidstaten andere voorwaarden voor de vrije keuze van een arbeidsbetrekking opleggen dan aan werknemers van het eigen land;

d) het instellen van structuren die vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar brengen en die het evenwicht daartussen bevorderen onder voorwaarden welke uitsluiten dat de levensstandaard en de werkgelegenheid in de verschillende regio's en industrieën ernstig in gevaar komen.

Uitwisseling van jonge werknemers

Artikel III-135 (voorheen artikel 41)

De lidstaten werken in het kader van een gemeenschappelijk programma de uitwisseling van jonge werknemers in de hand.

Sociale bescherming

Artikel III-136 (voorheen artikel 42 VEG)

Sociale bescherming voor migrerende werknemers en hun rechthebbenden, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

X**

1. Op het gebied van de sociale zekerheid worden bij Europese wet of kaderwet de maatregelen vastgesteld die nodig zijn om tot een vrij verkeer van werknemers te komen, door met name een stelsel in te voeren waardoor het mogelijk is voor al dan niet in loondienst werkzame migrerende werknemers en hun rechthebbenden te waarborgen dat:

De werkperiodes in verschillende landen worden bijeengegeld voor de berekening van uitkeringen

a) met het oog op het verkrijgen en het behoud van het recht op uitkeringen, alsmede voor de berekening daarvan, al die tijdvakken worden bijeengegeld welke door de verschillende nationale wetgevingen in aanmerking worden genomen;

Systeem voor betaling van uitkeringen

b) de uitkeringen worden betaald aan personen die op het grondgebied van de lidstaten verblijven.

Noodrem:

Indien een voorstel het globale financiële evenwicht treft, kan de zaak aan de Europese Raad worden voorgelegd, die binnen vier maanden:

2. Wanneer een lid van de Raad van oordeel is dat een ontwerp van Europese wet of kaderwet als bedoeld in lid 1 afbreuk zou doen aan fundamentele aspecten van zijn socialezekerheidsstelsel, met name het toepassingsgebied, de kosten en de financiële structuur ervan, of gevolgen zou hebben voor het financiële evenwicht van dat stelsel, kan hij verzoeken dat het wordt voorgelegd aan de Europese Raad. In dat geval wordt de in artikel III-396 bedoelde procedure geschorst. Na bespreking wordt door de Europese Raad, binnen vier maanden na deze schorsing:

- het ontwerp kan terugverwijzen naar de Raad

a) het ontwerp terugverwezen naar de Raad, waardoor de schorsing van de in artikel III-396 bedoelde procedure wordt beëindigd, of

- de Commissie kan vragen een nieuw ontwerp in te dienen

b) de Commissie verzocht een nieuw voorstel in te dienen; in dat geval wordt de aanvankelijk voorgestelde handeling geacht niet te zijn vastgesteld.

Vrijheid van vestiging

**Onderafdeling 2:
Vrijheid van vestiging**

Artikel III-137 (voorheen artikel 43 VEG)

Geen beperking van de

In het kader van deze onderafdeling zijn beperkingen van de vrijheid van

*vrijheid van vestiging,
noch van het recht als
zelfstandige te werken
en een onderneming te
beheren*

vestiging voor onderdanen van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat verboden. Dit verbod geldt ook voor beperkingen van de oprichting van agentschappen, bijkantoren of dochterondernemingen door onderdanen van een lidstaat die zich op het grondgebied van een lidstaat hebben gevestigd.

De onderdanen van een lidstaat hebben, behoudens afdeling 4 betreffende kapitaal en betalingen, op het grondgebied van een andere lidstaat het recht van toegang tot werkzaamheden anders dan in loondienst en het recht op de uitoefening daarvan, alsmede het recht ondernemingen, met name vennootschappen in de zin van artikel III-142, tweede alinea, op te richten en te beheren, onder de voorwaarden waarin de wetgeving van de lidstaat van vestiging voor de eigen onderdanen voorziet.

Artikel III-138 (voorheen artikel 44 VEG)

X**

Kaderwetten

1. Bij Europese kaderwet worden de maatregelen vastgesteld om tot de vrijheid van vestiging voor een bepaalde werkzaamheid te komen. De kaderwetten worden vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

2. Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie oefenen de taken uit die hun bij lid 1 worden toevertrouwd, door met name:

a) in het algemeen bij voorrang de werkzaamheden te behandelen, ten aanzien waarvan de vrijheid van vestiging een bijzonder nuttige bijdrage levert ter ontwikkeling van de productie en van het handelsverkeer;

b) te bewerkstelligen dat de bevoegde nationale overheden nauw samenwerken, teneinde de bijzondere omstandigheden van de verschillende betrokken werkzaamheden binnen de Unie te leren kennen;

c) bestuursrechtelijke procedures en praktijken af te schaffen welke uit de nationale wetgeving of uit voordien tussen de lidstaten gesloten akkoorden voortvloeien en waarvan de handhaving een beletsel zou vormen voor de vrijheid van vestiging;

*Verblijf op het
grondgebied*

d) erop toe te zien dat de werknemers van een van de lidstaten die op het grondgebied van een andere lidstaat werkzaam zijn, op dat grondgebied kunnen verblijven om er anders dan in loondienst werk te verrichten, wanneer zij voldoen aan de voorwaarden waaraan zij zouden moeten voldoen indien zij pas op het tijdstip waarop zij die bezigheid willen opnemen, in die staat zouden aankomen;

*Verwerving van grond
en gebouwen
Beperkt door artikel III-*

e) de verwerving en de exploitatie mogelijk te maken van op het grondgebied van een lidstaat gelegen grondbezit door een onderdaan van een andere lidstaat, voorzover de in artikel III-227, lid 2, bedoelde

227, lid 2 - landbouw	beginselen niet worden aangetast;
<i>Opheffing van de beperkingen in bepaalde sectoren</i>	f) de <u>geleidelijke opheffing van de beperkingen</u> van de vrijheid van vestiging in iedere in behandeling genomen sector toe te passen, enerzijds op de voorwaarden voor de oprichting op het grondgebied van een lidstaat, van agentschappen, bijkantoren of dochterondernemingen, en anderzijds op de voorwaarden voor de toelating van het personeel van de hoofdvestiging tot de organen van beheer of toezicht van deze agentschappen, bijkantoren of dochterondernemingen;
<i>Bescherming van de belangen van lidstaten</i>	g) voorzover nodig, de <u>waarborgen te coördineren</u> welke in de lidstaten worden verlangd van vennootschappen in de zin van artikel III-142, tweede alinea, om <u>de belangen van vennoten</u> en van derden te <u>beschermen</u> , teneinde die waarborgen gelijkwaardig te maken;
<i>Geen vervalssing via steunmaatregelen van de lidstaten</i>	h) ervoor te zorgen dat de voorwaarden van vestiging <u>niet worden vervalst als gevolg van steunmaatregelen</u> van de lidstaten.
	Artikel III-139 (voorheen artikel 45 VEG)
<i>Overheidsinstanties vrijgesteld</i>	X** Deze onderafdeling is, wat een bepaalde lidstaat betreft, <u>niet van toepassing</u> op de werkzaamheden ter uitoefening van het <u>openbaar gezag</u> in een staat, ook niet indien deze slechts voor een bepaalde gelegenheid worden verricht.
<i>Andere vrijstellingen bij wet mogelijk</i>	Bij Europese <u>wet of kaderwet</u> kunnen <u>bepaalde werkzaamheden</u> van de toepassing van deze onderafdeling worden <u>uitgesloten</u> .
	Artikel III-140 (voorheen artikel 46 VEG)
<i>Bijzondere regelingen voor vreemdelingen uit hoofde van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid</i>	X** 1. Deze onderafdeling en de op grond daarvan vastgestelde maatregelen <u>doen niet af aan</u> de toepasselijkheid van wettelijke en bestuursrechtelijke regels van de lidstaten betreffende een <u>bijzondere regeling voor vreemdelingen</u> , welke regels uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid gerechtvaardigd zijn.
<i>Coördinatie via wetgevingsprocedure</i>	2. De in lid 1 bedoelde <u>nationale bepalingen</u> worden bij Europese <u>kaderwet op elkaar afgestemd</u> .
<i>Werken als zelfstandige</i>	Artikel III-141 (voorheen artikel 47 VEG)
<i>Doel: werken als zelfstandige vergemakkelijken via:</i>	X**/X**
<i>- onderlinge erkenning van diploma's</i>	1. Bij Europese <u>kaderwet</u> wordt de toegang tot werkzaamheden <u>anders dan in loondienst</u> , alsmede de <u>uitoefening</u> daarvan, <u>vergemakkelijkt</u> wat betreft:
<i>- coördinatie van regels</i>	a) de <u>onderlinge erkenning</u> van <u>diploma's</u> , certificaten en andere titels;
	b) de <u>coördinatie</u> van de wettelijke en bestuursrechtelijke <u>regels</u> van de

<p><i>Coördinatie van medische en farmaceutische beroepen</i></p>	<p>lidstaten betreffende de toegang tot werkzaamheden anders dan in loondienst en de uitoefening daarvan.</p> <p>2. Wat de <u>geneeskundige, paramedische en farmaceutische</u> beroepen betreft, is de geleidelijke opheffing van de beperkingen afhankelijk van de coördinatie van de voorwaarden waaronder die beroepen in de verschillende lidstaten worden uitgeoefend.</p>
<p><i>Vennootschappen gelijkgesteld met personen</i></p>	<p>Artikel III-142 (voorheen artikel 48 VEG)</p> <p><u>Vennootschappen</u> die overeenkomstig de wetgeving van een lidstaat zijn opgericht en die hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging binnen de Unie hebben, worden voor de toepassing van deze onderafdeling <u>gelijkgesteld met natuurlijke personen</u> die onderdaan van de lidstaten zijn.</p> <p>Onder „vennootschappen” worden verstaan vennootschappen naar burgerlijk recht of handelsrecht, coöperatieve verenigingen of vennootschappen daaronder begrepen, en de overige rechtspersonen naar publiek- of privaatrecht, met uitzondering van vennootschappen die geen winst beogen.</p>
<p><i>Geen discriminatie van onderdanen van andere lidstaten wat investeringen betreft</i></p>	<p>Artikel III-143 (voorheen artikel 294 VEG)</p> <p>X**</p> <p>Onverminderd de toepassing van de overige bepalingen van de Grondwet, passen de lidstaten <u>nationale behandeling</u> toe wat betreft financiële deelneming door <u>onderdanen van de andere lidstaten</u> in het kapitaal van vennootschappen in de zin van artikel III-142, tweede alinea.</p>
<p><i>Vrije diensten</i></p>	<p style="text-align: center;">Onderafdeling 3: De vrijheid van <u>dienstverrichting</u></p>
<p><i>Beperkingen verboden</i></p> <p><i>De rechten kunnen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen worden uitgebreid tot onderdanen van derde landen</i></p>	<p>Artikel III-144 (voorheen artikel 49 VEG)</p> <p>X**</p> <p>In het kader van deze onderafdeling zijn <u>beperkingen van het vrij verrichten van diensten</u> binnen de Unie <u>verboden</u> ten aanzien van onderdanen van de lidstaten die zich in een andere lidstaat hebben gevestigd dan die waar degene gevestigd is voor wie de dienst wordt verricht.</p> <p>Bij Europese <u>wet of kaderwet</u> kan het <u>genot van deze onderafdeling</u> worden <u>uitgebreid</u> tot <u>onderdanen van een derde</u> staat die diensten verrichten en zich binnen de Unie hebben gevestigd.</p>
<p><i>Definitie van "dienst"</i></p> <p><i>Betaalde diensten die</i></p>	<p>Artikel III-145 (voorheen artikel 50 VEG)</p> <p>Voor de toepassing van de Grondwet worden als <u>diensten</u> beschouwd,</p>

niet onder het vrije verkeer van goederen, kapitaal en personen vallen

*Deze definitie omvat:
- industriële activiteiten*

*- commerciële activiteiten
- ambachten*

- vrije beroepen

Onder dezelfde voorwaarden als de eigen onderdanen van de lidstaat

Vervoer

Banken en verzekerings-ondernemingen

Liberalisering via gewone wetgevingsprocedure

Mogelijkheid om sneller te gaan bij het nemen van maatregelen

diensten die gewoonlijk tegen vergoeding worden verricht, voorzover de bepalingen betreffende het vrije verkeer van personen, goederen en kapitaal op deze diensten niet van toepassing zijn.

Deze diensten omvatten werkzaamheden:

- a) van industriële aard;
- b) van commerciële aard;
- c) van ambachtelijke aard;
- d) van de vrije beroepen.

Onverminderd onderafdeling 2 betreffende de vrijheid van vestiging, kan degene die de diensten verricht, zijn werkzaamheden tijdelijk uitoefenen in de lidstaat waar de dienst wordt verricht, onder voorwaarden welke die staat aan zijn eigen onderdanen oplegt.

Artikel III-146 (voorheen artikel 51 VEG)

1. Het vrije verkeer van diensten op het gebied van vervoer wordt geregeld in hoofdstuk III, afdeling 7, betreffende vervoer.

2. De liberalisering van de door banken en verzekeringsondernemingen verrichte diensten die gepaard gaan met kapitaalbewegingen, moet worden verwezenlijkt in overeenstemming met de vrijmaking van het kapitaalverkeer.

Artikel III-147 (voorheen artikel 52 VEG)

X**

1. Bij Europese kaderwet worden maatregelen vastgesteld om de liberalisering van het verrichten van een bepaalde dienst te verwezenlijken. Deze kaderwet wordt na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

2. De in lid 1 bedoelde Europese kaderwet heeft in het algemeen bij voorrang betrekking op de diensten welke rechtstreeks van invloed zijn op de productiekosten of waarvan de liberalisering bijdraagt tot het vergemakkelijken van het goederenverkeer.

Artikel III-148 (voorheen artikel 53 VEG)

De lidstaten spannen zich in om bij de liberalisering van de dienstverrichting verder te gaan dan waartoe zij op grond van de krachtens artikel III-147, lid 1, vastgestelde Europese kaderwet verplicht zijn, indien hun algemene economische toestand en de toestand in de betrokken sector dit toelaten.

Aanbevelingen

De Commissie doet de betrokken lidstaten daartoe aanbevelingen.

Artikel III-149 (voorheen artikel 54 VEG)

Geen discriminatie op grond van nationaliteit

Zolang de beperkingen op het vrij verrichten van diensten niet zijn opgeheven, passen de lidstaten deze zonder onderscheid naar nationaliteit of naar verblijfplaats toe op al degenen die diensten verrichten als bedoeld in artikel III-144, eerste alinea.

Artikel III-150 (voorheen artikel 55 VEG)

De artikelen III-139 tot en met III-142 zijn van toepassing op de in deze onderafdeling behandelde materie.

Vrij verkeer van goederen

AFDELING 3:

VRIJ VERKEER VAN GOEDEREN

Douane-unie

**Onderafdeling 1:
De douane-unie**

Artikel III-151 (voorheen artikelen 23/24/25/26/27 VEG)

X

Douanerechten en alle heffingen van gelijke werking zijn verboden

1. De Unie omvat mede een douane-unie, die zich uitstrekt over het gehele goederenverkeer en die zowel het verbod van in- en uitvoerrechten en van alle heffingen van gelijke werking in het verkeer tussen de lidstaten onderling meebrengt als de vaststelling van een gemeenschappelijk douanetarief voor de betrekkingen van de lidstaten met derde landen.

Gemeenschappelijk douanetarief

2. Lid 4 en onderafdeling 3 betreffende het verbod op kwantitatieve beperkingen zijn van toepassing op de producten welke van oorsprong zijn uit de lidstaten, alsook op de producten uit derde landen welke zich in de lidstaten in het vrije verkeer bevinden.

Producten uit derde landen bevinden zich in het vrije verkeer zodra ze in de Unie zijn ingevoerd

3. Als zich bevindend in het vrije verkeer in een lidstaat worden beschouwd producten uit derde landen waarvoor in die staat de invoerformaliteiten zijn verricht en de verschuldigde douanerechten en heffingen van gelijke werking zijn voldaan en waarvoor geen gehele of gedeeltelijke teruggave van die rechten en heffingen is verleend.

Alle douanerechten tussen lidstaten zijn verboden

4. In- en uitvoerrechten en heffingen van gelijke werking zijn tussen de lidstaten verboden. Dit geldt eveneens voor douanerechten van fiscale aard.

De Raad stelt het douanetarief vast met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

5. De rechten van het gemeenschappelijk douanetarief worden door de Raad op voorstel van de Commissie bij Europese verordening of besluit vastgesteld.

De Commissie moet:

6. Bij de uitvoering van de taken die haar krachtens de bepalingen van dit artikel zijn gegeven, laat de Commissie zich leiden door:

- handel bevorderen

a) de noodzaak het handelsverkeer tussen de lidstaten en derde landen te bevorderen;

- het concurrentievermogen verbeteren

b) de ontwikkeling van de mededingingsvoorwaarden binnen de Unie, in de mate waarin daardoor het concurrentievermogen van ondernemingen zal toenemen;

*- de aanvoer garanderen
- concurrentievervalsing vermijden*

c) de behoefte van de Unie aan grondstoffen en halffabrikaten, waarbij zij erop toeziet dat de mededingingsvoorwaarden met betrekking tot eindproducten tussen de lidstaten niet worden vervalst;

*- verstoringen van het economisch leven vermijden
- het verbruik vergroten*

d) de noodzaak om ernstige verstoringen van het economisch leven van de lidstaten te vermijden en een rationele ontwikkeling van de productie en een vergroting van het verbruik in de Unie te waarborgen.

Douanesamenwerking

**Onderafdeling 2:
Douanesamenwerking**

Artikel III-152 (voorheen artikel 135 VEG)

Douanesamenwerking via wetgevingsprocedure

X**

Binnen het toepassingsgebied van de Grondwet worden bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld ter versterking van de douanesamenwerking tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en de Commissie.

Kwantitatieve beperkingen

**Onderafdeling 3:
Het verbod op kwantitatieve beperkingen**

Artikel III-153 (voorheen artikelen 28 en 29 VEG)

Geen kwantitatieve beperkingen of maatregelen van gelijke werking

Kwantitatieve invoer- en uitvoerbeperkingen en alle maatregelen van gelijke werking zijn tussen de lidstaten verboden.

Uitzonderingen:

- *zedelijkheid*
- *openbare orde*
- *openbare veiligheid*
- *bescherming van gezondheid en leven van personen, dieren en planten, nationaal bezit en industriële en commerciële eigendom*

Nationale monopolies

De lidstaten mogen niet discrimineren

(Dit artikel geldt ook voor onrechtstreekse beïnvloeding)

De lidstaten treffen geen nieuwe maatregelen die tegen deze beginselen indruisen

Bijzondere regels voor monopolies inzake landbouwproducten

Vrij verkeer van kapitaal

Beperkingen verboden, zowel tussen lidstaten onderling als tussen

Artikel III-154 (voorheen artikel 30 VEG)

Artikel III-153 vormt geen beletsel voor een verbod of beperking van invoer, uitvoer of doorvoer dat, respectievelijk die gerechtvaardigd is uit hoofde van de bescherming van de openbare zedelijkheid, de openbare orde, de openbare veiligheid, de gezondheid en het leven van personen, dieren en planten, het nationaal artistiek, historisch en archeologisch bezit, of uit hoofde van bescherming van de industriële en commerciële eigendom. Dit verbod of deze beperking mag echter geen middel tot willekeurige discriminatie, noch een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten vormen.

Artikel III-155 (voorheen artikel 31 VEG)

1. De lidstaten passen hun nationale monopolies van commerciële aard derwijze aan, dat iedere discriminatie tussen de onderdanen van de lidstaten in verband met de voorwaarden van voorziening en afzet is uitgesloten.

Dit artikel is van toepassing op ieder lichaam waardoor een lidstaat de invoer of de uitvoer tussen de lidstaten in rechte of in feite rechtstreeks of onrechtstreeks beheerst, leidt of aanmerkelijk beïnvloedt. Het artikel is tevens van toepassing op door een staat gedelegeerde monopolies.

2. De lidstaten onthouden zich ervan, enige nieuwe maatregel te treffen die tegen de in lid 1 bedoelde beginselen indruist of die de draagwijdte van de artikelen inzake het verbod op douanerechten en kwantitatieve beperkingen tussen de lidstaten beperkt.

3. In geval van een monopolie van commerciële aard dat een regeling ter bevordering van de afzet of van de valorisatie van landbouwproducten omvat, dienen bij de toepassing van dit artikel gelijkwaardige waarborgen voor de werkgelegenheid en de levensstandaard van de betrokken producenten te worden gegeven.

AFDELING 4:

KAPITAAL EN BETALINGEN

Artikel III-156 (voorheen artikel 56 VEG)

In het kader van deze afdeling zijn beperkingen van het kapitaalverkeer en van betalingen tussen lidstaten onderling en tussen lidstaten en derde landen verboden.

lidstaten en derde landen

Beperkingen voor derde landen van vóór 1994 zijn wettig

Doelstelling: vrij verkeer naar en uit derde landen in de mate van het mogelijke

Liberalisering via wetgevingsprocedure

Enkel met eenparigheid van stemmen in de Raad kan een stap terug worden gezet

Belastingen en toezicht

Belastingssystemen kunnen een onderscheid maken tussen vestigingsplaats en plaats van belegging

De lidstaten kunnen alle maatregelen nemen om overtredingen van de belastingwetgeving tegen te gaan

Artikel III-157 (voorheen artikel 57 VEG)

X**/U*

1. Artikel III-156 laat onverlet de toepassing op derde landen van beperkingen die op 31 december 1993 bestonden uit hoofde van nationaal of Unierecht inzake het kapitaalverkeer naar of uit derde landen in verband met directe beleggingen — met inbegrip van beleggingen in onroerende goederen — vestiging, het verrichten van financiële diensten of de toelating van waardepapieren tot de kapitaalmarkten. Wat betreft de bestaande beperkingen uit hoofde van de nationale wetgeving in Estland en Hongarije is de betreffende datum 31 december 1999.

X** 2. Bij Europese wet of kaderwet worden maatregelen vastgesteld inzake het kapitaalverkeer naar of uit derde landen in verband met directe beleggingen — met inbegrip van beleggingen in onroerende goederen — vestiging, het verrichten van financiële diensten of de toelating van waardepapieren tot de kapitaalmarkten.

Het Europees Parlement en de Raad trachten de doelstelling van een vrij kapitaalverkeer tussen lidstaten en derde landen in de mate van het mogelijke en onverminderd andere bepalingen van de Grondwet te verwezenlijken.

U* 3. In afwijking van lid 2, kunnen maatregelen die in het recht van de Unie een achteruitgang op het gebied van de liberalisering van het kapitaalverkeer naar of uit derde landen vormen, alleen worden vastgesteld bij Europese wet of kaderwet van de Raad. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-158 (voorheen artikel 58 VEG)

U

1. Artikel III-156 laat onverlet het recht van de lidstaten:

a) de terzake dienende bepalingen van hun belastingwetgeving toe te passen die onderscheid maken tussen belastingplichtigen die niet in dezelfde situatie verkeren met betrekking tot hun vestigingsplaats of de plaats waar hun kapitaal is belegd;

b) alle nodige maatregelen te nemen om overtredingen van de nationale wettelijke en bestuursrechtelijke regels tegen te gaan, met name op fiscaal gebied en met betrekking tot het bedrijfseconomisch toezicht op financiële instellingen, of te voorzien in procedures voor de kennisgeving van kapitaalbewegingen aan de overheid of voor statistische doeleinden, dan

Beperkingen op het recht van vestiging mogelijk

Geen willekeurige discriminatie of verkapte beperking

De Commissie of de Raad kan belastingmaatregelen jegens derde landen wettig verklaren

De Raad besluit met eenparigheid van stemmen

Uitzonderlijke vrijwaringsmaatregelen met betrekking tot de EMU - maximumduur: 6 maanden

De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

*Ter bestrijding van terrorisme kunnen tegoeden, activa en baten worden bevroren - wetten terzake worden vastgesteld via de normale wetgevingsprocedure
Uitvoering: de Raad besluit met gekwalificeerde*

wel maatregelen te nemen die ter wille van de openbare orde of de openbare veiligheid gerechtvaardigd zijn.

2. Deze afdeling laat de mogelijkheid onverlet om met de Grondwet verenigbare beperkingen op het recht van vestiging toe te passen.

3. De in de leden 1 en 2 bedoelde maatregelen en procedures mogen geen middel tot willekeurige discriminatie vormen, noch een verkapte beperking van het vrije kapitaalverkeer of het betalingsverkeer in de zin van artikel III-156.

4. Bij ontstentenis van een Europese wet of kaderwet als bedoeld in artikel III-157, lid 3, kan de Commissie, of, bij ontstentenis van een Europees besluit van de Commissie binnen drie maanden na de indiening van het verzoek door de betrokken lidstaat, kan de Raad een Europees besluit vaststellen waarin wordt bepaald dat door een lidstaat jegens een of meer derde landen genomen beperkende belastingmaatregelen verenigbaar worden geacht met de Grondwet, voorzover deze stroken met de doelstellingen van de Unie en verenigbaar zijn met de goede werking van de interne markt. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, op verzoek van een lidstaat.

Artikel III-159 (voorheen artikel 59 VEG)

X

Wanneer in uitzonderlijke omstandigheden het kapitaalverkeer naar of uit derde landen ernstige moeilijkheden voor de werking van de economische en monetaire unie veroorzaakt of dreigt te veroorzaken, kan de Raad op voorstel van de Commissie bij Europese verordening of Europees besluit vrijwaringsmaatregelen ten aanzien van derde landen vaststellen voor een periode van ten hoogste zes maanden, voorzover deze maatregelen strikt noodzakelijk zijn. De Raad besluit na raadpleging van de Europese Centrale Bank.

Artikel III-160 (nieuw)

X**

Indien zulks noodzakelijk is om de in artikel III-257 genoemde doelstellingen te verwezenlijken, wat betreft de preventie en de bestrijding van terrorisme en aanverwante activiteiten, wordt bij Europese wet een kader vastgesteld voor beheersmaatregelen met betrekking tot het kapitaal- en betalingsverkeer, zoals het bevroren van tegoeden, financiële activa of economische baten waarvan de bezitters, de eigenaars of de houders natuurlijke personen, rechtspersonen dan wel niet-statelijke groepen of entiteiten zijn.

De Raad stelt op voorstel van de Commissie Europese verordeningen of besluiten vast ter uitvoering van de in de eerste alinea bedoelde Europese

meerderheid van
stemmen
Nodige juridische
waarborgen

Mededinging

Verboden zijn
overeenkomsten tussen
ondernemingen,
besluiten van
verenigingen en
onderling afgestemde
feitelijke gedragingen
die neerkomen op:

- prijsafspraken

- beperking van de
marktmechanismen

- verdeling van de
markten

- discriminerende
behandeling van
handelspartners

- het opleggen van
irrelevante bijkomende
prestaties

Dergelijke praktijken
zijn van rechtswege
nietig...

... tenzij ze:

wet.

De in dit artikel bedoelde handelingen bevatten de nodige bepalingen inzake juridische waarborgen.

AFDELING 5

REGELS BETREFFENDE DE MEDEDINGING

Onderafdeling 1: Regels voor ondernemingen

Artikel III-161 (voorheen artikel 81 VEG)

1. Onverenigbaar met de interne markt en verboden zijn alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen welke de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en tot doel of gevolg hebben dat de mededinging binnen de interne markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst, en met name die welke bestaan in:

a) het rechtstreeks of onrechtstreeks bepalen van de aan- of verkoopprijzen of van andere contractuele voorwaarden;

b) het beperken of controleren van de productie, de afzet, de technische ontwikkeling of de investeringen;

c) het verdelen van de markten of van de voorzieningsbronnen;

d) het ten opzichte van handelspartners toepassen van ongelijke voorwaarden bij gelijkwaardige prestaties, hun daarmee nadeel berokkend bij de mededinging;

e) het afhankelijk stellen van het sluiten van overeenkomsten van de aanvaarding door de handelspartners van bijkomende prestaties welke naar hun aard of volgens het handelsgebruik geen verband houden met het onderwerp van deze overeenkomsten.

2. De krachtens dit artikel verboden overeenkomsten of besluiten zijn van rechtswege nietig.

3. Lid 1 kan echter buiten toepassing worden verklaard:

- de productie en verdeling van producten verbeteren
- de technische of economische vooruitgang verbeteren en niet uitlopen op:
- niet-onmisbare beperkingen

- de mogelijkheid om mededinging uit te schakelen

Misbruik van een machtspositie is verboden

Vormen van misbruik:

- onbillijke prijzen

- onbillijke beperkingen

- ongelijke prestatievoorwaarden

- opleggen van irrelevante bijkomende prestaties

— voor een overeenkomst of groep van overeenkomsten tussen ondernemingen,

— voor een besluit of groep van besluiten van ondernemersverenigingen, en

— voor een onderling afgestemde feitelijke gedraging of groep van gedragingen

waarmee wordt bijdragen tot verbetering van de productie of van de verdeling van producten of tot verbetering van de technische of economische vooruitgang, mits een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt, zonder dat evenwel aan de betrokken ondernemingen:

a) beperkingen worden opgelegd welke voor het bereiken van deze doelstellingen niet onmisbaar zijn;

b) de mogelijkheid wordt gegeven, voor een wezenlijk deel van de betrokken producten de mededinging uit te schakelen.

Artikel III-162 (voorheen artikel 82 VEG)

Onverenigbaar met de interne markt en verboden, voorzover de handel tussen lidstaten daardoor ongunstig kan worden beïnvloed, is misbruik door een of meer ondernemingen van een machtspositie op de interne markt of op een wezenlijk deel daarvan.

Dit misbruik kan met name bestaan in:

a) het rechtstreeks of onrechtstreeks opleggen van onbillijke aan- of verkoopprijzen of van andere onbillijke contractuele voorwaarden;

b) het beperken van de productie, de afzet of de technische ontwikkeling ten nadele van verbruikers;

c) het toepassen ten opzichte van handelspartners van ongelijke voorwaarden bij gelijkwaardige prestaties, hun daarmee nadeel berokkenend bij de mededinging;

d) het feit dat het sluiten van overeenkomsten afhankelijk wordt gesteld van het aanvaarden door de handelspartners van bijkomende prestaties, welke naar hun aard of volgens het handelsgebruik geen verband houden met het onderwerp van deze overeenkomsten.

Besluitvorming

Verordeningen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad

Doel van de verordeningen:
- nakoming afdwingen via geldboeten

- doeltreffend toezicht

- vereenvoudiging van de administratie

- vaststelling van de reikwijdte van de mededinging

- vaststelling van de rol van de Commissie en het Hof van Justitie

- vaststelling van de verhouding tussen het recht van de Unie en de nationale wetgevingen

Totdat verordeningen terzake zijn vastgesteld, zijn de lidstaten bevoegd

De Commissie ziet toe op de beginselen door:
- zaken te onderzoeken
- voorstellen te doen

Artikel III-163 (voorheen artikel 83 VEG)

X*

De Raad stelt op voorstel van de Commissie Europese verordeningen vast voor de toepassing van de in de artikelen III-161 en III-162 neergelegde beginselen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Die Europese verordeningen hebben met name ten doel:

a) de nakoming van de in artikel III-161, lid 1, en in artikel III-162 bedoelde verbodsbepalingen te bewerkstelligen door de instelling van geldboeten en dwangsommen;

b) de regels voor de toepassing van artikel III-161, lid 3, vast te stellen met inachtneming van de noodzaak, enerzijds een doeltreffend toezicht te verzekeren en anderzijds de administratieve controle zoveel mogelijk te vereenvoudigen;

c) in voorkomende gevallen de werkingsfeer van de artikelen III-161 en III-162 voor de verschillende bedrijfstakken nader vast te stellen;

d) de taak van de Commissie, respectievelijk van het Hof van Justitie van de Europese Unie bij de toepassing van de in deze alinea bedoelde bepalingen vast te stellen;

e) de verhouding vast te stellen tussen de wetgevingen van de lidstaten enerzijds en deze onderafdeling en de ter uitvoering van dit artikel vastgestelde Europese verordeningen, anderzijds.

Artikel III-164 (voorheen artikel 84 VEG)

Tot de inwerkingtreding van de Europese verordeningen die op grond van artikel III-163 worden vastgesteld, beslissen de autoriteiten van de lidstaten, in overeenstemming met hun nationale recht, met artikel III-161, met name lid 3, en artikel III-162, over de toelaatbaarheid van mededingingsregelingen en over het misbruik van een machtspositie op de interne markt.

Artikel III-165 (voorheen artikel 85 VEG)

1. Onverminderd artikel III-164 ziet de Commissie toe op de toepassing van de in de artikelen III-161 en III-162 neergelegde beginselen. Op verzoek van een lidstaat of ambtshalve, en in samenwerking met de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, welke haar daarbij behulpzaam zijn,

- met redenen omklede besluiten vast te stellen ter constatering van inbreuken

De Commissie stelt verordeningen vast inzake toezicht en beheer

Nationale monopolies moeten ook de mededingingsregels nakomen...

...tenzij hun taak daardoor onmogelijk wordt

De Commissie stelt verordeningen en besluiten vast

Overheidssteun

Overheidssteun die de handel tussen lidstaten ongunstig beïnvloedt, is verboden

stelt de Commissie een onderzoek in naar de gevallen van vermoedelijke inbreuk op die beginselen. Indien haar blijkt dat inbreuk is gemaakt, stelt zij middelen voor om daaraan een eind te maken.

2. Wordt aan de in lid 1 bedoelde inbreuken geen eind gemaakt, dan stelt de Commissie een met redenen omkleed Europees besluit vast waarbij de inbreuk op de beginselen wordt geconstateerd. Zij kan haar besluit bekendmaken en de lidstaten machtigen maatregelen - waarvan zij de voorwaarden en de wijze van toepassing bepaalt - te nemen om de toestand te verhelpen.

3. De Commissie kan Europese verordeningen vaststellen betreffende groepen overeenkomsten ten aanzien waarvan de Raad overeenkomstig artikel III-163, tweede alinea, onder b), een Europese verordening heeft vastgesteld.

Artikel III-166 (voorheen artikel 86 VEG)

1. De lidstaten nemen of handhaven met betrekking tot de openbare bedrijven en de ondernemingen waaraan zij bijzondere of uitsluitende rechten verlenen, geen enkele maatregel die in strijd is met de Grondwet, met name artikel I-4, lid 2, en de artikelen III-161 tot en met III-169.

2. Ondernemingen die zijn belast met het beheer van diensten van algemeen economisch belang of die het karakter dragen van een fiscaal monopolie, vallen onder de bepalingen van de Grondwet, met inbegrip van de mededingingsregels, voorzover de toepassing van die bepalingen de vervulling, in feite of in rechte, van de hun toevertrouwde bijzondere taak niet verhindert. De ontwikkeling van het handelsverkeer mag niet worden beïnvloed in een mate die strijdig is met het belang van de Unie.

3. De Commissie ziet toe op de toepassing van dit artikel en stelt, indien nodig, Europese verordeningen of besluiten vast.

Onderafdeling 2: Steunmaatregelen van de lidstaten

Artikel III-167 (voorheen artikel 87 VEG)

1. Behoudens de afwijkingen waarin de Grondwet voorziet, zijn door de lidstaten getroffen of op enigerlei wijze met staatsmiddelen gefinancierde steunmaatregelen die door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties de mededinging vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voorzover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.

Zijn toegestaan:

- sociale steun aan individuele verbruikers

- schadeloosstelling bij buitengewone gebeurtenissen en natuurrampen

- steun aan Oost-Duitsland
(Dit kan 5 jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag worden ingetrokken met gekwalificeerde meerderheid van stemmen)

Kunnen worden toegestaan:

- steun voor de ontwikkeling van regio's in bijzondere situaties

- bevordering van projecten van gemeenschappelijk Europees belang
- steun aan bepaalde economische activiteiten en regio's, mits de handelsvoorwaarden niet ongunstig worden beïnvloed

- steun voor cultuur en erfgoed, mits de handelsvoorwaarden niet ongunstig worden beïnvloed

2. Met de interne markt zijn verenigbaar:

a) steunmaatregelen van sociale aard aan individuele verbruikers op voorwaarde dat deze toegepast worden zonder onderscheid naar de oorsprong van de producten;

b) steunmaatregelen tot herstel van de schade veroorzaakt door natuurrampen of andere buitengewone gebeurtenissen;

c) steunmaatregelen ten behoeve van de economie van bepaalde regio's van de Bondsrepubliek Duitsland die nadeel ondervinden van de deling van Duitsland, voorzover deze steunmaatregelen noodzakelijk zijn om de door deze deling berokkende economische nadelen te compenseren. Vijf jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag tot vaststelling van de Grondwet voor Europa kan de Raad op voorstel van de Commissie een Europees besluit tot intrekking van dit punt vaststellen.

3. Als verenigbaar met de interne markt kunnen worden beschouwd:

a) steunmaatregelen ter bevordering van de economische ontwikkeling van regio's waar de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig tekort aan werkgelegenheid heerst, en van de in artikel III-424 bedoelde regio's, rekening houdend met hun structurele, economische en sociale situatie;

b) steunmaatregelen om de verwezenlijking van een belangrijk project van gemeenschappelijk Europees belang te bevorderen of een ernstige verstoring in de economie van een lidstaat op te heffen;

c) steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad;

d) steunmaatregelen om de cultuur en de instandhouding van het culturele erfgoed te bevorderen, wanneer door deze maatregelen de voorwaarden inzake het handelsverkeer en de mededingingsvoorwaarden in de Unie niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad;

- andere uitzonderingen die de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen bepaalt

De Commissie onderzoekt voortdurend de steun die de lidstaten geven

De Commissie kan een besluit vaststellen tot opheffing van steun

Het Hof van Justitie kan worden ingeschakeld

Lidstaten kunnen de Raad vragen hun steun wettig te verklaren

Een dergelijk verzoek schorst de voornoemde procedure gedurende 3 maanden

De Commissie moet in kennis worden gesteld van en haar goedkeuring geven aan voorgenomen steun

De betrokken lidstaat moet wachten op een

e) andere soorten van steunmaatregelen die de Raad bij Europese verordening of besluit op voorstel van de Commissie bepaalt.

Artikel III-168 (voorheen artikel 88 VEG)

U

1. De Commissie onderwerpt tezamen met de lidstaten de in die staten bestaande steunregelingen aan een voortdurend onderzoek. Zij stelt hun de maatregelen voor welke de geleidelijke ontwikkeling of de werking van de interne markt vereist.

2. Indien de Commissie, na de belanghebbenden te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken, constateert dat een door een lidstaat getroffen of met staatsmiddelen gefinancierde steunmaatregel, volgens artikel III-167 niet verenigbaar is met de interne markt of dat van deze steunmaatregel misbruik wordt gemaakt, stelt zij een Europees besluit vast waarbij wordt bepaald dat de betrokken lidstaat de steunmaatregel opheft of wijzigt binnen de door haar vast te stellen termijn.

Indien deze lidstaat niet binnen de gestelde termijn gevolg geeft aan het Europees besluit, kan de Commissie of iedere andere belanghebbende lidstaat zich in afwijking van de artikelen III-360 en III-361 rechtstreeks tot het Hof van Justitie van de Europese Unie wenden.

Op verzoek van een lidstaat kan de Raad met eenparigheid van stemmen een Europees besluit vaststellen op grond waarvan een door die staat genomen of te nemen steunmaatregel in afwijking van artikel III-167 of van de in artikel III-169 bedoelde Europese verordeningen als verenigbaar met de interne markt moet worden beschouwd, indien buitengewone omstandigheden een dergelijk besluit rechtvaardigen. Indien de Commissie met betrekking tot deze steunmaatregel de in de eerste alinea vermelde procedure heeft ingeleid, wordt deze door het verzoek van de betrokken lidstaat aan de Raad geschorst, totdat de Raad zijn standpunt heeft bepaald.

Indien evenwel de Raad binnen een termijn van drie maanden te rekenen vanaf het verzoek geen standpunt heeft bepaald, beslist de Commissie.

3. De Commissie wordt door de lidstaten van ieder voornemen tot invoering of wijziging van steunmaatregelen tijdig op de hoogte gebracht, zodat zij opmerkingen kan maken. Indien zij meent dat het voornemen volgens artikel III-167 onverenigbaar is met de interne markt, leidt zij onverwijld de in lid 2 van dit artikel bedoelde procedure in. De betrokken lidstaat kan de voorgenomen maatregelen niet tot uitvoering brengen voordat die procedure tot een definitief besluit heeft geleid.

*definitief besluit
De Commissie stelt
verordeningen vast*

4. De Commissie kan Europese verordeningen vaststellen betreffende de soorten van staatssteun waaromtrent de Raad overeenkomstig artikel III-169 heeft bepaald dat zij van de in lid 3 van dit artikel bedoelde procedure kunnen worden vrijgesteld.

Artikel III-169 (voorheen artikel 89 VEG)

X*

*De Raad stelt
verordeningen vast met
gekwalificeerde
meerderheid van
stemmen*

De Raad kan op voorstel van de Commissie Europese verordeningen vaststellen voor de toepassing van de artikelen III-167 en III-168, en met name om de voorwaarden voor de toepassing van artikel III-168, lid 3, te bepalen, alsmede de van de in dat lid bedoelde procedure vrijgestelde soorten van steunmaatregelen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Belastingregels

AFDELING 6:

BEPALINGEN BETREFFENDE BELASTINGEN

Artikel III-170 (voorheen artikelen 90, 91 en 92 VEG)

*Geen discriminerende
belastingen, direct
noch indirect*

1. De lidstaten heffen, al dan niet rechtstreeks, op producten van de overige lidstaten geen hogere binnenlandse belastingen van welke aard ook dan die welke, al dan niet rechtstreeks, op gelijksoortige nationale producten worden geheven.

Bovendien heffen de lidstaten op producten van de overige lidstaten geen zodanige binnenlandse belastingen, dat daardoor andere producties onrechtstreeks worden beschermd.

*Voor uitvoer: geen
hogere teruggave dan
de betaalde binnen-
landse belastingen*

2. Bij de uitvoer van producten van een lidstaat naar het grondgebied van een andere lidstaat mag de teruggave van binnenlandse belastingen niet het bedrag overschrijden dat daarop al dan niet rechtstreeks geheven is.

*Een gekwalificeerde
meerderheid in de Raad
kan tijdelijke
vrijstellingen toestaan*

3. Met betrekking tot andere belastingen dan de omzetbelasting, de accijnzen en de overige indirecte belastingen mogen vrijstellingen en teruggaven bij uitvoer naar de andere lidstaten slechts worden verleend en compenserende belastingen bij invoer uit de lidstaten slechts worden geheven, voorzover de bedoelde regelingen van tevoren voor een beperkte periode bij een door de Raad op voorstel van de Commissie aangenomen Europees besluit zijn goedgekeurd.

Indirecte belastingen

Artikel III-171 (voorheen artikel 93 VEG)

U*

De indirecte belastingen worden door de Raad met eenparigheid van stemmen geharmoniseerd

Harmonisatie

Onderlinge aanpassing van regels betreffende de interne markt

Wetten en kaderwetten voor de interne markt worden vastgesteld via de normale wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

Niet van toepassing op:

- belastingen
- personenverkeer
- rechten van werknemers

Hoog beschermingsniveau inzake volksgezondheid, veiligheid en milieu- en consumentenbescherming, maar niet het “hoogste”

Milieugarantie

Handhaving van betere regels voor:

- het milieu
- het arbeidsmilieu

De Raad stelt bij Europese wet of kaderwet maatregelen vast betreffende de harmonisatie van de wetgevingen inzake de omzetbelasting, de accijnzen en andere indirecte belastingen, voorzover deze harmonisatie geboden is om de totstandbrenging of de werking van de interne markt te bewerkstelligen en concurrentievervalsingen te voorkomen. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement en van het Economisch en Sociaal Comité.

AFDELING 7

GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

Artikel III-172 (voorheen artikel 95 VEG)

X**

1. Tenzij in de Grondwet anders wordt bepaald, is dit artikel van toepassing voor de verwezenlijking van de in artikel III-130 genoemde doelstellingen. De maatregelen voor de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten die de instelling of de werking van de interne markt betreffen, worden bij Europese wet of kaderwet vastgesteld. De wet of kaderwet wordt na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

2. Lid 1 is niet van toepassing op fiscale voorschriften, op voorschriften inzake het vrije verkeer van personen en op voorschriften inzake de rechten en belangen van werknemers.

3. De Commissie zal bij haar op grond van lid 1 ingediende voorstellen op het gebied van de volksgezondheid, de veiligheid, de milieubescherming en de consumentenbescherming uitgaan van een hoog beschermingsniveau, daarbij in het bijzonder rekening houdend met alle nieuwe ontwikkelingen die op wetenschappelijke gegevens stoeien. Ook het Europees Parlement en de Raad trachten binnen hun respectieve bevoegdheden deze doelstelling te verwezenlijken.

4. Wanneer een lidstaat, nadat bij Europese wet of kaderwet of bij Europese verordening van de Commissie een harmonisatiemaatregel is vastgesteld, het noodzakelijk acht nationale regelingen te handhaven die hun rechtvaardiging vinden in gewichtige eisen als bedoeld in artikel III-154 of die verband houden met de bescherming van het milieu of het arbeidsmilieu, brenkt hij zowel die regelingen als de redenen voor het handhaven ervan ter kennis van de Commissie.

Invoering van betere regels voor:
- het milieu
- het arbeidsmilieu
- specifieke problemen die zich in een lidstaat aandienen na de harmonisatie

De Commissie beslist of een maatregel:
- discriminerend is
- een verkapte handelsbeperking inhoudt
- een belemmering vormt voor de werking van de interne markt

Verlenging van de termijn met 6 maanden

Indien een nationale afwijking van de harmonisatie wordt goedgekeurd, kan de Commissie voorstellen ze uit te breiden tot alle lidstaten

Volksgezondheid maakt geen deel uit van de zogenaamde milieugarantie

Er kan rechtstreeks naar het Hof van Justitie worden gestapt indien een lidstaat misbruik maakt van deze bevoegdheden

Vrijwaringsclausule onder toezicht van de

5. Wanneer een lidstaat, nadat bij Europese wet of kaderwet dan wel bij Europese verordening van de Commissie een harmonisatiemaatregel is vastgesteld, het noodzakelijk acht nationale regelingen te treffen die op nieuwe wetenschappelijke gegevens stelen welke verband houden met de bescherming van het milieu of het arbeidsmilieu, vanwege een specifiek probleem dat zich in die lidstaat heeft aangediend nadat de harmonisatiemaatregel is vastgesteld, brengt hij voorts, onverminderd lid 4, de voorgenomen regelingen en de motivering daarvan ter kennis van de Commissie.

6. Binnen zes maanden na de in de leden 4 en 5 bedoelde kennisgevingen stelt de Commissie een Europees besluit vast waarbij de betrokken nationale regelingen worden goedgekeurd of afgewezen, nadat zij heeft nagegaan of zij al dan niet een middel tot willekeurige discriminatie, dan wel een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten of een belemmering voor de werking van de interne markt vormen.

Indien de Commissie binnen deze termijn geen besluit vaststelt, worden de in lid 4 en lid 5 bedoelde nationale regelingen geacht te zijn goedgekeurd.

Indien het complexe karakter van de aangelegenheid zulks rechtvaardigt en er geen gevaar bestaat voor de gezondheid van de mens, kan de Commissie de betrokken lidstaat ervan in kennis stellen, dat de in dit lid bedoelde termijn met ten hoogste zes maanden wordt verlengd.

7. Indien een lidstaat krachtens lid 6 gemachtigd is om nationale regelingen te handhaven of te treffen die afwijken van een harmonisatiemaatregel, onderzoekt de Commissie onverwijld of er een aanpassing van die maatregel moet worden voorgesteld.

8. Indien een lidstaat een specifiek probleem in verband met volksgezondheid aan de orde stelt op een gebied waarop eerder harmonisatiemaatregelen zijn genomen, brengt hij dit ter kennis van de Commissie, die onverwijld onderzoekt of zij maatregelen moet voorstellen.

9. In afwijking van de procedure van de artikelen III-360 en III-361 kunnen de Commissie en de lidstaten zich rechtstreeks tot het Hof van Justitie van de Europese Unie wenden, indien zij menen dat een andere lidstaat misbruik maakt van bevoegdheden waarin dit artikel voorziet.

10. De in dit artikel bedoelde harmonisatiemaatregelen omvatten, in passende gevallen, een vrijwaringsclausule die de lidstaten machtigt om, op

Unie

grond van een of meer van de in artikel III-154 bedoelde niet-economische redenen, voorlopige maatregelen te nemen die aan een procedure van toetsing door de Unie worden onderworpen.

Algemene onderlinge aanpassing van regels

Regels worden geharmoniseerd met eenparigheid van stemmen in de Raad indien er geen specifieke wettelijke basis is

Artikel III-173 (voorheen artikel 94 VEG)

U*

Onverminderd artikel III-172, stelt de Raad bij Europese kaderwet maatregelen vast voor de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten die rechtstreeks van invloed zijn op de instelling of de werking van de interne markt. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement en van het Economisch en Sociaal Comité.

Concurrentievervalsing

Artikel III-174 (voorheen artikel 96 VEG)

X**

Ingeval de Commissie constateert dat een verschil tussen de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten de mededingingsvoorwaarden op de interne markt vervalst en een distorsie veroorzaakt welke moet worden opgeheven, raadpleegt zij de betrokken lidstaten.

Distorsies worden bij kaderwet opgeheven

Indien deze raadpleging niet tot overeenstemming leidt, worden bij Europese kaderwet de nodige maatregelen vastgesteld om de betrokken distorsie op te heffen. Ook andere dienstige maatregelen waarin de Grondwet voorziet, kunnen worden vastgesteld.

De Commissie moet over mogelijke concurrentievervalsing worden geraadpleegd

Artikel III-175 (voorheen artikel 97 VEG)

1. Indien er aanleiding bestaat te vrezen dat de door een lidstaat voorgenomen vaststelling of wijziging van een wettelijke of bestuursrechtelijke bepaling van een lidstaat een distorsie in de zin van artikel III-174 veroorzaakt, raadpleegt die lidstaat de Commissie. Na de lidstaten te hebben geraadpleegd, doet de Commissie de betrokken lidstaten een aanbeveling betreffende maatregelen om deze distorsie te voorkomen.

2. Indien de lidstaat die nationale bepalingen wil vaststellen of wijzigen, niet handelt overeenkomstig de aanbeveling welke de Commissie hem heeft gedaan, kan ter toepassing van artikel III-174 van de andere lidstaten niet worden verlangd dat zij hun nationale bepalingen wijzigen om deze distorsie op te heffen. Indien de lidstaat die aan de aanbeveling van de Commissie geen gevolg heeft gegeven, een distorsie veroorzaakt waarvan alleen hijzelf nadeel ondervindt, is artikel III-174 niet van toepassing.

Intellectuele eigendom

Artikel III-176 (nieuw)

X**/U*

Via met gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad vastgestelde wetten en kaderwetten worden eenvormige intellectuele-eigendomsrechten bewerkstelligd

Over taalregels wordt met eenparigheid van stemmen beslist

**ECONOMISCH
BELEID EN DE EMU**

Economische coördinatie

Open markteconomie

Een monetair beleid en de invoering van één munt maken deel uit van het economisch beleid

Stabiele prijzen

Gezonde overheidsfinanciën

X** In het kader van de totstandbrenging en de werking van de interne markt worden bij Europese wet of kaderwet de maatregelen vastgesteld voor de invoering van Europese titels om een eenvormige bescherming van de intellectuele-eigendomsrechten in de hele Unie te bewerkstelligen, en voor de instelling van op het niveau van de Unie gecentraliseerde machtigings-, coördinatie- en controleregelingen.

U* De regelingen van het taalgebruik met betrekking tot de titels worden geregeld bij Europese wet van de Raad. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

HOOFDSTUK II

HET ECONOMISCH EN MONETAIR BELEID

Artikel III-177 (voorheen artikel 4 VEG)

U*

Voor de toepassing van artikel I-3 omvat het optreden van de lidstaten en de Unie, onder de bij de Grondwet bepaalde voorwaarden, de invoering van een economisch beleid dat gebaseerd is op nauwe coördinatie van het economisch beleid van de lidstaten, de interne markt en de bepaling van gemeenschappelijke doelstellingen, en dat wordt gevoerd met eerbieding van het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging.

Parallel daaraan omvat dit optreden, onder de voorwaarden en volgens de procedures van de Grondwet, één munt, de euro, alsmede het bepalen en voeren van één monetair en wisselkoersbeleid, beide met als hoofddoel het handhaven van prijstabiliteit en, onverminderd deze doelstelling, het ondersteunen van het algemene economisch beleid in de Unie, overeenkomstig het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging.

Dit optreden van de lidstaten en van de Unie impliceert de eerbiediging van de volgende grondbeginselen: stabiele prijzen, gezonde overheidsfinanciën en monetaire condities en een stabiele betalingsbalans.

AFDELING 1

HET ECONOMISCH BELEID

Doelstelling: een open markteconomie met vrije mededinging

Coördinatie van het economisch beleid

De Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen algemene richtsnoeren vast als niet-bindende aanbevelingen

De Raad ziet toe op de economieën van de lidstaten aan de hand van rapporten van de Commissie

Bij inbreuken op de richtsnoeren zendt de Commissie waarschuwingen uit en kan de Raad met gekwalificeerde

Artikel III-178 (voorheen artikel 98 VEG)

De lidstaten voeren hun economisch beleid om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de Unie, als omschreven in artikel I-3, en in het kader van de in artikel III-179, lid 2, bedoelde globale richtsnoeren. De lidstaten en de Unie handelen in overeenstemming met het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging, waarbij een doelmatige allocatie van middelen wordt bevorderd, en met inachtneming van de in artikel III-177 neergelegde beginselen.

Artikel III-179 (voorheen artikel 99 VEG)

X/X**

1. De lidstaten beschouwen hun economisch beleid als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang en coördineren dit beleid in de Raad overeenkomstig artikel III-178.

X 2. Op aanbeveling van de Commissie stelt de Raad een ontwerp op voor de globale richtsnoeren voor het economisch beleid van de lidstaten en van de Unie, en brenkt daarover verslag uit aan de Europese Raad.

Aan de hand van het verslag van de Raad bespreekt de Europese Raad een conclusie over de globale richtsnoeren voor het economisch beleid van de lidstaten en van de Unie. De Raad stelt, uitgaande van deze conclusie, een aanbeveling vast waarin deze globale richtsnoeren zijn vastgelegd. De Raad stelt het Europees Parlement daarvan in kennis.

3. Teneinde een nauwere coördinatie van het economisch beleid en een duurzame convergentie van de economische prestaties van de lidstaten tot stand te brengen, ziet de Raad aan de hand van door de Commissie ingediende rapporten toe op de economische ontwikkelingen in iedere lidstaat en in de Unie, alsmede op de overeenstemming van het economisch beleid met de in lid 2 bedoelde globale richtsnoeren, en verricht hij regelmatig een algehele evaluatie.

Met het oog op dit multilaterale toezicht verstrekken de lidstaten de Commissie informatie over de belangrijke maatregelen die zij in het kader van hun economisch beleid hebben vastgesteld, en alle andere informatie die zij nodig achten.

X 4. Wanneer in het kader van de procedure van lid 3 blijkt dat het economisch beleid van een lidstaat niet overeenkomt met de in lid 2 bedoelde globale richtsnoeren of dat dit beleid de goede werking van de economische en monetaire unie in gevaar dreigt te brengen, kan de Commissie een waarschuwing tot de betrokken lidstaat richten. De Raad kan op aanbeveling van de Commissie de nodige aanbevelingen tot de

*meerderheid van stemmen:
- aanbevelingen doen
- ze openbaar maken*

De stem van de betrokken lidstaat telt niet mee

Verslag voor het Europees Parlement

Regels voor toezicht worden met gekwalificeerde meerderheid van stemmen vastgelegd

Maatregelen kunnen worden getroffen bij ernstige moeilijkheden in de voorziening

Mogelijkheid tot verlening van financiële bijstand in geval van buitengewone gebeurtenissen of natuurrampen

Voorschotten in rekening-courant van

lidstaat richten. De Raad kan op voorstel van de Commissie besluiten zijn aanbevelingen openbaar te maken.

In het kader van dit lid besluit de Raad zonder rekening te houden met de stem van het lid van de Raad dat de betrokken lidstaat vertegenwoordigt.

Onder gekwalficeerde meerderheid van stemmen wordt verstaan ten minste 55% van de andere leden van de Raad die lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van de deelnemende lidstaten.

Een blokkerende minderheid moet ten minste uit het minimumaantal van die leden van de Raad bestaan die meer dan 35% van de bevolking van de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, plus één lid; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid geacht te zijn verkregen.

5. De voorzitter van de Raad en de Commissie brengen aan het Europees Parlement verslag uit over de resultaten van het multilaterale toezicht. De voorzitter van de Raad kan worden verzocht om voor de bevoegde commissie van het Europees Parlement te verschijnen, indien de Raad zijn aanbevelingen openbaar heeft gemaakt.

X** 6. De in de leden 3 en 4 bedoelde multilaterale toezichtprocedure kan bij Europese wet nader worden geregeld.

Artikel III-180 (voorheen artikel 100 VEG)

X*

1. Onverminderd de overige procedures waarin de Grondwet voorziet, kan de Raad op voorstel van de Europese Commissie bij Europees besluit de voor de economische situatie passende maatregelen vaststellen, met name indien zich bij de voorziening met bepaalde producten ernstige moeilijkheden voordoen.

X* 2. In geval van moeilijkheden of ernstige dreiging van grote moeilijkheden in een lidstaat, die worden veroorzaakt door natuurrampen of buitengewone gebeurtenissen die deze lidstaat niet kan beheersen, kan de Raad op voorstel van de Commissie een Europees besluit vaststellen waarbij onder bepaalde voorwaarden financiële bijstand van de Unie aan de betrokken lidstaat wordt verleend. De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement daarvan in kennis.

Artikel III-181 (voorheen artikel 101 VEG)

1. Het is de Europese Centrale Bank en de centrale banken van de lidstaten (hierna „nationale centrale banken” te noemen) verboden voorschotten in

de nationale banken en de Centrale Bank ten behoeve van andere kredietinstellingen zijn verboden

rekening-courant of andere kredietfaciliteiten te verlenen aan instellingen, organen of instanties van de Unie, centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten, of rechtstreeks van hen schuldbewijzen te kopen. Het rechtstreeks van hen kopen door de Europese Centrale Bank of de nationale centrale banken, van schuldbewijzen is eveneens verboden.

2. Lid 1 is niet van toepassing op kredietinstellingen die in handen van de overheid zijn en waaraan in het kader van de liquiditeitsvoorziening door centrale banken dezelfde behandeling door de nationale centrale banken en de Europese Centrale Bank wordt gegeven als aan particuliere kredietinstellingen.

Artikel III-182 (voorheen artikel 102 VEG)

Geen leenprivileges

Niet op overwegingen van bedrijfseconomisch toezicht gebaseerde maatregelen en bepalingen waardoor instellingen, organen of instanties van de Unie, centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten een bevoorrechte toegang tot de financiële instellingen krijgen, zijn verboden.

Artikel III-183 (voorheen artikel 103 VEG)

Unie niet aansprakelijk voor schulden - met uitzondering van wederzijdse garanties

X*

1. De Unie is niet aansprakelijk voor de verbintenissen van centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten; en neemt deze verbintenissen niet over, onverminderd de wederzijdse financiële garanties voor de gemeenschappelijke uitvoering van specifieke projecten. De lidstaten zijn niet aansprakelijk voor de verbintenissen van centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van een andere lidstaat en nemen deze verbintenissen niet over, onverminderd de wederzijdse financiële garanties voor de gemeenschappelijke uitvoering van specifieke projecten.

*De details worden vastgesteld in de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen
Het belangrijkste artikel inzake de monetaire unie*

2. De Raad kan, op voorstel van de Commissie, bij Europese verordening of Europees besluit de definities voor de toepassing van de in de artikelen III-181 en III-182 alsmede in dit artikel bedoelde verbodsbepalingen vaststellen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-184 (voorheen artikel 104 VEG)

Vermijden van grote tekorten

X

1. De lidstaten vermijden buitensporige overheidstekorten.

De Commissie ziet toe op begrotingsdiscipline

Twee criteria:

voorzien of feitelijk overheidstekort niet hoger dan 3% van het BBP - tenzij:

- er een aanzienlijke afname is

- het om een uitzonderlijke overschrijding gaat
globale overheidsschuld *niet hoger dan 60% van het BBP... tenzij de verhouding in voldoende mate afneemt*

De referentiewaarden worden nader omschreven in protocol nr. 10

Verslagen over buitensporige tekorten moeten rekening houden met relevante factoren zoals overheidsinvesteringen en de situatie op middellange termijn
De Commissie kan ook een verslag opstellen over een gevaar voor buitensporig tekort
Het Comité brengt advies uit over het verslag
Advies van de Commissie aan de lidstaat over het tekort

2. De Commissie houdt toezicht op de ontwikkeling van de begrotingssituatie en de omvang van de overheidsschuld in de lidstaten, teneinde kennelijke fouten te constateren. Met name gaat de Commissie op basis van de volgende twee criteria na of de hand wordt gehouden aan de begrotingsdiscipline:

a) of de verhouding tussen het voorziene of feitelijke overheidstekort en het bruto binnenlands product een bepaalde referentiewaarde overschrijdt, tenzij:

i) de verhouding in aanzienlijke mate en voortdurend is afgenomen en een niveau heeft bereikt dat de referentiewaarde benadert, of

ii) de overschrijding van de referentiewaarde slechts van uitzonderlijke en tijdelijke aard is en de verhouding dicht bij de referentiewaarde blijft;

b) of de verhouding tussen de overheidsschuld en het bruto binnenlands product een bepaalde referentiewaarde overschrijdt, tenzij de verhouding in voldoende mate afneemt en de referentiewaarde in een bevredigend tempo benadert.

De referentiewaarden worden nader omschreven in het protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten.

3. Indien een lidstaat niet voldoet aan een of meer van deze criteria, stelt de Commissie een verslag op. In het verslag van de Commissie wordt tevens rekening gehouden met de vraag, of het overheidstekort groter is dan de investeringsuitgaven van de overheid, en worden alle andere relevante factoren in aanmerking genomen, met inbegrip van de economische en budgettaire situatie van de lidstaat op middellange termijn.

Voorts kan de Commissie een verslag opstellen indien zij — ook al is aan de criteria voldaan — van mening is dat er gevaar voor een buitensporig tekort in een lidstaat aanwezig is.

4. Het overeenkomstig artikel III-192 ingestelde Economisch en Financieel Comité brengt advies uit over het verslag van de Commissie.

5. Indien de Commissie van oordeel is dat er in een lidstaat een buitensporig tekort bestaat of kan ontstaan, richt zij een advies tot de betrokken lidstaat en brengt zij de Raad daarvan op de hoogte.

De Raad besluit op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen of het tekort buitensporig is en doet een aanbeveling aan de betrokken lidstaat

Geen stem voor de betrokken lidstaat - 55% van de stemmen vereist, goed voor minstens 65% van de bevolking

Voor leden 8-11 wordt gekwalificeerde meerderheid van stemmen toegepast zonder de stem van de lidstaat in kwestie

Gekwalificeerde meerderheid van stemmen = 55% van de leden van de Raad, goed voor 65% van de bevolking.

Blokkeerminderheid = 35% van de bevolking van de eurozone + 1 lidstaat

*De Raad kan:
- aanbevelingen openbaar maken*

- maatregelen opleggen

X 6. Op voorstel van de Commissie besluit de Raad, rekening houdend met de eventuele opmerkingen van de betrokken lidstaat en na een algehele evaluatie, of er een buitensporig tekort bestaat. Als dat het geval is, stelt de Raad, op aanbeveling van de Commissie, onverwijld de aanbevelingen vast die hij tot de betrokken lidstaat richt opdat deze binnen een bepaalde termijn een eind maakt aan het tekort. Behoudens lid 8, worden deze aanbevelingen niet openbaar gemaakt.

In het kader van dit lid besluit de Raad zonder rekening te houden met de stem van het lid van de Raad dat de betrokken lidstaat vertegenwoordigt.

Onder gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt verstaan ten minste 55% van de andere leden van de Raad die lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van de deelnemende lidstaten.

Een blokkerende minderheid moet uit ten minste het minimumaantal van die andere leden van de Raad bestaan die meer dan 35% van de bevolking van de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, plus één lid; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid geacht te zijn verkregen.

X 7. De in de leden 8 tot en met 11 bedoelde Europese besluiten en aanbevelingen worden door de Raad op aanbeveling van de Commissie vastgesteld.

De Raad besluit zonder rekening te houden met de stem van het lid van de Raad dat de betrokken lidstaat vertegenwoordigt.

Onder gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt verstaan ten minste 55% van de andere leden van de Raad die lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van de deelnemende lidstaten.

Een blokkerende minderheid moet ten minste uit het minimumaantal van die andere leden van de Raad bestaan die meer dan 35% van de bevolking van de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, plus één lid; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid geacht te zijn verkregen.

X 8. Indien de Raad een Europees besluit vaststelt waarin wordt geconstateerd dat binnen de voorgeschreven termijn geen effectief gevolg aan zijn aanbevelingen is gegeven, kan hij zijn aanbevelingen openbaar maken.

X 9. Indien een lidstaat blijft verzuimen uitvoering te geven aan de

	<p>aanbevelingen van de Raad, kan de Raad een Europees besluit vaststellen waarin de betrokken lidstaat wordt aangemaand binnen een voorgeschreven termijn <u>maatregelen</u> te treffen <u>om het tekort te verminderen</u> in de mate die de <u>Raad nodig acht</u> om de situatie te verhelpen.</p>
<p>- om verslagen vragen</p>	<p>In dat geval kan de <u>Raad</u> de betrokken lidstaat <u>verzoeken</u> volgens een nauwkeurig tijdschema <u>verslag</u> uit te brengen, teneinde te kunnen nagaan welke aanpassingsmaatregelen die lidstaat heeft getroffen.</p>
<p><i>Indien de lidstaat zich niet voegt, kunnen de volgende maatregelen worden getroffen:</i></p>	<p>X 10. Zolang een <u>lidstaat zich niet voegt naar</u> een overeenkomstig lid 9 vastgesteld Europees besluit, kan de <u>Raad</u> een of meer van de <u>volgende maatregelen</u> toepassen of in voorkomend geval aanscherpen:</p>
<p>- verzoek om informatie</p>	<p>a) eisen dat de betrokken lidstaat door de Raad te bepalen <u>aanvullende informatie openbaar maakt</u> voordat hij obligaties en andere waardepapieren uitgeeft;</p>
<p>- herziening van kredietvoorwaarden</p>	<p>b) de <u>Europese Investeringsbank</u> verzoeken haar <u>beleid inzake kredietverstrekking</u> ten aanzien van de betrokken lidstaat <u>opnieuw te bezien</u>;</p>
<p>- vordering van een niet-rentedragend deposito</p>	<p>c) <u>eisen</u> dat de betrokken lidstaat bij de Unie een <u>niet-rentedragend bedrag</u> van een passende omvang <u>deponeert</u>, totdat de Raad van oordeel is dat het buitensporige tekort is gecorrigeerd;</p>
<p>- oplegging van boeten</p>	<p>d) boeten van een passende omvang opleggen.</p>
	<p>De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement in kennis van de vastgestelde maatregelen.</p>
<p><i>Zodra het buitensporige tekort verholpen is, worden de maatregelen ingetrokken</i></p>	<p>X 11. De Raad <u>trekt</u> de in de leden 6, 8, 9 en 10 bedoelde <u>maatregelen</u> of sommige daarvan <u>in</u>, voorzover hij van oordeel is dat het <u>buitensporige tekort</u> in de betrokken lidstaat <u>is gecorrigeerd</u>. Indien de Raad voordien aanbevelingen openbaar heeft gemaakt, legt hij, zodra het in lid 8 bedoelde Europees besluit is ingetrokken, in het openbaar een verklaring af dat er niet langer een buitensporig tekort in de betrokken lidstaat bestaat.</p>
	<p>12. Het in de artikelen III-360 en III-361 bedoelde recht om een <u>klacht</u> in te dienen kan niet worden uitgeoefend in het kader van de toepassing van de leden 1 tot en met 6, 8 en 9.</p>
<p><i>Protocol nr. 10 inzake tekorten</i></p>	<p>13. Nadere bepalingen betreffende de toepassing van de in dit artikel bedoelde procedure zijn opgenomen in het protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten.</p>
<p><i>Protocol nr. 10 zal worden vervangen door Europese wetten die met eenparigheid van</i></p>	<p>U* De Raad stelt bij Europese <u>wet</u> maatregelen vast ter <u>vervanging</u> van voornoemd <u>protocol</u>. De Raad besluit <u>met eenparigheid van stemmen</u>, na <u>raadpleging</u> van het Europees <u>Parlement</u> en van de Europese Centrale Bank.</p>

*stemmen worden
vastgesteld in de Raad*

*Tenuitvoerlegging met
gekwalificeerde
meerderheid van
stemmen in de Raad*

Monetair beleid

*Doelstelling van het
Stelsel van Centrale
Banken:
prijsstabiliteit*

Taken van het ESCB:

- monetair beleid

- valutamarktoperaties

*- beheer van externe
reserves*

*- goed werkend
betalingsverkeer*

*Uitgezonderd de eigen
voorraad van de
regeringen
De Centrale Bank
wordt geraadpleegd
wanneer:*

X* Onder voorbehoud van de andere bepalingen van dit lid, stelt de Raad op voorstel van de Commissie bij Europese verordening of Europees besluit de nadere bepalingen en definities voor de toepassing van dit protocol vast. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

AFDELING 2

HET MONETAIR BELEID

Artikel III-185 (voorheen artikel 105 VEG)

U*

1. Het hoofddoel van het Europees Stelsel van Centrale Banken is het handhaven van prijsstabiliteit. Onverminderd deze doelstelling, ondersteunt het Europees Stelsel van Centrale Banken het algemene economische beleid in de Unie teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van haar doelstellingen als omschreven in artikel I-3. Het Europees Stelsel van Centrale Banken handelt in overeenstemming met het beginsel van een openmarkteconomie met vrije mededinging, waarbij een doelmatige allocatie van middelen wordt bevorderd, en onder eerbiediging van de in artikel III-177 bepaalde beginselen.

2. De door het Europees Stelsel van Centrale Banken uit te voeren fundamentele taken zijn:

a) het bepalen en uitvoeren van het monetair beleid van de Unie;

b) het verrichten van valutamarktoperaties in overeenstemming met artikel III-326;

c) het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves van de lidstaten;

d) het bevorderen van een goede werking van het betalingsverkeer.

3. Lid 2, onder c), laat het aanhouden en beheren van werksaldi in buitenlandse valuta's door de regeringen van de lidstaten onverlet.

4. De Europese Centrale Bank wordt geraadpleegd:

- een handeling van de Unie onder haar bevoegdheid valt

- nationale wetgeving wordt vastgesteld op gebieden die onder haar bevoegdheden vallen

De ECB kan advies uitbrengen

Het ESCB moet toezicht houden

Over financieel toezicht wordt beslist door de Raad

Met eenparigheid van stemmen

Alleenrecht om machtiging te geven tot uitgifte van bankbiljetten

Muntuitgifte moet worden goedgekeurd door de ECB

Vaststelling van regels met gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad

Organisatie

De Raad van bestuur en

a) over elk voorstel voor een handeling van de Unie op de gebieden die onder haar bevoegdheden vallen;

b) door de nationale autoriteiten over elk ontwerp van wettelijke bepaling op de gebieden die onder haar bevoegdheden vallen, doch binnen de grenzen en onder de voorwaarden die de Raad volgens de procedure van artikel III-187, lid 4, vaststelt.

De Europese Centrale Bank kan over aangelegenheden op de gebieden die onder haar bevoegdheden vallen, advies uitbrengen aan de instellingen, organen en instanties van de Unie en aan nationale autoriteiten.

5. Het Europees Stelsel van Centrale Banken draagt bij tot een goede beleidsvoering door de bevoegde autoriteiten ten aanzien van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële stelsel.

6. Bij Europese wet van de Raad kunnen aan de Europese Centrale Bank specifieke taken betreffende het beleid op het gebied van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en andere financiële instellingen, met uitzondering van verzekeringsondernemingen, worden opgedragen. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement en van de Europese Centrale Bank.

Artikel III-186 (voorheen artikel 106 VEG)

X*

1. De Europese Centrale Bank heeft het alleenrecht, machtiging te geven tot de uitgifte van bankbiljetten in euro binnen de Unie. De Europese Centrale Bank en de nationale centrale banken mogen deze bankbiljetten uitgeven. De door de Europese Centrale Bank en de nationale centrale banken uitgegeven bankbiljetten zijn de enige bankbiljetten die binnen de Unie de hoedanigheid van wettig betaalmiddel hebben.

2. De lidstaten kunnen munten in euro uitgeven, mits de omvang van de uitgifte door de Europese Centrale Bank wordt goedgekeurd.

De Raad kan bij Europese verordening op voorstel van de Commissie maatregelen vaststellen om de nominale waarden en technische specificaties van de voor circulatie bestemde munten te harmoniseren, voorzover dit nodig is voor een goede circulatie van munten binnen de Unie. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement en van de Europese Centrale Bank.

Artikel III-187 (voorheen artikel 107 VEG)

X**/X*

1. Het Europees Stelsel van Centrale Banken wordt bestuurd door

de directie

de besluitvormende organen van de Europese Centrale Bank, te weten de Raad van bestuur en de directie.

Statuut vastgesteld in protocol nr. 4

2. Het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken is opgenomen in het protocol tot vaststelling van het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank.

Het statuut kan bij wet worden gewijzigd:

3. Artikel 5, leden 1, 2 en 3, de artikelen 17 en 18, artikel 19, lid 1, de artikelen 22, 23, 24 en 26, artikel 32, leden 2, 3, 4 en 6, artikel 33, lid 1, onder a), en artikel 36 van het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank kunnen bij Europese wet worden gewijzigd:

- op voorstel van de Commissie

X** a) hetzij op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de Europese Centrale Bank;

- op aanbeveling van de ECB

X** b) hetzij op aanbeveling van de Europese Centrale Bank en na raadpleging van de Commissie.

De Raad stelt maatregelen vast

4. De in artikel 4, artikel 5, lid 4, artikel 19, lid 2, artikel 20, artikel 28, lid 1, artikel 29, lid 2, artikel 30, lid 4, en artikel 34, lid 3, van het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank bedoelde maatregelen worden door de Raad bij Europese verordening of Europees besluit vastgesteld. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement:

- op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de ECB

X* a) hetzij op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de Europese Centrale Bank;

- op aanbeveling van de ECB en na raadpleging van de Commissie

XX* b) hetzij op aanbeveling van de Europese Centrale Bank en na raadpleging van de Commissie.

Onafhankelijkheid

Artikel III-188 (voorheen artikel 108 VEG)

Noch de ECB, noch de nationale centrale banken mogen van enige instantie instructies aanvaarden

Bij de uitoefening van de bevoegdheden en het vervullen van de taken en plichten die bij de Grondwet en het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank aan hen zijn opgedragen, is het noch de Europese Centrale Bank, noch een nationale centrale bank, noch enig lid van hun besluitvormende organen toegestaan, instructies te vragen aan dan wel te aanvaarden van instellingen, organen of instanties van de Unie, van regeringen van lidstaten of van enige andere instantie. De instellingen, organen en instanties van de Unie en de regeringen van de lidstaten verplichten zich ertoe dit beginsel te

eerbiedigen en niet te trachten de leden van de besluitvormende organen van de Europese Centrale Bank of van de nationale centrale banken bij de uitvoering van hun taken te beïnvloeden.

Artikel III-189 (voorheen artikel 109 VEG)

Aanpassing van nationale wetgeving

Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat zijn nationale wetgeving, met inbegrip van het statuut van zijn nationale centrale bank, verenigbaar is met de Grondwet en met het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank.

Artikel III-190 (voorheen artikel 110 VEG)

De ECB stelt:

X*/XX*

1. Ter uitvoering van de aan het Europees Stelsel van Centrale Banken opgedragen taken worden door de Europese Centrale Bank, overeenkomstig de Grondwet en onder de voorwaarden van het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank:

- verordeningen vast voor de uitvoering van taken

a) Europese verordeningen vastgesteld voorzover nodig voor de uitvoering van de taken omschreven in artikel 3, lid 1, onder a), artikel 19, lid 1, artikel 22 en artikel 25, lid 2, van het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank, alsmede in de gevallen die worden bepaald in de in artikel III-187, lid 4, bedoelde Europese verordeningen en besluiten;

- besluiten vast voor de uitvoering van taken

b) de Europese besluiten vastgesteld die nodig zijn voor de uitvoering van de door de Grondwet en het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken aan het Europees Stelsel van Centrale Banken opgedragen taken;

- aanbevelingen en adviezen vast

c) aanbevelingen en adviezen vastgesteld.

De ECB kan haar handelingen openbaar maken

2. De Europese Centrale Bank kan besluiten haar Europese besluiten, aanbevelingen en adviezen openbaar te maken.

De ECB kan boeten opleggen - de Raad stelt de voorwaarden vast met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

3. De Raad stelt volgens de procedure van artikel III-187, lid 4, de Europese verordeningen vast ter bepaling van de grenzen en voorwaarden waarbinnen de Europese Centrale Bank gerechtigd is om ondernemingen boeten of dwangsommen op te leggen bij niet-naleving van haar Europese verordeningen en besluiten.

Artikel III-191 (voorheen artikel 123, lid 4 VEG)

De maatregelen voor het gebruik van de euro worden via wetgeving

X**

Onverminderd de bevoegdheden van de Europese Centrale Bank, worden bij Europese wet of kaderwet de maatregelen vastgesteld die nodig zijn voor het gebruik van de euro als enige munteenheid. De Europese wet of

vastgesteld, na raadpleging van de ECB

Economisch en Financieel Comité
- bevordert de coördinatie van het beleid van de lidstaten

- brengt advies uit

- onderzoekt de economische en financiële toestand van de lidstaten

- helpt bij voorbereidende werkzaamheden van de Raad

- onderzoekt alle maatregelen inzake het kapitaalverkeer en de vrijheid van het betalingsverkeer

De lidstaten, de Commissie en de ECB benoemen ieder ten hoogste 2 leden

De Raad besluit over de samenstelling van het

kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van de Europese Centrale Bank.

AFDELING 3:

INSTITUTIONELE BEPALINGEN

Artikel III-192 (voorheen artikel 114, lid 2 tot en met 4 VEG)

X*

1. Teneinde de coördinatie van het beleid van de lidstaten te bevorderen in de volle omvang die nodig is voor de werking van de interne markt, wordt een Economisch en Financieel Comité ingesteld.

2. Het Comité heeft tot taak:

a) hetzij op verzoek van de Raad of van de Commissie, hetzij op eigen initiatief, adviezen aan deze instellingen uit te brengen;

b) de economische en financiële toestand van de lidstaten en van de Unie te volgen en terzake regelmatig aan de Raad en aan de Commissie verslag uit te brengen, inzonderheid wat betreft de financiële betrekkingen met derde landen en internationale instellingen;

c) onverminderd artikel III-344, bij te dragen aan de voorbereiding van de werkzaamheden van de Raad, bedoeld in artikel III-159, artikel III-179, leden 2, 3, 4 en 6, de artikelen III-180, III-183, III-184, artikel III-185, lid 6, artikel III-186, lid 2, artikel III-187, leden 3 en 4, de artikelen III-191 en III-196, artikel III-198, leden 2 en 3, artikel III-201, artikel III-202, leden 2 en 3, en de artikelen III-322 en III-326, en andere adviserende en voorbereidingstaken die de Raad aan het Comité heeft opgedragen, uit te voeren;

d) ten minste eenmaal per jaar de toestand te onderzoeken met betrekking tot het kapitaalverkeer en de vrijheid van het betalingsverkeer, zoals deze voortvloeien uit de toepassing van de Grondwet en de handelingen van de Unie; dit onderzoek heeft betrekking op alle maatregelen betreffende kapitaalverkeer en betalingsverkeer; het Comité brengt de Commissie en de Raad verslag uit over de resultaten van dit onderzoek.

De lidstaten, de Commissie en de Europese Centrale Bank benoemen ieder ten hoogste twee leden van het Comité.

3. Bij Europees besluit van de Raad, op voorstel van de Commissie, worden de nadere bepalingen vastgesteld betreffende de samenstelling van

*Economisch en
Financieel Comité*

het Economisch en Financieel Comité. De Raad besluit na raadpleging van de Europese Centrale Bank en dit Comité. De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement in kennis van het desbetreffende besluit.

*Lidstaten die onder een
derogatie vallen*

4. Naast de vervulling van de in lid 2 bedoelde taken volgt het Comité, indien en zolang er lidstaten zijn die vallen onder een derogatie in de zin van artikel III-197, de monetaire en financiële toestand en de algemene regeling van het betalingsverkeer van die lidstaten en brengt het terzake regelmatig verslag uit aan de Raad en aan de Commissie.

Artikel III-193 (voorheen artikel 115 VEG)

XX

*Verzoek om een
aanbeveling of een
voorstel van de
Commissie*

De Raad of een lidstaat kan de Commissie verzoeken een aanbeveling of een voorstel te doen betreffende aangelegenheden die onder artikel III-179, lid 4, artikel III-184, met uitzondering van lid 13, de artikelen III-191 en III-196, artikel III-198, lid 3 en artikel III-326, vallen. De Commissie onderzoekt dit verzoek en legt haar conclusies onverwijld aan de Raad voor.

Eurozone

AFDELING 4

SPECIFIEKE BEPALINGEN VOOR DE LIDSTATEN

DIE DE EURO ALS MUNT HEBBEN

Artikel III-194 (nieuw)

X

*Bijkomende
maatregelen voor
landen van de
eurozone*

1. Om bij te dragen tot de goede werking van de economische en monetaire unie, en overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van de Grondwet stelt de Raad, overeenkomstig de procedure van artikel III-179 of van artikel III-184, al naar het geval, met uitzondering van de procedure van artikel III-184, lid 13, maatregelen vast voor de lidstaten die de euro als munt hebben:

*Versterking van de
coördinatie van hun
begrotingsdiscipline*

a) ter versterking van de coördinatie en de bewaking van hun begrotingsdiscipline;

*Economische
richtsnoeren*

b) houdende bepaling van de richtsnoeren voor hun economisch beleid, met dien verstande dat deze verenigbaar moeten zijn met de richtsnoeren welke voor de gehele Unie zijn vastgesteld, en met het oog op de bewaking ervan.

*Gekwalificeerde
meerderheid onder de
landen van de*

2. Met betrekking tot de in lid 1 bedoelde maatregelen hebben alleen leden van de Raad die lidstaten vertegenwoordigen welke de euro als munt hebben, stemrecht.

eurozone, 55% van de leden van de Raad, goed voor 65% van de bevolking

Onder gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt verstaan ten minste 55% van de leden van de Raad die lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van de deelnemende lidstaten.

Blokkeerminderheid = 35% van de bevolking van de eurozone + 1 lidstaat

Een blokkerende minderheid moet ten minste uit het minimumaantal van die leden van de Raad bestaan die meer dan 35% van de bevolking van de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, plus één lid; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid geacht te zijn verkregen.

Artikel III-195 (nieuw)

Protocol nr. 12

De nadere regels voor vergaderingen van de ministers van de lidstaten die de euro als munt hebben, worden vastgesteld door het protocol betreffende de Eurogroep.

Internationaal optreden

Artikel III-196 (nieuw)

De Raad neemt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen gemeenschappelijke standpunten in voor het internationaal monetair stelsel

X

1. Teneinde de positie van de euro in het internationaal monetair stelsel veilig te stellen, stelt de Raad op voorstel van de Commissie een Europees besluit vast houdende de gemeenschappelijke standpunten in de bevoegde internationale financiële instellingen en conferenties over kwesties die voor de Economische en Monetaire Unie van bijzonder belang zijn. De Raad besluit na raadpleging van de Europese Centrale Bank.

Gekwalificeerde meerderheid van stemmen voor een gezamenlijke vertegenwoordiging in internationale organisaties

2. De Raad kan op voorstel van de Commissie passende maatregelen vaststellen met het oog op een gezamenlijke vertegenwoordiging in de internationale financiële instellingen en conferenties. De Raad besluit na raadpleging van de Europese Centrale Bank.

Voor besluiten met gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad tellen enkel de leden van de eurozone mee

3. Met betrekking tot de in de leden 1 en 2 bedoelde maatregelen hebben alleen de leden van de Raad die lidstaten vertegenwoordigen welke de euro als munt hebben, stemrecht.

Onder gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt verstaan ten minste 55% van de leden van de Raad die lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van de deelnemende lidstaten.

Een blokkerende minderheid moet ten minste uit het minimumaantal van die leden van de Raad bestaan die meer dan 35% van de bevolking van de

deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, plus één lid; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid geacht te zijn verkregen.

AFDELING 5

OVERGANGSBEPALINGEN

Artikel III-197 (voorheen artikel 122, lid 1 en 3 tot en met 5 VEG)

Derogatie voor lidstaten die niet de euro als munt hebben

Op die lidstaten zijn de bepalingen inzake de euro niet van toepassing

1. De lidstaten ten aanzien waarvan de Raad niet heeft besloten dat zij voldoen aan de nodige voorwaarden voor de invoering van de euro, worden hierna „lidstaten die vallen onder een derogatie” genoemd.

2. De onderstaande bepalingen van de Grondwet zijn niet van toepassing op de lidstaten die onder een derogatie vallen:

a) de aanneming van de onderdelen van de globale richtsnoeren voor het economisch beleid die in algemene zin betrekking hebben op de eurozone (artikel III-179, lid 2);

b) verbindende maatregelen om buitensporige tekorten te verminderen (artikel III-184, leden 9 en 10);

c) doelstellingen en taken van het Europees Stelsel van Centrale Banken (artikel III-185, leden 1, 2, 3 en 5);

d) uitgifte van de euro (artikel III-186);

e) handelingen van de Europese Centrale Bank (artikel III-190);

f) maatregelen met betrekking tot het gebruik van de euro (artikel III-191);

g) monetaire overeenkomsten (artikel III-326);

h) aanwijzing van de leden van de directie van de Europese Centrale Bank (artikel III-382, lid 2);

i) Europese besluiten houdende gemeenschappelijke standpunten in de bevoegde internationale financiële instellingen en conferenties over kwesties die voor de economische en monetaire unie van bijzonder belang zijn (artikel III-196, lid 1);

De uitsluiting van die lidstaten uit het ESCB is opgenomen in het statuut

Lidstaten die onder een derogatie vallen, hebben geen stemrecht in de Raad als het gaat om de euro...

...en zeker niet voor aanbevelingen in het kader van het multilaterale toezicht of voor procedures bij buitensporige tekorten

Gekwalificeerde meerderheid van stemmen = 55% van de leden van de Raad, goed voor 65% van de bevolking

Zowel de Commissie als de ECB brengen jaarlijks verslag uit over de vooruitgang van de lidstaten die de euro willen invoeren

In die verslagen wordt

j) maatregelen met het oog op een gezamenlijke vertegenwoordiging in de internationale financiële instellingen en conferenties (artikel III-196, lid 2).

Derhalve wordt in de onder a) tot en met j) genoemde artikelen „lidstaten” gelezen als „de lidstaten die de euro als munt hebben”.

3. De lidstaten die onder een derogatie vallen, alsmede hun nationale centrale banken, zijn uitgesloten van de rechten en plichten in het kader van het Europees Stelsel van Centrale Bank, overeenkomstig hoofdstuk IX van het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Bank en van de Europese Centrale Bank.

4. De stemrechten van de leden van de Raad die de lidstaten vertegenwoordigen welke onder een derogatie vallen, worden geschorst tijdens de aanneming door de Raad van de maatregelen bedoeld in de in lid 2 opgesomde artikelen, alsmede in de volgende gevallen:

a) bij de vaststelling van aanbevelingen die in het kader van het multilaterale toezicht worden gericht tot de lidstaten die de euro als munt hebben, met inbegrip van aanbevelingen over de stabiliteitsprogramma's en waarschuwingen (artikel III-179, lid 4);

b) bij de aanneming van maatregelen inzake buitensporige tekorten ten aanzien van lidstaten die de euro als munt hebben (artikel III-184, leden 6, 7, 8 en 11).

Onder gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt verstaan ten minste 55% van de andere leden van de Raad die lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van de deelnemende lidstaten.

Een blokkerende minderheid moet ten minste uit het minimumaantal van die leden van de Raad bestaan die meer dan 35% van de bevolking van de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, plus één lid; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid geacht te zijn verkregen.

Artikel III-198 (voorheen artikelen 121, 122, lid 2 en 123, lid 5 VEG)

1. Ten minste om de twee jaar of op verzoek van een lidstaat die valt onder een derogatie, brengen de Commissie en de Europese Centrale Bank verslag uit aan de Raad over de vooruitgang die door de onder een derogatie vallende lidstaten is geboekt bij de nakoming van hun verplichtingen met het oog op de totstandbrenging van de economische en monetaire unie. Deze verslagen bevatten met name een onderzoek naar de verenigbaarheid van de nationale wetgeving van ieder van deze lidstaten, met inbegrip van het statuut van zijn nationale centrale bank, met de artikelen III-188 en III-189 en met het statuut van het Europees Stelsel van

nagegaan of de volgende criteria zijn vervuld:

- prijsstabiliteit

- geen buitensporig overheidstekort

- inachtneming van de normale fluctuatiemarges

- duurzaamheid van de convergentie

De 4 convergentie-criteria worden nader bepaald in protocol nr. 11

De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen wie tot de eurozone mag toetreden

Een gekwalificeerde meerderheid van eurolanden doet een aanbeveling

Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank. In deze verslagen wordt ook nagegaan of een hoge mate van duurzame convergentie is bereikt, aan de hand van de mate waarin elk van deze lidstaten aan de volgende criteria voldoet:

a) een hoge mate van prijsstabiliteit, die blijkt uit een inflatiepercentage dat dicht ligt bij dat van ten hoogste de drie lidstaten die op het gebied van de prijsstabiliteit het best presteren;

b) het houdbare karakter van de situatie van de overheidsfinanciën; dit blijkt uit een begrotingssituatie van de overheid zonder een buitensporig tekort als bedoeld in artikel III-184, lid 6;

c) de inachtneming van de normale fluctuatiemarges van het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel, gedurende ten minste twee jaar, zonder devaluatie van de munt ten opzichte van de euro;

d) de duurzaamheid van de convergentie die is bereikt door de lidstaat die onder een derogatie valt, en van zijn deelneming aan het wisselkoersmechanisme, hetgeen tot uitdrukking komt in de niveaus van de rentevoeten voor de lange termijn.

De vier in dit lid genoemde criteria en de perioden tijdens welke daaraan moet worden voldaan, worden nader bepaald in het protocol betreffende de convergentiecriteria van de Europese Centrale Bank. In de verslagen van de Commissie en van de Europese Centrale Bank wordt ook rekening gehouden met de resultaten van de integratie van de markten, de situatie en de ontwikkeling van de lopende rekeningen van de betalingsbalansen, en een onderzoek naar de ontwikkeling van de loonkosten per eenheid product en andere prijsindicatoren.

X 2. Na raadpleging van het Europees Parlement en na bespreking in de Europese Raad, stelt de Raad op voorstel van de Commissie bij Europees besluit vast, welke onder een derogatie vallende lidstaten aan de noodzakelijke voorwaarden volgens de in lid 1 genoemde criteria voldoen, en trekt hij de derogaties van de betrokken lidstaten in.

De Raad besluit na een aanbeveling te hebben ontvangen van een gekwalificeerde meerderheid van diegenen onder zijn leden die de lidstaten vertegenwoordigen welke de euro als munt hebben. Deze leden handelen binnen zes maanden nadat de Raad het Commissievoorstel heeft ontvangen.

Onder de in de tweede alinea bedoelde gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt verstaan ten minste 55% van de leden van de Raad die lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van de deelnemende lidstaten. Een blokkerende minderheid moet ten minste uit het minimumaantal van die leden van de

De eurolanden stellen met eenparigheid van stemmen de koers vast waartegen de munteenheid van het nieuwe euroland wordt omgezet in euro

Raad bestaan die meer dan 35% van de bevolking van de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, plus één lid; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid geacht te zijn verkregen.

U 3. Indien volgens de procedure van lid 2 wordt besloten een derogatie te beëindigen, stelt de Raad op voorstel van de Commissie bij Europese verordening of Europees besluit onherroepelijk de koers vast waartegen de munteenheid van de betrokken lidstaat wordt vervangen door de euro, en neemt hij de overige maatregelen die nodig zijn voor de invoering van de euro als enige munteenheid in die lidstaat.

De Raad besluit met eenparigheid van stemmen van de leden die de lidstaten vertegenwoordigen welke de euro als munt hebben, en van de betrokken lidstaat, na raadpleging van de Europese Centrale Bank.

Artikel III-199 (voorheen artikelen 123, lid 3 en 117, lid 2 VEG)

Algemene Raad van de ECB

1. Indien en zolang er onder een derogatie vallende lidstaten zijn, wordt, onverminderd het bepaalde in artikel III-187, lid 1, de in artikel 45 van het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank bedoelde Algemene Raad van de Europese Centrale Bank als derde besluitvormend orgaan van de Europese Centrale Bank gevormd.

Betrekkingen tussen de niet-eurolanden en de ECB

2. Indien en zolang er onder een derogatie vallende lidstaten zijn, heeft de Europese Centrale Bank ten aanzien van die lidstaten de taak:

a) de samenwerking tussen de nationale centrale banken van de lidstaten te versterken;

b) de coördinatie van het monetair beleid van de lidstaten te versterken teneinde prijsstabiliteit te verzekeren;

c) zorg te dragen voor de werking van het wisselkoersmechanisme;

d) overleg te plegen over aangelegenheden die onder de bevoegdheid van de nationale centrale banken vallen en die van invloed zijn op de stabiliteit van de financiële instellingen en markten;

e) de vroegere taken uit te oefenen van het Europees Fonds voor monetaire samenwerking, die eerder waren overgenomen door het Europees Monetair Instituut.

Artikel III-200 (voorheen artikel 124, lid 1 VEG)

Wisselkoersbeleid is een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang

Iedere lidstaat die onder een derogatie valt, behandelt zijn wisselkoersbeleid als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang. Daarbij houdt hij rekening met de ervaring die is opgedaan bij de samenwerking in het kader van het wisselkoersmechanisme.

Artikel III-201 (voorheen artikel 119 VEG)

XX

Als de betalingsbalans van een niet-eurolidstaat ernstig wordt bedreigd...

1. In geval van moeilijkheden of ernstig dreigende moeilijkheden in de betalingsbalans van een onder een derogatie vallende lidstaat, die voortvloeien hetzij uit het ontbreken van het globaal evenwicht van zijn balans hetzij uit de aard van zijn beschikbare deviezen, en die met name de werking van de interne markt of de verwezenlijking van de gemeenschappelijke handelspolitiek in gevaar kunnen brengen, onderwerpt de Commissie de toestand in die staat en de maatregelen welke hij overeenkomstig de Grondwet met gebruikmaking van alle hem ten dienste staande middelen heeft genomen of kan nemen, onverwijld aan een onderzoek. De Commissie geeft aan welke maatregelen zij de betrokken lidstaat aanbeveelt.

...kan de Commissie onderlinge bijstand aanbevelen

Indien de actie die wordt ondernomen door de onder een derogatie vallende lidstaat en de door de Commissie in overweging gegeven maatregelen niet voldoende blijken te zijn om de ondervonden of dreigende moeilijkheden uit de weg te ruimen, doet de Commissie, na raadpleging van het Economisch en Financieel Comité, aan de Raad aanbevelingen tot onderlinge bijstand en betreffende passende methoden daarvoor.

De Commissie houdt de Raad regelmatig op de hoogte van de toestand en de ontwikkeling daarvan.

De Raad kan onderlinge bijstand toekennen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

2. De Raad stelt de Europese verordeningen of Europese besluiten vast waarbij de wederzijdse bijstand wordt toegekend en die de voorwaarden en de wijze van toepassing daarvan bepalen. De wederzijdse bijstand kan met name de vorm aannemen van:

a) een gezamenlijk optreden bij andere internationale organisaties waarop de lidstaten die onder een derogatie vallen, een beroep kunnen doen;

b) maatregelen die nodig zijn om verlegging van het handelsverkeer te vermijden, wanneer de lidstaat die onder een derogatie valt en die in moeilijkheden verkeert, kwantitatieve beperkingen ten aanzien van derde landen handhaaft of deze weder invoert;

c) de verlening van beperkte kredieten door andere lidstaten, onder voorbehoud van hun toestemming.

De Commissie besluit totdat de Raad met gekwalificeerde meerderheid van

3. Indien de door de Commissie aanbevolen onderlinge bijstand door de Raad niet is goedgekeurd of indien de goedgekeurde wederzijdse bijstand en de getroffen maatregelen ontoereikend zijn, machtigt de Commissie de lidstaat die onder een derogatie valt en die in moeilijkheden verkeert,

*stemmen de beslissing
intrekt*

vrijwaringsmaatregelen te nemen waarvan zij de voorwaarden en de wijze van toepassing bepaalt.

De Raad kan deze machtiging intrekken en deze voorwaarden en de wijze van toepassing wijzigen.

Artikel III-202 (voorheen artikel 120 VEG)

XX

*Bij een plotselinge
crisis kunnen de
lidstaten vrijwarings-
maatregelen treffen*

1. In geval van een plotselinge crisis in de betalingsbalans en indien een Europees besluit als bedoeld in artikel III-201, lid 2, niet onmiddellijk wordt vastgesteld, kan een lidstaat die onder een derogatie valt, te zijner bescherming vrijwaringsmaatregelen treffen. Die maatregelen moeten zo weinig mogelijk verstoringen in de werking van de interne markt teweegbrengen en mogen niet verder reiken dan strikt onontbeerlijk is om de plotseling opgetreden moeilijkheden te overwinnen.

*De Commissie en de
andere lidstaten worden
op de hoogte gebracht*

2. De Commissie en de andere lidstaten moeten van de in lid 1 bedoelde vrijwaringsmaatregelen uiterlijk op het tijdstip van hun inwerkingtreding op de hoogte worden gebracht. De Commissie kan de Raad wederzijdse bijstand overeenkomstig artikel III-201 aanbevelen.

*De Raad besluit met
gekwalificeerde
meerderheid van
stemmen*

3. De Raad kan op aanbeveling van de Commissie en na raadpleging van het Economisch en Financieel Comité bij Europees besluit vaststellen dat de betrokken lidstaat de in lid 1 bedoelde vrijwaringsmaatregelen moet wijzigen, schorsen of intrekken.

HOOFDSTUK III

BELEID OP ANDERE GEBIEDEN

AFDELING 1

WERKGELEGENHEID

Artikel III-203 (voorheen artikel 125 VEG)

**Hoofdstuk
werkgelegenheid -
ingevoerd met het
Verdrag van
Amsterdam
Gecoördineerde
strategie voor jobs
- een hoog werk-
gelegenheidsniveau via
de bevordering van de
scholing, de opleiding
en het aanpassings-
vermogen van de
werknemers**

De lidstaten en de Unie streven overeenkomstig deze afdeling naar de ontwikkeling van een gecoördineerde strategie voor de werkgelegenheid en in het bijzonder voor de bevordering van de scholing, de opleiding en het aanpassingsvermogen van de werknemers en van arbeidsmarkten die soepel reageren op economische veranderingen teneinde de in artikel I-3 genoemde doelstellingen te bereiken.

Artikel III-204 (voorheen artikel 126 VEG)

De lidstaten zijn bevoegd, maar moeten de doelstellingen van de Unie nastreven

1. De lidstaten dragen door middel van hun werkgelegenheidsbeleid bij tot het bereiken van de in artikel III-203 bedoelde doelstellingen op een wijze die verenigbaar is met de overeenkomstig artikel III-179, lid 2, vastgestelde globale richtsnoeren voor het economisch beleid van de lidstaten en van de Unie.

De bevordering van de werkgelegenheid moet worden gecoördineerd

2. Rekening houdend met nationale gebruiken op het gebied van de verantwoordelijkheden van de sociale partners, beschouwen de lidstaten het bevorderen van de werkgelegenheid als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang en coördineren zij hun maatregelen op dit gebied binnen de Raad, overeenkomstig artikel III-206.

Artikel III-205 (voorheen artikel 127 VEG)

De Unie steunt de lidstaten in hun inspanningen voor een hoog werkgelegenheidsniveau. Op andere beleidsgebieden van de Unie moet rekening worden gehouden met werkgelegenheid

1. De Unie draagt bij tot een hoog werkgelegenheidsniveau door samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en hun optreden te steunen en, indien nodig, aan te vullen. De bevoegdheden van de lidstaten worden daarbij geëerbiedigd.

2. Bij het bepalen en uitvoeren van het beleid en het optreden van de Unie wordt rekening gehouden met de doelstelling van een hoog werkgelegenheidsniveau.

Artikel III-206 (voorheen artikel 128 VEG)

Richtsnoeren inzake werkgelegenheid ten behoeve van de lidstaten

1. De Europese Raad beziet jaarlijks de werkgelegenheidssituatie in de Unie en neemt terzake conclusies aan, aan de hand van een gezamenlijk jaarcijfer van de Raad en de Commissie.

De Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen richtsnoeren inzake werkgelegenheid vast in overeenstemming met de economische richtsnoeren. Jaarverslagen van iedere lidstaat

X* 2. Op basis van de conclusies van de Europese Raad stelt de Raad jaarlijks op voorstel van de Commissie richtsnoeren vast, waarmee de lidstaten rekening houden in hun werkgelegenheidsbeleid. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement, het Comité van de Regio's, het Economisch en Sociaal Comité en het comité voor de werkgelegenheid.

Deze richtsnoeren moeten verenigbaar zijn met de overeenkomstig artikel III-179, lid 2, vastgestelde globale richtsnoeren.

3. Iedere lidstaat legt jaarlijks aan de Raad en aan de Commissie een verslag voor over de belangrijkste bepalingen welke genomen zijn om zijn werkgelegenheidsbeleid ten uitvoer te leggen in het licht van de in lid 2 bedoelde richtsnoeren inzake werkgelegenheid.

Op aanbeveling van de Commissie vaardigt de

X 4. Op basis van de in lid 3 bedoelde verslagen en na ontvangst van de adviezen van het Comité voor de werkgelegenheid verricht de Raad

Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen aanbevelingen uit aan de lidstaten

jaarlijks in het licht van de richtsnoeren inzake werkgelegenheid een onderzoek naar de tenuitvoerlegging van het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten. De Raad kan op aanbeveling van de Commissie aanbevelingen voor de lidstaten aannemen.

Gezamenlijk jaarverslag

X 5. Op basis van de resultaten van dit onderzoek brengen de Raad en de Commissie jaarlijks gezamenlijk verslag uit aan de Europese Raad over de werkgelegenheidssituatie in de Unie en over de tenuitvoerlegging van de richtsnoeren inzake werkgelegenheid.

Artikel III-207 (voorheen artikel 129 VEG)

Met gekwalificeerde meerderheid van stemmen worden in de Raad stimuleringsmaatregelen vastgesteld

X**

Bij Europese wet of kaderwet kunnen stimuleringsmaatregelen worden vastgesteld die erop gericht zijn de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en hun werkgelegenheidsbeleid te ondersteunen door middel van initiatieven ter ontwikkeling van de uitwisseling van informatie en optimale praktijken, verstrekking van vergelijkende analyses en advies, alsmede bevordering van een innovatieve aanpak en evaluatie van ervaringen, in het bijzonder door gebruik te maken van proefprojecten. De Europese wet of kaderwet wordt na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

Geen harmonisatie

De Europese wet of kaderwet houdt generlei harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten in.

Artikel III-208 (voorheen artikel 130 VEG)

Comité voor de werkgelegenheid

Gewone meerderheid

De Raad stelt bij gewone meerderheid van stemmen een Europees besluit vast tot instelling van een raadgevend comité voor de werkgelegenheid, teneinde de coördinatie van het werkgelegenheids- en arbeidsmarktbeleid van de lidstaten te bevorderen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Dit comité heeft tot taak:

- houdt toezicht

a) toe te zien op de werkgelegenheidssituatie en het werkgelegenheidsbeleid in de Unie en in de lidstaten;

- brengt advies uit

b) onverminderd artikel III-344, adviezen uit te brengen, hetzij op verzoek van de Raad of van de Commissie, hetzij op eigen initiatief, en bij te dragen tot de voorbereiding van de in artikel III-206 bedoelde werkzaamheden van de Raad.

- raadpleegt de sociale partners

Het comité raadpleegt voor de vervulling van zijn opdracht de sociale partners.

Iedere lidstaat en de Commissie benoemen twee leden van het comité.

Sociaal beleid

AFDELING 2

HET SOCIAAL BELEID

Doelstellingen

Artikel III-209 (voorheen artikel 136 VEG)

Verbetering van het werkgelegenheidsniveau en van de levens- en arbeidsomstandigheden

De Unie en de lidstaten stellen zich, indachtig de sociale grondrechten zoals vastgelegd in het op 18 oktober 1961 te Turijn ondertekend Europees Sociaal Handvest en in het Gemeenschapshandvest van de sociale grondrechten van de werkenden van 1989, ten doel de bevordering van de werkgelegenheid, de verbetering van de levensomstandigheden en van de arbeidsvoorwaarden, zodat de onderlinge aanpassing daarvan op de weg van de voortgang wordt mogelijk gemaakt, alsmede een adequate sociale bescherming, de sociale dialoog, de ontwikkeling van de menselijke hulpbronnen om een duurzaam hoog werkgelegenheidsniveau mogelijk te maken, en de bestrijding van uitsluiting.

De Unie moet in haar optreden rekening houden met de diverse nationale gebruiken inzake contractuele betrekkingen en met het concurrentievermogen

Te dien einde houden de Unie en de lidstaten in hun handelen rekening met de verscheidenheid van de nationale gebruiken, met name op het gebied van contractuele betrekkingen, alsmede met de noodzaak het concurrentievermogen van de economie van de Unie te handhaven.

Sociale harmonisatie

De Unie en de lidstaten zijn van oordeel dat de bovengeschetste ontwikkeling zowel uit de werking van de interne markt - waardoor de harmonisatie der sociale stelsels zal worden bevorderd - als uit de in de Grondwet bepaalde procedures en de onderlinge aanpassing van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten zal voortvloeien.

Artikel III-210 (voorheen artikel 137 VEG)

X**/U*

De Unie treedt ondersteunend en aanvullend op

1. Ter verwezenlijking van de doelstellingen van artikel III-209 wordt het optreden van de lidstaten op de volgende gebieden door de Unie ondersteund en aangevuld:

*Wetgevingsprocedure (gekwalificeerde meerderheid, EP-veto)
X***

a) de verbetering van met name het arbeidsmilieu om de veiligheid en de gezondheid van de werknemers te beschermen;

Wetgevingsprocedure (gekwalificeerde meerderheid, EP-veto)

b) de arbeidsvoorwaarden;

X**

Eenparigheid in de Raad, EP geraadpleegd
U*

c) de sociale zekerheid en de sociale bescherming van werknemers;

Eenparigheid in de Raad, EP geraadpleegd
U*

d) de bescherming van werknemers bij beëindiging van de arbeidsovereenkomst;

Wetgevingsprocedure (gekwalificeerde meerderheid, EP-veto)
X**

e) de informatieverstrekking aan en de raadpleging van werknemers;

Eenparigheid in de Raad, EP geraadpleegd
U*

f) de vertegenwoordiging en collectieve verdediging van de belangen van werknemers en werkgevers, met inbegrip van de medezeggenschap, onder voorbehoud van lid 6;

Eenparigheid in de Raad, EP geraadpleegd
U*

g) de werkgelegenheidsvoorwaarden voor onderdanen van derde landen die op wettige wijze op het grondgebied van de Unie verblijven;

Wetgevingsprocedure (gekwalificeerde meerderheid, EP-veto)
X**

h) de integratie van personen die van de arbeidsmarkt zijn uitgesloten, onverminderd artikel III-283;

Wetgevingsprocedure (gekwalificeerde meerderheid, EP-veto)
X**

i) de gelijkheid van vrouwen en mannen wat hun kansen op de arbeidsmarkt en de behandeling op het werk betreft;

Wetgevingsprocedure (gekwalificeerde meerderheid, EP-veto)
X**

j) de bestrijding van sociale uitsluiting;

Wetgevingsprocedure (gekwalificeerde meerderheid, EP-veto)
X**

k) de modernisering van de stelsels voor sociale bescherming, onverminderd het bepaalde onder c).

2. Voor de toepassing van lid 1:

Maatregelen om samenwerking aan te moedigen worden via wetgeving vastgesteld

a) kunnen bij Europese wet of kaderwet maatregelen worden vastgesteld die erop gericht zijn de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen door middel van initiatieven ter verbetering van de kennis, ontwikkeling van de uitwisseling van informatie en optimale praktijken, bevordering van

Geen harmonisatie

een innovatieve aanpak en evaluatie van ervaringen, met uitsluiting van enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten;

Minimumregels voor letters a) tot i) van lid 1

b) kunnen op de in lid 1, onder a) tot en met i), bedoelde gebieden bij Europese kaderwet minimumvoorschriften worden vastgesteld die geleidelijk van toepassing zullen worden, met inachtneming van de in elk van de lidstaten bestaande omstandigheden en technische voorschriften. In deze Europese kaderwetten wordt vermeden zodanige administratieve, financiële en juridische verplichtingen op te leggen, dat de oprichting en ontwikkeling van kleine en middelgrote ondernemingen daardoor zou kunnen worden belemmerd.

In alle gevallen worden de Europese wetten of kaderwetten na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

U* 3. In afwijking van lid 2 worden op de in lid 1, onder c), d), f) en g), bedoelde gebieden Europese wetten of kaderwetten door de Raad met eenparigheid van stemmen vastgesteld, na raadpleging van het Europees Parlement, het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

Op voorstel van de Commissie kan de Raad bij Europees besluit de gewone wetgevingsprocedure van toepassing verklaren op lid 1, onder d), f) en g). De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

De sociale partners mogen kaderwetten uitvoeren

4. Een lidstaat kan de sociale partners, indien zij daar gezamenlijk om verzoeken, belasten met de uitvoering van de krachtens de leden 2 en 3 vastgestelde Europese kaderwetten of, in voorkomend geval, de uitvoering van de overeenkomstig artikel III-212 vastgestelde Europese verordeningen of besluiten.

Maar de lidstaat moet het resultaat waarborgen

In dat geval verzekert de lidstaat zich ervan dat de sociale partners uiterlijk op de datum waarop een Europese kaderwet moet zijn omgezet en op de datum waarop een Europese verordening of een Europees besluit uitgevoerd moet zijn, de nodige maatregelen bij overeenkomst hebben ingevoerd. De betrokken lidstaat moet zelf alle nodige maatregelen treffen om te allen tijde te waarborgen dat de bij die kaderwet, die verordening of dat besluit voorgeschreven resultaten worden bereikt.

*Handelingen van de Unie:
- mogen niet raken aan de fundamentele beginselen van sociale*

5. De krachtens dit artikel vastgestelde Europese wetten en kaderwetten:

a) laten het recht van de lidstaten, de fundamentele beginselen van hun socialezekerheidsstelsel vast te stellen, onverlet en mogen geen ingrijpende gevolgen hebben voor het financiële evenwicht van dat stelsel;

stelsels

- mogen geen hogere normen in de weg staan die met de Grondwet verenigbaar zijn

Beloning, recht van vereniging, stakingsrecht en recht tot uitsluiting worden behandeld in deel II en in artikel III-213, onder g)

Raadpleging van de sociale partners

- vóór de indiening van voorstellen

- over de inhoud van voorstellen bij de indiening

Uiterste termijn: 9 maanden om tot een overeenkomst te komen zoals bedoeld in artikel III-212

De sociale partners kunnen overeenkomsten sluiten op het niveau van de Unie

Uitvoering:
- volgens de gebruiken

b) beletten niet dat een lidstaat strengere met de Grondwet verenigbare beschermingsmaatregelen handhaaft of invoert.

6. Dit artikel is niet van toepassing op de beloning, het recht van vereniging, het stakingsrecht of het recht tot uitsluiting.

Artikel III-211 (voorheen artikel 138 VEG)

1. De Commissie bevordert de raadpleging van de sociale partners op het niveau van de Unie en stelt alle maatregelen vast die ertoe kunnen dienen, door middel van een evenwichtige ondersteuning van de partijen, de dialogo tussen de partners te vergemakkelijken.

2. Voor de toepassing van lid 1 raadpleegt de Commissie, alvorens voorstellen op het gebied van het sociaal beleid in te dienen, de sociale partners over de mogelijke richting van een optreden van de Unie.

3. Indien de Commissie na de in lid 2 bedoelde raadpleging van mening is dat een optreden van de Unie wenselijk is, raadpleegt zij de sociale partners over de inhoud van het voorgenomen voorstel. De sociale partners doen de Commissie een advies of, in voorkomend geval, een aanbeveling toekomen.

4. Ter gelegenheid van de in de leden 2 en 3 bedoelde raadplegingen kunnen de sociale partners de Commissie in kennis stellen van hun wens het in artikel III-212, lid 1, bedoelde proces in te leiden. Dit proces neemt ten hoogste negen maanden in beslag, tenzij de betrokken sociale partners en de Commissie gezamenlijk besluiten tot verlenging.

Artikel III-212 (voorheen artikel 139 VEG)

1. De dialoog tussen de sociale partners op het niveau van de Unie kan, indien de sociale partners zulks wensen, leiden tot contractuele betrekkingen, waaronder overeenkomsten.

X* 2. De uitvoering van de op het niveau van de Unie gesloten overeenkomsten geschiedt hetzij volgens de procedures en gebruiken die

*van de sociale partners
- volgens de gebruiken
van de lidstaten
- bij verordening/besluit
van de Raad (met
gekwalificeerde
meerderheid)*

*In sommige gevallen
met eenparigheid van
stemmen*

*De Commissie
bevordert
samenwerking en
coördinatie op het
gebied van:*

- werkgelegenheid

*- arbeidsrecht en
arbeidsvoorwaarden*

- opleiding

- sociale zekerheid

*- voorkoming van
ongevallen en ziekten
- hygiëne*

*- het recht van
vereniging en
collectieve
onderhandeling*

eigen zijn aan de sociale partners en aan de lidstaten, hetzij, voor zaken die onder artikel III-210 vallen, op gezamenlijk verzoek van de ondertekenende partijen, bij Europese verordeningen of besluiten, vastgesteld door de Raad op voorstel van de Commissie. Het Europees Parlement wordt hiervan in kennis gesteld.

U* Indien de betrokken overeenkomst een of meer bepalingen bevat die betrekking hebben op een van de gebieden waarvoor op grond van artikel III-210, lid 3, eenparigheid van stemmen vereist is, besluit de Raad met eenparigheid van stemmen.

Artikel III-213 (voorheen artikel 140 VEG)

Ter verwezenlijking van de doelstellingen van artikel III-209 en onverminderd de andere bepalingen van de Grondwet, bevordert de Commissie de samenwerking tussen de lidstaten en vergemakkelijkt zij de coördinatie van hun optreden op alle door deze afdeling bestreken gebieden van het sociaal beleid, met name op het terrein van:

a) de werkgelegenheid;

b) het arbeidsrecht en de arbeidsvoorwaarden;

c) de beroepsopleiding en de bijscholing;

d) de sociale zekerheid;

e) de voorkoming van arbeidsongevallen en beroepsziekten;

f) de arbeidshygiëne;

g) het recht zich te organiseren in vakverenigingen en het recht van collectieve onderhandelingen tussen werkgevers en werknemers.

Middelen:

- *studies*
- *adviezen*
- *overleg*
- *richtsnoeren*
- *beste praktijken*
- *controle*
- *evaluatie*

Te dien einde werkt de Commissie nauw samen met de lidstaten bij het verrichten van studies, het uitbrengen van adviezen en het organiseren van overleg, zowel omtrent vraagstukken op nationaal niveau als omtrent vraagstukken die de internationale organisaties aangaan, met name door middel van initiatieven om richtsnoeren en indicatoren vast te stellen, de uitwisseling van beste praktijken te regelen en de nodige elementen met het oog op periodieke controle en evaluatie te verzamelen. Het Europees Parlement wordt ten volle in kennis gesteld.

Alvorens de in dit artikel bedoelde adviezen uit te brengen, raadpleegt de Commissie het Economisch en Sociaal Comité.

Gelijkheid op het werk

Artikel III-214 (voorheen artikel 141 VEG)

Gelijke beloning voor gelijkwaardig werk

X**

1. Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat het beginsel van gelijke beloning van vrouwelijke en mannelijke werknemers voor gelijke of gelijkwaardige arbeid wordt toegepast.

Ruime definitie van “beloning”

2. Voor de toepassing van dit artikel wordt onder „beloning” verstaan het gewone basis- of minimumloon of -salaris en alle overige voordelen in geld of in natura die de werknemer uit hoofde van zijn dienstbetrekking rechtstreeks of onrechtstreeks van de werkgever ontvangt.

Eenvormige berekeningsmethoden vereist

Gelijke beloning zonder onderscheid naar geslacht houdt in:

a) dat de beloning voor gelijke arbeid in stukloon wordt vastgesteld op basis van eenzelfde maatstaf;

b) dat de beloning voor arbeid in tijdloon dezelfde is voor een zelfde functie.

Maatregelen bij wetgeving vastgesteld, na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité

3. Bij Europese wet of kaderwet worden maatregelen vastgesteld om de toepassing te waarborgen van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van vrouwen en mannen in werkgelegenheid en beroep, met inbegrip van het beginsel van gelijke beloning voor gelijke of gelijkwaardige arbeid. De Europese wetten of kaderwetten wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

Specifieke voordelen voor het ondervertegenwoordigde geslacht zijn toegestaan

4. Het beginsel van gelijke behandeling belet niet dat een lidstaat, om volledige gelijkheid van vrouwen en mannen in het beroepsleven in de praktijk te verzekeren, maatregelen handhaaft of aanneemt waarbij specifieke voordelen worden ingesteld om de uitoefening van een beroepsactiviteit door het onderverteenwoordigde geslacht te vergemakkelijken of om nadelen in de beroepsloopbaan te voorkomen of te compenseren.

Artikel III-215 (voorheen artikel 142 VEG)

Betaalde vakantie

De lidstaten streven ernaar de bestaande gelijkwaardigheid van de bepalingen omtrent betaalde vakantie te handhaven.

Artikel III-216 (voorheen artikel 143 VEG)

Jaarlijks verslag van de Commissie over de sociale toestand

De Commissie stelt ieder jaar een voortgangsverslag op over de verwezenlijking van de doelstellingen van artikel III-209, waarin ook de demografische situatie in de Unie wordt behandeld. Zij zendt dit verslag toe aan het Europees Parlement, aan de Raad en aan het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel III-217 (voorheen artikel 144 VEG)

Comité voor sociale bescherming

X*

De Raad stelt bij gewone meerderheid een Europees besluit vast tot instelling van een comité voor sociale bescherming met een adviestaak, teneinde de samenwerking tussen de lidstaten onderling en met de Commissie op het gebied van de sociale bescherming te bevorderen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Besluit van de Raad bij gewone meerderheid

Taken van het comité:

Het comité heeft tot taak:

- toezicht op de sociale toestand

a) toe te zien op de sociale toestand en de ontwikkeling van het beleid inzake sociale bescherming in de lidstaten en de Unie;

- bevordering van goede praktijken

b) de uitwisseling van informatie, ervaringen en goede praktijken tussen de lidstaten onderling en met de Commissie te vergemakkelijken;

- opstellen van verslagen en geven van advies

c) onverminderd artikel III-344, verslagen op te stellen, adviezen uit te brengen of andere activiteiten te ontplooiën op gebieden die onder zijn bevoegdheden vallen, hetzij op verzoek van de Raad of van de Commissie, hetzij op eigen initiatief.

Het comité bestaat uit 2 leden per lidstaat en 2 leden van de Commissie

Voor de vervulling van zijn opdracht legt het comité de nodige contacten met de sociale partners.

Iedere lidstaat en de Commissie benoemen twee leden van het comité.

Artikel III-218 (voorheen artikel 145 VEG)

De Commissie brengt bij het EP verslag uit over de ontwikkeling van de sociale toestand

De Commissie wijdt in haar jaarverslag aan het Europees Parlement een afzonderlijk hoofdstuk aan de ontwikkeling van de sociale toestand in de Unie.

Het EP kan om nadere informatie vragen

Het Europees Parlement kan de Commissie verzoeken verslagen op te stellen over bijzondere vraagstukken betreffende de sociale toestand.

Artikel III-219 (voorheen artikelen 146/147/148 VEG)

X**

Het Europees Sociaal Fonds bevordert:
- de arbeidsmarkt-kansen van werknemers
- de mobiliteit van werknemers
- de aanpassing van werknemers aan veranderingen in het bedrijfsleven
De Commissie beheert het Fonds, bijgestaan door een comité van vertegenwoordigers van de lidstaten en van werknemers en werkgevers

Uitvoering bij wet met gekwalificeerde meerderheid

1. Teneinde de werkgelegenheid voor de werknemers in de interne markt te verbeteren en zodoende bij te dragen tot verhoging van de levensstandaard, wordt een Europees Sociaal Fonds opgericht. Dit Fonds heeft ten doel binnen de Unie de arbeidsmarktkansen en de geografische en beroepsmobiliteit van werknemers te bevorderen, alsmede de aanpassing aan veranderingen in het bedrijfsleven en in productiestelsels gemakkelijker te maken, met name door beroepsopleiding en omscholing.

2. De Commissie beheert het Fonds. Zij wordt in deze taak bijgestaan door een comité dat onder het voorzitterschap staat van een lid van de Commissie en samengesteld is uit vertegenwoordigers van de lidstaten en van de vakverenigingen van werknemers en van werkgevers.

3. De uitvoeringsmaatregelen betreffende het Fonds worden bij Europese wet vastgesteld. Deze wordt na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

AFDELING 3:

ECONOMISCHE, SOCIALE EN TERRITORIALE SAMENHANG

Sociale en territoriale samenhang

Doelstellingen:
- verkleining van de verschillen
- ontwikkeling van de minst begunstigde regio's met bijzondere aandacht voor plattelandsgebieden en regio's met andere handicaps

Artikel III-220 (voorheen artikel 158 VEG)

Teneinde de harmonische ontwikkeling van de Unie in haar geheel te bevorderen, ontwikkelt en vervolgt de Unie haar optreden ter versterking van de economische, sociale en territoriale samenhang.

De Unie stelt zich in het bijzonder ten doel, de verschillen tussen de ontwikkelingsniveaus van de onderscheiden regio's en de achterstand van de minst begunstigde regio's te verkleinen.

Wat betreft die regio's wordt bijzondere aandacht besteed aan de plattelandsgebieden, de regio's die een industriële overgang doormaken, en de regio's die kampen met ernstige en permanente natuurlijke of demografische belemmeringen, zoals de meest noordelijke regio's met een zeer geringe bevolkingsdichtheid, alsmede insulaire, grensoverschrijdende en berggebieden.

Structuurfondsen

Middelen:

- coördinatie van het economisch beleid van de lidstaten

- structuurfondsen

- Europese Investeringsbank

De Commissie brengt om de drie jaar verslag uit

Via de gewone wetgevingsprocedure kunnen specifieke maatregelen worden vastgesteld buiten de fondsen om

Fonds voor regionale ontwikkeling

Taken

De taken van de structuurfondsen worden bij wet vastgelegd (tot 2007 besluit de Raad met eenparigheid van stemmen)

Artikel III-221 (voorheen artikel 159 VEG)

X**

De lidstaten voeren en coördineren hun economisch beleid mede met het oog op het verwezenlijken van de doelstellingen van artikel III-220. Bij de vaststelling en de uitvoering van het beleid en van de maatregelen van de Unie en bij de totstandbrenging van de interne markt wordt rekening gehouden met en bijgedragen tot verwezenlijking van deze doelstellingen. De Unie ondersteunt deze verwezenlijking tevens door haar optreden via de structuurfondsen (Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw, afdeling Oriëntatie, Europees Sociaal Fonds, Europees Fonds voor regionale ontwikkeling), de Europese Investeringsbank en de andere bestaande financieringsinstrumenten.

De Commissie brengt om de drie jaar aan het Europees Parlement, aan de Raad, aan het Comité van de Regio's en aan het Economisch en Sociaal Comité verslag uit over de vooruitgang die is geboekt bij de verwezenlijking van de economische, sociale en territoriale samenhang, alsmede over de wijze waarop de diverse in dit artikel bedoelde middelen daartoe hebben bijgedragen. Dit verslag gaat in voorkomend geval vergezeld van passende voorstellen.

Bij Europese wet of kaderwet kunnen specifieke maatregelen buiten de fondsen om worden vastgesteld, onverminderd de maatregelen die in het kader van ander beleid van de Unie worden vastgesteld. De Europese wet of kaderwet wordt na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

Artikel III-222 (voorheen artikel 160 VEG)

Het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het ongedaan maken van de belangrijkste regionale onevenwichtigheden in de Unie, door deel te nemen aan de ontwikkeling en de structurele aanpassing van regio's met een ontwikkelingsachterstand en aan de omschakeling van industriegebieden met teruglopende economische activiteit.

Artikel III-223 (voorheen artikel 161 VEG)

eerst U***, daarna X**

1. Onverminderd artikel III-224, worden bij Europese wet de taken, de prioritaire doelstellingen en de organisatie van de structuurfondsen vastgesteld — hetgeen ook samenvoeging van de fondsen kan omvatten — en de algemene regels die voor deze fondsen gelden, alsmede de bepalingen die nodig zijn voor de doeltreffende werking van de fondsen en de coördinatie tussen de fondsen onderling en met de andere bestaande

Cohesiefonds

financieringsinstrumenten.

Een bij Europese wet opgericht cohesiefonds levert een financiële bijdrage aan de uitvoering van projecten op het gebied van milieu en trans-Europese netwerken in de sfeer van de vervoersinfrastructuur.

De Europese wetten worden in alle gevallen na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

De eerste bepalingen voor de structuurfondsen en het cohesiefonds worden door de Raad vastgesteld met eenparigheid van stemmen

2. De eerste bepalingen betreffende de structuurfondsen en het cohesiefonds die worden vastgesteld ingevolge de bepalingen die van kracht zijn op de datum van ondertekening van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa, worden vastgesteld bij Europese wet van de Raad. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement.

Artikel III-224 (voorheen artikel 162 VEG)

X**

Toepassingsmaatregelen worden vastgesteld met gekwalificeerde meerderheid in de Raad

De toepassingsmaatregelen met betrekking tot het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling worden bij Europese wet vastgesteld. De wet wordt na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

Ten aanzien van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw, afdeling Oriëntatie, en het Europees Sociaal Fonds zijn onderscheidenlijk artikel III-231 en artikel III-219, lid 3, van toepassing.

Landbouw en visserij

AFDELING 4:

LANDBOUW EN VISSERIJ

Artikel III-225 (voorheen artikel 32, lid 1 VEG)

Definitie van landbouw en visserij

De Unie stelt een gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid vast en voert dit uit.

Het begrip “landbouw” omvat ook de visserij

Onder „landbouwproducten” worden verstaan de voortbrengselen van bodem, veeteelt en visserij, alsmede de producten in eerste graad van bewerking welke met de genoemde voortbrengselen rechtstreeks verband houden. Verwijzingen naar het gemeenschappelijk landbouwbeleid of naar de landbouw worden geacht tevens te gelden als verwijzing naar de visserij, met inachtneming van de bijzondere kenmerken van de visserijsector.

Artikel III-226 (voorheen artikel 32 VEG)

Landbouw maakt deel uit van de interne markt

Algemene regel: de internemarktregels zijn ook van toepassing op de landbouw

Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)

1. De interne markt omvat mede de landbouw en de handel in landbouwproducten.
2. Behoudens andersluidende bepaling in de artikelen III-227 tot en met III-232, zijn de regels voor de totstandbrenging en de werking van de interne markt van toepassing op landbouwproducten.
3. De in bijlage I vermelde producten vallen onder de artikelen III-227 tot en met III-232.
4. De werking en de ontwikkeling van de interne markt voor de landbouwproducten dienen gepaard te gaan met een gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Artikel III-227 (voorheen artikel 33 VEG)

Doelstellingen:

- verhogen van de productiviteit

- verzekeren van een redelijke levensstandaard voor de landbouwbevolking

- stabiliseren van de markten

- veilig stellen van de voorziening

- garanderen van redelijke prijzen

Het GLB moet rekening houden met:

- de bijzondere aard van het landbouwbedrijf

- een geleidelijke

1. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft ten doel:
  - a) de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren, met name de arbeidskrachten, te bewerkstelligen;
  - b) aldus de landbouwbevolking een redelijke levensstandaard te verzekeren, met name door de verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw werkzaam zijn;
  - c) de markten te stabiliseren;
  - d) de voorziening veilig te stellen;
  - e) redelijke prijzen bij de levering aan verbruikers te verzekeren.
2. Bij de totstandbrenging van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en van de daarvoor te treffen bijzondere voorzieningen wordt rekening gehouden met:
  - a) de bijzondere aard van het landbouwbedrijf, welke voortvloeit uit de maatschappelijke structuur van de landbouw en uit de structurele en natuurlijke ongelijkheid tussen de verschillende landbouwgebieden;
  - b) de noodzaak de dienstige aanpassingen geleidelijk te doen verlopen;

aanpassing

- de nauwe banden met de rest van de economie

c) het feit dat de landbouwsector in de lidstaten nauw verweven is met de gehele economie.

Artikel III-228 (voorheen artikel 34 VEG)

Een

gemeenschappelijke marktordening (GMO)...

...via de volgende methoden:

1. Om de in artikel III-227 genoemde doelstellingen te verwezenlijken wordt een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten tot stand gebracht.

Naar gelang van de producten neemt deze ordening een van de volgende vormen aan:

- mededingingsregels

a) gemeenschappelijke regels inzake mededinging;

- verplichte coördinatie van de markten

b) verplichte coördinatie van de verschillende nationale marktorganisaties;

- een Europese marktorganisatie

c) een Europese marktorganisatie.

Middelen:

- prijsregelingen

- subsidies

- opslag

- stabilisatie van de in- en uitvoer

2. De gemeenschappelijke ordening in een der in lid 1 vermelde vormen kan alle maatregelen medebrengen welke noodzakelijk zijn om de in artikel III-227 genoemde doelstellingen te verwezenlijken, met name prijsregelingen, subsidies zowel voor de productie als voor het in de handel brengen der verschillende producten, systemen van voorraadvorming en opslag en gemeenschappelijke organisatorische voorzieningen voor de stabilisatie van de in- of uitvoer.

Geen discriminatie binnen de Unie

De gemeenschappelijke ordening moet zich beperken tot het nastreven van de in artikel III-227 genoemde doelstellingen en iedere discriminatie tussen producenten of verbruikers in de Unie uitsluiten.

Eenvormige

prijsberekingswijzen

Een eventueel gemeenschappelijk prijsbeleid moet op gemeenschappelijke criteria en op eenvormige berekeningswijzen berusten.

Garantiefondsen

3. Om de in lid 1 bedoelde gemeenschappelijke ordening aan haar doel te laten beantwoorden, kunnen een of meer oriëntatie- en garantiefondsen voor de landbouw in het leven worden geroepen.

Artikel III-229 (voorheen artikel 35 VEG)

Middelen:

- coördinatie, opleiding,

Ter verwezenlijking van de in artikel III-227 genoemde doeleinden kunnen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid met name maatregelen worden getroffen met betrekking tot:

a) een doeltreffende coördinatie van hetgeen ondernomen wordt op het

onderzoek, voorlichting

*- ontwikkeling van het
verbruik*

*Grenzen voor de
toepassing van
mededingingsregels;
wetgeving terzake
wordt vastgesteld via de
normale procedure
De Commissie doet
voorstellen, de Raad
beslist over de
verlening van steun
voor:*

*- bedrijven in minder
begunstigde gebieden*

*- economische
ontwikkelingsplannen*

***Besluitvormings-
procedure***

*De Commissie doet
voorstellen*

*Wetgevingsprocedure
voor de ordening van
de markten; de Raad
beslist over:*

*- prijsbepaling,
heffingen, steun en*

gebied van beroepsopleiding, landbouwkundig onderzoek en landbouwkundige voorlichting, welke coördinatie gemeenschappelijk gefinancierde projecten of instellingen kan omvatten;

b) gemeenschappelijke acties voor de ontwikkeling van het verbruik van bepaalde producten.

Artikel III-230 (voorheen artikel 36 VEG)

X** 1. De afdeling over regels betreffende de mededinging is op de voortbrenging van en de handel in landbouwproducten slechts in zoverre van toepassing, als bij Europese wet of kaderwet met inachtneming van de in artikel III-227 vermelde doelstellingen en overeenkomstig artikel III-231, lid 2, wordt bepaald.

X 2. De Raad kan op voorstel van de Commissie een Europese verordening of een Europees besluit vaststellen waarbij machtiging wordt gegeven tot het verlenen van steun:

a) ter bescherming van door structurele of natuurlijke omstandigheden benadeelde bedrijven;

b) in het kader van economische ontwikkelingsplannen.

Artikel III-231 (voorheen artikel 37 VEG)

1. De Commissie doet voorstellen voor de totstandbrenging en de uitvoering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, waaronder begrepen de vervanging van nationale organisaties door een van de in artikel III-228, lid 1, genoemde vormen van gemeenschappelijke ordening en de uitvoering van de in deze afdeling bedoelde maatregelen.

Deze voorstellen houden rekening met de samenhang van de in deze afdeling bedoelde landbouwaspecten.

X** 2. Bij Europese wet of kaderwet wordt de in artikel III-228, lid 1, bedoelde gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten ingesteld en worden de overige bepalingen vastgesteld die nodig zijn om de doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid na te streven.

X 3. De Raad regelt op voorstel van de Commissie bij Europese verordening of bij Europees besluit de prijsbepaling, de heffingen, de steun

*kwantitatieve
beperkingen
- verdeling van
vangstmogelijkheden*

*De gemeenschappelijke
markt vervangt de
nationale markten mits:
- rekening wordt
gehouden met de tijd
die nodig is voor
aanpassing en
specialisatie*

*- soortgelijke
voorwaarden worden
geboden als die op een
nationale markt*

*Compenserende
heffingen in geval van
discriminatie*

*De Commissie bepaalt
de hoogte van de
nodige heffingen*

*Milieu
- gedeelde bevoegdheid*

en de kwantitatieve beperkingen, alsook de vaststelling en verdeling van de vangstmogelijkheden.

4. De in artikel III-128, lid 1, genoemde gemeenschappelijke ordening kan overeenkomstig lid 2 in de plaats worden gesteld van nationale marktorganisaties:

a) indien de gemeenschappelijke ordening aan lidstaten die tegen deze maatregelen gekant zijn en die zelf over een nationale organisatie voor de betrokken productie beschikken, gelijkwaardige waarborgen biedt inzake de werkgelegenheid en de levensstandaard van de betrokken producenten, met inachtneming van de snelheid van de mogelijke aanpassingen en van de noodzakelijke specialisatie, en

b) indien deze ordening het handelsverkeer binnen de Unie soortgelijke voorwaarden biedt als die welke op een nationale markt bestaan.

5. Indien voor bepaalde grondstoffen een gemeenschappelijke ordening in het leven wordt geroepen voordat er een gemeenschappelijke ordening voor de overeenkomstige verwerkte producten bestaat, mogen de betrokken grondstoffen die gebruikt worden voor de producten welke voor uitvoer naar derde landen zijn bestemd, van buiten de Unie worden ingevoerd.

Artikel III-232 (voorheen artikel 38 VEG)

Wanneer in een lidstaat een product onder een nationale marktorganisatie valt of onder een binnenlandse regeling van gelijke werking welke een gelijksoortige productie in een andere lidstaat bij de concurrentiepositie nadelig beïnvloedt, leggen de lidstaten een compenserende heffing op de invoer van dat product uit de lidstaat waar de organisatie of de regeling bestaat, tenzij deze lidstaat een compenserende heffing op de uitvoer toepast.

De Commissie regelt bij Europese verordening of Europees besluit de hoogte van deze heffingen zodanig als nodig is om het evenwicht te herstellen. Zij kan eveneens machtiging verlenen tot het nemen van andere maatregelen waarvan zij de voorwaarden en wijze van toepassing vaststelt

AFDELING 5

HET MILIEU

Artikel III-233 (voorheen artikel 174 VEG)

Milieudoelstellingen

1. Het beleid van de Unie op milieugebied draagt bij tot het nastreven van de volgende doelstellingen:

- a) behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu;
- b) bescherming van de gezondheid van de mens;
- c) behoedzaam en rationeel gebruik van natuurlijke hulpbronnen;
- d) bevordering op internationaal vlak van maatregelen om het hoofd te bieden aan regionale of mondiale milieuproblemen.

Hoog niveau van bescherming, niet het “hoogste”. Beginselen:
- *voorzorg*
- *preventie*
- *vervuiler betaalt*

2. De Unie streeft in haar milieubeleid naar een hoog niveau van bescherming, rekening houdend met de uiteenlopende situaties in de verschillende regio's van de Unie. Het beleid van de Unie berust op het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden, en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

Vrijwaringsclausule

In dit verband bevatten de harmonisatiemaatregelen die voldoen aan de eisen inzake milieubescherming, in de gevallen die daarvoor in aanmerking komen, een vrijwaringsclausule op grond waarvan de lidstaten om niet-economische milieuredenen voorlopige regelingen kunnen treffen welke aan een controleprocedure van de Unie onderworpen zijn.

De Unie houdt rekening met:

3. Bij het bepalen van het beleid op milieugebied houdt de Unie rekening met:

- a) de beschikbare wetenschappelijke en technische gegevens;
- b) de milieuomstandigheden in de onderscheiden regio's van de Unie;
- c) de voordelen en lasten die kunnen voortvloeien uit optreden, onderscheidenlijk niet-optreden;
- d) de economische en sociale ontwikkeling van de Unie als geheel en de evenwichtige ontwikkeling van de regio's.

Samenwerking met derde landen en internationale organisaties

4. In het kader van hun onderscheiden bevoegdheden werken de Unie en de lidstaten samen met derde landen en de op milieugebied bevoegde internationale organisaties. De regels voor deze samenwerking kunnen worden vastgelegd in overeenkomsten tussen de Unie en de betrokken derde partijen.

De eerste alinea doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de lidstaten om in internationale fora te onderhandelen en internationale overeenkomsten te

	sluiten.
	Artikel III-234 (voorheen artikel 175/176 VEG)
	X**/U*
<i>Optreden bepaald via normale wetgeving met gekwalificeerde meerderheid</i>	X** 1. Bij Europese <u>wet</u> of <u>kaderwet</u> worden de <u>maatregelen</u> vastgesteld om de in artikel III-233 genoemde doelstellingen te verwezenlijken. De wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.
<i>Eenparigheid van stemmen vereist voor:</i>	U* 2. In afwijking van lid 1 en onverminderd artikel III-172, stelt de Raad <u>met eenparigheid van stemmen</u> Europese wetten of kaderwetten vast met betrekking tot:
<i>- fiscale bepalingen</i>	a) bepalingen van in hoofdzaak <u>fiscale</u> aard;
	b) maatregelen die van invloed zijn op:
<i>- ruimtelijke ordening</i>	i) de <u>ruimtelijke ordening</u> ;
<i>- waterbeheer</i>	ii) het <u>kwantitatieve waterbeheer</u> of, rechtstreeks of onrechtstreeks, de beschikbaarheid van de watervoorraden;
<i>- landbestemming, uitgezonderd afvalstoffenbeheer</i>	iii) de <u>bodembestemming</u> , met uitzondering van het afvalstoffenbeheer;
<i>- de keuze van energiebronnen en -voorziening</i>	c) maatregelen die van aanzienlijke invloed zijn op de <u>keuze</u> van een lidstaat tussen verschillende <u>energiebronnen</u> en de algemene structuur van zijn <u>energievoorziening</u> .
<i>De Raad kan met eenparigheid van stemmen beslissen om op voornoemde gebieden de gewone wetgevingsprocedure toe te passen</i>	De Raad kan, op voorstel van de Commissie, met eenparigheid van stemmen een Europees <u>besluit</u> vaststellen waarbij de <u>gewone wetgevingsprocedure van toepassing</u> wordt verklaard op de in de eerste alinea genoemde gebieden.
	De Raad besluit in alle gevallen na <u>raadpleging</u> van het Europees Parlement, van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.
<i>Actieprogramma's: gewone wetgevingsprocedure</i>	X** 3. Bij Europese wet worden algemene <u>actieprogramma's</u> vastgesteld waarin de te verwezenlijken prioritaire doelstellingen worden vastgelegd. Deze <u>wet</u> wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.
	De voor de uitvoering van die programma's nodige maatregelen worden vastgesteld overeenkomstig lid 1, respectievelijk lid 2.

De lidstaten moeten het milieubeleid financieren en uitvoeren

Tijdelijke afwijkingen wanneer de kosten te hoog oplopen

- tijdelijke ontheffingen

- financiële steun

Strengere nationale regels mogen mits ze verenigbaar zijn met de Grondwet. De Commissie moet in kennis worden gesteld

**Consumenten-
bescherming -
gedeelde bevoegdheid**

Doelstelling: een hoog niveau van bescherming, niet het “hoogste” niveau

Als onderdeel van de interne markt

*Speciale
beleidsmaatregelen*

Wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

4. Onverminderd bepaalde door de Unie vastgestelde maatregelen, dragen de lidstaten zorg voor de financiering en de uitvoering van het milieubeleid.

5. Onverminderd het beginsel dat de vervuiler betaalt, omvat een op grond van lid 1 vastgestelde maatregel die voor de overheid van een lidstaat onevenredig hoge kosten met zich meebrengt tevens:

a) ontheffingen van tijdelijke aard, en/of

b) financiële steun uit het cohesiefonds.

6. De beschermende maatregelen die worden vastgesteld uit hoofde van dit artikel, beletten niet dat een lidstaat verdergaande beschermende maatregelen vaststelt. Zulke maatregelen moeten verenigbaar zijn met de Grondwet. Zij worden ter kennis gebracht van de Commissie.

AFDELING 6

CONSUMENTENBESCHERMING

Artikel III-235 (voorheen artikel 153, lid 1 en 3 tot en met 5 VEG)

X**

1. Om de belangen van consumenten te bevorderen en een hoog niveau van consumentenbescherming te waarborgen, draagt de Unie bij tot de bescherming van de gezondheid, de veiligheid en de economische belangen van consumenten, alsmede tot de bevordering van hun recht op voorlichting en vorming, en hun recht van vereniging om hun belangen te behartigen.

2. De Unie draagt bij tot de verwezenlijking van de in lid 1 genoemde doelstellingen door middel van:

a) maatregelen die op grond van artikel III-172 in het kader van de totstandbrenging en de werking van de interne markt worden vastgesteld;

b) maatregelen om het beleid van de lidstaten te ondersteunen, aan te vullen en te controleren.

3. De in lid 2, onder b), bedoelde maatregelen worden bij Europese wet of kaderwet vastgesteld. De wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

Strengere nationale regels mogen mits ze verenigbaar zijn met de Grondwet.

De Commissie moet in kennis worden gesteld

Vervoerbeleid
- gedeelde bevoegdheid

Wetgeving met gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad

*Wetgeving inzake:
- internationaal vervoer*

- vervoerdiensten

- veiligheid van het vervoer

- alle overige maatregelen

De wetgeving moet rekening houden met geografische verschillen

Overgangsartikel

4. De uit hoofde van lid 3 vastgestelde handelingen beletten niet dat een lidstaat regelingen voor een hogere graad van bescherming handhaaft of treft. Deze bepalingen moeten verenigbaar zijn met de Grondwet. Zij worden ter kennis gebracht van de Commissie.

AFDELING 7

VERVOER

Artikel III-236 (voorheen artikelen 70 en 71 VEG)

X**/X**

1. De doelstellingen van de Grondwet worden wat het onderwerp van deze afdeling betreft nagestreefd in het kader van een gemeenschappelijk vervoerbeleid.

X** 2. Bij Europese wet of kaderwet wordt lid 1 ten uitvoer gebracht, met inachtneming van de bijzondere aspecten van het vervoer. De wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.

Bij de Europese wet of kaderwet worden vastgesteld:

a) gemeenschappelijke regels voor internationaal vervoer vanuit of naar het grondgebied van een lidstaat of over het grondgebied van een of meer lidstaten;

b) de voorwaarden waaronder vervoerondernemers worden toegelaten tot nationaal vervoer in een lidstaat waarin zij niet woonachtig zijn;

c) maatregelen ter verbetering van de veiligheid van het vervoer;

d) alle overige dienstige maatregelen.

X** 3. Bij de vaststelling van de in lid 2 bedoelde Europese wet of kaderwet wordt rekening gehouden met gevallen waarin de toepassing ervan ernstige gevolgen zou kunnen hebben voor de levensstandaard en de werkgelegenheid in bepaalde regio's, en voor de exploitatie van de vervoersfaciliteiten.

Artikel III-237 (voorheen artikel 72 VEG)

U

Totdat de in artikel III-236, lid 2, bedoelde Europese wet of kaderwet is vastgesteld, en behoudens vaststelling met eenparigheid van

- eenparigheid van stemmen vereist voor een minder gunstige behandeling van vervoerondernemers uit andere lidstaten

stemmen van een Europees besluit van de Raad waarbij een afwijking wordt toegestaan, mag geen enkele lidstaat de onderscheiden bepalingen, die terzake gelden vanaf 1 januari 1958 of, voor de toetredende staten, vanaf de datum van hun toetreding, zodanig veranderen, dat zij daardoor in hun rechtstreekse of onrechtstreekse uitwerking minder gunstig worden voor vervoerondernemers uit overige lidstaten dan voor de nationale vervoerondernemers.

Artikel III-238 (voorheen artikel 73 VEG)

Steunmaatregelen tot op zekere hoogte toegestaan

Met deze Grondwet zijn verenigbaar steunmaatregelen die beantwoorden aan de behoeften van de coördinatie van het vervoer of die overeenkomen met de vergoeding van bepaalde met het begrip „openbare dienst” verbonden, verplichte dienstverrichtingen.

Artikel III-239 (voorheen artikel 74 VEG)

Er moet rekening worden gehouden met de economische toestand van de vervoerondernemers

Bij iedere in het kader van deze Grondwet vastgestelde maatregel op het gebied van vrachtprijzen en vervoervoorwaarden dient de economische toestand van de vervoerondernemers in aanmerking te worden genomen.

Artikel III-240 (voorheen artikel 75 VEG)

Discriminatie verboden

X*

1. In het verkeer binnen de Unie is iedere discriminatie verboden die erin bestaat dat een vervoerondernemer voor dezelfde verbindingen verschillende vrachtprijzen en vervoervoorwaarden voor gelijke goederen hanteert naar gelang van de lidstaat van herkomst of van bestemming van de vervoerde waren.

2. Lid 1 sluit niet uit dat krachtens artikel III-236, lid 2, andere Europese wetten of kaderwetten kunnen worden vastgesteld.

3. De Raad stelt op voorstel van de Commissie Europese verordeningen of besluiten vast die erop zijn gericht de uitvoering van lid 1 te waarborgen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.

De Raad kan met name bij Europese verordening of bij Europees besluit het nodige regelen om de instellingen in staat te stellen te waken over de naleving van het in lid 1 bedoelde voorschrift en om te bewerkstelligen dat de gebruikers volledig voordeel hebben van dit voorschrift.

De Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid gedetailleerde regels vast

De Commissie treedt op tegen discriminatie

4. De Commissie onderzoekt eigener beweging of op verzoek van een lidstaat de in lid 1 bedoelde gevallen van discriminatie en stelt na

raadpleging van iedere belanghebbende lidstaat in het kader van de in lid 3 bedoelde Europese verordeningen of besluiten de nodige Europese besluiten vast.

Artikel III-241 (voorheen artikel 76 VEG)

*Geen nationale steun
tenzij met machtiging
van de Commissie*

1. Behoudens machtiging op grond van een Europees besluit van de Commissie, is het een lidstaat verboden voor vervoer binnen de Unie prijzen en voorwaarden op te leggen die enig element van steun of bescherming in het belang van een of meer ondernemingen of bepaalde industrieën inhouden.

2. De Commissie onderwerpt eigener beweging of op verzoek van een lidstaat de in lid 1 bedoelde prijzen en voorwaarden aan een onderzoek en houdt daarbij rekening met, enerzijds, de vereisten van een passend regionaal economisch beleid, de behoefte van minder ontwikkelde gebieden en de moeilijkheden die zich in door politieke omstandigheden ernstig benadeelde streken voordoen, en, anderzijds, de gevolgen van die prijzen en voorwaarden voor de mededinging tussen de verschillende takken van vervoer.

*De Commissie stelt
terzake besluiten vast*

De Commissie stelt na raadpleging van iedere betrokken lidstaat de nodige Europese besluiten vast.

*Niet van toepassing op
tarieven*

3. Het in lid 1 bedoelde verbod is niet van toepassing op mededingingstarieven.

Artikel III-242 (voorheen artikel 77 VEG)

*Redelijke heffingen
voor grens-
overschrijding*

De heffingen of andere rechten welke naast de vervoerprijs door een vervoerondernemer in verband met grensoverschrijding in rekening worden gebracht, mogen een redelijk peil niet te boven gaan, gelet op de werkelijke kosten die door de grensoverschrijding feitelijk zijn veroorzaakt.

De lidstaten streven naar een verlaging van deze kosten.

De Commissie kan de lidstaten aanbevelingen doen voor de toepassing van dit artikel.

Artikel III-243 (voorheen artikel 78 VEG)

*Afwijking voor de
deling van Duitsland*

X
De bepalingen van deze afdeling staan in de Bondsrepubliek Duitsland genomen maatregelen niet in de weg, voorzover deze noodzakelijk zijn om de economische nadelen welke door de deling van Duitsland zijn berokkend aan de economie van de door de deling getroffen streken in de Bondsrepubliek te compenseren. Vijf

Kan na 5 jaar worden

*ingetrokken met
gekwalificeerde
meerderheid*

jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag tot vaststelling voor een Grondwet voor Europa kan de Raad op voorstel van de Commissie een Europees besluit tot intrekking van dit artikel vaststellen.

Artikel III-244 (voorheen artikel 79 VEG)

*Comité van
raadgevende aard*

Een comité van raadgevende aard, bestaande uit door de regeringen van de lidstaten aangewezen deskundigen, wordt aan de Commissie toegevoegd. De Commissie raadpleegt het comité over vervoeraangelegenheden zo dikwijls zij dat nodig acht.

Artikel III-245 (voorheen artikel 80 VEG)

*Afdeling 7 geldt voor
vervoer per spoor, over
de weg en over
binnenwateren
- zeevaart
- luchtvaart*

X**

1. Deze afdeling is van toepassing op het vervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren.

2. Bij Europese wet of kaderwet kunnen passende maatregelen worden vastgesteld voor de zeevaart en de luchtvaart. Deze wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.

***Trans-Europese
netwerken
- gedeelde bevoegdheid***

AFDELING 8

TRANS-EUROPESE NETWERKEN

Artikel III-246 (voorheen artikel 154 VEG)

*Totstandbrenging van
vervoers-,
telecommunicatie- en
energie-infrastructuur*

1. Teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de in de artikelen III-130 en III-220 bedoelde doelstellingen en om de burgers van de Unie, de economische subjecten, alsmede de regionale en lokale gemeenschappen in staat te stellen ten volle profijt te trekken van de voordelen die uit de totstandkoming van een ruimte zonder binnengrenzen voortvloeien, draagt de Unie bij tot de totstandbrenging en ontwikkeling van trans-Europese netwerken op het gebied van vervoers-, telecommunicatie- en energie-infrastructuur.

*Onderlinge koppeling
en interoperabiliteit*

2. In het kader van een stelsel van open en door concurrentie gekenmerkte markten is het optreden van de Unie gericht op de bevordering van de onderlinge koppeling en interoperabiliteit van nationale netwerken, alsmede van de toegang tot deze netwerken. Daarbij wordt de noodzaak in aanmerking genomen om verbindingen tot stand te brengen tussen insulaire, ingesloten en perifere regio's en de centrale regio's van de Unie.

Artikel III-247 (voorheen artikel 155 VEG)

<i>Middelen:</i>	X** 1. Voor de verwezenlijking van de in artikel III-246 genoemde doelstellingen:
<i>- richtsnoeren</i>	a) stelt de Unie een geheel van <u>richtsnoeren</u> op betreffende de doelstellingen, de prioriteiten en de grote lijnen van de op het gebied van trans-Europese netwerken voorgenomen maatregelen; in deze richtsnoeren worden projecten van gemeenschappelijk belang aangegeven;
<i>- maatregelen inzake interoperabiliteit</i>	b) treft de Unie alle maatregelen die nodig kunnen blijken om de <u>interoperabiliteit</u> van de netwerken te bewerkstelligen, met name op het gebied van de harmonisatie van technische normen;
<i>- projecten</i>	c) kan de Unie steun verlenen aan door de lidstaten gesteunde <u>projecten van gemeenschappelijk belang</u> , die als zodanig zijn aangegeven in het kader van de onder a) bedoelde richtsnoeren, met name in de vorm van uitvoerbaarheidsstudies, garanties voor leningen of rentesubsidies; de Unie kan ook uit het cohesiefonds bijdragen aan de financiering van projecten in de lidstaten op het terrein van de vervoersinfrastructuur. Bij het optreden van de Unie wordt rekening gehouden met de economische levensvatbaarheid van de projecten.
<i>Gewone wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid van stemmen</i>	2. Bij Europese <u>wet of kaderwet</u> worden de in lid 1 bedoelde richtsnoeren en andere maatregelen vastgesteld. De wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité. Voor <u>richtsnoeren</u> en projecten van gemeenschappelijk belang die betrekking hebben op het grondgebied van een lidstaat, is de <u>goedkeuring</u> van de betrokken lidstaat vereist.
<i>Goedkeuring van de lidstaat</i>	
<i>Onderlinge coördinatie tussen de lidstaten</i>	3. De <u>lidstaten coördineren</u> in samenspraak met de Commissie het nationaal beleid voorzover dat van grote invloed kan zijn op de verwezenlijking van de in artikel III-246 bedoelde doelstellingen. De Commissie kan in nauwe samenwerking met de lidstaten alle dienstige initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen.
<i>Internationale samenwerking</i>	4. De Unie kan <u>met derde landen samenwerken</u> om projecten van gemeenschappelijk belang te bevorderen en de interoperabiliteit van de netwerken te bewerkstelligen.
<i>Onderzoek, technologische ontwikkeling en de ruimte</i>	AFDELING 9 ONDERZOEK EN TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN RIJMTF.

- gedeelde bevoegdheid

RUIMTE

Belet niet dat lidstaten op eigen houtje kunnen optreden

Artikel III-248 (voorheen artikel 163 VEG)

Doelstellingen:
- versterking van de wetenschappelijke en technologische grondslagen
- bevordering van onderzoek
Stimuleren en ondersteunen van:
- ondernemingen
- onderzoekcentra
- universiteiten
- vrij verkeer van onderzoekers

1. Het optreden van de Unie is erop gericht haar wetenschappelijke en technologische grondslagen te versterken door de totstandbrenging van een Europese onderzoeksruimte waarbinnen onderzoekers, wetenschappelijke kennis en technologieën vrij circuleren, tot de ontwikkeling van het concurrentievermogen van de Unie en van haar industrie bij te dragen en de onderzoeksactiviteiten te bevorderen die uit hoofde van andere hoofdstukken van de Grondwet nodig worden geacht.

2. Voor de toepassing van het bepaalde in lid 1 stimuleert zij in de gehele Unie ondernemingen, waaronder kleine en middelgrote ondernemingen, onderzoekcentra en universiteiten bij hun inspanningen op het gebied van hoogwaardig onderzoek en hoogwaardige technologische ontwikkeling. De Unie ondersteunt hun streven naar onderlinge samenwerking, waarbij het beleid er vooral op gericht is onderzoekers in staat te stellen vrijelijk samen te werken over de grenzen heen, en ondernemingen in staat te stellen de mogelijkheden van de interne markt te benutten, in het bijzonder door openstelling van de nationale overheidsopdrachten, vaststelling van gemeenschappelijke normen en opheffing van de wettelijke en fiscale belemmeringen welke die samenwerking in de weg staan.

3. Alle activiteiten van de Unie op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling, met inbegrip van demonstratieprojecten, worden vastgesteld en uitgevoerd overeenkomstig deze afdeling.

Artikel III-249 (voorheen artikel 164 VEG)

Middelen:

Voor de verwezenlijking van de in artikel III-248 genoemde doelstellingen onderneemt de Unie de volgende activiteiten, die de activiteiten van de lidstaten aanvullen:

- programma's

a) uitvoering van programma's voor onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie, waarbij de samenwerking met en tussen ondernemingen, onderzoekcentra en universiteiten wordt bevorderd;

- samenwerking

b) bevordering van de samenwerking van de Unie met derde landen en internationale organisaties inzake onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie;

- verspreiding van informatie

c) verspreiding en exploitatie van de resultaten van de activiteiten van de Unie inzake onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie;

<p>- <i>opleiding en mobiliteit</i></p>	<p>d) stimulering van de <u>opleiding en de mobiliteit van onderzoekers</u> in de Unie.</p>
<p><i>Coördinatie van de activiteiten van de lidstaten</i></p>	<p style="text-align: center;">Artikel III-250 (voorheen artikel 165 VEG)</p> <p>1. De Unie en de <u>lidstaten coördineren</u> hun activiteiten op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling om zodoende de onderlinge samenhang van het beleid van de lidstaten en het beleid van de Unie te verzekeren.</p> <p>2. De Commissie kan in nauwe samenwerking met de lidstaten initiatieven nemen om de in lid 1 bedoelde coördinatie te bevorderen, met name initiatieven om <u>richtsnoeren en indicatoren</u> vast te stellen, de uitwisseling van <u>beste praktijken</u> te regelen en de nodige elementen met het oog op <u>periodieke controle en evaluatie</u> te verzamelen. Het Europees Parlement wordt ten volle in kennis gesteld.</p>
<p>- <i>richtsnoeren</i> - <i>beste praktijken</i> - <i>controle</i> - <i>evaluatie</i></p>	<p style="text-align: center;">Artikel III-251 (voorheen artikel 166 VEG)</p> <p>X**/X* X** 1. Bij Europese wet wordt het meerjarenkaderprogramma vastgesteld waarin alle activiteiten die door de Unie worden gefinancierd, zijn opgenomen. Deze wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.</p>
<p><i>Meerjarenkaderprogramma bij wet vastgesteld</i></p>	<p>In het kaderprogramma:</p> <p>a) <u>worden de wetenschappelijke en technologische doelstellingen</u> die met de in artikel III-249 bedoelde activiteiten moeten worden verwezenlijkt, alsmede de daarmee samenhangende prioriteiten, <u>vastgesteld</u>;</p> <p>b) worden de grote lijnen van deze activiteiten aangegeven;</p> <p>c) <u>worden</u> het totale <u>maximumbedrag</u> van en gedetailleerde regels voor de <u>financiële deelneming van de Unie</u> aan het <u>kaderprogramma</u>, alsmede de onderscheiden deelbedragen voor elk van de voorgenomen activiteiten, <u>vastgelegd</u>.</p> <p>2. Het meerjarenkaderprogramma wordt naar gelang van de ontwikkeling van de situatie aangepast of aangevuld.</p>
<p><i>Dit programma bepaalt:</i> - <i>de doelstellingen</i></p>	<p>X* 3. Bij Europese wet van de Raad worden de specifieke programma's vastgesteld ter uitvoering van het meerjarenkaderprogramma binnen iedere activiteit. In ieder specifiek programma worden de bepalingen voor de uitvoering ervan, de looptijd en de nodig geachte middelen vastgelegd. Het totaal van de in de specifieke programma's vastgelegde nodig geachte bedragen mag niet meer belopen dan het voor het kaderprogramma en voor iedere activiteit vastgelegde totale maximumbedrag. Deze wet wordt</p>
<p>- <i>de maximale financiële betrokkenheid</i></p>	
<p><i>Specifieke programma's</i></p>	

Gedetailleerde regels worden op voorstel van de Commissie door de Raad met gekwalificeerde meerderheid vastgelegd

*Europese wetten of kaderwetten ter bepaling van:
- regels voor deelneming*

*- regels voor verspreiding
Gewone wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid van stemmen*

Aanvullende programma's enkel voor bepaalde lidstaten

...worden vastgesteld via gewone wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid

De Unie kan deelnemen aan door de lidstaten opgezette programma's

vastgesteld na raadpleging van het Europees Parlement en van het Economisch en Sociaal Comité.

X** 4. Ter aanvulling op de in het meerjarenkaderprogramma geplande activiteiten worden bij Europese wet de maatregelen vastgesteld die nodig zijn om de Europese onderzoeksruimte te realiseren. Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel III-252 (voorheen artikelen 167, 168, 169, 170 en 172, tweede alinea VEG)

X**

1. Voor de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma worden bij Europese wet of kaderwet de volgende regels vastgesteld:

- a) de regels voor de deelneming van ondernemingen, onderzoekcentra en universiteiten;
- b) de regels voor de verspreiding van de onderzoeksresultaten.

De Europese wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

2. Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma kunnen bij Europese wet aanvullende programma's worden vastgesteld waaraan alleen wordt deelgenomen door bepaalde lidstaten, die zorg dragen voor de financiering daarvan, onder voorbehoud van eventuele deelneming van de Unie.

Bij Europese wet worden de regels voor de aanvullende programma's vastgesteld, met name voor wat betreft de verspreiding van de kennis en de toegang van andere lidstaten. Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en met de goedkeuring van de betrokken lidstaten.

3. Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma kan bij Europese wet worden voorzien in deelneming aan door verscheidene lidstaten opgezette onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's, met inbegrip van deelneming aan de voor de uitvoering van die programma's tot stand gebrachte structuren; deze deelneming behoeft de goedkeuring van de betrokken lidstaten.

De Europese wetten worden vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

Internationale samenwerking

4. Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma kan de Unie voorzien in samenwerking van de Unie met derde landen of internationale organisaties op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling en demonstratie.

De regels voor deze samenwerking kunnen worden vastgesteld in overeenkomsten tussen de Unie en de betrokken derde partijen.

Artikel III-253 (voorheen artikel 171 en 172, eerste alinea VEG)

X*

De Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid gedetailleerde regels vast

De Raad kan op voorstel van de Commissie bij Europese verordening of Europees besluit vaststellen, dat gemeenschappelijke ondernemingen of andere structuren worden opgericht ten dienste van de goede uitvoering van programma's van de Unie voor onderzoek en technologische ontwikkeling en demonstratie. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel III-254 (nieuw)

X**

Europees ruimtevaartbeleid
Het Europees ruimtevaartbeleid:
- bevordert gemeenschappelijke initiatieven
- steunt onderzoek
- coördineert inspanningen

1. Om de wetenschappelijke en technische vooruitgang, het industriële concurrentievermogen en de uitvoering van haar beleid te bevorderen, stippelt de Unie een Europees ruimtevaartbeleid uit. Daartoe kan zij gemeenschappelijke initiatieven bevorderen, onderzoek en technologische ontwikkeling steunen en de nodige inspanningen coördineren voor de verkenning en het gebruik van de ruimte.

Wetten met gekwalificeerde meerderheid

2. Om bij te dragen tot de verwezenlijking van de in lid 1 bedoelde doelstellingen, worden bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld, die de vorm kunnen hebben van een speciaal Europees ruimtevaartprogramma.

Betrekkingen met het Europees Ruimteagentschap

3. De Unie gaat elke nuttige relatie aan met het Europees Ruimteagentschap.

Artikel III-255 (voorheen artikel 173 VEG)

Jaarlijks verslag van de Commissie

Aan het begin van ieder jaar legt de Commissie aan het Europees Parlement en aan de Raad een verslag voor. Dit verslag heeft betrekking op de activiteiten inzake onderzoek en technologische ontwikkeling en inzake verspreiding van de resultaten in het voorafgaande jaar, alsmede op het werkprogramma van het lopende jaar.

Energie

- gedeelde bevoegdheid

- nieuw artikel

*De interne
energiemarkt moet:*

- een goed werkende
energiemarkt
waarborgen

- de continuïteit van de
energievoorziening
waarborgen

- nieuwe en duurzame
energie stimuleren

*Wetgeving met
gekwalificeerde
meerderheid*

*Doet niet af aan het
recht van de lidstaten
op eigen keuze van
energiebronnen*

*Eenparigheid van
stemmen voor fiscale
aangelegenheden*

***Ruimte van vrijheid,
veiligheid en recht***

AFDELING 10

ENERGIE

Artikel III-256 (nieuw)

X**/U*

1. In het kader van de totstandbrenging en de werking van de interne markt en rekening houdend met de noodzaak om het milieu in stand te houden en te verbeteren, is het beleid van de Unie op het gebied van energie erop gericht:

a) de werking van de energiemarkt te waarborgen;

b) de continuïteit van de energievoorziening in de Unie te waarborgen, en

c) energie-efficiëntie, energiebesparing en de ontwikkeling van nieuwe en duurzame energie te stimuleren.

X** 2. Onverminderd de toepassing van andere bepalingen van de Grondwet worden de in lid 1 genoemde doelstellingen verwezenlijkt met maatregelen die bij Europese wet of kaderwet worden vastgesteld. De wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.

De Europese wetten en/of kaderwetten zijn, onverminderd artikel III-234, lid 2, onder c), niet van invloed op het recht van een lidstaat de voorwaarden voor de exploitatie van zijn energiebronnen te bepalen, op zijn keuze tussen verschillende energiebronnen of op de algemene structuur van zijn energievoorziening.

U* 3. In afwijking van lid 2, kunnen de daarin bedoelde maatregelen die voornamelijk van fiscale aard zijn, bij Europese wet of kaderwet van de Raad worden vastgesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

HOOFDSTUK IV

RUIMTE VAN VRIJHEID, VEILIGHEID EN RECHT

AFDELING 1

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel III-257 (voorheen artikelen 29 VEU en 61 VEG)

Gedeelde bevoegdheid

1. De Unie is een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, waarin de grondrechten en de verschillende rechtsstelsels en -tradities van de lidstaten worden geëerbiedigd.

Geen binnengrenzen

2. De Unie zorgt ervoor dat aan de binnengrenzen geen personencontroles worden verricht en zij ontwikkelt een gemeenschappelijk beleid op het gebied van asiel, immigratie en controle aan de buitengrenzen, dat gebaseerd is op solidariteit tussen de lidstaten en dat billijk is ten aanzien van de onderdanen van derde landen. Voor de toepassing van dit hoofdstuk worden staatlozen gelijkgesteld met onderdanen van derde landen.

Gemeenschappelijk beleid inzake asiel, immigratie en controle aan de buitengrenzen

Doel: bestrijding van criminaliteit, racisme en vreemdelingenhaat. Middelen:

- *samenwerking tussen politieke en justitiële autoriteiten*
- *wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen*
- *onderlinge aanpassing van strafwetgeving*

3. De Unie streeft ernaar een hoog niveau van veiligheid te waarborgen, door middel van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van criminaliteit, en van racisme en vreemdelingenhaat, maatregelen inzake coördinatie en samenwerking tussen de politieke en justitiële autoriteiten in strafzaken en andere bevoegde autoriteiten, alsmede door de wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen in strafzaken en, zo nodig, door de onderlinge aanpassing van de strafwetgeving.

Wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen in burgerlijke zaken

4. De Unie vergemakkelijkt de toegang tot de rechter, met name door het beginsel van wederzijdse erkenning van gerechtelijke en buitengerechtelijke beslissingen in burgerlijke zaken.

Strategische richtsnoeren

- vastgesteld door de Europese Raad

Artikel III-258 (nieuw)

De Europese Raad stelt de strategische richtsnoeren van de wetgevende en operationele programmering in de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht vast.

Aandeel van de nationale parlementen

Zien toe op subsidiariteit bij justitiële samenwerking

Artikel III-259 (nieuw)

Met betrekking tot de wetgevingsvoorstellen en -initiatieven die worden ingediend in het kader van de afdelingen 4 en 5 zien de nationale parlementen erop toe dat het subsidiariteitsbeginsel wordt

*in strafzaken en
politiële samenwerking*

*De Commissie en de
lidstaten evalueren
de uitvoering van het
beleid waarover dit
hoofdstuk gaat
De Raad besluit met
gekwalficeerde
meerderheid op
voorstel van de
Commissie*

***Permanent comité in
de Raad***

*Het comité zorgt voor
samenwerking inzake
binnenlandse veiligheid*

*De nationale
parlementen en het EP
worden in kennis
gesteld*

*Doet niet af aan de
verantwoordelijkheid
van de lidstaten inzake
openbare orde*

*Administratieve
samenwerking via
verordeningen die op
voorstel van de
Commissie worden
vastgesteld met
gekwalficeerde
meerderheid*

Buitengewoon

geëerbiedigd, overeenkomstig het protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid.

Artikel III-260 (nieuw)

X*

Onverminderd de artikelen III-360 tot en met III-362, kan de Raad op voorstel van de Commissie bij Europese verordening of Europees besluit vaststellen, dat de lidstaten in samenwerking met de Commissie een objectieve en onpartijdige evaluatie van de uitvoering, door de autoriteiten van de lidstaten, van het door dit hoofdstuk bestreken beleid van de Unie kunnen verrichten, met name ter bevordering van de volledige toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning. Het Europees Parlement en de nationale parlementen worden op de hoogte gebracht van de inhoud en de resultaten van die evaluatie.

Artikel III-261 (voorheen artikel 36 VEU)

Binnen de Raad wordt een permanent comité opgericht om ervoor te zorgen dat binnen de Unie de operationele samenwerking op het gebied van de binnenlandse veiligheid wordt bevorderd en versterkt. Onverminderd artikel III-344, bevordert het comité de coördinatie van het optreden van de bevoegde autoriteiten van de lidstaten. De vertegenwoordigers van de betrokken organen en instanties van de Unie kunnen bij de werkzaamheden van het comité worden betrokken. Het Europees Parlement en de nationale parlementen worden over deze werkzaamheden geïnformeerd.

Artikel III-262 (voorheen artikelen 33 VEU en 64 VEG)

Dit hoofdstuk laat de uitoefening van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de binnenlandse veiligheid onverlet.

Artikel III-263 (voorheen artikel 66 VEG)

X*

De Raad stelt bij Europese verordening regels vast voor de administratieve samenwerking tussen de diensten van de lidstaten die bevoegd zijn op de door dit hoofdstuk bestreken gebieden, en tussen deze diensten en de Commissie. De Raad besluit op voorstel van de Commissie, onder voorbehoud van artikel III-264, en na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-264 (nieuw)

De in de afdelingen 4 en 5 bedoelde handelingen alsmede de in artikel III-

initiatiefrecht (inzake justitiële en politieke samenwerking) voor:

- de Commissie

- 1/4 van de lidstaten

Grenscontroles, asiel en immigratie

- gedeelde bevoegdheid

Doelstellingen:

- geen personencontroles aan de binnengrenzen

- bewaking van de buitengrenzen

- geïntegreerd systeem voor het beheer van de buitengrenzen

Maatregelen met gekwalificeerde meerderheid:

- gemeenschappelijk visabeleid

- regels voor personencontroles aan de buitengrenzen

- regels voor het reizen van burgers uit derde landen

- invoering van een geïntegreerd beheersysteem

- geen personencontroles aan de binnengrenzen

263 bedoelde Europese verordeningen tot vaststelling van regels voor administratieve samenwerking op de door die afdelingen bestreken gebieden worden vastgesteld:

a) op voorstel van de Commissie, of

b) op initiatief van een kwart van de lidstaten.

AFDELING 2

BELEID INZAKE GRENSCONTROLES, ASIEL EN IMMIGRATIE

Artikel III-265 (voorheen artikel 62 VEG)

X**/X*

1. De Unie ontwikkelt een beleid dat tot doel heeft:

a) ervoor te zorgen dat personen, ongeacht hun nationaliteit, bij het overschrijden van de binnengrenzen niet worden gecontroleerd;

b) te zorgen voor personencontrole en efficiënte bewaking bij het overschrijden van de buitengrenzen;

c) geleidelijk een geïntegreerd systeem voor het beheer van de buitengrenzen op te zetten.

2. Voor de toepassing van lid 1 worden bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld die betrekking hebben op:

X** a) het gemeenschappelijk beleid inzake visa en andere verblijfstitels van korte duur;

X** b) de controles waaraan personen bij het overschrijden van de buitengrenzen worden onderworpen;

c) de voorwaarden waaronder onderdanen van derde landen gedurende een korte periode vrij in de Unie kunnen reizen;

X** d) de maatregelen die nodig zijn voor de geleidelijke invoering van een geïntegreerd systeem van beheer van de buitengrenzen;

X** e) het voorkomen dat personen, ongeacht hun nationaliteit, gecontroleerd worden bij het overschrijden van de binnengrenzen.

Geen invloed op de
“afbakening” van de
grenzen
Asielbeleid

Eerbiediging van het
Verdrag van Genève

Wetten met
gekwalificeerde
meerderheid inzake:

- *uniform asielstelsel*

- *uniforme status voor
onderdanen van derde
landen die bescherming
behoeven*

- *gemeenschappelijk
stelsel voor tijdelijke
bescherming van
ontheemden*

- *gemeenschappelijke
procedures voor
toekenning en
intrekking van asiel
- vaststelling van wie
verantwoordelijk is
voor een asielaanvraag*

- *normen voor de
opvang van
asielzoekers*

- *partnerschappen met
derde landen om de
toestroom te beheersen*

3. Dit artikel laat de bevoegdheid van de lidstaten inzake de geografische afbakening van hun grenzen overeenkomstig het nationaal recht onverlet.

Artikel III-266 (voorheen artikel 63, punten 1 en 2,
en artikel 64, lid 2 VEG)

X**/X*

1. De Unie ontwikkelt een gemeenschappelijk beleid inzake asiel, subsidiaire bescherming en tijdelijke bescherming, teneinde iedere onderdaan van een derde land die internationale bescherming behoeft, een passende status te verlenen en de naleving van het beginsel van non-refoulement te garanderen. Dit beleid moet in overeenstemming zijn met het Verdrag van Genève van 28 juli 1951 en het protocol van 31 januari 1967 betreffende de status van vluchtelingen alsmede met de andere toepasselijke verdragen.

X** 2. Voor de toepassing van lid 1 worden bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld betreffende een gemeenschappelijk Europees asielstelsel dat het volgende behelst:

a) een uniforme asielstatus voor onderdanen van derde landen die in de hele Unie geldt;

b) een uniforme subsidiaire-beschermingsstatus voor de onderdanen van derde landen die, als zij geen asiel krijgen in de Europese Unie, internationale bescherming behoeven;

c) een gemeenschappelijk stelsel voor tijdelijke bescherming van ontheemden in geval van een massale toestroom;

d) gemeenschappelijke procedures voor toekenning of intrekking van de uniforme status van asiel of van subsidiaire bescherming;

e) criteria en instrumenten voor de vaststelling van de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek of van een verzoek om subsidiaire bescherming;

f) normen betreffende de voorwaarden inzake de opvang van asielzoekers of van aanvragers van subsidiaire bescherming;

g) partnerschap en samenwerking met derde landen om de stromen van asielzoekers of aanvragers van subsidiaire of tijdelijke bescherming te beheersen.

Vaststelling van voorlopige maatregelen in geval van plotselinge massale toestroom: de Commissie stelt voor, de Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid

Gemeenschappelijk immigratiebeleid

*- beheer van migratiestromen
- billijke behandeling
- bestrijding van illegale immigratie*

Gewone wetgevingsprocedure voor:

*- toegang en verblijf
- langlopende visa
- verblijfstitels
- gezinshereniging*

- omschrijving van de rechten van onderdanen van derde landen

- verwijdering en repatriëring

- bestrijding van mensenhandel

- overname-overeenkomsten

X* 3. Indien een of meer lidstaten ten gevolge van een plotselinge toestroom van onderdanen van derde landen in een noodsituatie terechtkomen, kan de Raad op voorstel van de Commissie Europese verordeningen of besluiten met voorlopige maatregelen ten gunste van de betrokken lidstaat of lidstaten vaststellen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-267 (voorheen artikel 63, punten 3 en 4 VEG)

X**

1. De Unie ontwikkelt een gemeenschappelijk immigratiebeleid, dat erop gericht is in alle stadia te zorgen voor een efficiënt beheer van de migratiestromen, een billijke behandeling van onderdanen van derde landen die legaal op het grondgebied van de lidstaten verblijven, en een intensievere preventie en bestrijding van illegale immigratie en mensenhandel.

2. Voor de toepassing van lid 1 worden bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld die betrekking hebben op de volgende gebieden:

a) de voorwaarden voor toegang en verblijf, en normen betreffende de afgifte door de lidstaten van langlopende visa en verblijfstitels, onder andere met het oog op gezinshereniging;

b) de omschrijving van de rechten van onderdanen van derde landen die legaal in een lidstaat verblijven, alsook de voorwaarden ter regeling van het vrije verkeer en het vrije verblijf in andere lidstaten;

c) illegale immigratie en illegaal verblijf, met inbegrip van verwijdering en repatriëring van illegaal verblijvende personen;

d) bestrijding van mensenhandel, met name handel in vrouwen en kinderen.

3. De Unie kan overeenkomsten met derde landen sluiten waarmee de overname door hun land van oorsprong of herkomst wordt beoogd van onderdanen van derde landen die niet of niet meer voldoen aan de voorwaarden voor binnenkomst, aanwezigheid of verblijf op het grondgebied van een van de lidstaten.

Ondersteuning van de sociale integratie van vluchtelingen, geen harmonisatie

De lidstaten blijven bevoegd om te bepalen hoeveel immigranten uit derde landen zij toelaten

De lidstaten delen de financiële gevolgen die uit dit hoofdstuk voortvloeien

Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken

- wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen
- onderlinge aanpassing van wetten

Gewone wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid voor:
- wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen

- gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken

4. Bij Europese wet of kaderwet kunnen maatregelen worden vastgesteld om het optreden van de lidstaten ter bevordering van de integratie van onderdanen van derde landen die legaal op hun grondgebied verblijven, aan te moedigen en te ondersteunen, met uitzondering van enige harmonisering van de wettelijke of bestuursrechtelijke regelingen van de lidstaten.

5. Dit artikel laat het recht van de lidstaten onverlet, zelf te bepalen hoeveel onderdanen van derde landen, afkomstig uit derde landen, tot hun grondgebied worden toegelaten teneinde daar al dan niet in loondienst arbeid te verrichten.

Artikel III-268 (nieuw)

Aan het in deze afdeling bedoelde beleid van de Unie en de uitvoering daarvan liggen het beginsel van solidariteit en van billijke verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de lidstaten, ook op financieel vlak, ten grondslag. De handelingen van de Unie die uit hoofde van deze afdeling worden vastgesteld, bevatten passende bepalingen voor de toepassing van dit beginsel.

AFDELING 3

JUSTITIËLE SAMENWERKING IN BURGERLIJKE ZAKEN

Artikel III-269 (voorheen artikel 65 VEG)

X**/U*

1. De Unie ontwikkelt justitiële samenwerking in burgerlijke zaken met grensoverschrijdende gevolgen, die berust op het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen en van beslissingen in buitengerechtelijke zaken. Deze samenwerking kan maatregelen ter aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten omvatten.

X** 2. Voor de toepassing van lid 1 worden, met name wanneer dat nodig is voor de goede werking van de interne markt, bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld die het volgende beogen:

a) de wederzijdse erkenning tussen de lidstaten van rechterlijke beslissingen en van beslissingen in buitengerechtelijke zaken en de tenuitvoerlegging daarvan;

b) de grensoverschrijdende betekening en kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken;

- verenigbaarheid van de regels voor collisie en jurisdictiegeschillen

- de vergaring van bewijsmiddelen

- toegang tot de rechter

- verenigbaarheid van de regels inzake burgerlijke rechtsvordering

- alternatieve methoden voor geschillenbeslechting

- opleiding

*De Raad beslist over familierecht met **eenparigheid van stemmen**,*

*...tenzij de Raad eenparig beslist dat bepaalde aspecten van het familierecht kunnen worden vastgesteld met **gekwalificeerde meerderheid** (passerelle)*

Justitiële samenwerking in strafzaken
[Tenzij anders vermeld, kan de Commissie of ¼ van de lidstaten voorstellen indienen binnen deze afdeling]

Beginnelsen:
- wederzijdse erkenning van rechterlijke

c) de verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende regels voor collisie en jurisdictiegeschillen;

d) samenwerking bij het vergaren van bewijsmiddelen;

e) daadwerkelijke toegang tot de rechter;

f) het wegnemen van de hindernissen voor de goede werking van burgerrechtelijke procedures, zo nodig door bevordering van de verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende bepalingen inzake burgerlijke rechtsvordering;

g) de ontwikkeling van alternatieve methoden voor geschillenbeslechting;

h) de ondersteuning van de opleiding van magistraten en justitieel personeel.

U* 3. In afwijking van lid 2, worden maatregelen betreffende het familierecht met grensoverschrijdende gevolgen bij Europese wet of kaderwet van de Raad vastgesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

U* De Raad kan op voorstel van de Commissie bij Europees besluit vaststellen ten aanzien van welke aspecten van het familierecht met grensoverschrijdende gevolgen handelingen volgens de gewone wetgevingsprocedure kunnen worden vastgesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

AFDELING 4

JUSTITIËLE SAMENWERKING IN STRAFZAKEN

Artikel III-270 (voorheen artikel 31, alinea 1, letters a) tot en met d) VEU)
X**/U*

X** 1. De justitiële samenwerking in strafzaken in de Unie berust op het beginsel van de wederzijdse erkenning van rechterlijke uitspraken en beslissingen en omvat de onderlinge aanpassing van de wettelijke en

*uitspraken en beslissingen,
- onderlinge aanpassing van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen
Wetgevingsprocedure voor:
- regels voor erkenning*

- oplossing van jurisdictiegeschillen

- opleiding

- samenwerking tussen de justitiële autoriteiten bij vervolging

Minimumvoorschriften vastgelegd via de wetgevingsprocedure

*Eerbiediging van verschillen tussen de rechtstradities
Minimumvoorschriften inzake:*

- de toelaatbaarheid van bewijs

- de rechten van personen in de strafvordering

- de rechten van slachtoffers

De Raad kan hier met eenparigheid van stemmen en na goedkeuring van het EP elementen aan toevoegen

Deze voorschriften beletten niet dat grotere

bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten op de in lid 2 en in artikel III-271 genoemde gebieden.

Bij Europese wet of kaderwet worden maatregelen vastgesteld om:

a) regels en procedures vast te leggen waarmee alle soorten vonnissen en rechterlijke beslissingen overal in de Unie erkend worden;

b) jurisdictiegeschillen tussen de lidstaten te voorkomen en op te lossen;

c) de opleiding van magistraten en justitieel personeel te ondersteunen;

d) in het kader van strafvervolging en tenuitvoerlegging van beslissingen de samenwerking tussen de justitiële of gelijkwaardige autoriteiten van de lidstaten te bevorderen.

X** 2. Voorzover nodig ter bevordering van de wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen en van de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken met een grensoverschrijdende dimensie, kunnen bij Europese kaderwet minimumvoorschriften worden vastgesteld. In die minimumvoorschriften wordt rekening gehouden met de verschillen tussen de rechtstradities en rechtsstelsels van de lidstaten.

De minimumvoorschriften hebben betrekking op:

a) de wederzijdse toelaatbaarheid van bewijs tussen de lidstaten;

b) de rechten van personen in de strafvordering;

c) de rechten van slachtoffers van misdrijven;

U* d) andere specifieke elementen van de strafvordering, die door de Raad vooraf bij Europees besluit worden bepaald. Voor de aanneming van dit besluit, besluit de Raad met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement.

De vaststelling van de in dit lid bedoelde minimumvoorschriften belet de lidstaten niet een hoger niveau van bescherming voor personen te

bescherming voor personen kan worden geboden

Bij afbreuk aan zijn fundamentele rechtsbeginselen kan een lidstaat een ontwerp van kaderwet naar de Europese Raad verwijzen

De Europese Raad kan:

- *de zaak opnieuw aan de Raad voorleggen*
- *de Commissie of een groep lidstaten om een nieuw ontwerp vragen*

Indien de Europese Raad niet tot een akkoord komt, kan 1/3 van de lidstaten nauwere samenwerking aangaan op basis van het ontwerp voor een kaderwet

Andere landen kunnen dit niet verhinderen

Bepaling van strafbare feiten en sancties, minimumvoorschriften inzake:

- *terrorisme*
- *mensenhandel*
- *seksuele uitbuiting*
- *illegale drugshandel*
- *het witwassen van geld*
- *corruptie*
- *vervalsing van betaalmiddelen*
- *computercriminaliteit*

handhaven of in te voeren.

3. Wanneer een lid van de Raad van oordeel is dat een in lid 2 bedoeld ontwerp van Europese kaderwet afbreuk zou doen aan fundamentele aspecten van zijn strafrechtstelsel, kan hij verzoeken dat het ontwerp aan de Europese Raad wordt voorgelegd. In dat geval wordt de in artikel III-396 bedoelde procedure geschorst. Na bespreking zal de Europese Raad, binnen 4 maanden na die schorsing:

a) het ontwerp opnieuw aan de Raad voorleggen, waardoor de schorsing van de in artikel III-396 bedoelde procedure beëindigd wordt, of

b) de Commissie of de groep lidstaten die het initiatief heeft genomen, verzoeken een nieuw ontwerp voor te leggen; in dat geval wordt de aanvankelijk voorgestelde handeling geacht niet te zijn vastgesteld.

4. Indien de Europese Raad na afloop van de in lid 3 bedoelde periode niet heeft gehandeld, of indien 12 maanden na de indiening van een nieuw ontwerp op grond van lid 3, onder b), de Europese kaderwet nog niet is vastgesteld, en ten minste eenderde van de lidstaten nauwere samenwerking wenst aan te gaan op basis van het betrokken ontwerp voor een kaderwet, stellen zij het Europees Parlement, de Raad en de Commissie daarvan op de hoogte.

In dat geval wordt de in de artikelen I-44, lid 2, en III-419, lid 1, bedoelde machtiging tot nauwere samenwerking geacht te zijn verleend en zijn de bepalingen betreffende nauwere samenwerking van toepassing.

Artikel III-271 (voorheen artikel 31, alinea 1, letter e) VEU)

X** 1. Bij Europese kaderwet kunnen minimumvoorschriften worden vastgesteld betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties in verband met vormen van bijzonder zware criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie die voortvloeit uit de aard of de gevolgen van deze strafbare feiten of uit een bijzondere noodzaak om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden.

Het betreft de volgende vormen van criminaliteit: terrorisme, mensenhandel en seksuele uitbuiting van vrouwen en kinderen, illegale drugshandel, illegale wapenhandel, het witwassen van geld, corruptie, de vervalsing van betaalmiddelen, computercriminaliteit en de georganiseerde criminaliteit.

- georganiseerde criminaliteit
De Raad kan hier met eenparigheid van stemmen nog elementen aan toevoegen

Op geharmoniseerde gebieden:
onderlinge aanpassing van de strafwetgeving via minimumvoorschriften voor strafbare feiten en sancties

Bij afbreuk aan zijn fundamentele rechtsbeginselen kan een lidstaat een ontwerp van kaderwet naar de Europese Raad verwijzen
De Europese Raad kan:
- het ontwerp opnieuw aan de Raad voorleggen

- de Commissie of een groep lidstaten om een nieuw ontwerp vragen

Indien de Europese Raad niet tot een akkoord komt, kan 1/3 van de lidstaten nauwere samenwerking aangaan op basis van het ontwerp voor een kaderwet
Andere landen kunnen dit niet verhinderen

U*** Afhankelijk van de ontwikkelingen in de criminaliteit kan de Raad bij Europees besluit vaststellen, welke andere vormen van criminaliteit aan de in dit lid genoemde criteria voldoen. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement.

X**, X***, U*, U*** 2. Indien onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten op het gebied van het strafrecht nodig blijkt voor een doeltreffende uitvoering van beleid van de Unie op een gebied waarop harmonisatiemaatregelen zijn vastgesteld, kunnen bij Europese kaderwet minimumvoorschriften worden vastgesteld met betrekking tot de bepaling van strafbare feiten en de sancties op het betrokken gebied. Onverminderd artikel III-264 wordt deze kaderwet vastgesteld volgens dezelfde procedure als de betrokken harmonisatiemaatregelen.

3. Wanneer een lid van de Raad van oordeel is dat een in de leden 1 en 2 bedoeld ontwerp van Europese kaderwet afbreuk zou doen aan fundamentele aspecten van zijn strafrechtstelsel, kan hij verzoeken dat het ontwerp aan de Europese Raad wordt voorgelegd. In dat geval wordt, indien de in artikel III-396 bedoelde procedure van toepassing is, deze procedure geschorst. Na bespreking zal de Europese Raad, binnen vier maanden na die schorsing:

a) het ontwerp opnieuw aan de Raad voorleggen, waardoor de schorsing van de in artikel III-396 bedoelde procedure, indien deze van toepassing is, beëindigd wordt, of

b) de Commissie of de groep lidstaten die het initiatief heeft genomen, verzoeken een nieuw ontwerp voor te leggen; in dat geval wordt de aanvankelijk voorgestelde handeling geacht niet te zijn vastgesteld.

4. Indien de Europese Raad na afloop van de in lid 3 bedoelde periode niet heeft gehandeld, of indien 12 maanden na de indiëning van een nieuw ontwerp op grond van lid 3, onder b), de Europese kaderwet nog niet is vastgesteld, en ten minste eenderde van de lidstaten nauwere samenwerking wenst aan te gaan op basis van het betrokken ontwerp voor een kaderwet, stellen zij het Europees Parlement, de Raad en de Commissie daarvan op de hoogte.

In dat geval wordt de in artikelen I-44, lid 2, en in artikel III-419, lid 1, bedoelde machtiging tot nauwere samenwerking geacht te zijn verleend en zijn de bepalingen betreffende nauwere samenwerking van toepassing.

Artikel III-272 (nieuw)

Wetten ter ondersteuning van misdaadpreventie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, geen harmonisatie

Eurojust

Coördinatie van nationale autoriteiten die belast zijn met onderzoek en vervolging, vervolging op gemeenschappelijke basis

Bij wet vastgestelde taken, o.a.:

- inleiding van strafvervolging,

*- coördinatie van vervolging,
- versterking van de justitiële samenwerking,
- oplossing van jurisdictiegeschillen*

Bij wet vastgestelde rechten van het EP en de nationale parlementen

De formele gerechtelijke handelingen worden gesteld door de nationale instanties

Europees openbaar ministerie

X**

Bij Europese wet of kaderwet kunnen maatregelen worden vastgesteld ter stimulering en ondersteuning van het optreden van de lidstaten op het gebied van misdadpreventie, met uitsluiting van enige harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.

Artikel III-273 (voorheen artikel 31, alinea 2 VEU)

X**

1. De opdracht van Eurojust bestaat in het ondersteunen en versterken van de coördinatie en de samenwerking tussen de nationale autoriteiten die belast zijn met het onderzoek en de vervolging van zware criminaliteit welke twee of meer lidstaten schaadt of een vervolging op gemeenschappelijke basis vereist, op basis van de door de autoriteiten van de lidstaten en Europol uitgevoerde operaties en verstrekte informatie.

In dit kader worden bij Europese wet de structuur, de werking, het werkterrein en de taken van Eurojust vastgesteld. Deze taken kunnen het volgende omvatten:

a) het inleiden van strafrechtelijk onderzoek alsmede het voorstellen van het inleiden van vervolging door de bevoegde nationale autoriteiten, met name in verband met strafbare feiten welke de financiële belangen van de Unie schaden;

b) de coördinatie van onderzoek en vervolging als bedoeld onder a);

c) de versterking van de justitiële samenwerking, met name door middel van het oplossen van jurisdictiegeschillen en door nauwe samenwerking met het Europees justitieel netwerk.

Bij Europese wet wordt tevens bepaald, op welke wijze het Europees Parlement en de nationale parlementen bij de evaluatie van de activiteiten van Eurojust worden betrokken.

2. In het kader van de in lid 1 bedoelde vervolgingen en onverminderd artikel III-274, worden de formele handelingen in verband met de gerechtelijke procedure gesteld door de bevoegde nationale functionarissen.

Artikel III-274 (nieuw)

U***

Bestrijdt strafbare feiten
Wordt ingesteld met eenparigheid van stemmen in de Raad en na goedkeuring door het EP

Vervolging van strafbare feiten die verscheidene lidstaten of de financiële belangen van de Unie schaden

Het statuut van het openbaar ministerie

De Europese Raad kan met eenparigheid van stemmen en na goedkeuring door het EP de bevoegdheden van het openbaar ministerie uitbreiden

Politiële samenwerking
Tenzij anders vermeld, kan de Commissie

of ¼ van de lidstaten voorstellen indienen binnen deze afdeling Politie, douane en gespecialiseerde eenheden
Taken: voorkomen, opsporen, onderzoeken

Wetgeving om maatregelen vast te

1. Ter bestrijding van strafbare feiten die de financiële belangen van de Unie schaden, kan op de grondslag van Eurojust bij Europese wet van de Raad een Europees openbaar ministerie worden ingesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement.

2. Het Europees openbaar ministerie is, in voorkomend geval in samenwerking met Europol, bevoegd voor het opsporen, vervolgen en voor het gerecht brengen van daders van en medeplichtigen aan strafbare feiten die de financiële belangen van de Unie, zoals omschreven in de in lid 1 bedoelde Europese wet, schaden. Het Europees openbaar ministerie is belast met de rechtsvordering voor de bevoegde rechtbanken van de lidstaten in verband met deze strafbare feiten.

3. Het statuut van het Europees openbaar ministerie, de voorwaarden voor de uitoefening van zijn functies, de voor zijn activiteiten geldende procedurevoorschriften en de voorschriften inzake de toelaatbaarheid van bewijs en de voorschriften voor de rechterlijke toetsing van de procedurele handelingen die het in de uitoefening van zijn ambt verricht, worden bij de in lid 1 bedoelde Europese wet vastgesteld.

4. De Europese Raad kan tegelijkertijd of later een Europees besluit vaststellen tot wijziging van lid 1, teneinde de bevoegdheden van het Europees openbaar ministerie bij de bestrijding van ernstige criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie uit te breiden, en dientengevolge tot wijziging van lid 2 wat betreft de plegers van en medeplichtigen aan zware misdrijven die verscheidene lidstaten schaden. De Europese Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement en na raadpleging van de Commissie.

AFDELING 5

POLITIËLE SAMENWERKING

Artikel III-275 (voorheen artikel 30, lid 1 VEU)

X**/U*

1. De Unie ontwikkelt een vorm van politiële samenwerking waarbij alle bevoegde autoriteiten van de lidstaten betrokken zijn, met inbegrip van de politie, de douane en andere gespecialiseerde wetshandavingsdiensten die belast zijn met het voorkomen, opsporen en onderzoeken van strafbare feiten.

X*** 2. Voor de toepassing van lid 1 kunnen bij Europese wet of kaderwet maatregelen worden vastgesteld die betrekking hebben op:

stellen inzake:

- informatieverwerking

- opleiding, uitwisseling van personeel, apparatuur en onderzoek

- gebruik van gemeenschappelijke onderzoekstechnieken

Over **operationale samenwerking** wordt met eenparigheid van stemmen beslist in de Raad

Europol ondersteunt en versterkt de samenwerking tussen politie-instanties op het gebied van grensoverschrijdende criminaliteit

Wetgeving inzake:

- informatieverwerking

- coördinatie, organisatie en uitvoering van gezamenlijke acties van nationale autoriteiten
De rol van het EP en de nationale parlementen wordt bij wet bepaald

Voor gebruik van

- a) de verzameling, opslag, verwerking, analyse en uitwisseling van relevante informatie;
- b) steun voor de opleiding van personeel, alsmede samenwerking betreffende de uitwisseling van personeel, apparatuur en onderzoek op het gebied van criminalistiek;
- c) gemeenschappelijke onderzoekstechnieken voor het opsporen van ernstige vormen van georganiseerde criminaliteit.

U* 3. Bij Europese wet of kaderwet van de Raad kunnen maatregelen worden vastgesteld die betrekking hebben op de operationele samenwerking tussen de in dit artikel bedoelde autoriteiten. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-276 (voorheen artikel 30, lid 2 VEU)

X**

1. De opdracht van Europol is het optreden van de politie-instanties en andere wetshandhavingdiensten van de lidstaten, alsmede hun wederzijdse samenwerking bij de voorkoming en bestrijding van zware criminaliteit waardoor twee of meer lidstaten worden getroffen, van terrorisme en van vormen van criminaliteit die een schending inhouden van een gemeenschappelijk belang dat tot het beleid van de Unie behoort, te ondersteunen en te versterken.

2. De structuur, de werkwijze, het werkterrein en de taken van Europol worden bij Europese wet bepaald. Deze taken kunnen het volgende omvatten:

- a) de verzameling, opslag, verwerking, analyse en uitwisseling van informatie die met name door de autoriteiten van de lidstaten of van derde landen of instanties worden verstrekt;
- b) de coördinatie, organisatie en uitvoering van onderzoeken en operationele acties, die gezamenlijk met de bevoegde autoriteiten van de lidstaten of in gezamenlijke onderzoeksteams worden uitgevoerd, in voorkomend geval in samenwerking met Eurojust.

Bij Europese wet wordt tevens bepaald op welke wijze de activiteiten van Europol door het Europees Parlement, tezamen met de nationale parlementen, worden gecontroleerd.

3. Iedere operationele actie van Europol moet worden uitgevoerd in overleg

geweld door Europol is instemming van de betrokken lidstaat nodig

Regels voor het optreden van autoriteiten op het grondgebied van andere lidstaten.
De Raad besluit met eenparigheid van stemmen

Coördinerend optreden
- rechtstreekse harmonisatie is verboden

Volksgezondheid

Een hoog niveau van bescherming van de gezondheid, niet het "hoogste" niveau

Aanvulling op het beleid van de lidstaten...

en overeenstemming met de autoriteiten van de lidstaat op wiens of de lidstaten op wier grondgebied de actie wordt uitgevoerd. Over het gebruik van dwangmiddelen beslissen alleen de bevoegde nationale autoriteiten.

Artikel III-277 (voorheen artikel 32 VEU)

U*

De voorwaarden en de beperkingen waarbinnen de in de artikelen III-270 en III-275 bedoelde bevoegde autoriteiten van de lidstaten op het grondgebied van een andere lidstaat in overleg en overeenstemming met de autoriteiten van die staat mogen optreden worden bij Europese wet of kaderwet van de Raad vastgesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

HOOFDSTUK V

DE GEBIEDEN WAAROP DE UNIE KAN BESLUITEN ONDERSTEUNEND, COÖRDINEREND, OF AANVULLEND OP TE TREDEN

AFDELING 1

VOLKSGEZONDHEID

Artikel III-278 (voorheen artikel 152 VEG)

X**/X**/X

1. Bij de bepaling en de uitvoering van het gehele beleid en optreden van de Unie wordt een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid verzekerd.

Het optreden van de Unie, dat een aanvulling vormt op het nationale beleid, is gericht op verbetering van de volksgezondheid, preventie van ziekten en aandoeningen bij de mens, en het wegnemen van bronnen van gevaar voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid. Dit optreden omvat:

a) de bestrijding van grote bedreigingen van de gezondheid, door het bevorderen van onderzoek naar de oorzaken, de overdracht en de preventie daarvan, alsmede door het bevorderen van gezondheidsvoorlichting en gezondheidsonderwijs;

b) de controle van, de alarmering bij en de bestrijding van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid.

De Unie vervolledigt het optreden van de lidstaten ter vermindering van de schade aan de gezondheid door drugsgebruik, onder andere door

...en stimulering van samenwerking tussen de lidstaten

De Commissie neemt initiatieven inzake:

- richtsnoeren
- beste praktijken
- controle
- evaluatie

Samenwerking met derde landen

Gewone wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid voor maatregelen betreffende:

- de kwaliteit en veiligheid van organen en bloed - strengere maatregelen van lidstaten mogelijk

- veterinair en fytosanitair gebied

- de bepaling van hoge kwaliteitseisen

- grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid

Wetten met gekwalificeerde meerderheid

Wetgeving ter bescherming en verbetering van de

voorlichting en preventie.

2. De Unie moedigt samenwerking tussen de lidstaten op de in dit artikel bedoelde gebieden aan en steunt zo nodig hun optreden. Zij moedigt in het bijzonder aan dat de lidstaten samenwerken ter verbetering van de complementariteit van hun gezondheidsdiensten in de grensgebieden.

De lidstaten coördineren in samenspraak met de Commissie hun beleid en programma's op de in lid 1 bedoelde gebieden. De Commissie kan, in nauw contact met de lidstaten, initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen, met name initiatieven om richtsnoeren en indicatoren vast te stellen, de uitwisseling van beste praktijken te regelen en de nodige elementen met het oog op periodieke controle en evaluatie te verzamelen. Het Europees Parlement wordt ten volle in kennis gesteld.

3. De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de voor volksgezondheid bevoegde internationale organisaties.

X** 4. In afwijking van artikel I-12, lid 5, en artikel I-17, onder a), en overeenkomstig artikel I-14, lid 2, onder k), wordt bij Europese wet of kaderwet bijgedragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel, en wel door het treffen van de volgende maatregelen om gemeenschappelijke veiligheidskwesties het hoofd te bieden:

a) maatregelen waarbij hoge kwaliteits- en veiligheidseisen worden gesteld aan organen en stoffen van menselijke oorsprong, bloed en bloederivaten; deze maatregelen beletten niet dat een lidstaat strengere beschermingsmaatregelen handhaaft of treft;

b) maatregelen op veterinair en fytosanitair gebied die rechtstreeks gericht zijn op de bescherming van de volksgezondheid;

c) maatregelen waarbij hoge kwaliteits- en veiligheidseisen worden gesteld aan geneesmiddelen en medische hulpmiddelen;

d) maatregelen betreffende de controle van, de vroegtijdige alarmering bij en de bestrijding van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid.

De Europese wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.

X** 5. Bij Europese wet of kaderwet kunnen ook stimuleringsmaatregelen worden vastgelegd die gericht zijn op de bescherming en de verbetering van de menselijke gezondheid en met name de bestrijding van grote

menselijke gezondheid grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid, alsook maatregelen die rechtstreeks verband houden met de bescherming van de volksgezondheid ter zake van tabak en misbruik van alcohol, met uitsluiting van enige harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten. De wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.

De Raad doet aanbevelingen X 6. Voor de toepassing van dit artikel kan de Raad op voorstel van de Commissie ook aanbevelingen aannemen.

Eerbiediging van de nationale bevoegdheid op het gebied van gezondheidsdiensten 7. Het optreden van de Unie eerbiedigt de verantwoordelijkheden van de lidstaten met betrekking tot de bepaling van hun gezondheidsbeleid, alsmede de organisatie en de verstrekking van gezondheidsdiensten en geneeskundige verzorging. De verantwoordelijkheden van de lidstaten omvatten het beheer van gezondheidsdiensten en geneeskundige verzorging, alsmede de allocatie van de daaraan toegewezen middelen. De in lid 4, onder a), bedoelde maatregelen doen geen afbreuk aan de nationale voorschriften inzake donatie en geneeskundig gebruik van organen en bloed.

Industrie

AFDELING 2

DE INDUSTRIE

Artikel III-279 (voorheen artikel 157 VEG)

X**

Doelstelling: ervoor zorgen dat de industrie kan concurreren 1. De Unie en de lidstaten scheppen de voorwaarden waaronder de industrie van de Unie kan concurreren.

Middelen:

Hiertoe is hun optreden, dat past in een bestel van open en concurrerende markten, erop gericht:

a) de aanpassing van de industrie aan structurele veranderingen te bespoedigen;

b) een gunstig klimaat voor het ontplooiën van initiatieven en voor de ontwikkeling van ondernemingen in de gehele Unie, met name van het midden- en kleinbedrijf, te bevorderen;

c) een gunstig klimaat voor samenwerking tussen ondernemingen te bevorderen;

d) een betere benutting van het industriële potentieel van het beleid inzake innovatie, onderzoek en technologische ontwikkeling te stimuleren.

- richtsnoeren
- beste praktijken
- controle
- evaluatie

*Bij Europese wet of kaderwet kunnen specifieke maatregelen worden vastgesteld
Geen harmonisatie van nationale wetten*

Wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

Geen concurrentievervalsing

Cultuur

Doelstelling: bijdragen tot de cultuur van de lidstaten

Stimulering van samenwerking tussen de lidstaten op het gebied van:

- cultuur en geschiedenis

- erfgoed

- culturele uitwisseling

2. De lidstaten plegen in samenspraak met de Commissie overleg en coördineren, voorzover nodig, hun optreden. De Commissie kan initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen, met name initiatieven om richtsnoeren en indicatoren vast te stellen, de uitwisseling van beste praktijken te regelen en de nodige elementen met het oog op periodieke controle en evaluatie te verzamelen. Het Europees Parlement wordt ten volle in kennis gesteld.

3. De Unie draagt door het beleid en het optreden uit hoofde van andere bepalingen van de Grondwet bij tot de verwezenlijking van de in lid 1 genoemde doelstellingen. Bij Europese wet of kaderwet kunnen maatregelen worden vastgesteld ter ondersteuning van de activiteiten die in de lidstaten worden ondernomen om de doelstellingen van lid 1 te verwezenlijken, met uitzondering van enige harmonisering van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten. De wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

Deze afdeling verschaft geen grondslag voor invoering door de Unie van maatregelen waardoor de mededinging kan worden vervalst of die belastingbepalingen of bepalingen betreffende de rechten en belangen van werknemers inhouden.

AFDELING 3

CULTUUR

Artikel III-280 (voorheen artikel 151 VEG)

X**/X

1. De Unie draagt bij tot ontplooiing van de culturen van de lidstaten, onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed.

2. Het optreden van de Unie is erop gericht de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en zo nodig hun activiteiten op de volgende gebieden te ondersteunen en aan te vullen:

a) verbetering van de kennis en verbreiding van de cultuur en de geschiedenis van de Europese volkeren;

b) instandhouding en bescherming van het cultureel erfgoed van Europees belang;

c) culturele uitwisseling op niet-commerciële basis;

- kunst, literatuur en audiovisuele media

- internationale samenwerking

- integratie van cultuur in andere activiteiten

Stimuleringsmaatregelen via wetgeving: wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

De Raad neemt aanbevelingen aan

Nieuwe afdeling: toerisme

Doel: bevorderen van het concurrentievermogen van de toerismesector
Middelen:

- scheppen van een gunstig bedrijfsklimaat

- uitwisselen van goede praktijken

Wetgeving met gekwalificeerde

d) scheppend werk op artistiek en literair gebied, mede in de audiovisuele sector.

3. De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de voor cultuur bevoegde internationale organisaties, met name met de Raad van Europa.

4. De Unie houdt bij haar optreden uit hoofde van andere bepalingen van de Grondwet rekening met de culturele aspecten, met name om de culturele verscheidenheid te eerbiedigen en te bevorderen.

X** 5. Teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel:

a) worden bij Europese wet of kaderwet stimuleringsmaatregelen vastgesteld, met uitzondering van enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten. De wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's.

X b) neemt de Raad op voorstel van de Commissie aanbevelingen aan.

AFDELING 4 (nieuw)

TOERISME

Artikel III-281 (nieuw)

X**

1. De Unie zorgt voor aanvulling van het optreden van de lidstaten in de toerismesector, met name door bevordering van het concurrentievermogen van de ondernemingen van de Unie in die sector.

In dit verband is het optreden van de Unie gericht op:

a) het bevorderen van een klimaat dat gunstig is voor de ontwikkeling van bedrijven in deze sector;

b) het stimuleren van de samenwerking tussen de lidstaten, met name door uitwisseling van goede praktijken;

2. Bij Europese wet of kaderwet worden de bijzondere maatregelen vastgesteld ter aanvulling van de acties die in de lidstaten worden

meerderheid van stemmen in de Raad, geen harmonisatie

Onderwijs, beroepsopleiding, jeugd en sport

Doelstelling: ontwikkeling van onderwijs van hoog gehalte

Volledige eerbiediging van de nationale bevoegdheid

Bevordering van sport

Middelen:

- Europese dimensie van het onderwijs

- mobiliteit

- samenwerking

- uitwisseling

*- uitwisselingsprogramma's voor jongeren en deelname van jongeren aan het democratische bestel
- afstandsonderwijs*

ondernomen om de in dit artikel genoemde doelstellingen te verwezenlijken, met uitzondering van enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.

AFDELING 5

ONDERWIJS, JEUGD, SPORT EN BEROEPSOPLEIDING

Artikel III-282 (voorheen artikel 149 VEG)

X**/X

1. De Unie draagt bij tot de ontwikkeling van onderwijs van hoog gehalte door samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en zo nodig hun activiteiten te ondersteunen en aan te vullen. Zij eerbiedigt ten volle de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel en van hun verscheidenheid van cultuur en taal.

De Unie draagt bij tot de bevordering van de Europese inzet op sportgebied, rekening houdend met haar specifieke kenmerken, haar op vrijwilligerswerk berustende structuren en haar sociale en educatieve functie.

Het optreden van de Unie is erop gericht:

a) de Europese dimensie in het onderwijs tot ontwikkeling te brengen, met name door onderricht in en verspreiding van de talen der lidstaten;

b) de mobiliteit van studenten en docenten te bevorderen, mede door de academische erkenning van diploma's en studietijdvakken aan te moedigen;

c) de samenwerking tussen onderwijsinstellingen te bevorderen;

d) de uitwisseling te bevorderen van informatie en ervaring omtrent de gemeenschappelijke vraagstukken waarmee de onderwijsstelsels van de lidstaten worden geconfronteerd;

e) de ontwikkeling van uitwisselingsprogramma's voor jongeren en jongerenwerkers te bevorderen en de participatie van jongeren aan het democratische bestel van Europa aan te moedigen;

f) de ontwikkeling van het onderwijs op afstand te stimuleren;

- *Europese dimensie van sport, bevordering van:*

- *eerlijkheid en openheid*
- *fysieke en morele integriteit*

Samenwerking met derde landen en organisaties

Middelen:

- *stimuleringsmaatregelen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, geen harmonisatie*

- *aanbevelingen van de Raad*

Beroepsopleiding

Volledige eerbiediging van de nationale verantwoordelijkheid

Doelstellingen:

- *aanpassing aan veranderingen in het bedrijfsleven*
- *beroepsopleiding*

- *mobiliteit*

- *samenwerking*

- *uitwisseling*

g) de Europese dimensie van de sport te ontwikkelen, door de eerlijkheid en de openheid van sportcompetities en de samenwerking tussen de verantwoordelijke sportorganisaties te bevorderen, en door de fysieke en morele integriteit van sportlieden, met name jonge sporters, te beschermen.

2. De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de voor onderwijs en sport bevoegde internationale organisaties, met name met de Raad van Europa.

3. Teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel:

X** a) worden bij Europese wet of kaderwet stimuleringsmaatregelen vastgesteld, met uitzondering van enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten. De wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité;

X b) neemt de Raad op voorstel van de Commissie aanbevelingen aan.

Artikel III-283 (voorheen artikel 150 VEG)

X**/X

1. De Unie voert inzake beroepsopleiding een beleid waardoor het optreden van de lidstaten wordt versterkt en aangevuld, onder volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud en de opzet van de beroepsopleiding.

Het optreden van de Unie is erop gericht:

a) de aanpassing aan veranderingen in het bedrijfsleven te vergemakkelijken, met name door beroepsopleiding en omscholing;

b) de intrede en de herintrede op de arbeidsmarkt te bevorderen door verbetering van de initiële beroepsopleiding en van bij- en nascholing;

c) de toegang tot beroepsopleidingen te vergemakkelijken en de mobiliteit van opleiders en leerlingen, met name jongeren, te bevorderen;

d) de samenwerking inzake opleiding tussen onderwijs- of opleidingsinstellingen en ondernemingen te bevorderen;

e) de uitwisseling te bevorderen van informatie en ervaring omtrent de

- internationale samenwerking

Doelstellingen moeten worden verwezenlijkt via wetgeving met gekwalificeerde meerderheid, geen harmonisatie

Civiele bescherming

Stimulering van samenwerking tussen de lidstaten

Doelstellingen:

- ondersteuning van risicopreventie en opleiding

- bevordering van operationele samenwerking
- internationale samenwerking

Wetgeving vastgesteld met gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad

gemeenschappelijke vraagstukken waarmee de opleidingsstelsels van de lidstaten worden geconfronteerd.

2. De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de voor beroepsopleiding bevoegde internationale organisaties.

3. Teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel:

X** a) worden bij Europese wet of kaderwet de nodige maatregelen vastgesteld, met uitzondering van enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijk bepalingen van de lidstaten. De wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité;

X b) neemt de Raad op voorstel van de Commissie aanbevelingen aan.

AFDELING 6

CIVIELE BESCHERMING

Artikel III-284 (nieuw)

X**

1. De Unie bevordert de samenwerking tussen de lidstaten om zodoende te komen tot een grotere doeltreffendheid van de systemen ter voorkoming van en bescherming tegen natuurrampen of door de mens veroorzaakte rampen.

Het optreden van de Unie is erop gericht:

a) het optreden van de lidstaten op nationaal, regionaal en lokaal niveau met betrekking tot risicopreventie, het voorbereiden van de instanties op het gebied van civiele bescherming in de lidstaten en het optreden bij natuurrampen of door de mens veroorzaakte calamiteiten binnen de Unie te steunen en aan te vullen;

b) snelle operationele en doeltreffende samenwerking tussen de nationale civiele beschermingsdiensten binnen de Unie te bevorderen;

c) de samenhang tussen internationale acties op het gebied van civiele bescherming te stimuleren.

2. Bij Europese wet of kaderwet worden de maatregelen vastgesteld die nodig zijn om bij te dragen tot de verwezenlijking van de in lid 1 genoemde doelstellingen, met uitzondering van enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.

**Administratieve
samenwerking**

*Uitvoering van de
wetgeving van de Unie
in de lidstaten is een
zaak van
gemeenschappelijk
belang*

*De lidstaten kunnen bij
de uitvoering van de
wetgeving van de Unie
worden gesteund
Wetgeving met
gekwalificeerde
meerderheid in de
Raad, geen
harmonisatie*

*Doet niet af aan de
verplichting van de
lidstaten om de
wetgeving van de Unie
uit te voeren*

**Landen en gebieden
overzee**

*Bijzondere
betrekkingen tussen de
landen en gebieden
overzee en de Unie*

AFDELING 7

ADMINISTRATIEVE SAMENWERKING

Artikel III-285 (nieuw)

X**

1. De doeltreffende uitvoering van de wetgeving van de Unie door de lidstaten, die van wezenlijk belang is voor de goede werking van de Unie, wordt beschouwd als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang.
2. De Unie kan de inspanningen van de lidstaten ter verbetering van hun administratieve vermogen om de wetgeving van de Unie uit te voeren, steunen. Dergelijke steun kan behalve het vergemakkelijken van de uitwisselingen van informatie en van ambtenaren ook ondersteunende opleidings- en ontwikkelingsregelingen omvatten. Geen enkele lidstaat is verplicht gebruik te maken van dergelijke steun. De daartoe noodzakelijke maatregelen worden bij Europese wet vastgesteld, met uitzondering van enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.
3. Dit artikel laat de verplichting van de lidstaten om de wetgeving van de Unie uit te voeren, alsook de prerogatieven en taken van de Commissie, onverlet. Het laat ook de andere bepalingen van de Grondwet die voorzien in administratieve samenwerking tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en de Unie, onverlet.

**TITEL IV
ASSOCIATIE VAN DE LANDEN EN GEBIEDEN
OVERZEE**

Artikel III-286 (voorheen artikel 182 & 188 VEG)

1. De niet-Europese landen en gebieden die bijzondere betrekkingen onderhouden met Denemarken, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk, worden met de Unie geassocieerd. Die landen en gebieden, hierna genoemd landen en gebieden, worden opgesomd in bijlage II.

Groenland: bijzonder protocol

*Doelstellingen:
- bevordering van de economische en sociale ontwikkeling
- nauwe betrekkingen*

- handel: de landen en gebieden overzee worden op dezelfde voet behandeld als de lidstaten...

*...en de landen en gebieden overzee moeten alle lidstaten gelijk behandelen
- investeringen*

- aanbestedingen: de lidstaten en de landen en gebieden overzee worden gelijk behandeld

Vrijheid van vestiging: geen discriminatie van bedrijven en onderdanen van de landen en gebieden overzee

Geen douanerechten bij invoer in de Unie uit de landen en gebieden overzee...

Deze titel is op Groenland van toepassing, behoudens de bijzondere bepalingen van het protocol betreffende de bijzondere regeling van toepassing op Groenland.

2. Doel van de associatie is het bevorderen van de economische en sociale ontwikkeling van deze landen en gebieden en de totstandbrenging van nauwe economische betrekkingen tussen hen en de Unie.

De associatie schept in de eerste plaats de mogelijkheid, de belangen en de voorspoed van de inwoners van die landen en gebieden te bevorderen, om hen zodoende te brengen tot de economische, sociale en culturele ontwikkeling welke zij verwachten.

Artikel III-287 (voorheen artikel 183 VEG)

Door de associatie worden de volgende doeleinden nagestreefd:

a) de lidstaten passen op hun handelsverkeer met deze landen en gebieden de regeling toe welke zij krachtens de Grondwet met elkaar overeenkomen;

b) ieder land of gebied past op zijn handelsverkeer met de lidstaten en de andere landen en gebieden de regeling toe die het toepast op de Europese staat waarmede het bijzondere betrekkingen onderhoudt;

c) de lidstaten dragen bij in de investeringen welke vereist zijn voor de ontwikkeling van die landen en gebieden;

d) wat betreft de door de Unie gefinancierde investeringen, staat de deelneming in aanbestedingen en leveranties onder gelijke voorwaarden open voor alle onderdanen en rechtspersonen van de lidstaten en van de landen en gebieden;

e) in de betrekkingen tussen de lidstaten en deze landen en gebieden wordt het recht van vestiging van de onderdanen en rechtspersonen op voet van non-discriminatie geregeld overeenkomstig de bepalingen van titel III, hoofdstuk I, afdeling 2, onderafdeling 2, betreffende het recht van vestiging en met toepassing van de daarin vastgestelde procedures, behoudens de krachtens artikel III-291 vastgestelde handelingen.

Artikel III-288 (voorheen artikel 184 VEG)

1. De goederen van oorsprong uit de landen en gebieden profiteren bij hun invoer in de lidstaten van het bij de Grondwet ingestelde verbod op douanerechten tussen de lidstaten.

...noch bij invoer in de landen en gebieden overzee vanuit de Unie

Uitzonderingen

Geen discriminatie tussen importen uit verschillende lidstaten

Vrijwaringsmaatregelen

Vrij verkeer van werknemers

Wetgeving vastgesteld met eenparigheid van stemmen in de Raad

2. Bij invoer in deze landen en gebieden zijn overeenkomstig artikel III-151, lid 4, douanerechten op goederen uit de lidstaten en uit de andere landen en gebieden verboden.

3. De landen en gebieden kunnen evenwel douanerechten heffen welke in overeenstemming zijn met de eisen van hun ontwikkeling en de behoeften van hun industrialisatie, of welke van fiscale aard zijn en ten doel hebben in hun begrotingsmiddelen te voorzien.

De in de eerste alinea bedoelde rechten mogen niet hoger zijn dan de invoerrechten welke worden geheven op producten uit de lidstaat waarmee elk land of gebied bijzondere betrekkingen onderhoudt.

4. Lid 2 is niet van toepassing op landen en gebieden die uit hoofde van de bijzondere internationale verplichtingen waaraan zij zijn onderworpen, reeds een non-discriminatoir douanetarief toepassen.

5. De heffing of wijziging van douanerechten op de in de landen en gebieden ingevoerde goederen mag noch in rechte noch in feite aanleiding geven tot rechtstreekse of onrechtstreekse discriminatie tussen importen uit verschillende lidstaten.

Artikel III-289 (voorheen artikel 185 VEG)

Indien het peil van de rechten op goederen van herkomst uit een derde land bij invoer in een land of gebied van dien aard is dat, als gevolg van de toepassing van artikel III-288, lid 1, het handelsverkeer zich ten nadele van een der lidstaten kan verleggen, kan deze staat de Commissie verzoeken, de overige lidstaten voor te stellen de nodige corrigerende maatregelen te treffen.

Artikel III-290 (voorheen artikel 186 VEG)

Behoudens de bepalingen betreffende de volksgezondheid, de openbare veiligheid en de openbare orde, wordt het vrije verkeer van werknemers uit de landen en gebieden binnen de lidstaten en van werknemers uit de lidstaten binnen de landen en gebieden geregeld bij overeenkomstig artikel III-291 vastgestelde handelingen.

Artikel III-291 (voorheen artikel 187 VEG)

U*

De Raad stelt, op voorstel van de Commissie, op basis van de resultaten die in het kader van de associatie van de landen en gebieden met de Unie zijn bereikt, met eenparigheid van stemmen bij Europese wet, kaderwet, verordening en bij Europees besluit de regels en de procedure voor de associatie van de landen en gebieden met de Unie vast. Deze wetten en kaderwetten worden vastgesteld na raadpleging van het Europees

Parlement.

EXTERN OPTREDEN

Algemene bepalingen

De Unie verdedigt de volgende beginselen:

- *democratie*
- *rechtsstaat*
- *mensenrechten*
- *fundamentele vrijheden*
- *menselijke waardigheid*
- *gelijkheid*
- *solidariteit*
- *internationaal recht*
- *partnerschappen*
- *mondiale organisaties*
- *de Verenigde Naties*

De Unie:

- *beschermt de gemeenschappelijke belangen*
- *consolideert de mensenrechten*
- *handhaaft vrede*

**TITEL V
HET EXTERN OPTREDEN VAN DE UNIE**

HOOFDSTUK I

ALGEMEEN TOEPASSELIJKE BEPALINGEN

Artikel III-292 (voorheen artikel 3, tweede alinea, en artikel 11 VEU)

1. Het internationaal optreden van de Unie berust op en is gericht op de wereldwijde verspreiding van de beginselen die aan de oprichting, de ontwikkeling en de uitbreiding van de Unie ten grondslag liggen: de democratie, de rechtsstaat, de universaliteit en de ondeelbaarheid van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, de eerbiediging van de menselijke waardigheid, de beginselen van gelijkheid en solidariteit en de naleving van de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties en het internationaal recht.

De Unie streeft ernaar betrekkingen te ontwikkelen en partnerschappen aan te gaan met derde landen en met de mondiale, internationale en regionale organisaties die de in de eerste alinea bedoelde beginselen delen. Zij bevordert multilaterale oplossingen voor gemeenschappelijke problemen, met name in het kader van de Verenigde Naties.

2. De Unie bepaalt en implementeert een gemeenschappelijk beleid en optreden en beijvert zich voor een hoge mate van samenwerking op alle gebieden van de internationale betrekkingen, met de volgende doelstellingen:

- a) bescherming van haar waarden, fundamentele belangen, veiligheid, onafhankelijkheid en integriteit;
- b) consolidering en ondersteuning van de democratie, de rechtsstaat, de mensenrechten en de beginselen van het internationaal recht;
- c) handhaving van de vrede, voorkoming van conflicten en versterking van de internationale veiligheid, overeenkomstig de doelstellingen en de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties, de beginselen van de Slotakte van Helsinki en de doelstellingen van het Handvest van Parijs, met inbegrip van de doelstellingen betreffende de buitengrenzen;

- ondersteunt duurzame ontwikkeling

d) ondersteuning van de ontwikkeling van de ontwikkelingslanden op economisch, sociaal en milieugebied, met uitbanning van de armoede als voornaamste doel;

- streeft naar een vrije wereldmarkt

e) stimulering van de integratie van alle landen in de wereldeconomie, onder meer door het geleidelijk wegwerken van belemmeringen voor de internationale handel;

- helpt het milieu

f) het leveren van een bijdrage tot het uitwerken van internationale maatregelen ter bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu en het duurzaam beheer van de mondiale natuurlijke rijkdommen, teneinde duurzame ontwikkeling te waarborgen;

- verleent humanitaire hulp

g) het verlenen van hulp aan volkeren, landen en regio's die te kampen hebben met natuurrampen of door de mens veroorzaakte rampen;

- bevordert mondialisering

h) het bevorderen van een internationaal bestel dat gebaseerd is op intensievere multilaterale samenwerking, en van goed mondiaal bestuur.

De Unie moet toezien op de samenhang tussen de diverse onderdelen van haar externe optreden en de andere beleidsterreinen

3. De Unie eerbiedigt de in de leden 1 en 2 bedoelde beginselen en streeft de in deze leden genoemde doelstellingen na bij de bepaling en de uitvoering van het externe optreden op de verschillende door deze titel bestreken gebieden, alsmede van het overige beleid van de Unie wat de externe aspecten betreft.

De Unie ziet toe op de samenhang tussen de diverse onderdelen van haar externe optreden en tussen het externe optreden en het beleid van de Unie op andere terreinen. De Raad en de Commissie, hierin bijgestaan door de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, dragen zorg voor deze samenhang en werken daartoe samen.

Artikel III-293 (voorheen artikel 13, lid 2 VEU)

De Europese Raad stelt met eenparigheid van stemmen de belangen en doelstellingen vast

U* 1. De Europese Raad stelt op basis van de in artikel III-292 vermelde beginselen en doelstellingen de strategische belangen en doelstellingen van de Unie vast.

De Europese besluiten van de Europese Raad inzake de strategische belangen en doelstellingen van de Unie hebben betrekking op het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en op andere onderdelen van het externe optreden van de Unie. Deze besluiten kunnen de betrekkingen van de Unie met een land of een regio betreffen, of een thematische aanpak hebben. In de besluiten worden de geldigheidsduur ervan bepaald, alsmede de middelen die door de Unie en de lidstaten beschikbaar worden gesteld.

De Europese Raad besluit met eenparigheid van stemmen op aanbeveling

De minister van Buitenlandse Zaken en de Commissie kunnen gezamenlijk voorstellen indienen

Buitenlands beleid

De Unie bepaalt haar eigen buitenlands beleid met...

...de steun van de lidstaten

Het optreden van de lidstaten mag niet ingaan tegen de belangen van de Unie

De Raad en de minister van Buitenlandse Zaken houden toezicht Middelen:

- algemene richtsnoeren

van de Raad, welke aanbeveling door de Raad wordt vastgesteld volgens het voor elk gebied bepaalde.

X/XX/U/X*/XX*/U** De Europese besluiten van de Europese Raad worden uitgevoerd volgens de in de Grondwet neergelegde procedures.

2. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en de Commissie kunnen gezamenlijk voorstellen bij de Raad indienen; in verband met het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid respectievelijk het overige externe optreden van de Unie.

HOOFDSTUK II

HET GEMEENSCHAPPELIJK BUITENLANDS EN VEILIGHEIDSBELEID

AFDELING 1

GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

Artikel III-294 (voorheen artikelen 11 en 12 VEU)

1. In het kader van de beginselen en doelstellingen van zijn externe optreden, bepaalt en voert de Unie een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid dat alle terreinen van het buitenlands en veiligheidsbeleid bestrijkt.

2. De lidstaten geven in een geest van loyaliteit en onderlinge solidariteit hun actieve en onvoorwaardelijke steun aan het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid.

De lidstaten werken samen om hun onderlinge politieke solidariteit te versterken en te ontwikkelen. Zij onthouden zich van ieder optreden dat in strijd is met de belangen van de Unie of dat afbreuk zou kunnen doen aan haar doeltreffendheid als bundelende kracht in de internationale betrekkingen.

De Raad en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie zien erop toe dat deze beginselen in acht worden genomen.

3. De Unie voert het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid uit door:

Algemene regel U* a) de algemene richtsnoeren vast te stellen;

- *besluiten* U/X/XX/U*/X*/XX* b) Europese besluiten vast te stellen ter bepaling van:
- *optreden* Algemene regel U* i) het door de Unie uit te voeren optreden;
- *standpunten* Algemene regel U* ii) de door de Unie in te nemen standpunten;
- *uitvoering van besluiten* Algemene regel XX* iii) de wijze van uitvoering van de onder de punten i) en ii) bedoelde Europese besluiten;
- *samenwerking tussen de lidstaten* c) de systematische samenwerking tussen de lidstaten met betrekking tot de beleidsvoering te versterken.

Artikel III-295 (voorheen artikel 13 VEU)

U*

De Europese Raad stelt met eenparigheid van stemmen de algemene richtsnoeren voor het buitenlands en veiligheidsbeleid vast

1. De Europese Raad stelt de algemene richtsnoeren voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid vast, onder meer in aangelegenheden met consequenties op defensiegebied.

Indien een internationale ontwikkeling dit vereist, wordt de Europese Raad door zijn voorzitter in buitengewone bijeenkomst bijeengeroepen, teneinde de strategische beleidslijnen van de Unie ten aanzien van deze ontwikkeling vast te stellen.

De Raad stelt gedetailleerdere regels vast

2. Op basis van de algemene richtsnoeren en strategische beleidslijnen van de Europese Raad, stelt de Raad de Europese besluiten voor het bepalen en uitvoeren van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid vast.

Artikel III-296 (voorheen artikelen 18 en 26 VEU)

U*

*De minister van Buitenlandse Zaken:
- zit de Raad Buitenlandse Zaken voor
- doet voorstellen
- voert besluiten uit
- vertegenwoordigt de Unie naar buiten toe (samen met de voorzitter van de Europese Raad)*

1. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, die de Raad Buitenlandse Zaken voorzigt, draagt door middel van zijn voorstellen bij tot de voorbereiding van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en waarborgt de uitvoering van de Europese besluiten van de Europese Raad en van de Raad.

2. De minister van Buitenlandse Zaken vertegenwoordigt de Unie in aangelegenheden die onder het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid vallen. Hij voert namens de Unie de politieke dialoog met derden en verwoordt in internationale organisaties en op internationale conferenties het standpunt van de Unie.

Europese dienst voor extern optreden

3. Bij de vervulling van zijn ambt wordt de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie bijgestaan door een Europese dienst voor extern optreden. Deze dienst werkt samen met de diplomatieke diensten van de lidstaten en is samengesteld uit ambtenaren uit de bevoegde diensten van

het secretariaat-generaal van de Raad en van de Commissie en door de nationale diplomatieke diensten gedetacheerde personeelsleden. De inrichting en de werking van de Europese dienst extern beleid worden vastgesteld bij een Europees besluit van de Raad. De Raad besluit op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie na raadpleging van het Europees Parlement en na de instemming van de Commissie verkregen te hebben.

Artikel III-297 (voorheen artikel 14 VEU)

U*

De Raad beslist over een internationaal operationeel optreden...

1. Wanneer een internationale situatie een operationeel optreden van de Unie vereist, neemt de Raad de nodige Europese besluiten. In die besluiten worden de doelstellingen, de draagwijdte, de middelen welke de Unie ter beschikking dienen te worden gesteld, en de voorwaarden voor de uitvoering van het optreden omschreven, alsmede, zo nodig, de duur ervan.

... en herziet besluiten

Indien zich een verandering van omstandigheden voordoet met een duidelijke invloed op een vraagstuk dat het voorwerp is van een dergelijk Europees besluit, bezieet de Raad de beginselen en de doelstellingen van dat besluit opnieuw en neemt hij de nodige Europese besluiten.

De besluiten binden de lidstaten

2. De in lid 1 bedoelde Europese besluiten binden de lidstaten bij het innemen van standpunten en bij hun optreden.

Voorafgaand overleg vóór de bepaling van een nationaal standpunt

3. Telkens wanneer op grond van een Europees besluit in de zin van lid 1 een nationale standpuntbepaling of een nationaal optreden wordt overwogen, wordt daarvan door de betrokken lidstaat op een zodanig tijdstip kennis gegeven dat zo nodig voorafgaand overleg in de Raad mogelijk is. De verplichting tot voorafgaande kennisgeving geldt niet voor maatregelen die slechts de nationale omzetting van dat besluit vormen.

In noodsituaties kunnen de lidstaten in de plaats van de Unie optreden...

4. In geval van dwingende noodzaak voortvloeiend uit veranderingen in de situatie en bij gebreke van een herziening, als bedoeld in lid 1, van het Europees besluit, kunnen de lidstaten met spoed de nodige maatregelen treffen, rekening houdend met de algemene doelstellingen van dat besluit. De betrokken lidstaat stelt de Raad onverwijld van iedere zodanige maatregel in kennis.

...maar moeten de Raad daar onverwijld van in kennis stellen

5. Indien een lidstaat bij de uitvoering van een in dit artikel bedoeld Europees besluit ernstige moeilijkheden ondervindt, legt hij deze voor aan de Raad, die daarover beraadslaagt en passende oplossingen zoekt. Deze mogen niet in strijd zijn met de doelstellingen van het optreden noch afbreuk doen aan de doeltreffendheid ervan.

Artikel III-298 (voorheen artikel 15 VEU)

De Raad stelt besluiten vast

U*

De Raad stelt Europese besluiten vast waarin de aanpak van de Unie ten aanzien van een bepaalde aangelegenheid van geografische of thematische aard wordt bepaald. De lidstaten dragen er zorg voor dat hun nationaal beleid met de standpunten van de Unie overeenstemt.

Voorstellen kunnen worden ingediend door:

- 1) lidstaten
- 2) de minister van Buitenlandse Zaken
- 3) de minister van Buitenlandse Zaken en de Commissie

Artikel III-299 (voorheen artikel 22 VEU)

1. Iedere lidstaat, de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, of de minister met de steun van de Commissie, kan ieder vraagstuk in verband met het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid aan de Raad voorleggen en hem voorstellen respectievelijk initiatieven voorleggen.

Buitengewone zitting van de Raad indien snelle besluitvorming vereist is

2. In gevallen waarin snelle besluitvorming is vereist, roept de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van een lidstaat, binnen achtenveertig uur of, in geval van absolute noodzaak, op kortere termijn de Raad in buitengewone zitting bijeen.

Besluitvorming

Artikel III-300 (voorheen artikel 23 VEU)

Algemene regel: eenparigheid van stemmen en constructieve onthouding

U 1. De in dit hoofdstuk bedoelde Europese besluiten worden door de Raad met eenparigheid van stemmen vastgesteld.

Een besluit wordt geblokkeerd indien 1/3 van de lidstaten waarvan de bevolking 1/3 van de EU-bevolking uitmaakt, zich onthoudt

Een lid van de Raad dat zich van stemming onthoudt, kan zijn onthouding toelichten in een formele verklaring. Het lid is in dat geval niet verplicht het Europees besluit toe te passen, doch aanvaardt wel dat het de Unie bindt. In een geest van onderlinge solidariteit onthoudt de betrokken lidstaat zich van ieder optreden dat het optreden van de Unie krachtens genoemd besluit zou kunnen doorkruisen of belemmeren, en eerbiedigen de andere lidstaten dit standpunt. Indien de leden van de Raad die hun onthouding op deze wijze toelichten ten minste eenderde van de lidstaten vertegenwoordigen en de totale bevolking van de door hen vertegenwoordigde lidstaten ten minste eenderde van de totale bevolking van de Unie uitmaakt, wordt het besluit niet vastgesteld.

***De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid:
- wanneer eerder door de Europese Raad met eenparigheid van stemmen de belangen zijn vastgesteld***

X/XX 2. In afwijking van lid 1 besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen:

XX a) wanneer hij een Europees besluit vaststelt dat een optreden of een standpunt van de Unie bepaalt op grond van een Europees besluit van de Europese Raad met betrekking tot de strategische belangen en doelstellingen van de Unie in de zin van artikel III-293, lid 1;

- *wanneer de minister van Buitenlandse Zaken een voorstel doet na een verzoek van de Europese Raad*

X b) wanneer hij een Europees besluit vaststelt dat een optreden of een standpunt van de Unie bepaalt, op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, dat wordt voorgelegd naar aanleiding van een specifiek verzoek dat de Europese Raad op eigen initiatief of op initiatief van de minister tot hem heeft gericht;

- *voor de uitvoering van besluiten*

XX c) wanneer hij een Europees besluit vaststelt ter uitvoering van een Europees besluit dat een optreden of een standpunt van de Unie bepaalt

- *voor de benoeming van een speciale vertegenwoordiger*

XX d) wanneer hij een Europees besluit houdende benoeming van een speciale vertegenwoordiger overeenkomstig artikel III-302 vaststelt.

Vetorecht op gebieden van essentieel nationaal beleid

Indien een lid van de Raad verklaart om essentiële, nader genoemde, redenen van nationaal beleid voornemens te zijn zich te verzetten tegen de vaststelling van een Europees besluit met de vereiste gekwalificeerde meerderheid van stemmen, wordt niet tot stemming overgegaan. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie tracht in nauw overleg met de betrokken lidstaat een aanvaardbare oplossing te bereiken. Indien dit niet tot resultaat leidt, kan de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen verlangen dat de aangelegenheid wordt voorgelegd aan de Europese Raad, die met eenparigheid van stemmen een Europees besluit vaststelt.

Een lidstaat kan de kwestie voorleggen aan de Europese Raad

Uitbreiding van de gekwalificeerde meerderheid mogelijk met eenparigheid van stemmen in de Europese Raad

3. Overeenkomstig artikel I-40, lid 7, kan de Europese Raad met eenparigheid van stemmen een Europees besluit vaststellen dat bepaalt dat de Raad in andere dan de in lid 2 van dit artikel bedoelde gevallen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit.

Geen gekwalificeerde meerderheid voor militaire kwesties

4. De leden 2 en 3 zijn niet van toepassing op besluiten die consequenties hebben op militair of defensiegebied.

Artikel III-301 (nieuw)

De minister van Buitenlandse Zaken coördineert samen met zijn collega's

1. Wanneer de Europese Raad of de Raad een gemeenschappelijke aanpak van de Unie in de zin van artikel I-40, lid 5, heeft bepaald, coördineren de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en de ministers van Buitenlandse Zaken van de lidstaten hun activiteiten in de Raad.

De diplomatieke missies werken samen

2. De diplomatieke missies van de lidstaten en de delegaties van de Unie in derde landen en bij internationale organisaties werken samen en dragen bij tot de formulering en de uitvoering van de in lid 1 bedoelde gemeenschappelijke aanpak.

Artikel III-302 (voorheen artikel 18, lid 5 VEU)

XX

De Raad kan een speciale vertegenwoordiger benoemen met een specifiek mandaat

De Raad kan, op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, een speciale vertegenwoordiger benoemen aan wie hij een mandaat voor specifieke beleidsvraagstukken verleent. De speciale vertegenwoordiger voert zijn mandaat uit onder het gezag van de minister.

Artikel III-303 (voorheen artikel 24 VEU)

Overeenkomsten met derde landen

U

De Unie kan met één of meer staten of internationale organisaties overeenkomsten sluiten op de gebieden die onder dit hoofdstuk vallen.

Artikel III-304 (voorheen artikel 21 VEU)

De minister van Buitenlandse Zaken raadpleegt en informeert het EP over de voornaamste aspecten en de fundamentele keuzen inzake het gemeenschappelijk buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid. Het EP kan aanbevelingen doen

1. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie raadpleegt het Europees Parlement en verstrekt het Europees Parlement informatie overeenkomstig de artikelen I-40, lid 8, en I-41, lid 8. Hij ziet erop toe dat de opvattingen van het Europees Parlement naar behoren in aanmerking worden genomen. Bij de informatieverstrekking aan het Europees Parlement kunnen de speciale vertegenwoordigers worden ingeschakeld.

2. Het Europees Parlement kan vragen of aanbevelingen tot de Raad en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie richten. Het wijdt tweemaal per jaar een debat aan de vooruitgang die is geboekt bij de uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, met inbegrip van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid.

Artikel III-305 (voorheen artikel 19 VEU)

De Unie vertegenwoordigt een eenvormig standpunt in internationale organisaties

1. De lidstaten coördineren hun optreden in internationale organisaties en op internationale conferenties. Zij verdedigen in deze fora de standpunten van de Unie. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie organiseert de coördinatie.

In internationale organisaties en op internationale conferenties waaraan niet alle lidstaten deelnemen, verdedigen de deelnemende lidstaten de standpunten van de Unie.

Indien slechts bepaalde lidstaten vertegenwoordigd zijn in een internationale organisatie, houden zij de andere op de hoogte

2. Overeenkomstig artikel I-16, lid 2, houden de lidstaten die zijn vertegenwoordigd in internationale organisaties of op internationale conferenties waarin niet alle lidstaten vertegenwoordigd zijn, de niet vertegenwoordigde lidstaten en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie op de hoogte van alle aangelegenheden van gemeenschappelijk belang.

*Lidstaten die in de VN-
Veiligheidsraad zetelen,
verdedigen het
standpunt van de Unie*

De lidstaten die tevens lid zijn van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties plegen onderling overleg en houden de overige lidstaten en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie ten volle op de hoogte. De lidstaten die lid van de Veiligheidsraad zijn, verdedigen in die functie de standpunten en belangen van de Unie, onverminderd de taken die krachtens het Handvest van de Verenigde Naties op hen rusten.

*Nieuw: de minister van
Buitenlandse Zaken zet
het standpunt van de
Unie uiteen in de
Veiligheidsraad*

Wanneer de Unie een standpunt over een thema op de agenda van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties heeft bepaald, doen de lidstaten die daarin zitting hebben, het verzoek dat de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie wordt uitgenodigd om het standpunt van de Unie uiteen te zetten.

Artikel III-306 (voorheen artikel 20 VEU)

*De diplomatieke missies
werken samen opdat de
standpunten van de
Unie in acht zouden
worden genomen en
uitgevoerd*

De diplomatieke en consulaire missies van de lidstaten en de delegaties van de Unie in derde landen en op internationale conferenties, alsmede hun vertegenwoordigingen bij internationale organisaties werken samen om te verzekeren dat de krachtens dit hoofdstuk vastgestelde Europese besluiten die standpunten en optredens van de Unie bepalen, in acht worden genomen en worden uitgevoerd. Zij intensiveren hun samenwerking door inlichtingen uit te wisselen en gezamenlijke evaluaties te verrichten.

Zij dragen bij tot de uitvoering van het recht op bescherming van de Europese burgers op het grondgebied van derde landen als bedoeld in de artikelen I-10, lid 2, onder c), alsmede van de overeenkomstig artikel III-127 vastgestelde maatregelen.

Artikel III-307 (voorheen artikel 25 VEU)

**Politiek en
Veiligheidscomité:**

U

*- volgt de internationale
situatie*

1. Onverminderd artikel III-344 volgt een Politiek en Veiligheidscomité de internationale situatie op de onder het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid vallende gebieden en draagt het bij tot de beleidsbepaling door op verzoek van de Raad, van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie of eigener beweging adviezen aan de Raad uit te brengen. Onverminderd de bevoegdheden van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, ziet het comité er ook op toe dat het overeengekomen beleid wordt uitgevoerd.

*- ziet toe op de
uitvoering*

*- is belast met de
politieke controle bij
crisisbeheersings-
operaties*

2. In het kader van dit hoofdstuk is het Politiek en Veiligheidscomité onder verantwoordelijkheid van de Raad en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie belast met de politieke controle en de strategische leiding van crisisbeheersingsoperaties als bedoeld in artikel III-309.

De Raad kan het comité

De Raad kan het comité voor het doel en voor de duur van een

*machtigen zelf
beslissingen te nemen*

crisisbeheersingsoperatie, als bepaald door de Raad, machtigen passende maatregelen te nemen inzake de politieke controle en strategische aansturing van de operatie.

Artikel III-308 (voorheen artikel 47 VEU)

*Het gemeenschappelijk
buitenlands en
veiligheidsbeleid heeft
geen gevolgen voor de
bevoegdheden van de
Unie op andere
gebieden*

De uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid heeft geen gevolgen voor de toepassing van de procedures en de respectieve omvang van de bevoegdheden van de instellingen, waarin de Grondwet voorziet voor de uitoefening van de in de artikelen I-13 tot en met I-15, en I-17 bedoelde bevoegdheden van de Unie.

Evenmin heeft de uitvoering van de in deze artikelen bedoelde beleidsonderdelen gevolgen voor de procedures en de respectieve omvang van de bevoegdheden van de instellingen, waarin de Grondwet voorziet voor de uitoefening van de bevoegdheden van de Unie op grond van dit hoofdstuk.

***Veiligheids- en
defensiebeleid***

AFDELING 2

HET GEMEENSCHAPPELIJK VEILIGHEIDS- EN DEFENSIEBELEID

Artikel III-309 (voorheen artikel 17 VEU)

*Gebruik van civiele of
militaire middelen voor*
- *ontwapening*
- *humanitaire missies*
- *militaire bijstand*
- *strijdkrachten*
- *conflictpreventie*
- *vredestichting*
- *stabilisering*

1. De in artikel I-41, lid 1, bedoelde missies, waarbij de Unie civiele en militaire middelen kan inzetten, omvatten gezamenlijke ontwapeningsacties, humanitaire en reddingsmissies, advies en bijstand op militair gebied, conflictpreventie en vredeshandhaving, missies van strijdkrachten met het oog op crisisbeheersing, daaronder begrepen vredestichting, alsmede stabiliseringsoperaties na afloop van conflicten. Al deze taken kunnen bijdragen tot de strijd tegen het terrorisme, ook door middel van steun aan derde landen om het terrorisme op hun grondgebied te bestrijden.

*De Raad besluit met
eenparigheid van
stemmen*

U 2. De Raad regelt bij Europees besluit de in lid 1 bedoelde missies en stelt doel en draagwijdte ervan vast, alsmede de algemene voorschriften voor de uitvoering ervan. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie draagt onder gezag van de Raad en in nauw en voortdurend contact met het Politiek en Veiligheidscomité zorg voor de coördinatie van de civiele en militaire aspecten van deze missies.

Artikel III-310 (nieuw)

*Besluiten kunnen
worden uitgevoerd door*

U 1. In het kader van de overeenkomstig artikel III-309 vastgestelde Europese besluiten kan de Raad de uitvoering van een missie

<i>een groep lidstaten</i>	toevertrouwen <u>aan een groep lidstaten</u> die dat willen en die over de <u>nodige vermogens</u> voor een dergelijke missie beschikken. Deze lidstaten regelen in samenspraak met de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie onderling het beheer van de missie.
<i>De lidstaten brengen de Raad op de hoogte</i>	2. De lidstaten die aan de missie deelnemen, <u>brengen de Raad regelmatig op eigen initiatief of op verzoek van een andere lidstaat op de hoogte</u> van het verloop van de missie. De deelnemende lidstaten wenden zich <u>onverwijld</u> tot de Raad indien de uitvoering van de missie zwaarwegende gevolgen met zich meebrengt of een <u>wijziging</u> vereist van de doelstelling, de reikwijdte of de uitvoeringsbepalingen van de missie, zoals vastgesteld bij de in lid 1 bedoelde <u>Europese besluiten</u> . In dat geval stelt de Raad de nodige Europese besluiten vast.
	Artikel III-311 (nieuw)
	XX
Europees Defensieagentschap:	1. Het op grond van artikel I-41, lid 3, opgerichte <u>Agentschap op het gebied van de ontwikkeling van defensievermogens, onderzoek, aankopen en bewapening</u> (Europees Defensieagentschap), dat onder het gezag van de Raad ressorteert, heeft tot taak:
<i>- bepaalt de militaire behoeften</i>	a) de <u>na te streven militaire vermogens</u> van de lidstaten te helpen <u>bepalen</u> en de nakoming van de door de lidstaten aangegane verbintenissen inzake vermogens te evalueren;
<i>- bevordert de harmonisatie van de operationele behoeften</i>	b) <u>het harmoniseren van de operationele behoeften</u> en het hanteren van doelmatige en onderling verenigbare aankoopmethoden te bevorderen;
<i>- beheert gemeenschappelijke programma's</i>	c) multilaterale <u>projecten</u> voor te stellen die erop gericht zijn de doelstellingen met betrekking tot <u>militaire vermogens</u> te verwezenlijken, de door de lidstaten uit te voeren programma's te <u>coördineren</u> en <u>samenwerkingsprogramma's</u> te <u>beheren</u> ;
<i>- ondersteunt onderzoek inzake defensietechnologie</i>	d) <u>het onderzoek inzake defensietechnologie te ondersteunen</u> , alsmede gezamenlijk onderzoek naar en studie van technische oplossingen die voldoen aan toekomstige operationele behoeften, te coördineren en te plannen;
<i>- versterkt de defensiesector</i>	e) bij te dragen tot het bepalen en in voorkomend geval uitvoeren van alle nuttige maatregelen om <u>de industriële en technologische basis van de defensiesector te versterken</u> en de efficiëntie van de militaire uitgaven te verbeteren.
<i>Het Agentschap staat open voor alle lidstaten</i>	2. Het Europees Defensieagentschap <u>staat open voor alle lidstaten</u> die daarvan deel wensen uit te maken. De Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid een Europees besluit vast houdende vastlegging van het statuut, de zetel en de voorschriften voor de werking van het Agentschap.
<i>Met gekwalificeerde</i>	

meerderheid wordt een besluit vastgesteld inzake het statuut, de zetel en de regels van het Agentschap

Gestructureerde samenwerking

Lidstaten met grote militaire vermogens mogen een gestructureerde samenwerking aangaan

De Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid een besluit vast tot instelling van gestructureerde samenwerking

De gestructureerde samenwerking staat open voor alle lidstaten

De Raad bevestigt de deelneming van een lidstaat met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

Enkel deelnemende lidstaten mogen meestemmen

Schorsing van de deelneming van een

In dat besluit wordt rekening gehouden met de mate van werkelijke deelneming aan de activiteiten van het Agentschap. Binnen het Agentschap worden specifieke groepen lidstaten gevormd die gezamenlijke projecten uitvoeren. Het Agentschap vervult zijn taken voorzover nodig in overleg met de Commissie.

Artikel III-312 (nieuw)

XX/U

1. De lidstaten die wensen deel te nemen aan de in artikel I-41, lid 6, bedoelde permanente gestructureerde samenwerking, die voldoen aan de criteria en die de verbintenissen inzake militaire vermogens als vermeld in het protocol betreffende permanente gestructureerde samenwerking willen aangaan, stellen de Raad en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie in kennis van hun voornemen.

2. Binnen drie maanden na de in lid 1 bedoelde kennisgeving stelt de Raad een Europees besluit tot instelling van de permanente gestructureerde samenwerking en tot opstelling van de lijst van deelnemers vast. De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, na raadpleging van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie.

3. Iedere lidstaat die in een later stadium aan de permanente gestructureerde samenwerking wenst deel te nemen stelt de Raad en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie van zijn voornemen in kennis.

XX De Raad stelt een Europees besluit vast houdende bevestiging van de deelneming van de betrokken lidstaat die aan de criteria voldoet en de verbintenissen onderschrijft als bedoeld in de artikelen 1 en 2 van het protocol betreffende permanente gestructureerde samenwerking. De Raad besluit met gekwalficeerde meerderheid van stemmen, na raadpleging van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie. Aan de stemming wordt alleen deelgenomen door de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen.

Onder gekwalificeerde meerderheid wordt verstaan ten minste 55% van de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van deze staten.

Een blokkerende minderheid moet ten minste uit het minimumaantal leden van de Raad bestaan die meer dan 35% uitmaken van de bevolking van de deelnemende lidstaten, plus een lid; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid van stemmen geacht te zijn verkregen.

XX 4. Indien een deelnemende lidstaat niet langer aan de criteria voldoet of zich niet langer kan houden aan de verbintenissen als bedoeld in de

lidstaat

De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

= 55% van de lidstaten, goed voor 65% van de bevolking

Blokkeerminderheid = 35% van de bevolking van de deelnemende lidstaten + 1 lidstaat

Vrijwillige beëindiging van deelneming

Voor andere dan de hier vermelde zaken is eenparigheid van stemmen nodig

Financiële bepalingen

Administratieve uitgaven: altijd ten laste van de begroting van de Unie

Operationele uitgaven: begroting van de Unie, behalve voor militaire en defensieoperaties

artikelen 1 en 2 van het protocol betreffende permanente gestructureerde samenwerking, kan de Raad een Europees besluit tot schorsing van de deelneming van deze lidstaat vaststellen.

De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Aan de stemming wordt alleen deelgenomen door de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, met uitzondering van de betrokken lidstaat.

Onder gekwalificeerde meerderheid wordt verstaan ten minste 55% van de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste 65% uitmaakt van de bevolking van deze staten.

Een blokkerende minderheid moet ten minste uit het minimumaantal leden van de Raad bestaan die meer dan 35% uitmaken van de bevolking van de deelnemende lidstaten, plus een lid; in het andere geval wordt de gekwalificeerde meerderheid van stemmen geacht te zijn verkregen.

5. Indien een lidstaat zijn deelneming aan de permanente gestructureerde samenwerking wenst te beëindigen, geeft hij daarvan kennis aan de Raad, die er akte van neemt dat de deelneming van de betrokken lidstaat afloopt.

U 6. Andere dan de in de leden 2 tot en met 5 bedoelde Europese besluiten en aanbevelingen van de Raad in het kader van de gestructureerde samenwerking worden met eenparigheid van stemmen vastgesteld. Voor de toepassing van dit lid wordt eenparigheid van stemmen alleen door de stemmen van de vertegenwoordigers van de deelnemende lidstaten gevormd.

AFDELING 3

FINANCIËLE BEPALINGEN

Artikel III-313 (voorheen artikel 28 VEU)

1. De administratieve uitgaven die voor de instellingen voortvloeien uit de uitvoering van dit hoofdstuk komen ten laste van de begroting van de Unie.

U 2. De beleidsuitgaven die uit de uitvoering van dit hoofdstuk voortvloeien, komen eveneens ten laste van de begroting van de Unie, behalve wanneer zij verband houden met operaties die consequenties hebben op militair of defensiegebied of met gevallen waarin de Raad anders besluit.

Zo niet ten laste van de begroting van de Unie, dan van de begroting van de lidstaten, tenzij de Raad anders besluit. Kosten van militaire en defensieoperaties worden niet gedragen door lidstaten die zich van stemming onthouden hebben

Snelle toegang tot kredieten voor dringende financiering

Raadpleging van het EP

Nieuw: startfonds

Gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad voor:

- oprichting van het fonds

- beheer van het fonds

- financiële controle

De minister van Buitenlandse Zaken kan gebruikmaken van het fonds

De gemeenschappelijke handelspolitiek

U Uitgaven die niet ten laste komen van de begroting van de Unie, komen ten laste van de lidstaten volgens de verdeelsleutel die gebaseerd is op het bruto nationaal product, tenzij de Raad anders besluit. Lidstaten waarvan de vertegenwoordiger in de Raad een formele verklaring krachtens artikel III-300, lid 1, tweede alinea, heeft afgelegd, zijn niet verplicht bij te dragen in de financiering van uitgaven welke verband houden met operaties die consequenties hebben op militair of defensiegebied.

U 3. De Raad stelt bij Europees besluit bijzondere procedures vast die waarborgen dat de op de begroting van de Unie opgevoerde kredieten voor de dringende financiering van initiatieven in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, met name voor de voorbereiding van de in artikel I-41, lid 1, en artikel III-309 bedoelde missies, snel beschikbaar komen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

De voorbereiding van de in artikel I-41, lid 1, en artikel III-309 bedoelde missies die niet ten laste komen van de begroting van de Unie, wordt gefinancierd uit een startfonds, gevormd door bijdragen van de lidstaten.

X De Raad regelt bij Europees besluit, op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en met gekwalificeerde meerderheid van stemmen:

- a) de instelling en vorming van het startfonds, met name ten aanzien van de in het fonds gestorte middelen en de wijze van terugbetaling daarvan;
- b) het beheer van het startfonds;
- c) de financiële controle.

XX Wanneer een overeenkomstig artikel I-41, lid 1, en artikel III-309 voorgenomen missie niet ten laste van de begroting van de Unie kan worden gebracht, machtigt de Raad de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie om dit fonds te gebruiken. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie brengt de Raad verslag uit over de uitvoering van deze opdracht.

HOOFDSTUK III

DE GEMEENSCHAPPELIJKE HANDELSPOLITIEK

Doelstellingen:

- *harmonische ontwikkeling van de wereldhandel*
- *geleidelijke afschaffing van handelsbeperkingen*
- *opheffing van belemmeringen*

Artikel III-314 (voorheen artikel 131 VEG)

Door de oprichting van een douane-unie, overeenkomstig artikel III-151, levert de Unie in het gemeenschappelijk belang een bijdrage tot een harmonische ontwikkeling van de wereldhandel, tot de geleidelijke afschaffing van de beperkingen voor het internationale handelsverkeer en voor buitenlandse directe investeringen, en tot de vermindering van de douane- en andere belemmeringen.

Gegrond op eenvormige beginselen

Artikel III-315 (voorheen artikel 133 VEG)

X**/ XX*/ XX***/U*/U***

1. De gemeenschappelijke handelspolitiek wordt gegrond op eenvormige beginselen, met name aangaande tariefwijzigingen, het sluiten van tarief- en handelsakkoorden betreffende handel in goederen en diensten, en de handelsaspecten van intellectuele eigendom, de directe buitenlandse investeringen, het eenvormig maken van liberalisatiemaatregelen, de uitvoerpolitiek alsmede de handelspolitieke beschermingsmaatregelen, waaronder de te nemen maatregelen in geval van dumping en subsidies. De gemeenschappelijke handelspolitiek wordt gevoerd in het kader van de beginselen en doelstellingen van het externe optreden van de Unie.

Wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

X** 2. Bij Europese wet worden de maatregelen vastgesteld die het kader voor de uitvoering van de gemeenschappelijke handelspolitiek van de Unie bepalen.

3. Bij de onderhandelingen over en sluiting van akkoorden met een of meer derde landen of internationale organisaties, is artikel III-325 van toepassing, behoudens de bijzondere bepalingen van dit artikel.

De Raad machtigt de Commissie tot het voeren van onderhandelingen

XX* De Europese Commissie doet aanbevelingen aan de Raad, die haar machtigt de vereiste onderhandelingen te openen. De Raad en de Commissie zien erop toe dat die akkoorden verenigbaar zijn met het interne beleid en de interne voorschriften van de Unie.

De Commissie overlegt met een speciaal comité dat door de Raad is aangewezen

De Commissie voert de onderhandelingen in overleg met een speciaal comité dat door de Raad is aangewezen om haar daarin bij te staan, en binnen het bestek van de richtsnoeren welke de Raad haar kan verstrekken. De Commissie brengt aan het speciaal comité en het Europees Parlement regelmatig verslag uit over de stand van de onderhandelingen.

In principe besluit de Raad met gekwalificeerde

XX*/XX*** 4. Ten aanzien van de onderhandelingen over en de sluiting van de in lid 3 bedoelde akkoorden besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.

meerderheid

Over handelsakkoorden inzake **diensten**, handelsaspecten van **intellectuele eigendom** en **buitenlandse directe investeringen** wordt met eenparigheid beslist wanneer interne voorschriften terzake met eenparigheid worden vastgesteld
Ook wanneer:
- het over cultuur gaat

- nationale sociale, onderwijs- en gezondheidsdiensten worden “verstoord”

Vervoer

Heeft geen gevolgen voor de afbakening van de bevoegdheden tussen de Unie en de lidstaten

Internationale samenwerking

Ontwikkeling

- gedeelde bevoegdheid

Doelstelling:
- terugdringen van de

U*/U*** Ten aanzien van de onderhandelingen over en de sluiting van akkoorden betreffende de handel in diensten en betreffende de handelsaspecten van intellectuele eigendom en betreffende buitenlandse directe investeringen besluit de Raad met eenparigheid van stemmen voorzover het akkoord bepalingen bevat die met eenparigheid van stemmen worden vastgesteld wat interne voorschriften betreft.

U*/U*** De Raad besluit ook met eenparigheid van stemmen ten aanzien van de onderhandelingen over en de sluiting van akkoorden betreffende:

a) de handel in culturele en audiovisuele diensten, indien deze akkoorden afbreuk dreigen te doen aan de verscheidenheid aan cultuur en taal in de Unie;

b) sociale, onderwijs- en gezondheidsdiensten wanneer het gevaar bestaat dat deze akkoorden de nationale organisatie van die diensten ernstig dreigen te verstoren en afbreuk dreigen te doen aan de verantwoordelijkheid van de lidstaten om die diensten te leveren.

5. Op de onderhandelingen over en de sluiting van internationale akkoorden betreffende vervoer zijn de bepalingen van titel III, hoofdstuk III, afdeling 7, alsmede artikel III-325, van toepassing.

6. De uitoefening van de bij dit artikel verleende bevoegdheden op het gebied van de gemeenschappelijke handelspolitiek laat de afbakening van de bevoegdheden tussen de Unie en de lidstaten onverlet en leidt niet tot enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke regelingen van de lidstaten voorzover de Grondwet een dergelijke harmonisatie uitsluit.

HOOFDSTUK IV

SAMENWERKING MET DERDE LANDEN EN HUMANITAIRE HULP

AFDELING 1

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Artikel III-316 (voorheen artikel 177 VEG)

1. Het beleid van de Unie op het gebied van ontwikkelingssamenwerking wordt gevoerd in het kader van de beginselen en doelstellingen van het

armoede

externe optreden van de Unie. Het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van de Unie en dat van de lidstaten completeren en versterken elkaar.

Hoofddoel van het beleid van de Unie op dit gebied is de armoede terug te dringen en uiteindelijk uit te bannen. De Unie houdt bij de uitvoering van beleid dat gevolgen kan hebben voor de ontwikkelingslanden rekening met de doelstellingen van de ontwikkelingssamenwerking.

Inachtneming van VN-verbintenissen

2. De Unie en de lidstaten houden zich aan de verbintenissen en houden rekening met de doelstellingen die zij in het kader van de Verenigde Naties en andere bevoegde internationale organisaties hebben onderschreven.

Artikel III-317 (voorheen artikel 178 + 179 VEG)

X**

Wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

1. De maatregelen die nodig zijn voor de uitvoering van het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid worden vastgesteld bij Europese wet of kaderwet en kunnen betrekking hebben op meerjarenprogramma's voor samenwerking met ontwikkelingslanden of op thematische programma's.

Overeenkomsten met derde landen

2. De Unie kan met derde landen en bevoegde internationale organisaties alle overeenkomsten sluiten die dienstig zijn ter verwezenlijking van de in de artikelen III-292 en III-316 genoemde doelstellingen.

De eerste alinea laat de bevoegdheid van de lidstaten om in internationale fora te onderhandelen en overeenkomsten te sluiten, onverlet.

Europese Investeringsbank

3. De Europese Investeringsbank draagt, onder de in haar statuut neergelegde voorwaarden, bij tot de uitvoering van de in lid 1 bedoelde maatregelen.

Artikel III-318 (voorheen artikelen 180 en 181 VEG)

Coördinatie van het beleid van de Unie en de lidstaten in internationale organisaties

1. Om de complementariteit en de doeltreffendheid van hun optreden te bevorderen coördineren de Unie en de lidstaten hun ontwikkelingssamenwerkingsbeleid en plegen zij overleg over hun hulpprogramma's, ook in internationale organisaties en tijdens internationale conferenties. Zij kunnen gezamenlijk optreden. De lidstaten dragen zo nodig bij tot de uitvoering van de hulpprogramma's van de Unie.

De Commissie bevordert de coördinatie Samenwerking met derde landen

2. De Commissie kan alle dienstige initiatieven nemen om de in lid 1 bedoelde coördinatie te bevorderen.

3. In het kader van hun onderscheiden bevoegdheden werken de Unie en de lidstaten samen met derde landen en met de bevoegde internationale organisaties.

AFDELING 2

ECONOMISCHE, FINANCIËLE EN

TECHNISCHE SAMENWERKING MET DERDE LANDEN

Artikel III-319 (voorheen artikel 181 A VEG)

X**

*Middelen:
- financiële, technische
en economische
samenwerking
- financiële bijstand*

1. Onverminderd de overige bepalingen van dit Verdrag, met name de artikelen III-316 tot en met III-318, onderneemt de Unie activiteiten voor economische, financiële en technische samenwerking, met inbegrip van bijstand op met name financieel gebied, met derde landen die geen ontwikkelingsland zijn. Deze activiteiten zijn coherent met het ontwikkelingsbeleid van de Unie en vinden plaats in het kader van de beginselen en doelstellingen van haar externe optreden. De activiteiten van de Unie en die van de lidstaten completeren en versterken elkaar.

*Wetgevingsprocedure
met gekwalificeerde
meerderheid van
stemmen*

2. De maatregelen ter uitvoering van lid 1, worden vastgesteld bij Europese wet of kaderwet.

Overeenkomsten

3. In het kader van hun onderscheiden bevoegdheden werken de Unie en de lidstaten samen met derde landen en met de bevoegde internationale organisaties. De samenwerking van de Unie kan nader worden geregeld in overeenkomsten tussen de Unie en de betrokken derde partijen.

*De lidstaten zijn ook
bevoegd voor hulp aan
ontwikkelingslanden*

De eerste alinea laat de bevoegdheid van de lidstaten om in internationale fora te onderhandelen en overeenkomsten te sluiten, onverlet.

Artikel III-320 (nieuw)

XX

*Dringende financiële
hulp - goedkeuring bij
besluit in de Raad*

Wanneer er wegens de situatie in een derde land dringende financiële hulp van de Unie vereist is, stelt de Raad op voorstel van de Commissie de nodige Europese besluiten vast.

AFDELING 3

HUMANITAIRAIRE HULP

Artikel III-321 (nieuw)

X**

*Hulp en bescherming
voor de bevolking van
derde landen en voor*

1. De acties van de Unie op het gebied van humanitaire hulp vinden plaats in het kader van de beginselen en doelstellingen van het externe optreden van de Unie. Deze acties hebben tot doel aan de bevolking van derde

<i>slachtoffers van rampen</i>	<p><u>landen</u> die het <u>slachtoffer</u> is <u>van natuurrampen</u> of <u>door de mens veroorzaakte rampen</u>, <u>specifieke bijstand en hulp</u> te bieden en haar te <u>beschermen</u> om de uit die situaties voortvloeiende humanitaire noden te lenigen. De acties van de Unie en die van de lidstaten completeren en versterken elkaar.</p>
<i>Inachtneming van onpartijdigheid, neutraliteit en non-discriminatie</i>	<p>2. Humanitaire hulpacties worden uitgevoerd overeenkomstig de beginselen van het <u>internationaal recht</u>, en de beginselen van <u>onpartijdigheid</u>, <u>neutraliteit</u> en <u>non-discriminatie</u>.</p>
<i>Wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid van stemmen</i>	<p>3. De maatregelen die het kader voor de <u>uitvoering</u> van de humanitaire hulpacties van de Unie vormen, worden vastgesteld bij Europese <u>wet</u> of <u>kaderwet</u>.</p>
<i>Internationale overeenkomsten en organisaties</i>	<p>4. De <u>Unie</u> kan met <u>derde landen</u> en de bevoegde <u>internationale organisaties</u> alle <u>overeenkomsten</u> sluiten die dienstig zijn om de in lid 1 en in artikel III-292 genoemde doelstellingen te verwezenlijken.</p> <p>De eerste alinea laat de bevoegdheid van de lidstaten om in internationale fora te onderhandelen en overeenkomsten te sluiten, onverlet.</p>
<i>Oprichting van een Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulpverlening met gekwalificeerde meerderheid</i>	<p>5. Er wordt een <u>Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulpverlening</u> opgericht, als kader voor gemeenschappelijke bijdragen van Europese jongeren aan humanitaire hulpacties van de Unie. Het statuut en de <u>regels</u> voor de activiteiten van het korps <u>worden bij Europese wet vastgesteld</u>.</p>
<i>Coördinatie van de acties van de Unie en de lidstaten</i>	<p>6. De Commissie kan ieder initiatief nemen dat dienstig is om de <u>coördinatie</u> tussen de acties van de Unie en die van de lidstaten te bevorderen, en zodoende de doeltreffendheid en de complementariteit van de humanitaire hulpmiddelen van de Unie en van de lidstaten te verbeteren.</p>
<i>Verenigde Naties</i>	<p>7. De Unie ziet erop toe dat haar <u>humanitaire hulpacties</u> <u>gecoördineerd</u> worden en coherent zijn met die van internationale organisaties en instanties, met name die welke tot het bestel van de <u>Verenigde Naties</u> behoren.</p>
Boycotacties	
	<p style="text-align: center;">HOOFDSTUK V</p> <p style="text-align: center;">BEPERKENDE MAATREGELEN</p>
	<p style="text-align: center;">Artikel III-322 (voorheen artikel 301 VEG)</p>
<i>Verbreking van de</i>	<p>X*</p> <p>1. Wanneer een overeenkomstig hoofdstuk II vastgesteld Europees besluit,</p>

betrekkingen met andere landen

Met gekwalificeerde meerderheid op gezamenlijk voorstel van de Commissie en de minister van Buitenlandse Zaken van de EU

Nodige juridische waarborgen

Internationale overeenkomsten

Overeenkomsten tussen de Unie en derde landen of internationale organisaties

De overeenkomsten zijn ook bindend voor de lidstaten

Associatie-overeenkomsten

voorziet in verbreking of gehele of gedeeltelijke beperking van de economische en financiële betrekkingen met een of meer derde landen, stelt de Raad, op gezamenlijk voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de nodige Europese verordeningen en besluiten vast. De Raad stelt het Europees Parlement daarvan in kennis.

2. Wanneer een overeenkomstig hoofdstuk II vastgesteld Europees besluit erin voorziet, kan de Raad volgens de in lid 1 bedoelde procedure jegens natuurlijke personen, rechtspersonen dan wel niet-statelijke groepen of entiteiten beperkende maatregelen vaststellen.

3. De in dit artikel bedoelde handelingen bevatten de nodige bepalingen inzake juridische waarborgen.

HOOFDSTUK VI:

INTERNATIONALE OVEREENKOMSTEN

Artikel III-323 (voorheen artikel 300, lid 7 VEG)

1. De Unie kan een overeenkomst met een of meer derde landen of internationale organisaties sluiten wanneer de Grondwet daarin voorziet of wanneer het sluiten van een overeenkomst ofwel nodig is om, in het kader van het beleid van de Unie, een van de in de Grondwet bepaalde doelstellingen te verwezenlijken, of wanneer daarin bij een juridisch bindende handeling van de Unie is voorzien of wanneer zulks gevolgen kan hebben voor gemeenschappelijke regels of de strekking daarvan kan wijzigen.

2. De door de Unie gesloten overeenkomsten zijn verbindend voor de instellingen van de Unie en voor de lidstaten.

Artikel III-324 (voorheen artikel 310 VEG)

U***

De Unie kan met een of meer derde landen of internationale organisaties een associatieovereenkomst sluiten waarbij een associatie wordt ingesteld die wordt gekenmerkt door wederkerige rechten en verplichtingen, gemeenschappelijke optredens en bijzondere procedures.

Artikel III-325 (voorheen artikel 300 VEG)

U/U*/U***/X/X*/X***/XX/XX*/XX***/

Procedure voor het sluiten van overeenkomsten:

- de Raad machtigt tot onderhandelingen, geeft de richting ervan aan en sluit de overeenkomsten
- de Commissie en de minister van Buitenlandse Zaken doen aanbevelingen
- de Raad wijst een onderhandelaar aan en geeft...

...onderhandelings-richtsnoeren
- een bijzonder comité kan worden aangewezen

De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid (lid 8)

Tenzij de overeenkomst uitsluitend betrekking heeft op het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid,...

...is de goedkeuring van het EP vereist voor:
- associatie-

1. Onverminderd de bijzondere bepalingen van artikel III-315 wordt bij het onderhandelen over en het sluiten van overeenkomsten tussen de Unie en derde landen of internationale organisaties de volgende procedure gevolgd.

U/XX (algemene regel) 2. De Raad verleent machtiging tot het openen van de onderhandelingen, stelt de onderhandelingsrichtsnoeren vast, verleent machtiging tot ondertekening en sluit de overeenkomsten.

U/XX (algemene regel) 3. De Commissie of, indien de voorgenomen overeenkomst uitsluitend of hoofdzakelijk betrekking heeft op het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie doet aanbevelingen aan de Raad, die een Europees besluit vaststelt houdende machtiging tot het openen van de onderhandelingen en waarbij, naar gelang van de inhoud van de voorgenomen overeenkomst, de onderhandelaar of het hoofd van het onderhandelingsteam van de Unie wordt aangewezen.

U/XX (algemene regel) 4. De Raad kan de onderhandelaar richtsnoeren geven en een bijzonder comité aanwijzen; de onderhandelingen moeten in overleg met dat comité worden gevoerd.

U/XX/X (algemene regel) De Raad stelt op voorstel van de onderhandelaar een Europees besluit vast waarbij machtiging wordt verleend tot ondertekening van de overeenkomst en, in voorkomend geval, in afwachting van de inwerkingtreding, tot de voorlopige toepassing ervan.

U/U*/U***/X*/X***/XX*/XX***/ 6. De Raad stelt op voorstel van de onderhandelaar een Europees besluit houdende sluiting van de overeenkomst vast.

U Tenzij de overeenkomst uitsluitend betrekking heeft op het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, stelt de Raad het Europees besluit houdende sluiting van de overeenkomst vast:

U***/X***/XX***/ a) na goedkeuring door het Europees Parlement, in de volgende gevallen:

i) associatieovereenkomsten;

ii) toetreding van de Unie tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden;

overeenkomsten
- toetreding van de
Unie tot het Europees
Verdrag van de rechten
van de mens
- overeenkomsten die
een specifiek
institutioneel kader
scheppen
- overeenkomsten met
aanzienlijke gevolgen
voor de begroting
- overeenkomsten op
gebieden waar de
wetgevingsprocedure
van toepassing is

Anders enkel
**raadpleging van het
EP**

Bevoegdheidsdelegatie
om overeenkomsten te
wijzigen

Algemene regel:
**gekwalificeerde
meerderheid van
stemmen in de Raad
Eenparigheid:**
- indien de interne
voorschriften
eenparigheid vereisen
- voor associatie- en
toetredings-
overeenkomsten

Schorsing van
overeenkomsten en
bepaling van het
standpunt van de Unie

iii) overeenkomsten die door de instelling van samenwerkingsprocedures een specifiek institutioneel kader scheppen;

iv) overeenkomsten die aanzienlijke gevolgen hebben voor de begroting van de Unie;

v) overeenkomsten betreffende gebieden waarop de gewone wetgevingsprocedure, of, indien de goedkeuring van het Europees Parlement vereist is, de bijzondere wetgevingsprocedure van toepassing is.

In dringende gevallen kunnen het Europees Parlement en de Raad een termijn voor het geven van de goedkeuring overeenkomen;

U*/X*/XX* b) na raadpleging van het Europees Parlement in de overige gevallen. Het Europees Parlement brengt advies uit binnen een termijn die de Raad naar gelang van de urgentie kan bepalen. Indien er binnen die termijn geen advies is uitgebracht, kan de Raad besluiten.

X/XX/U 7. Bij de sluiting van een overeenkomst kan de Raad, in afwijking van de leden 5, 6 en 9, de onderhandelaar machtigen om de wijzigingen die krachtens de overeenkomst volgens een vereenvoudigde procedure of door een bij de overeenkomst opgericht orgaan worden aangenomen, namens de Unie goed te keuren. De Raad kan aan deze machtiging bijzondere voorwaarden verbinden.

X/XX 8. Tijdens de gehele procedure besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.

De Raad besluit evenwel met eenparigheid van stemmen wanneer de overeenkomst een gebied betreft waarop handelingen van de Unie met eenparigheid van stemmen worden vastgesteld, alsmede ten aanzien van de associatieovereenkomsten en de in artikel III-319 bedoelde overeenkomsten met de kandidaat-lidstaten.

X 9. De Raad stelt op voorstel van de Commissie of van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie een Europees besluit vast tot schorsing van de toepassing van een overeenkomst en tot bepaling van de standpunten die namens de Unie worden ingenomen in een krachtens een overeenkomst opgericht lichaam dat handelingen met rechtsgevolgen vaststelt, met uitzondering van handelingen tot aanvulling of wijziging van

*Het EP moet in iedere fase worden geïnformeerd
Het Hof van Justitie kan om advies worden gevraagd*

Wisselkoersstelsel

Overeenkomsten over wisselkoersstelsels

De Raad besluit eenparig na raadpleging van de ECB en het EP over het wisselkoersstelsel

*De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid op aanbeveling van de ECB of de Commissie over de spilkoersen binnen het wisselkoersstelsel
Vaststelling van algemene oriëntaties door de Raad*

De Raad besluit over kwesties inzake het monetaire of wisselkoersstelsel na raadpleging van de ECB

het institutionele kader van het akkoord.

10. Het Europees Parlement wordt in iedere fase van de procedure onverwijld en ten volle geïnformeerd.

11. Een lidstaat, het Europees Parlement, de Raad of de Commissie kan het advies inwinnen van het Hof van Justitie over de verenigbaarheid van een voorgenomen overeenkomst met de Grondwet. Indien het Hof van Justitie afwijzend adviseert, kan het voorgenomen akkoord niet in werking treden, behoudens in geval van wijziging daarvan of herziening van de Grondwet.

Artikel III-326 (voorheen artikel 111 VEG)

U* 1. In afwijking van artikel III-325 kan de Raad hetzij op aanbeveling van de Europese Centrale Bank, hetzij op aanbeveling van de Commissie en na raadpleging van de Europese Centrale Bank, met het oog op een consensus die verenigbaar is met de doelstelling van prijsstabiliteit, formele overeenkomsten sluiten over een stelsel van wisselkoersen van de euro ten opzichte van valuta's van derde staten. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement en volgens de procedure van lid 3.

XX* De Raad kan hetzij op aanbeveling van de Europese Centrale Bank, hetzij op aanbeveling van de Commissie en na raadpleging van de Europese Centrale Bank, met het oog op een consensus die verenigbaar is met de doelstelling van prijsstabiliteit, de euro-spilkoersen binnen het wisselkoersstelsel invoeren, wijzigen of afschaffen. De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement in kennis van de invoering, wijziging of afschaffing van de euro-spilkoers.

XX 2. Indien het wisselkoersstelsel een lacune vertoont ten opzichte van één of meer valuta's van derde staten in de zin van lid 1, kan de Raad hetzij op aanbeveling van de Europese Centrale Bank, hetzij op aanbeveling van de Commissie en na raadpleging van de Europese Centrale Bank, algemene oriëntaties voor het wisselkoersbeleid ten opzichte van deze valuta's vaststellen. Deze algemene oriëntaties gelden onverminderd het hoofddoel van het Europees Stelsel van Centrale Banken, namelijk de handhaving van de prijsstabiliteit.

XX 3. In afwijking van artikel III-325 treft de Raad, wanneer de Unie met één of meer derde staten of internationale organisaties moet onderhandelen over overeenkomsten inzake aangelegenheden betreffende het monetaire of wisselkoersstelsel, op aanbeveling van de Commissie en na raadpleging van de Europese Centrale Bank, regelingen voor de onderhandelingen over en de sluiting van die overeenkomsten. Deze regelingen staan er borg voor dat de Unie één standpunt inneemt. De Commissie wordt ten volle bij de onderhandelingen betrokken.

Bevoegdheid van de lidstaten

4. Onverminderd de bevoegdheden en de overeenkomsten van de Unie op het gebied van de Economische en Monetaire Unie, kunnen de lidstaten onderhandelingen voeren in internationale organen en overeenkomsten sluiten.

Diplomatieke vertegenwoordiging

HOOFDSTUK VII

BETREKKINGEN VAN DE UNIE MET INTERNATIONALE ORGANISATIES EN DERDE LANDEN EN DE DELEGATIES VAN DE UNIE

Artikel III-327 (voorheen artikelen 302 + 303 + 304 VEG)

Samenwerking met de VN, de Raad van Europa, de OVSE en de OESO

1. De Unie brengt iedere dienstige samenwerking tot stand met de organen en de gespecialiseerde organisaties van de Verenigde Naties, de Raad van Europa, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.

De Unie onderhoudt voorts met andere internationale organisaties de betrekkingen die wenselijk worden geacht.

De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie staat in voor de uitvoering

2. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en de Commissie zijn belast met de uitvoering van het bepaalde in dit artikel.

Artikel III-328 (nieuw)

*De delegaties van de Unie vertegenwoordigen de Unie...
...onder het gezag van de minister van Buitenlandse Zaken*

1. De Unie wordt in derde landen en bij internationale organisaties vertegenwoordigd door de delegaties van de Unie.

2. De delegaties van de Unie staan onder het gezag van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie. Zij handelen in nauwe samenspraak met de diplomatieke en consulaire missies van de lidstaten.

Solidariteitsclausule

HOOFDSTUK VIII

TOEPASSING VAN DE SOLIDARITEITSCLAUSULE

Artikel III-329 (nieuw)

*De lidstaten helpen elkaar in geval van:
- een terroristische*

1. Een lidstaat die getroffen wordt door een terroristische aanval, een natuurramp of een door de mens veroorzaakte ramp, wordt op verzoek van zijn politieke autoriteiten door de andere lidstaten bijstand verleend. De

*aanval
- een ramp
De Raad besluit met
gekwalificeerde
meerderheid tenzij er
gevolgen op
defensiegebied aan
verbonden zijn*

*Bijstand aan de Raad
door het Politiek en
Veiligheidscomité*

*Regelmatige evaluaties
van de dreigingen*

Instellingen

Europees Parlement

Verkiezingswetgeving

*Rechtstreekse algemene
verkiezingen volgens
een eenvormige
procedure*

Het EP stelt voor, de

lidstaten coördineren daartoe hun optreden in het kader van de Raad.

X/U 2. De toepassing door de Unie van de in artikel I-43 bedoelde solidariteitsclausule wordt geregeld bij Europees besluit, dat door de Raad op gezamenlijk voorstel van de Commissie en van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie wordt vastgesteld. Indien dit besluit gevolgen heeft op defensiegebied, besluit de Raad overeenkomstig artikel III-300, lid 1. Het Europees Parlement wordt geïnformeerd.

In het kader van dit lid en onverminderd artikel III-344 wordt de Raad bijgestaan door het Politiek en Veiligheidscomité met ondersteuning van de structuren die in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid zijn ontwikkeld, en door het comité van artikel III-261, welke comités hem in voorkomend geval gezamenlijke adviezen verstrekken.

U 3. Teneinde de Unie en haar lidstaten in staat te stellen doeltreffend op te treden, evalueert de Europese Raad regelmatig de dreigingen waarmee de Unie wordt geconfronteerd.

TITEL VI WERKING VAN DE UNIE

HOOFDSTUK I

INSTITUTIONELE BEPALINGEN

AFDELING 1

INSTELLINGEN

Onderafdeling 1 Europees Parlement

Artikel III-330 (voorheen artikel 190 VEG)

U*** en wetten van het EP X**/U**

U*** 1. Bij Europese wet of kaderwet van de Raad worden de maatregelen vastgesteld die nodig zijn om de leden van het Europees Parlement te laten verkiezen door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen volgens een in alle lidstaten eenvormige procedure of volgens beginselen die alle lidstaten gemeen hebben.

U*** De Raad besluit met eenparigheid van stemmen op initiatief van het

Raad besluit met eenparigheid van stemmen na goedkeuring door het EP en de lidstaten keuren goed

Het EP beslist met gekwalificeerde meerderheid over zijn eigen statuut na goedkeuring door de Raad - voor belastingregels is eenparigheid vereist
Politieke partijen

De financiering van Europese politieke partijen wordt vastgesteld met gekwalificeerde meerderheid

Het EP kan bij absolute meerderheid van zijn leden de Commissie vragen een initiatief te nemen

Tijdelijke enquêtecommissie
Op verzoek van ¼ van de EP-leden wordt met gewone meerderheid beslist over een commissie die wanbeheer zal onderzoeken

De commissie blijft bestaan tot de indiening van haar verslag

Europees Parlement, na goedkeuring door het Europees Parlement, dat zich bij meerderheid van stemmen van zijn leden uitspreekt. Deze wet of kaderwet treedt in werking nadat zij door de lidstaten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen is goedgekeurd.

Wetten van het EP X**/U** 2. Bij Europese wet van het Europees Parlement worden het statuut en de algemene voorwaarden voor de uitoefening van de taken van zijn leden vastgesteld. Het Europees Parlement besluit op eigen initiatief, na raadpleging van de Commissie en na goedkeuring door de Raad. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen over regels en voorwaarden betreffende de belastingregeling voor leden of voormalige leden.

Artikel III-331 (voorheen artikel 191 VEG)

X**

Bij Europese wet worden het statuut, en in het bijzonder de regels inzake de financiering, van de in artikel I-46, lid 4, bedoelde Europese politieke partijen vastgesteld.

Artikel III-332 (voorheen artikel 192 VEG)

Het Europees Parlement kan bij meerderheid van zijn leden de Commissie verzoeken passende voorstellen in te dienen inzake aangelegenheden die naar het oordeel van het Europees Parlement een handeling van de Unie voor de uitvoering van de Grondwet vergen. Indien de Commissie geen voorstel indient, deelt zij de redenen daarvoor aan het Europees Parlement mee.

Artikel III-333 (voorheen artikel 193 VEG)

X

Het Europees Parlement kan in het kader van de vervulling van zijn taken op verzoek van eenvierde van zijn leden een tijdelijke enquêtecommissie instellen die, onverminderd de in de Grondwet aan andere instellingen of organen toegedeelde bevoegdheden, beweringen inzake inbreuken op het recht van de Unie of wanbeheer bij de toepassing van het recht van de Unie onderzoekt, behalve wanneer de beweerde feiten het voorwerp uitmaken van een gerechtelijke procedure die nog niet is voltooid.

De tijdelijke enquêtecommissie houdt op te bestaan wanneer zij haar verslag indient.

Het EP stelt wetgeving vast na goedkeuring door de Raad en de Commissie

Wetten van het EP XX** Bij Europese wet van het Europees Parlement wordt de uitoefening van het enquêterecht nader geregeld. Het Europees Parlement besluit op eigen initiatief, na goedkeuring door de Raad en door de Commissie.

Verzoekschriften

Artikel III-334 (voorheen artikel 194 VEG)

Recht op indiening van verzoekschriften bij het EP

Iedere burger van de Unie, alsmede iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft, overeenkomstig artikel I-10, lid 2, onder d), het recht om individueel of samen met andere personen een verzoekschrift bij het Europees Parlement in te dienen betreffende een onderwerp dat tot het werkkterrein van de Unie behoort en dat hem rechtstreeks aangaat.

Ombudsman

Artikel III-335 (voorheen artikel 195 VEG)

Het EP kiest een ombudsman

X

1. Het Europees Parlement kiest de Europese ombudsman. Overeenkomstig artikel I-10, lid 2, onder d), en artikel I-49 is deze bevoegd kennis te nemen van klachten van burgers van de Unie of van natuurlijke of rechtspersonen met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat, over gevallen van wanbeheer in het optreden van de instellingen, organen of instanties van de Unie, met uitzondering van het Hof van Justitie van de Europese Unie bij de uitoefening van zijn gerechtelijke taak.

De ombudsman neemt kennis van klachten inzake wanbeheer

Eigen initiatief van de ombudsman

Overeenkomstig zijn opdracht stelt de ombudsman, op eigen initiatief dan wel op basis van klachten die hem rechtstreeks of via een lid van het Europees Parlement zijn voorgelegd, de door hem gerechtvaardigd geachte onderzoeken in, behalve wanneer de beweerde feiten het voorwerp van een gerechtelijke procedure uitmaken of hebben uitgemaakt. Indien de ombudsman een geval van wanbeheer vaststelt, legt hij de zaak voor aan de instelling, het orgaan of de instantie in kwestie, die hem binnen een termijn van drie maanden haar, respectievelijk zijn standpunt mededeelt. De ombudsman doet vervolgens een verslag aan het Europees Parlement en aan de instelling, het orgaan of de instantie toekomen. De klager wordt op de hoogte gebracht van het resultaat van de onderzoeken.

Concreet verslag van de ombudsman aan het EP over zijn bevindingen

Jaarlijks algemeen verslag aan het EP

De ombudsman brengt jaarlijks verslag uit aan het Europees Parlement over het resultaat van zijn onderzoeken.

De ombudsman wordt gekozen na iedere EP-verkiezing

2. De ombudsman wordt na iedere verkiezing van het Europees Parlement voor de zittingsduur ervan gekozen. Hij is herkiesbaar.

Is herkiesbaar

De ombudsman kan op verzoek van het Europees Parlement door het Hof van Justitie uit zijn ambt worden ontzet, indien hij niet meer aan de eisen voor de uitoefening van het ambt voldoet of op ernstige wijze is

*Kan op verzoek van het EP door het Hof van Justitie uit zijn/haar ambt worden ontzet
Volkomen onafhankelijk*

tekortgeschoten.

3. De ombudsman oefent zijn ambt volkomen onafhankelijk uit. Bij de vervulling van zijn taken vraagt noch aanvaardt hij instructies van enige instelling, orgaan of instantie. Gedurende zijn ambtsperiode mag de ombudsman geen andere al dan niet bezoldigde beroepswerkzaamheden verrichten.

Het EP stelt terzake wetgeving vast na goedkeuring door de Raad

Wetten van het EP X** 4. Bij Europese wet stelt het Europees Parlement het statuut van de ombudsman en de algemene voorwaarden voor de uitoefening van het ambt van ombudsman vast. Het Europees Parlement besluit op eigen initiatief, na advies van de Commissie en na goedkeuring door de Raad.

Artikel III-336 (voorheen artikel 196 VEG)

Momenteel komt het EP gedurende 12x4 dagen in Straatsburg en 6x2 dagen in Brussel in plenaire zitting bijeen

Het Europees Parlement houdt jaarlijks een zitting. Het komt van rechtswege op de tweede dinsdag van maart bijeen.

Het Europees Parlement kan op verzoek van de meerderheid van zijn leden, dan wel op verzoek van de Raad of van de Commissie in buitengewone vergaderperiode bijeenkomen.

Hoorzittingen

Artikel III-337 (voorheen artikelen 197 en 200 VEG)

De Raad wordt gehoord

1. De Europese Raad en de Raad worden door het Europees Parlement gehoord onder de voorwaarden waarin het reglement van orde van de Europese Raad en het reglement van orde van de Raad voorzien.

De Commissie wordt gehoord door en beantwoordt vragen van het EP

2. De Commissie kan alle vergaderingen van het Europees Parlement bijwonen en wordt op haar verzoek gehoord. De Commissie antwoordt mondeling of schriftelijk op de vragen die haar door het Europees Parlement of zijn leden worden gesteld.

Jaarverslag

3. Het Europees Parlement beraadslaagt in openbare zitting over het door de Commissie voorgelegde algemene jaarverslag.

Stemregels

Artikel III-338 (voorheen artikel 198 VEG)

Meerderheid van stemmen volstaat tenzij anders bepaald - zeer vaak absolute meerderheid van de leden

Tenzij in de Grondwet anders is bepaald, besluit het Europees Parlement bij meerderheid van de uitgebrachte stemmen. Het quorum wordt bepaald in het reglement van orde.

Artikel III-339 (voorheen artikel 199 VEG)

Vaststelling van het reglement van orde met absolute meerderheid van de leden

Het Europees Parlement stelt zijn reglement van orde vast bij meerderheid van zijn leden.

De handelingen van het Europees Parlement worden bekendgemaakt onder de voorwaarden waarin de Grondwet en het reglement van orde van het Europees Parlement voorzien.

Afkeuring van de Commissie

- het EP kan zich pas 3 dagen na de voorlegging van de motie uitspreken
- bij openbare stemming
- 2/3-meerderheid van de stemmen nodig en absolute meerderheid van de leden

Artikel III-340 (voorheen artikel 201 VEG)

Wanneer aan het Europees Parlement een motie van afkeuring betreffende het beleid van de Commissie wordt voorgelegd, kan het Parlement zich niet eerder dan drie dagen na de indiening ervan en slechts bij openbare stemming over deze motie uitspreken.

Indien de motie van afkeuring wordt aangenomen met een meerderheid van tweederde van de uitgebrachte stemmen, welke een meerderheid van de leden van het Europees Parlement vertegenwoordigt, moeten de leden van de Commissie collectief ontslag nemen en moet ook de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie zijn functie in de Commissie neerleggen. Zij blijven in functie en blijven de lopende zaken behartigen totdat overeenkomstig de artikelen I-26 en I-27 in hun vervanging is voorzien. In dat geval verstrijkt de ambtsperiode van de ter vervanging benoemde Commissieleden op de datum waarop de ambtstermijn van de collectief tot ontslag gedwongen Commissieleden zou zijn verstreken.

De Commissie neemt collectief ontslag - geen individuele afkeuring mogelijk

**Onderafdeling 2
Europese Raad**

Europese Raad

Artikel III-341 (nieuw)

De leden kunnen elkaar vertegenwoordigen

1. Ieder lid van de Raad kan slechts door één ander lid worden gemachtigd om namens hem te stemmen.

Onthouding van stemming belet niet de vaststelling van handelingen met eenparigheid

Onthouding van stemming door aanwezige of vertegenwoordigde leden vormt geen beletsel voor het vaststellen van beslissingen van de Europese Raad waarvoor eenparigheid van stemmen is vereist.

Reglement van orde met gewone meerderheid

2. De voorzitter van het Europees Parlement kan worden uitgenodigd om door de Europese Raad te worden gehoord.

Gewone meerderheid - 3. De Europese Raad besluit met gewone meerderheid van stemmen over procedurekwesties en over de vaststelling van zijn reglement van orde.

Secretariaat-generaal

4. De Europese Raad wordt bijgestaan door het secretariaat-generaal van de Raad.

De Raad

**Onderafdeling 3
Raad van Ministers**

Artikel III-342 (voorheen artikel 204 VEG)

De voorzitter roept de Raad bijeen

De Raad wordt door zijn voorzitter, op diens initiatief of op initiatief van een van zijn leden of van de Commissie, in vergadering bijeengeroepen.

Artikel III-343 (voorheen artikel 205, lid 1 en 3, en artikel 206 VEG)

De leden kunnen elkaar vertegenwoordigen

1. Ieder lid van de Raad kan slechts door één ander lid worden gemachtigd om namens hem te stemmen.

Gewone meerderheid betekent meerderheid van de leden

2. Voor de beslissingen van de Raad waarvoor een gewone meerderheid vereist is, besluit de Raad bij meerderheid van zijn leden.

Onthouding van stemming is geen beletsel voor eenparigheid
COREPER

3. Onthouding van stemming door aanwezige of vertegenwoordigde leden vormt geen beletsel voor de vaststelling van beslissingen van de Raad waarvoor eenparigheid van stemmen is vereist.

Artikel III-344 (voorheen artikel 207 VEG)

Permanente vertegenwoordigers van alle lidstaten bereiden het werk van de Raad voor

1. Een comité, bestaande uit de permanente vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, is verantwoordelijk voor de voorbereiding van de werkzaamheden van de Raad en voor de uitvoering van de door de Raad verstrekte opdrachten. Het comité kan in de in het reglement van orde van de Raad genoemde gevallen procedurebesluiten vaststellen.

Organisatie van het secretariaat van de Raad met gewone meerderheid van stemmen

2. De Raad wordt bijgestaan door een secretariaat-generaal onder leiding van een secretaris-generaal, die door de Raad wordt benoemd.

Reglement van orde met gewone meerderheid

Gewone meerderheid - De Raad beslist met gewone meerderheid van stemmen over de organisatie van het secretariaat-generaal.

Gewone meerderheid - 3. De Raad besluit bij gewone meerderheid van stemmen over procedurekwesties en over de vaststelling van zijn reglement van orde.

Artikel III-345 (voorheen artikel 208 VEG)

De Raad kan met gewone meerderheid de

Gewone meerderheid - De Raad kan met gewone meerderheid van stemmen de Commissie verzoeken, alle studies die hij wenselijk

Commissie om voorstellen vragen

acht ter verwezenlijking van de gemeenschappelijke doelstellingen te verrichten en hem alle terzake dienende voorstellen voor te leggen. Indien de Commissie geen voorstellen doet, stelt zij de Raad in kennis van de redenen daarvoor.

Comités

Artikel III-346 (voorheen artikel 209 VEG)

Vaststelling van het statuut van de comités met gewone meerderheid in de Raad

Gewone meerderheid - De Raad stelt bij Europees besluit het statuut van de door de Grondwet ingestelde comités vast. Hij besluit met gewone meerderheid van stemmen, na raadpleging van de Commissie.

De Commissie

Onderafdeling 4 Europese Commissie

Artikel III-347 (voorheen artikel 213, lid 2 VEG)

Volkomen onafhankelijk

De leden van de Commissie onthouden zich van iedere handeling die onverenigbaar is met van hun ambt. De lidstaten eerbiedigen hun onafhankelijkheid en trachten niet hen te beïnvloeden bij de uitvoering van hun taak.

Commissieleden mogen geen andere beroepswerkzaamheden uitoefenen

Gewone meerderheid - De leden van de Commissie mogen gedurende hun ambtstermijn geen andere, al dan niet bezoldigde, beroepswerkzaamheden verrichten. Bij hun ambtsaanvaarding verbinden zij zich plechtig ertoe, gedurende hun ambtstermijn en na afloop daarvan de uit hun taak voortvloeiende verplichtingen na te komen, en in het bijzonder eerlijkheid en kiesheid te betrachten bij het aanvaarden van bepaalde functies of voordelen na afloop van hun ambtstermijn. Indien deze verplichtingen niet worden nagekomen, kan de Raad, met gewone meerderheid van stemmen, of de Commissie zich wenden tot het Hof van Justitie, dat, naargelang van het geval, ontslag ambtshalve overeenkomstig de in artikel III-349 bepaalde voorwaarden of verval van het recht op pensioen of van andere als zodanig geldende voordelen kan uitspreken.

Zij moeten hun ambt met de nodige integriteit dragen...

...anders kan het Hof van Justitie hen ambtshalve ontslaan of hun pensioen ontnemen

Artikel III-348 (voorheen artikel 215 VEG)

De voorzitter kan Commissieleden ontslaan

1. Behalve door regelmatige vervanging of door overlijden eindigt de ambtsvervulling van een lid van de Commissie door vrijwillig ontslag of ontslag ambtshalve.

Een vacature wordt ingevuld via de normale benoemingsprocedure

XX 2. In geval van vrijwillig ontslag, ontslag ambtshalve of overlijden, wordt het Commissielid voor de verdere duur van zijn ambtstermijn vervangen door een nieuw lid van dezelfde nationaliteit, dat overeenkomstig de criteria van artikel I-26, lid 4, in onderlinge overeenstemming met de voorzitter van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement door de Raad wordt

	benoemd.
	<i>U</i> De Raad kan, met eenparigheid van stemmen, op voorstel van de voorzitter van de Commissie besluiten dat in een dergelijke vacature niet behoeft te worden voorzien, met name indien de resterende duur van de ambtstermijn van het lid kort is.
<i>Procedure voor vervanging van de voorzitter</i>	XX 3. In geval van vrijwillig ontslag, ontslag ambtshalve of overlijden, wordt de <u>voorzitter</u> voor de verdere duur van zijn ambtstermijn vervangen overeenkomstig artikel <u>I-27, lid 1</u> .
<i>Vervanging van de minister van Buitenlandse Zaken</i>	XX 4. In geval van vrijwillig ontslag, ontslag ambtshalve of overlijden, wordt de <u>minister van Buitenlandse Zaken van de Unie</u> voor de verdere duur van zijn ambtstermijn <u>vervangen</u> overeenkomstig artikel I-28, lid 1.
<i>Blijven in functie tot ze vervangen zijn</i>	5. In geval van <u>vrijwillig ontslag van alle leden</u> van de Commissie <u>blijven zij in functie</u> en blijven zij de lopende zaken behartigen totdat in hun vervanging is voorzien, voor de verdere duur van hun ambtstermijn, overeenkomstig de artikelen I-26 en I-27.
	Artikel III-349 (voorheen artikel 216 VEG)
<i>Kunnen door het Hof van Justitie worden ontslaan</i>	<i>Gewone meerderheid</i> - Op verzoek van de Raad, die besluit bij gewone meerderheid van stemmen, of van de Commissie, kan een lid van de Commissie dat <u>niet meer aan de eisen voor de uitoefening van zijn ambt voldoet</u> of <u>op ernstige wijze is tekortgeschoten</u> , <u>door het Hof van Justitie uit zijn ambt worden ontzet</u> .
	Artikel III-350 (voorheen artikel 217 VEG)
<i>De voorzitter beslist over de taakverdeling en de wijziging daarvan</i>	Onverminderd artikel I-28, lid 4, worden de <u>taken</u> van de Commissie overeenkomstig artikel I-27, lid 3, door de <u>voorzitter</u> gestructureerd en over de leden van de Commissie <u>verdeeld</u> . De voorzitter <u>kan</u> de taakverdeling tijdens de ambtstermijn <u>wijzigen</u> . De leden van de Commissie oefenen de hun door de voorzitter toegewezen taak onder diens gezag uit.
<i>Stemming</i>	Artikel III-351 (voorheen artikel 219 VEG)
<i>Besluit met meerderheid van stemmen van haar leden</i>	De Commissie neemt haar besluiten met <u>meerderheid van stemmen van haar leden</u> . Het <u>quorum</u> wordt bepaald in het reglement van orde.
	Artikel III-352 (voorheen artikel 218 VEG)
<i>Reglement van orde</i>	1. De Commissie stelt haar reglement van orde vast, teneinde haar

Jaarlijks algemeen verslag voor het EP

EU-Hof = Hof van Justitie, Gerecht en gespecialiseerde rechtbanken

Drie formaties:

- kamers
- grote kamer
- voltallige zitting

Advocaten-generaal

8 advocaten-generaal - hun aantal kan met eenparigheid worden verhoogd

- onpartijdig
- onafhankelijk
- vellen een oordeel waar dat vereist is

Hof van Justitie

De rechters en de advocaten-generaal moeten voldoen aan de eisen voor de hoogste rechterlijke ambten in het gerechtelijk stelsel van hun land en worden gekozen in onderlinge overeenstemming

Gedeeltelijke

eigen werkzaamheden en die van haar diensten te regelen. Zij draagt er zorg voor dat het reglement wordt bekendgemaakt.

2. De Commissie publiceert jaarlijks, ten minste een maand voordat de zitting van het Europees Parlement wordt geopend, een algemeen verslag over de activiteiten van de Unie.

Onderafdeling 5 Hof van Justitie van de Europese Unie

Artikel III-353 (voorheen artikel 221 VEG)

Het Hof van Justitie houdt zitting in kamers, als grote kamer of in voltallige zitting, overeenkomstig het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Artikel III-354 (voorheen artikel 222 VEG)

U

Het Hof van Justitie wordt bijgestaan door acht advocaten-generaal. Indien het Hof van Justitie zulks verzoekt, kan de Raad met eenparigheid van stemmen een Europees besluit houdende verhoging van het aantal advocaten-generaal vaststellen.

De advocaat-generaal heeft tot taak, in het openbaar en in volkomen onpartijdigheid en onafhankelijkheid met redenen omklede conclusies voor te leggen aangaande zaken waarin zulks overeenkomstig het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie vereist is.

Artikel III-355 (voorheen artikel 223 VEG)

U

De rechters en de advocaten-generaal van het Hof van Justitie, die worden gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en die aan alle gestelde eisen voldoen om in hun onderscheiden landen de hoogste rechterlijke ambten te bekleden, of die bekend staan als kundige rechtsgeleerden, worden in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten benoemd, na raadpleging van het comité van artikel III-357.

Om de drie jaar vindt, op de wijze die in het statuut van het Hof van Justitie

vervanging om de 3 jaar

van de Europese Unie is bepaald, een gedeeltelijke vervanging van de rechters en de advocaten-generaal plaats.

Kiezen zelf voor 3 jaar hun president, die herbenoembaar is

De rechters wijzen uit hun midden voor drie jaar de president van het Hof van Justitie aan. Hij is herbenoembaar.

De Raad keurt het reglement goed

Het Hof van Justitie stelt zijn reglement voor de procesvoering vast. Dit reglement wordt ter goedkeuring aan de Raad voorgelegd.

Gerecht - voorheen
Gerecht van eerste aanleg

Artikel III-356 (voorheen artikel 224 VEG)

Kan beschikken over meer dan één rechter per land

Het aantal rechters van het Gerecht wordt vastgesteld bij het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Het statuut kan bepalen dat het Gerecht wordt bijgestaan door advocaten-generaal.

*De rechters moeten:
- onafhankelijk zijn
- bekwaam zijn om hoge rechterlijke ambten te bekleden*

U De leden van het Gerecht worden gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en bekwaam zijn hoge rechterlijke ambten te bekleden. Zij worden in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten benoemd, na raadpleging van het Comité van artikel III-357.

Worden benoemd voor 6 jaar, gedeeltelijke wisseling om de 3 jaar

Om de drie jaar vindt een gedeeltelijke vervanging van het Gerecht plaats.

President aangewezen voor 3 jaar, is herbenoembaar

De rechters wijzen uit hun midden voor drie jaar de president van het Gerecht aan. Hij is herbenoembaar.

De Raad keurt het reglement goed met gekwalificeerde meerderheid

Het Gerecht stelt in overeenstemming met het Hof van Justitie zijn reglement voor de procesvoering vast. Dit reglement wordt ter goedkeuring aan de Raad voorgelegd.

Tenzij in het statuut anders is bepaald, zijn de bepalingen van de Grondwet betreffende het Hof van Justitie op het Gerecht van toepassing.

Het comité

Artikel III-357 (nieuw)

Het comité geeft advies over kandidaten

Er wordt een comité opgericht dat de lidstaten van advies dient over de geschiktheid van de kandidaten voor de uitoefening van de ambten van rechter en advocaat-generaal van het Hof van Justitie en van het Gerecht, voordat de regeringen van de lidstaten overgaan tot de benoemingen overeenkomstig de artikelen III-355 en III-356.

7 leden

- 6 voorgedragen door de president van het Hof, 1 door het EP
- de Raad benoemt hen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

Bevoegdheid van het Gerecht

In principe: gerecht van eerste aanleg

De bevoegdheid van het Gerecht kan in het statuut worden uitgebreid

Hogere voorziening bij het Hof van Justitie is beperkt tot rechtsvragen

*Beslissingen van de gespecialiseerde rechtbanken kunnen slechts uitzonderlijk door het Gerecht worden heroverwogen
Beslissingen van het Gerecht kunnen door het Hof van Justitie worden heroverwogen*

Prejudiciële vragen

Principiële beslissing door het Gerecht

Het comité bestaat uit zeven voormalige leden van het Hof van Justitie en van het Gerecht, personen die de hoogste nationale rechterlijke ambten bekleden en personen die bekend staan als kundige rechtsgeleerden, waarvan er één wordt voorgedragen door het Europees Parlement. XX De Raad stelt een Europees besluit vast houdende bepaling van de werkwijze van dit comité, alsmede een Europees besluit tot benoeming van de leden. De Raad besluit op initiatief van de president van het Hof van Justitie.

Artikel III-358 (voorheen artikel 225 VEG)

1. Het Gerecht is bevoegd in eerste aanleg kennis te nemen van de in de artikelen III-365, III-367, III-370, III-372 en III-374 bedoelde beroepen, met uitzondering van de beroepen waarvan de kennisneming is toegedeeld aan een op grond van artikel III-359 ingestelde gespecialiseerde rechtbank, en die waarvan de kennisneming overeenkomstig het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie aan het Hof van Justitie is voorbehouden. Het statuut kan bepalen dat het Gerecht bevoegd is kennis te nemen van andere categorieën van beroepen.

Tegen de beslissingen die het Gerecht op grond van dit lid geeft, kan bij het Hof van Justitie een tot rechtsvragen beperkte hogere voorziening worden ingesteld, op de wijze en binnen de grenzen die in het statuut worden bepaald.

2. Het Gerecht is bevoegd kennis te nemen van de beroepen die worden ingesteld tegen beslissingen van de gespecialiseerde rechtbanken. De beslissingen die het Gerecht op grond van dit lid geeft, kunnen op de wijze en binnen de grenzen die in het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie worden bepaald, bij uitzondering door het Hof van Justitie worden heroverwogen, indien er een ernstig gevaar bestaat dat de eenheid of de samenhang van het recht van de Unie wordt aangetast.

3. Het Gerecht is bevoegd kennis te nemen van prejudiciële vragen die worden voorgelegd krachtens artikel III-369, met betrekking tot specifieke, in het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie bepaalde aangelegenheden.

Wanneer het Gerecht van oordeel is dat in een zaak een principiële beslissing moet worden genomen die van invloed kan zijn op de eenheid of de samenhang van het recht van de Unie, kan het de zaak naar het Hof van Justitie verwijzen voor een uitspraak.

De beslissingen die het Gerecht over prejudiciële vragen geeft, kunnen op de wijze en binnen de grenzen die in het statuut worden bepaald, bij

Gespecialiseerde rechtbanken

Bij wet ingesteld

Rechtbanken van eerste aanleg voor specifieke aangelegenheden

Regels bij wet vastgesteld via de gewone wetgevingsprocedure

Hogere voorziening enkel voor rechtsvragen, tenzij anders bepaald in de regels

Onafhankelijke rechters die met eenparigheid door de Raad worden benoemd

*Reglement van de gespecialiseerde rechtbanken vastgesteld door de Raad
Tenzij anders bepaald, zijn de regels voor het Hof van Justitie ook van toepassing op de gespecialiseerde rechtbanken*

Een lidstaat voor het Hof van Justitie dagen

Door de Commissie:

1. Formele waarschuwing aan de

uitzondering door het Hof van Justitie worden heroverwogen, indien er een ernstig gevaar bestaat dat de eenheid of de samenhang van het recht van de Unie wordt aangetast.

Artikel III-359 (voorheen artikelen 200 en 225 A VEG)

X**

1. Bij Europese wet kunnen gespecialiseerde rechtbanken worden ingesteld die worden toegevoegd aan het Gerecht, en die in eerste aanleg kennis nemen van bepaalde categorieën van beroepen in specifieke aangelegenheden. De wet wordt vastgesteld hetzij op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Hof van Justitie, hetzij op verzoek van het Hof van Justitie en na raadpleging van de Commissie.
2. In de Europese wet tot instelling van een gespecialiseerde rechtbank worden de regels voor de samenstelling van de rechtbanken vastgesteld en wordt de reikwijdte van de aan deze rechtbanken toegedeelde bevoegdheden bepaald.
3. Tegen de beslissingen van de gespecialiseerde rechtbanken kan bij het Gerecht een tot rechtsvragen beperkte hogere voorziening worden ingesteld of, wanneer de Europese wet tot instelling van de gespecialiseerde rechtbank daarin voorziet, een beroep dat ook op feitelijke vragen betrekking heeft.
4. De leden van de gespecialiseerde rechtbanken worden gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en bekwaam zijn rechterlijke ambten te bekleden. Zij worden door de Raad met eenparigheid van stemmen benoemd.
5. De gespecialiseerde rechtbanken stellen in overeenstemming met het Hof van Justitie hun reglement voor de procesvoering vast. Dit reglement wordt ter goedkeuring aan de Raad voorgelegd.
6. Tenzij in de Europese wet tot instelling van de gespecialiseerde rechtbank anders is bepaald, zijn de bepalingen van de Grondwet betreffende het Hof van Justitie van de Europese Unie en de bepalingen van het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie op de gespecialiseerde rechtbanken van toepassing. Titel I van het statuut en artikel 64 daarvan zijn in ieder geval van toepassing op de gespecialiseerde rechtbanken.

Artikel III-360 (voorheen artikel 226 VEG)

Indien de Commissie van oordeel is dat een lidstaat een krachtens de Grondwet op hem rustende verplichting niet is nagekomen, brengt zij dienaangaande een met redenen omkleed advies uit, na

lidstaat

2. Antwoord van de lidstaat

3. Beslissing van het Hof

Door een andere lidstaat:

1. Legt de klacht voor aan de Commissie

2. De betrokken staten maken opmerkingen

3. Met redenen omkleed advies van de

Commissie binnen de 3 maanden

4. Beslissing van het Hof

Niet-naleving van een arrest van het Hof

De lidstaten moeten gevolg geven aan arresten van het Hof

Als een lidstaat geen gevolg geeft aan een arrest van het Hof, kan hij door de Commissie voor het Hof worden gedaagd

Betaling van een dwangsom

De Commissie stelt een boete voor, het Hof beslist

Lidstaten kan een boete

de lidstaat in de gelegenheid te hebben gesteld zijn opmerkingen te maken.

Indien de betrokken staat het advies niet binnen de door de Commissie gestelde termijn opvolgt, kan de Commissie de zaak aanhangig maken bij het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Artikel III-361 (voorheen artikel 227 VEG)

Een lidstaat die van mening is dat een andere lidstaat een krachtens de Grondwet op hem rustende verplichting niet is nagekomen, kan zich tot het Hof van Justitie van de Europese Unie wenden.

Voordat een lidstaat tegen een andere lidstaat een klacht indient wegens een beweerde schending van diens verplichtingen krachtens de Grondwet, legt hij deze klacht voor aan de Commissie.

De Commissie brengt een met redenen omkleed advies uit, nadat de betrokken staten de gelegenheid is gegeven over en weer schriftelijk en mondeling opmerkingen te maken.

Indien de Commissie binnen drie maanden na indiening van de klacht geen advies heeft uitgebracht, kan de klacht desalniettemin bij het Hof worden ingediend.

Artikel III-362 (voorheen artikel 228 VEG)

1. Indien het Hof van Justitie van de Europese Unie vaststelt dat een lidstaat een krachtens de Grondwet op hem rustende verplichting niet is nagekomen, is deze staat gehouden het nodige te doen om gevolg te geven aan het arrest van het Hof.

2. Indien de Commissie van oordeel is dat de betrokken lidstaat niet het nodige heeft gedaan om gevolg te geven aan het in lid 1 bedoelde arrest, kan zij, nadat zij deze staat de mogelijkheid heeft geboden zijn opmerkingen in te dienen, de zaak voor het Hof van Justitie van de Europese Unie brengen. De Commissie vermeldt het bedrag van de door de betrokken lidstaat te betalen forfaitaire som of dwangsom die zij in de gegeven omstandigheden passend acht.

Indien het Hof vaststelt dat de betrokken lidstaat zich niet gevoegd heeft naar zijn arrest, kan het aan deze staat de betaling van een forfaitaire som of een dwangsom opleggen.

Deze procedure geldt onverminderd het bepaalde in artikel III-361.

3. Wanneer de Commissie bij het Hof van Justitie van de Europese Unie

worden opgelegd indien zij voorschriften ter omzetting van een kaderwet niet meedelen

beroep instelt op grond van artikel III-360 omdat zij van oordeel is dat de betrokken lidstaat zijn verplichting tot mededeling van voorschriften ter omzetting van een Europese kaderwet niet is nagekomen, kan de Commissie, indien zij dit passend acht, aangeven wat haars inziens gezien de omstandigheden een redelijke hoogte is voor de door deze lidstaat te betalen forfaitaire som of dwangsom.

De boeten kunnen niet hoger zijn dan wat de Commissie heeft voorgesteld

Indien het Hof de niet-nakoming vaststelt, kan het de betrokken lidstaat de betaling van een forfaitaire som of een dwangsom opleggen die niet hoger is dan de Commissie heeft aangegeven. De verplichting tot betaling gaat in op de door het Hof in zijn arrest bepaalde datum.

Sancties

Artikel III-363 (voorheen artikel 229 VEG)

Het Hof van Justitie heeft volledige rechtsmacht ten aanzien van sancties

X**

De Europese wetten en de Europese verordeningen van de Raad kunnen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie volledige rechtsmacht verlenen ten aanzien van de sancties waarin zij voorzien.

Artikel III-364 (voorheen artikel 229 A VEG)

Bevoegdheid van het Hof van Justitie inzake intellectuele-eigendomsrechten bij wet geregeld

X**

Onverminderd de overige bepalingen van de Grondwet kan aan het Hof van Justitie van de Europese Unie bij Europese wet, in een in die wet te bepalen mate, de bevoegdheid worden verleend uitspraak te doen in geschillen die verband houden met de toepassing van krachtens de Grondwet vastgestelde handelingen waarbij Europese intellectuele-eigendomsrechten worden ingesteld.

Artikel III-365 (voorheen artikel 230 VEG)

Wettigheid van handelingen

Het Hof van Justitie onderzoekt:

- de wettigheid van rechtshandelingen

1. Het Hof van Justitie van de Europese Unie gaat de wettigheid na van de Europese wetten en kaderwetten, van de handelingen van de Raad, de Commissie en de Europese Centrale Bank, voorzover het geen aanbevelingen of adviezen betreft, alsmede van de handelingen van het Europees Parlement en van de Europese Raad die beogen rechtsgevolgen tegenover derden te hebben. Het gaat ook de wettigheid na van de handelingen van de organen of instanties van de Unie waarmee rechtsgevolgen ten aanzien van derden worden beoogd.

*- onbevoegdheid
- vormvoorschriften
- de Grondwet
- uitvoeringsregelingen*

2. Voor de toepassing van lid 1 is het Hof van Justitie van de Europese Unie bevoegd uitspraak te doen inzake ieder door een lidstaat, het Europees Parlement, de Raad of de Commissie ingesteld beroep wegens onbevoegdheid, schending van wezenlijke vormvoorschriften, schending van de Grondwet of van enige uitvoeringsregeling daarvan, dan wel wegens misbruik van bevoegdheid.

Bevoegdheid van het

3. Het Hof van Justitie van de Europese Unie is onder de in de leden 1 en 2

Hof van Justitie voor klachten inzake de prerogatieven van - de Rekenkamer, - de Centrale Bank en - het Comité van de Regio's

De personen moeten "rechtstreeks en individueel" betroffen zijn

Bijzondere regels voor organen en instanties

Deadline: zaken moeten binnen twee maanden voor het Hof van Justitie worden gebracht

Rechtsgeldigheid

Het Hof van Justitie kan een onwettige handeling nietig verklaren

Het kan ook verklaren dat sommige delen geldig blijven

Niet-optreden

Niet-optreden van een instelling kan voor het Hof van Justitie worden aangeklaagd

De instelling moet eerst verzocht zijn te

bepaalde voorwaarden bevoegd uitspraak te doen over ieder door de Rekenkamer, de Europese Centrale Bank of het Comité van de Regio's ingesteld beroep dat op de vrijwaring van hun prerogatieven is gericht.

4. Iedere natuurlijke of rechtspersoon kan onder de in de leden 1 en 2 bepaalde voorwaarden beroep instellen tegen handelingen die tot hem gericht zijn of die hem rechtstreeks en individueel raken, alsmede tegen regelgevingshandelingen die hem rechtstreeks raken en die geen uitvoeringsmaatregelen met zich meebrengen.

5. De handelingen tot oprichting van organen en instanties van de Unie kunnen voorzien in bijzondere voorwaarden en bepalingen inzake de beroepen welke door natuurlijke of rechtspersonen worden ingesteld tegen handelingen van deze organen of instanties waarmee rechtsgevolgen ten aanzien van hen worden beoogd.

6. Het in dit artikel bedoelde beroep moet worden ingesteld binnen twee maanden, naargelang van het geval te rekenen vanaf de dag van bekendmaking van de handeling, de dag van kennisgeving aan de verzoeker of, bij gebreke daarvan, de dag waarop de verzoeker van de handeling kennis heeft gekregen.

Artikel III-366 (voorheen artikel 231 VEG)

Indien het beroep gegrond is, wordt de betwiste handeling door het Hof van Justitie van de Europese Unie nietig verklaard.

Het Hof van Justitie bepaalt evenwel, zo het dit nodig oordeelt, welke gevolgen van de vernietigde handeling als definitief moeten worden beschouwd.

Artikel III-367 (voorheen artikel 232 VEG)

Indien het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, de Commissie of de Europese Centrale Bank, in strijd met de Grondwet, nalaat te besluiten, kunnen de lidstaten en de overige instellingen van de Unie zich tot het Hof van Justitie van de Europese Unie wenden om deze schending te doen vaststellen. Dit artikel is onder dezelfde voorwaarden van toepassing op de organen en de instanties van de Unie die nalaten een besluit te nemen.

Dit beroep is slechts ontvankelijk indien de instelling, het orgaan of de instantie in kwestie vooraf is verzocht te handelen. Indien de instelling, het

handelen

orgaan of de instantie niet binnen twee maanden, te rekenen vanaf het verzoek, een standpunt heeft bepaald, kan binnen een nieuwe termijn van twee maanden beroep worden ingesteld.

Eenieder kan een klacht indienen

Iedere natuurlijke of rechtspersoon kan zich onder de in de eerste en de tweede alinea bepaalde voorwaarden tot het Hof wenden om bezwaar te maken tegen het feit dat een instelling, orgaan of instantie van de Unie heeft nagelaten tot hem een andere handeling te richten dan een aanbeveling of een advies.

Artikel III-368 (voorheen artikel 233 VEG)

Verplichting om gevolg te geven aan een arrest

De instelling, het orgaan of de instantie waarvan de handeling nietig is verklaard of waarvan de nalatigheid strijdig met de Grondwet is verklaard, is gehouden het nodige te doen om gevolg te geven aan het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Deze verplichting geldt onverminderd die welke uit de toepassing van artikel III-431, tweede alinea, kan voortvloeien.

Artikel III-369 (voorheen artikel 234 VEG)

Prejudiciële beslissingen
Prejudiciële beslissingen over:

Het Hof van Justitie van de Europese Unie is bevoegd, bij wijze van prejudiciële beslissing, uitspraak te doen over:

- de Grondwet

a) de uitlegging van de Grondwet;

- handelingen van de instellingen

b) de geldigheid en de uitlegging van de handelingen van de instellingen, organen en instanties van de Unie.

Elke rechterlijke instantie van een lidstaat kan om een prejudiciële beslissing vragen

Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen voor een rechterlijke instantie van een der lidstaten, kan deze instantie, indien zij een beslissing op dit punt noodzakelijk acht voor het wijzen van haar vonnis, het Hof verzoeken over deze vraag een uitspraak te doen.

Indien geen beroep meer mogelijk is in de lidstaat, wordt de zaak voor het Hof van Justitie gebracht

Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen in een zaak aanhangig bij een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, is deze instantie gehouden zich tot het Hof te wenden.

Indien een dergelijke vraag wordt opgeworpen in een bij een nationale rechterlijke instantie aanhangige zaak betreffende een gedetineerde persoon, doet het Hof zo spoedig mogelijk uitspraak.

Artikel III-370 (voorheen artikel 235 VEG)

Vergoeding van schade

Het Hof van Justitie van de Europese Unie is bevoegd kennis te nemen van geschillen over de vergoeding van de in artikel III-431, tweede en derde alinea, bedoelde schade.

Artikel III-371 (voorheen artikel 46, letter e) VEU)

Indien de Raad de rechten van een lidstaat schorst, kunnen enkel procedurekwesties door het Hof van Justitie worden onderzocht

Het Hof van Justitie kan uitsluitend op verzoek van de lidstaat ten aanzien waarvan de Europese Raad of de Raad een constatering heeft gedaan en uitsluitend wat de naleving van de procedurele bepalingen van artikel I-59 betreft uitspraak doen over de wettigheid van een handeling die door de Europese Raad of door de Raad krachtens artikel I-59 is vastgesteld.

Dit verzoek moet binnen een maand na de constatering worden gedaan. Het Hof doet een uitspraak binnen een maand na de datum van het verzoek.

Artikel III-372 (voorheen artikel 236 VEG)

Geschillen tussen de Unie en haar personeelsleden

Het Hof van Justitie van de Europese Unie is bevoegd uitspraak te doen in elk geschil tussen de Unie en haar personeelsleden, binnen de grenzen en onder de voorwaarden vastgesteld in het statuut van de ambtenaren van de Unie en de regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van de Unie.

Artikel III-373 (voorheen artikel 237 VEG)

Europese Investeringsbank
Het Gerecht kan zich uitspreken over:

Het Hof van Justitie van de Europese Unie is bevoegd, binnen de hierna aangegeven grenzen, kennis te nemen van geschillen betreffende:

- het statuut van de EIB

a) de uitvoering van de verplichtingen der lidstaten voortvloeiende uit het statuut van de Europese Investeringsbank. De Raad van bewind van de Bank beschikt dienaangaande over de bevoegdheden die bij artikel III-360 aan de Commissie zijn toegekend;

- beslissingen van de Raad van gouverneurs van de EIB

b) de beslissingen van de Raad van gouverneurs van de Europese Investeringsbank. Iedere lidstaat, de Commissie en de Raad van bewind van de Bank kunnen onder de in artikel III-365 gestelde voorwaarden beroep instellen tegen deze besluiten;

- de uitvoering van de verplichtingen van de

c) de beslissingen van de Raad van bewind van de Europese Investeringsbank. Beroep tegen deze beslissingen kan onder de in artikel III-365 gestelde voorwaarden slechts worden ingesteld door de lidstaten of de Commissie, en alleen in geval van schending van de vormvoorschriften bedoeld in artikel 19, leden 2, 5, 6 en 7, van het statuut van de Bank;

d) de uitvoering van de verplichtingen van de nationale centrale banken voortvloeiende uit deze Grondwet en uit het statuut van het Europees

nationale centrale banken

Stelsel van Centrale Bank en van de Europese Centrale Bank. De Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank beschikt dienaangaande ten aanzien van de nationale centrale banken over de bevoegdheden welke bij artikel III-360 aan de Commissie zijn toegekend ten aanzien van de lidstaten. Indien het Hof van Justitie van de Europese Unie vaststelt dat een nationale centrale bank een van de krachtens deze Grondwet op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen, is deze bank gehouden die voorzieningen te treffen welke nodig zijn ter uitvoering van het arrest van het Hof.

Arbitrage

Artikel III-374 (voorheen artikel 238 VEG)

Rechtsbevoegdheid voor zowel privaats- als publiekrechtelijke zaken

Het Hof van Justitie van de Europese Unie is bevoegd uitspraak te doen krachtens een arbitragebeding vervat in een door of namens de Unie gesloten publiekrechtelijke of privaatrechtelijke overeenkomst.

Artikel III-375 (voorheen artikelen 240, 239 en 292 VEG)

Nationale rechterlijke instanties zijn niet per se onbevoegd voor geschillen waarin de EU partij is

1. Behoudens de bevoegdheden die bij deze Grondwet aan het Hof van Justitie van de Europese Unie worden verleend, vallen de geschillen waarin de Unie partij is, niet uit dien hoofde buiten de bevoegdheid van de nationale rechterlijke instanties.

Vorrangsclausule voor uitlegging van de Grondwet:

Uitlegging van de Grondwet komt enkel toe aan de EU-rechtbanken, niet aan nationale (hogere) rechtscolleges

2. De lidstaten verbinden zich ertoe een geschil betreffende de uitlegging of de toepassing van de Grondwet niet op andere wijze te doen beslechten dan in deze Grondwet is voorgescreven.

3. Het Hof van Justitie is bevoegd uitspraak te doen in elk geschil tussen lidstaten dat met de materie van deze Grondwet verband houdt, indien dit geschil hem krachtens een compromis wordt voorgelegd.

In andere geschillen kan het Hof van Justitie uitspraak doen indien alle partijen ermee akkoord gaan

Artikel III-376 (voorheen artikel 46, letter f), en artikel 47 VEU)

Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

Het Hof van Justitie is niet bevoegd tenzij: - om na te gaan of het gemeenschappelijk buitenlands en

Het Hof van Justitie van de Europese Unie is niet bevoegd ten aanzien van de artikelen I-40 en I-41 en van de bepalingen van titel V, hoofdstuk II, betreffende het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en artikel III-293 voorzover het betrekking heeft op het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid.

*veiligheidsbeleid
gevolgen heeft voor de
andere EU-
bevoegdheden
- voor klachten van
natuurlijke of
rechtspersonen die
werden geboycot*

***Ruimte van vrijheid,
veiligheid en recht***
*Geen bevoegdheid
inzake operaties van de
nationale politie en
andere instanties voor
wets- en
ordehandhaving en
veiligheid*

*De niet-toepasselijkheid
van algemene
handelingen kan altijd
worden ingeroepen*

*Geen schorsende
werking, maar het Hof
kan beslissen de
betwiste handeling op
te schorten*

*Voorlopige
maatregelen*

Uitvoering van arresten

Het Hof is evenwel bevoegd om toezicht te houden op de naleving van artikel III-308 en uitspraak te doen inzake beroepen die onder de in artikel III-365, lid 4, bepaalde voorwaarden worden ingesteld betreffende het toezicht op de wettigheid van Europese besluiten houdende beperkende maatregelen jegens natuurlijke personen of rechtspersonen, die door de Raad op grond van titel V, hoofdstuk II, zijn vastgesteld.

Artikel III-377 (voorheen artikel 35, lid 5 VEU)

Bij de uitoefening van zijn taken in verband met de bepalingen in de afdelingen 4 en 5 van titel III, hoofdstuk IV betreffende de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht is het Hof van Justitie van de Europese Unie niet bevoegd de geldigheid of de evenredigheid na te gaan van operaties van de politie of van andere instanties van een lidstaat belast met wetshandhaving of de uitoefening van de verantwoordelijkheden van de lidstaten ten aanzien van de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de binnenlandse veiligheid.

Artikel III-378 (voorheen artikel 241 VEG)

Iedere partij kan, ook na het verstrijken van de in artikel III-365, lid 6, bedoelde termijn, naar aanleiding van een geschil waarbij een door een instelling, een orgaan of een instantie van de Unie vastgestelde handeling van algemene strekking in het geding is, de in artikel III-365, lid 2, bedoelde middelen aanvoeren om voor het Hof van Justitie van de Europese Unie de niet-toepasselijkheid van deze handeling in te roepen.

Artikel III-379 (voorheen artikel 242 en 243 VEG)

1. Een bij het Hof van Justitie van de Europese Unie ingesteld beroep heeft geen schorsende werking. Het Hof kan echter, indien het van oordeel is dat de omstandigheden zulks vereisen, opschorting van de uitvoering van de betwiste handeling gelasten.

2. Het Hof van Justitie van de Europese Unie kan in bij hem aanhangig gemaakte zaken de noodzakelijke voorlopige maatregelen gelasten.

Artikel III-380 (voorheen artikel 244 VEG)

De arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie zijn uitvoerbaar overeenkomstig het bepaalde in artikel III-401.

Artikel III-381 (voorheen artikel 245 VEG)

X**/XX**

<i>Statuut in protocol nr. 3</i>	Het <u>statuut</u> van het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt vastgesteld <u>bij</u> een <u>protocol</u> .
<i>Wijzigingsprocedure</i>	De bepalingen van het statuut <u>kunnen bij</u> Europese wet worden <u>gewijzigd</u> , met <u>uitzondering</u> van <u>titel I en artikel 64</u> daarvan. De wet wordt vastgesteld hetzij op verzoek van het Hof van Justitie en na raadpleging van de Commissie, hetzij op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Hof van Justitie.

Onderafdeling 6 Europese Centrale Bank

Artikel III-382 (voorheen artikel 112 VEG)

XX*

<i>Raad van bestuur</i>	1. De <u>Raad van bestuur</u> van de Europese Centrale Bank bestaat uit de leden van de directie van de Europese Centrale Bank en de presidenten van de nationale centrale banken van de lidstaten die niet onder een derogatie in de zin van artikel III-197 vallen.
<i>Directie</i>	2. De <u>directie</u> bestaat uit de president, de vice-president en vier andere leden.

De leden van de directie zijn mensen met erkende reputatie en beroepservaring die gekozen worden met gekwalificeerde meerderheid

De president, de vice-president en de overige leden van de directie worden gekozen uit personen met een erkende reputatie en beroepservaring op monetair of bancaire gebied. Zij worden met gekwatificeerde meerderheid van stemmen door de Europese Raad benoemd op aanbeveling van de Raad en na raadpleging van het Europees Parlement en de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank.

Benoemd voor 8 jaar, niet herbenoembaar

Zij worden voor een periode van acht jaar benoemd en zijn niet herbenoembaar.

Enkel EU-onderdanen

Alleen de onderdanen van een van de lidstaten kunnen lid van de directie zijn.

Artikel III-383 (voorheen artikel 113 VEG)

De voorzitter van de Raad en één Commissielid kunnen aan de Raad van bestuur deelnemen

1. De voorzitter van de Raad en een lid van de Commissie kunnen zonder stemrecht aan de vergaderingen van de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank deelnemen.

De voorzitter van de Raad kan een motie voorleggen

De voorzitter van de Raad kan aan de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank een motie ter bespreking voorleggen.

De president van de ECB wordt uitgenodigd om aan relevante vergaderingen van de Raad deel te nemen
Jaarverslag ten behoeve van:
- Europees Parlement
- Raad
- Commissie
- Europese Raad

De gezagdragers van de ECB kunnen door de bevoegde comités van het EP worden gehoord

Rekenkamer

Taken:

- onderzoek van alle ontvangsten en uitgaven, tenzij waar dit uitgesloten is

- aflegging van een verklaring (sinds 1994 heeft de Rekenkamer elk jaar bezwaren geuit)

- controle op wettig en goed beheer

- melding van onregelmatigheden

- controle van zowel de vastgestelde als de betaalde bedragen

2. De president van de Europese Centrale Bank wordt uitgenodigd om aan de vergaderingen van de Raad deel te nemen wanneer deze aangelegenheden bespreekt met betrekking tot de doelstellingen en de taken van het Europees Stelsel van Centrale Banken.

3. De Europese Centrale Bank stelt voor het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad en de Commissie een jaarverslag op over de werkzaamheden van het Europees Stelsel van Centrale Banken en over het monetair beleid in het afgelopen jaar en het lopende jaar. De president van de Europese Centrale Bank legt dit verslag voor aan het Europees Parlement, dat op die basis een algemeen debat kan houden, en aan de Raad.

De president van de Europese Centrale Bank en de overige leden van de directie kunnen op verzoek van het Europees Parlement of op eigen initiatief worden gehoord door de bevoegde organen van het Parlement.

Onderafdeling 7 Rekenkamer

Artikel III-384 (voorheen artikel 248, lid 2 tot en met 7 VEG)

XX

1. De Rekenkamer onderzoekt de rekeningen van alle ontvangsten en uitgaven van de Unie. Zij onderzoekt tevens de rekeningen van alle ontvangsten en uitgaven van alle door de Unie ingestelde organen en instanties, voorzover de handeling tot instelling van het betrokken orgaan of de betrokken instantie dit onderzoek niet uitsluit.

De Rekenkamer legt het Europees Parlement en de Raad een verklaring voor waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en de regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, die in het Publicatieblad van de Europese Unie wordt bekendgemaakt. Aan die verklaring kunnen specifieke beoordelingen worden toegevoegd voor ieder belangrijk werkteerrein van de Unie.

2. De Rekenkamer onderzoekt de wettigheid en de regelmatigheid van de ontvangsten en uitgaven en gaat tevens na of een goed financieel beheer wordt gevoerd. Hierbij brengt zij in het bijzonder verslag uit over onregelmatigheden.

De controle van de ontvangsten geschiedt aan de hand van de als verschuldigd vastgestelde bedragen en van de stortingen van ontvangsten aan de Unie.

De controle van de uitgaven geschiedt aan de hand van de betalingsverplichtingen en van de betalingen.

	<p>Deze controles kunnen plaatsvinden <u>vóór de afsluiting van de rekeningen</u> van het betrokken begrotingsjaar.</p>
<p>- <i>controles aan de hand van stukken en via inspecties</i></p>	<p>3. De controle geschiedt aan de hand van <u>stukken</u>, en, zo nodig, <u>ter plaatse</u> bij de overige <u>instellingen</u>, alsook in de gebouwen van alle organen en instanties die ontvangsten of uitgaven namens de Unie beheren, en in de lidstaten, met inbegrip van de gebouwen van <u>alle natuurlijke of rechtspersonen die betalingen uit de begroting ontvangen</u>. De controle in de lidstaten geschiedt in <u>samenwerking met de nationale controle-instanties</u> of, indien deze laatste niet over de nodige bevoegdheden beschikken, in samenwerking met de bevoegde nationale diensten. De Rekenkamer en de nationale controle-instanties van de lidstaten werken samen in onderling vertrouwen en met behoud van hun <u>onafhankelijkheid</u>. Deze instanties en diensten delen aan de Rekenkamer mee of zij voornemens zijn aan de controle deel te nemen.</p>
<p>...<i>in samenwerking met de nationale controle-instanties</i></p>	
	<p>De overige instellingen, de organen of instanties die ontvangsten of uitgaven namens de Unie beheren, de natuurlijke of rechtspersonen die betalingen uit de begroting ontvangen en de nationale controle-instanties of, indien deze niet over de nodige bevoegdheden beschikken, de bevoegde nationale diensten, <u>zenden de Rekenkamer op verzoek alle bescheiden</u> en inlichtingen toe die nodig zijn voor de vervulling van haar taak.</p>
<p><i>Inzage in informatie van de Investeringsbank</i></p>	<p>Ten aanzien van het beheer van de ontvangsten en uitgaven van de Unie door de Europese <u>Investeringsbank</u> wordt het recht van inzage van de Rekenkamer in informatie waarover de Bank beschikt, door een akkoord tussen de Rekenkamer, de Bank en de Commissie bepaald. Bij ontstentenis van een regeling heeft de Rekenkamer desalniettemin inzage in de informatie die nodig is voor de controle op de door de Bank beheerde ontvangsten en uitgaven van de Unie.</p>
<p>- <i>jaarverslag</i></p>	<p>4. De Rekenkamer stelt na afsluiting van elk begrotingsjaar een <u>jaarverslag</u> op. Dit verslag wordt toegezonden aan de overige instellingen en tezamen met de antwoorden van deze instellingen op de opmerkingen van de Rekenkamer in het Publicatieblad van de Europese Unie gepubliceerd.</p>
<p>- <i>speciale verslagen</i></p>	<p>De Rekenkamer kan voorts te allen tijde met betrekking tot bijzondere vraagstukken opmerkingen maken, met name in de vorm van <u>speciale verslagen</u>, en kan op verzoek van een van de overige instellingen adviezen uitbrengen.</p>
<p><i>Jaarverslagen aangenomen bij meerderheid van de leden</i></p>	<p>De Rekenkamer neemt haar jaarverslagen, speciale verslagen of adviezen aan met <u>meerderheid van stemmen van haar leden</u>. Zij kan echter <u>uit haar midden kamers</u> vormen voor het aannemen van bepaalde soorten van verslagen of adviezen overeenkomstig haar reglement van orde.</p>

<p>- <i>bijstand aan het EP en de Raad</i></p>	<p>De Rekenkamer <u>staat</u> het Europees Parlement en de Raad <u>bij</u> bij de <u>controle</u> op de uitvoering van de begroting.</p>
<p><i>Reglement van orde met goedkeuring van de Raad</i></p>	<p>De Rekenkamer <u>stelt</u> haar <u>reglement van orde vast</u>, dat ter goedkeuring aan de Raad wordt voorgelegd.</p>
<p><i>Tewerkstellingsvoorwaarden:</i></p>	<p>Artikel III-385 (voorheen artikel 247 VEG)</p>
<p>- <i>de leden moeten bijzonder geschikt zijn</i></p>	<p>XX* 1. De leden van de Rekenkamer worden gekozen uit personen die in hun eigen staat behoren of behoord hebben tot de <u>externe controleinstanties</u> of die voor deze functie <u>bijzonder geschikt</u> zijn. Zij moeten <u>alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden</u>.</p>
<p>- <i>benoemd voor 6 jaar, herbenoembaar</i></p>	<p>2. De leden van de Rekenkamer worden voor <u>zes jaar</u> benoemd. Zij zijn <u>herbenoembaar</u>. De Raad stelt een Europees besluit houdende de overeenkomstig de voordrachten van de onderscheiden lidstaten opgestelde lijst van leden vast. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.</p>
<p>- <i>voorzitter gekozen voor 3 jaar, herbenoembaar</i></p>	<p>De leden van de Rekenkamer <u>wijzen</u> uit hun midden voor <u>drie jaar</u> een <u>voorzitter aan</u>. Hij is <u>herbenoembaar</u>.</p>
<p>- <i>volledige onafhankelijkheid</i></p>	<p>3. Bij de vervulling van hun taken <u>vragen noch aanvaarden</u> de leden van de Rekenkamer <u>instructies</u> van enige regering of enig lichaam. Zij onthouden zich van iedere handeling die onverenigbaar is met hun ambt.</p>
<p>- <i>geen andere beroepswerkzaamheden</i></p>	<p>4. De leden van de Rekenkamer mogen gedurende hun ambtsperiode geen <u>andere</u> al dan niet bezoldigde <u>beroepswerkzaamheden</u> verrichten. Bij hun ambtsaanvaarding verbinden zij zich er plechtig toe om gedurende hun ambtsperiode en na afloop daarvan de uit hun taak voortvloeiende verplichtingen na te komen, in het bijzonder <u>eerlijkheid</u> en kiesheid te <u>betrachten</u> bij het aanvaarden van bepaalde functies of voordelen na afloop van die <u>ambtsperiode</u>.</p>
<p>- <i>onberispelijk en discreet gedrag</i></p>	
<p>- <i>het Hof van Justitie kan leden van de Rekenkamer ontslaan</i></p>	<p>5. Behalve door regelmatige vervanging of door overlijden, eindigt de ambtsvervulling van een lid van de Rekenkamer door vrijwillig ontslag of door <u>ontslag ambtshalve</u> ingevolge een uitspraak van het <u>Hof van Justitie</u> overeenkomstig lid 6.</p> <p>De betrokkene wordt vervangen voor de verdere duur van zijn ambtstermijn.</p> <p>Behoudens in geval van ontslag ambtshalve, blijven de leden van de Rekenkamer in functie totdat in hun vervanging is voorzien.</p>
<p>- <i>op verzoek van de Rekenkamer kan het</i></p>	<p>6. De leden van de Rekenkamer kunnen slechts <u>van hun ambt worden ontheven</u> of van hun <u>recht op pensioen</u> of andere daarvoor in de plaats</p>

Hof van Justitie een lid afzetten

tredende voordelen vervallen worden verklaard, indien het Hof van Justitie, op verzoek van de Rekenkamer, constateert dat zij niet langer aan de eisen voor de uitoefening van hun ambt of aan de uit hun taak voortvloeiende verplichtingen voldoen.

Adviesorganen

AFDELING 2

DE ADVIESORGANEN VAN DE EUROPESE UNIE

Comité van de Regio's

Onderafdeling 1 Het Comité van de Regio's

Artikel III-386 (voorheen artikel 263 VEG)

Ten hoogste 350 leden

U Het aantal leden van het Comité van de Regio's bedraagt ten hoogste 350. De Raad stelt op voorstel van de Commissie met eenparigheid van stemmen een Europees besluit vast waarbij de samenstelling van het Comité wordt bepaald.

Benoemd voor 5 jaar, herbenoembaar

De leden van het Comité en een gelijk aantal plaatsvervangers worden voor vijf jaar benoemd. Zij zijn herbenoembaar. Zij kunnen niet tegelijkertijd lid van het Europees Parlement zijn.

Kunnen niet tegelijkertijd lid van het EP zijn

XX De Raad stelt bij Europees besluit de overeenkomstig de voordrachten van de onderscheiden lidstaten opgestelde lijst van leden en plaatsvervangers vast.

De Raad kiest de leden

Bij het verstrijken van het in artikel I-32, lid 2, bedoelde mandaat uit hoofde waarvan zij zijn voorgedragen, eindigt de ambtstermijn van de leden van het Comité van rechtswege en worden zij volgens dezelfde procedure voor de verdere duur van de ambtstermijn vervangen.

Artikel III-387 (voorheen artikel 264 VEG)

Voorzitter en bureau worden gekozen voor 2½ jaar

Het Comité van de Regio's kiest, voor een periode van tweeënhalf jaar, uit zijn midden zijn voorzitter en zijn bureau.

Het Comité wordt door zijn voorzitter bijeengeroepen op verzoek van het Europees Parlement, van de Raad of van de Commissie. Het kan tevens op eigen initiatief bijeenkomen.

Het Comité stelt zijn reglement van orde vast.

Raadpleging

Artikel III-388 (voorheen artikel 265 VEG)

- in de vastgestelde gevallen of in gevallen van bijzonder belang

Het Comité van de Regio's wordt door het Europees Parlement, door de Raad of door de Commissie geraadpleegd in de door de Grondwet bepaalde gevallen en in alle andere gevallen waarin een van deze instellingen zulks wenselijk acht, in het bijzonder die welke grensoverschrijdende samenwerking betreffen.

Termijn voor het uitbrengen van advies - minstens een maand

Indien zulks noodzakelijk wordt geacht, stelt het Europees Parlement de Raad of de Commissie aan het Comité een termijn voor het uitbrengen van advies; deze termijn mag niet korter zijn dan een maand, te rekenen vanaf het tijdstip waarop de desbetreffende mededeling aan de voorzitter wordt gericht. Na afloop van de gestelde termijn kan worden gehandeld zonder het advies af te wachten.

Wanneer het Economisch en Sociaal Comité wordt geraadpleegd, kan het Comité van de Regio's ook advies uitbrengen

Wanneer het Economisch en Sociaal Comité wordt geraadpleegd, wordt het Comité van de Regio's door het Europees Parlement, de Raad of de Commissie in kennis gesteld van dat verzoek om advies. Het Comité van de Regio's kan, wanneer het van mening is dat er specifieke regionale belangen op het spel staan, terzake eveneens advies uitbrengen. Het kan tevens op eigen initiatief een advies uitbrengen.

Het advies van het Comité alsmede een verslag van zijn besprekingen worden aan het Europees Parlement, aan de Raad en aan de Commissie gezonden.

Economisch en Sociaal Comité

**Onderafdeling 2
Het Economisch en Sociaal Comité**

Artikel III-389 (voorheen artikel 258 VEG)

Ten hoogste 350 leden

U
Het aantal leden van het Economisch en Sociaal Comité bedraagt ten hoogste 350. De Raad stelt op voorstel van de Commissie met eenparigheid van stemmen een Europees besluit vast waarbij de samenstelling van het Comité wordt bepaald.

Artikel III-390 (voorheen artikel 259 VEG)

Benoemd voor 5 jaar, herbenoembaar

XX
De leden van het Economisch en Sociaal Comité worden voor vijf jaar benoemd. Zij zijn herbenoembaar.

Benoemd door de Raad na raadpleging van de Commissie

De Raad stelt het Europees besluit vast met de lijst van leden die overeenkomstig de voordrachten van de onderscheiden lidstaten is opgesteld.

De Raad besluit na raadpleging van de Commissie. Hij kan de mening vragen van de Europese organisaties die representatief zijn voor de

verschillende economische en sociale sectoren, en van het maatschappelijk middenveld, welke betrokken zijn bij de activiteit van de Unie.

Artikel III-391 (voorheen artikel 260 VEG)

Voorzitter en bureau worden gekozen voor 2½ jaar

Het Economisch en Sociaal Comité kiest, voor de periode van tweeënhalf jaar, uit zijn midden zijn voorzitter en zijn bureau.

Het Comité wordt door zijn voorzitter bijeengeroepen op verzoek van het Europees Parlement, van de Raad of van de Commissie. Het kan tevens op eigen initiatief bijeenkomen.

Het Comité stelt zijn reglement van orde vast.

Raadpleging

Artikel III-392 (voorheen artikel 262 VEG)

- in de vastgestelde gevallen of in gevallen van bijzonder belang

Het Economisch en Sociaal Comité wordt door het Europees Parlement, door de Raad of door de Commissie geraadpleegd in de door de Grondwet bepaalde gevallen. Het kan door deze instellingen worden geraadpleegd in alle gevallen waarin deze zulks wenselijk achten. Het Comité kan tevens op eigen initiatief advies uitbrengen.

Termijn voor het uitbrengen van advies - minstens een maand

Indien zulks noodzakelijk wordt geacht, stelt het Europees Parlement de Raad of de Commissie aan het Comité een termijn voor het uitbrengen van advies; deze termijn mag niet korter zijn dan een maand, te rekenen vanaf het tijdstip waarop de desbetreffende mededeling aan de voorzitter wordt gericht. Na afloop van de gestelde termijn kan worden gehandeld zonder het advies af te wachten.

Het advies van het Comité, alsmede een verslag van zijn besprekingen, worden aan het Europees Parlement, de Raad en de Commissie gezonden.

Europese Investeringsbank

AFDELING 3

DE EUROPESE INVESTERINGSBANK

Artikel III-393 (voorheen artikel 266 VEG)

Rechtspersoonlijkheid

U*
De Europese Investeringsbank bezit rechtspersoonlijkheid.

De leden zijn de lidstaten

De leden van de Bank zijn de lidstaten.

Het statuut van de Europese Investeringsbank is opgenomen in een protocol.

Wijzigingen aan het statuut worden door de Raad met eenparigheid vastgesteld

De rol van de Bank:

- evenwichtige en ongestoorde ontwikkeling van de interne markt via leningen zonder winstoogmerk

*- ontwikkelingsprojecten
- modernisering of omschakeling van ondernemingen*

- nieuwe bedrijvigheid

- grote projecten van gemeenschappelijk belang

Besluitvormingsprocedures

Eenparigheid in de Raad vereist om

Het statuut van de Europese Investeringsbank kan worden gewijzigd bij Europese wet van de Raad. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, hetzij op verzoek van de Europese Investeringsbank en na raadpleging van het Europees Parlement en van de Commissie, hetzij op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en van de Europese Investeringsbank.

Artikel III-394 (voorheen artikel 267 VEG)

De Europese Investeringsbank heeft tot taak, met een beroep op de kapitaalmarkten en met gebruikmaking van haar eigen middelen bij te dragen tot een evenwichtige en ongestoorde ontwikkeling van de interne markt in het belang van de Unie. Te dien einde vergemakkelijkt zij, met name door zonder winstoogmerk leningen en waarborgen te verstrekken, de financiering van de volgende projecten in alle sectoren van het economisch leven:

a) projecten tot ontwikkeling van minder-ontwikkelde gebieden;

b) projecten tot modernisering of omschakeling van ondernemingen of voor het scheppen van nieuwe bedrijvigheid, voortvloeiende uit de totstandbrenging en werking van de interne markt, welke projecten door hun omvang of aard niet geheel kunnen worden gefinancierd uit de verschillende middelen welke in ieder van de lidstaten voorhanden zijn;

c) projecten welke voor verscheidene lidstaten van gemeenschappelijk belang zijn en die door hun omvang of aard niet geheel kunnen worden gefinancierd uit de verschillende middelen welke in ieder van de lidstaten voorhanden zijn.

Bij de vervulling van haar taak vergemakkelijkt de Europese Investeringsbank de financiering van investeringsprogramma's in samenhang met de bijstandsverlening van de structuurfondsen en van de andere financieringsinstrumenten van de Unie.

AFDELING 4

BEPALINGEN DIE DE INSTELLINGEN,

ORGANEN EN INSTANTIES VAN DE UNIE GEMEEN HEBBEN

Artikel III-395 (voorheen artikel 250 VEG)

1. Wanneer de Raad uit hoofde van de Grondwet op voorstel van de Commissie besluit, kan hij dat voorstel slechts met eenparigheid van

**voorstellen van de
Commissie te wijzigen**

*Zolang de Raad niet
heeft besloten, kan de
Commissie haar
voorstel wijzigen*

**De gewone
wetgevingsprocedure**

*1. De Commissie dient
een voorstel in bij het
EP en de Raad*

*2. Het EP stelt een
standpunt vast en deelt
het mee aan de Raad*

*3.a. Raad geeft
goedkeuring met
gekwalificeerde
meerderheid =>
voorstel wordt
vastgesteld*

*3.b. Raad geeft geen
goedkeuring => stelt
eigen standpunt vast en
deelt het mee aan het
EP*

*De Commissie stelt het
EP in kennis van haar
standpunt*

*Indien het EP binnen 3
maanden:*

4.a. het standpunt van

stemmen wijzigen, behalve in de gevallen als bedoeld in de artikelen I-55 en I-56, artikel III-396, leden 10 en 13, artikel III-404 en artikel III-405, lid 2.

2. Zolang de Raad niet heeft besloten, kan de Commissie te allen tijde gedurende de procedures die tot vaststelling van een handeling van de Unie leiden, haar voorstel wijzigen.

Artikel III-396 (voorheen artikel 251 VEG)

De gewone procedure X**

1. Wanneer Europese wetten of kaderwetten uit hoofde van de Grondwet volgens de gewone wetgevingsprocedure worden vastgesteld, zijn de onderstaande bepalingen van toepassing.

2. De Commissie dient een voorstel in bij het Europees Parlement en bij de Raad.

Eerste lezing

3. Het Europees Parlement stelt zijn standpunt in eerste lezing vast en deelt het mee aan de Raad.

X 4. Indien de Raad het standpunt van het Europees Parlement goedkeurt, wordt de betrokken handeling vastgesteld in de formulering die overeenstemt met het standpunt van het Europees Parlement.

5. Indien de Raad het standpunt van het Europees Parlement niet goedkeurt, stelt hij zijn standpunt in eerste lezing vast en deelt hij dit mee aan het Europees Parlement.

6. De Raad stelt het Europees Parlement ten volle in kennis van de redenen die hem hebben geleid tot het vaststellen van zijn standpunt in eerste lezing. De Commissie stelt het Europees Parlement ten volle in kennis van haar standpunt.

Tweede lezing

7. Indien het Europees Parlement binnen een termijn van drie maanden na deze mededeling:

a) het standpunt van de Raad in eerste lezing goedkeurt of zich niet heeft

de Raad goedkeurt, wordt het voorstel vastgesteld

4.b. het standpunt met absolute meerderheid afkeurt, wordt het voorstel verworpen

*4.c. het standpunt met absolute meerderheid amendeert, wordt het voorstel terug naar de Raad gestuurd
De Commissie brengt advies uit over de amendementen*

Indien de Raad binnen 3 maanden met gekwalificeerde meerderheid:

5.a. het standpunt van het EP goedkeurt, wordt het voorstel vastgesteld

5.b. het standpunt van het EP niet goedkeurt, wordt een bemiddelingscomité bijeengeroepen

Eenparigheid, indien de Commissie negatief advies heeft uitgebracht

6. Bemiddelingscomité

Een gelijk aantal leden van de Raad en het EP komen een gemeenschappelijke ontwerptekst overeen: de Raad met gekwalificeerde

uitgesproken, wordt de betrokken handeling geacht te zijn vastgesteld in de formulering die overeenstemt met het standpunt van de Raad;

b) het standpunt van de Raad in eerste lezing met een meerderheid van zijn leden verwerpt, wordt de voorgestelde handeling geacht niet te zijn vastgesteld;

c) met een meerderheid van zijn leden amendementen op het standpunt van de Raad in eerste lezing voorstelt, wordt de aldus geamendeerde tekst toegezonden aan de Raad en aan de Commissie, die advies over deze amendementen uitbrengt.

X 8. Indien de Raad binnen een termijn van drie maanden na ontvangst van de amendementen van het Europees Parlement met gekwalificeerde meerderheid van stemmen:

a) al deze amendementen goedkeurt, wordt de betrokken handeling geacht te zijn vastgesteld;

b) niet alle amendementen goedkeurt, roept de voorzitter van de Raad, in overeenstemming met de voorzitter van het Europees Parlement, binnen zes weken het bemiddelingscomité bijeen.

U 9. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen over de amendementen waarover de Commissie negatief advies heeft uitgebracht.

Bemiddeling

X** 10. Het bemiddelingscomité bestaat uit de leden van de Raad of hun vertegenwoordigers en een gelijk aantal leden die het Europees Parlement vertegenwoordigen, en heeft tot taak binnen een termijn van zes weken nadat het is bijeengeroepen, met een gekwalificeerde meerderheid van de leden van de Raad of hun vertegenwoordigers en met een meerderheid van de leden die het Europees Parlement vertegenwoordigen overeenstemming te bereiken over een gemeenschappelijke ontwerptekst op basis van de

meerderheid, het EP met een meerderheid van zijn leden in het comité

Uiterste termijn: 6 weken

De Commissie neemt deel aan de bemiddelings-bijeenkomsten

Indien beide partijen in het comité hun goedkeuring niet geven, wordt het voorstel verworpen

Uiterste termijn: 6 weken

7. De gemeenschappelijke ontwerptekst wordt naar de Raad en het EP gestuurd.

De Raad keurt hem goed met gekwalificeerde meerderheid, het EP bij meerderheid van stemmen

Uiterste termijn: 6 weken

De uiterste termijnen kunnen worden verlengd

Bijzondere regels voor wetgevingshandelingen op:

*- initiatief van een groep lidstaten
- aanbeveling van de ECB*

standpunten van het Europees Parlement en de Raad in tweede lezing.

11. De Commissie neemt aan de werkzaamheden van het bemiddelingscomité deel en stelt alles in het werk om de standpunten van het Europees Parlement en de Raad nader tot elkaar te brengen.

12. Indien het bemiddelingscomité binnen een termijn van zes weken nadat het is bijeengeroepen, geen gemeenschappelijke ontwerptekst goedkeurt, wordt de voorgestelde handeling geacht niet te zijn vastgesteld.

Derde lezing

X 13. Indien het bemiddelingscomité binnen die termijn een gemeenschappelijke ontwerptekst goedkeurt, beschikken het Europees Parlement en de Raad over een termijn van zes weken na deze goedkeuring om de betrokken handeling overeenkomstig die ontwerptekst vast te stellen, waarbij het Europees Parlement besluit met een meerderheid van de uitgebrachte stemmen, en de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Indien zulks niet geschiedt, wordt de handeling geacht niet te zijn vastgesteld.

14. De in dit artikel vermelde termijnen van drie maanden en zes weken worden, op initiatief van het Europees Parlement of van de Raad, met ten hoogste één maand, respectievelijk twee weken verlengd.

Bijzondere bepalingen

XX 15. Wanneer in de bij de Grondwet bepaalde gevallen de gewone wetgevingsprocedure wordt gevolgd met betrekking tot een wet of een kaderwet, op initiatief van een groep lidstaten, op aanbeveling van de Europese Centrale Bank of op verzoek van het Hof van Justitie, zijn lid 2, lid 6, tweede zin, en lid 9 niet van toepassing.

In die gevallen zenden het Europees Parlement en de Raad de Commissie

- *verzoek van het Hof van Justitie*

De Commissie wordt geïnformeerd en brengt op eigen initiatief of op verzoek advies uit

Interinstitutionele akkoorden

De Commissie, het EP en de Raad kunnen interinstitutionele akkoorden sluiten

Europees ambtenarenapparaat

- *ondersteunt de instellingen*

Wetgeving vastgesteld met gekwalificeerde meerderheid

Transparantie

Instellingen, organen en instanties stellen hun eigen regels vast voor inzage van het publiek in hun documenten

Het EP en de Raad zijn verantwoordelijk voor de openbaarmaking van documenten

Bezoldigingen

De Raad beslist met gekwalificeerde meerderheid over:

- *bezoldigingen*

het ontwerp van handeling alsmede hun standpunten in eerste en tweede lezing toe. Het Europees Parlement of de Raad kan de Commissie in alle fasen van de procedure om advies verzoeken; de Commissie kan ook op eigen initiatief advies uitbrengen. Indien de Commissie dat nodig acht, kan zij overeenkomstig lid 11 ook deelnemen aan de werkzaamheden van het bemiddelingscomité.

Artikel III-397 (voorheen artikel 218, lid 1 VEG + nieuwe bepaling)

Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie raadplegen elkaar en bepalen in onderlinge overeenstemming de wijze waarop zij samenwerken. Daartoe kunnen zij, met inachtneming van de Grondwet, interinstitutionele akkoorden sluiten die een bindend karakter kunnen hebben.

Artikel III-398 (nieuw)

X**

1. Bij de vervulling van hun taken steunen de instellingen, organen en instanties van de Unie op een open, doeltreffend en onafhankelijk Europees ambtenarenapparaat.

2. Met inachtneming van het statuut en de regeling vastgesteld op grond van artikel III-427 worden bij Europese wet de bepalingen daartoe vastgesteld.

Artikel III-399 (voorheen artikel 255 VEG)

1. De instellingen, organen en instanties van de Unie verzekeren de transparantie van hun werkzaamheden en stellen krachtens artikel I-50 specifieke bepalingen betreffende de inzage van het publiek in hun documenten vast in hun reglementen van orde. Ten aanzien van het Hof van Justitie van de Europese Unie, de Europese Centrale Bank en de Europese Investeringsbank, gelden artikel I-50, lid 3, en het onderhavige artikel alleen voor de uitoefening van hun administratieve taken.

2. Het Europees Parlement en de Raad zorgen voor de openbaarmaking van de stukken betreffende de wetgevingsprocedures overeenkomstig de voorwaarden gesteld in de in artikel I-50, lid 3, bedoelde Europese wet.

Artikel III-400 (voorheen artikelen 210 en 247, lid 8 VEG)

XX

1. De Raad stelt Europese verordeningen en besluiten vast houdende:

a) de bezoldigingen, vergoedingen en pensioenen van de voorzitter van de Europese Raad, van de voorzitter van de Commissie, van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, van de leden van de Commissie, van de

- vergoedingen

- pensioenen

Tenuitvoerlegging van handelingen

Handelingen die boeten opleggen zijn afdwingbaar, maar niet ten aanzien van lidstaten

Financiën

Meerjarig financieel kader

presidenten, de leden en de griffiers van het Hof van Justitie van de Europese Unie, alsmede van de secretaris-generaal van de Raad;

b) de arbeidsvoorwaarden, in het bijzonder de bezoldigingen, vergoedingen en pensioenen van de voorzitter en de leden van de Rekenkamer;

c) alle vergoedingen welke als beloning kunnen gelden van de onder a) en b) bedoelde personen.

2. De Raad stelt Europese verordeningen en besluiten vast houdende de vergoedingen van de leden van het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel III-401 (voorheen artikel 256 VEG)

De handelingen van de Raad, de Commissie of de Europese Centrale Bank welke ten laste van natuurlijke of rechtspersonen, met uitzondering van de lidstaten, een geldelijke verplichting inhouden, vormen executoriale titel.

De tenuitvoerlegging geschiedt volgens de bepalingen van burgerlijke rechtsvordering die van kracht zijn in de staat op het grondgebied waarvan zij plaatsvindt. De formule van tenuitvoerlegging wordt, zonder andere controle dan de verificatie van de echtheid van de titel, aangebracht door de nationale autoriteit die door de regering van iedere lidstaat daartoe wordt aangewezen. Van de aanwijzing stelt zij de Commissie en het Hof van Justitie van de Europese Unie in kennis.

Nadat de bedoelde formaliteiten op verzoek van de belanghebbende zijn vervuld, kan deze de tenuitvoerlegging voortzetten door zich rechtstreeks te wenden tot de bevoegde autoriteit overeenkomstig de nationale wetgeving.

De tenuitvoerlegging kan alleen worden geschorst krachtens een beschikking van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Het toezicht op de regelmatigheid van de wijze van tenuitvoerlegging behoort evenwel tot de bevoegdheid van de nationale rechterlijke instanties.

HOOFDSTUK II

FINANCIËLE BEPALINGEN

AFDELING 1

MEERJARIG FINANCIËEL KADER

Artikel III-402 (nieuw)

U***

Ten minste 5 jaar

1. Het meerjarig financieel kader wordt vastgesteld voor een periode van ten minste vijf jaar, overeenkomstig artikel I-55.

Stelt maximumbedragen vast voor uitgavenposten

2. In het financieel kader worden de jaarlijkse maximumbedragen aan kredieten voor vastleggingen per uitgavencategorie vastgesteld, alsmede het jaarlijkse maximumbedrag van de kredieten voor betalingen. De uitgavencategorieën, die gering in aantal zijn, corresponderen met de grote beleidsdomeinen van de Unie.

*Zorgt voor een goed verloop van de begrotingsprocedure
Zolang geen nieuw kader is vastgesteld, blijft het oude van toepassing*

3. Het financieel kader omvat alle andere bepalingen die dienstig zijn voor het goede verloop van de jaarlijkse begrotingsprocedure.

4. Indien de Europese wet van de Raad tot bepaling van een nieuw financieel kader nog niet is vastgesteld wanneer het voorgaand financieel kader verstrijkt, blijven de maximumbedragen en de overige bepalingen betreffende het laatste jaar van het voorgaand financieel kader van toepassing totdat deze wet is vastgesteld.

De Raad, de Commissie en het EP dragen bij in de totstandbrenging van het financieel kader

5. Tijdens de gehele procedure die leidt tot vaststelling van het financieel kader, nemen het Europees Parlement, de Raad en de Commissie alle maatregelen die nodig zijn om de procedure tot een goed einde te brengen.

De begroting

AFDELING 2

DE JAARLIJKSE BEGROTING VAN DE UNIE

Artikel III-403 (voorheen artikel 272, lid 1 VEG)

Begrotingsjaar

Het begrotingsjaar begint op 1 januari en verstrijkt op 31 december.

Begrotingsbepalingen

Artikel III-404 (voorheen artikel 272 VEG)

- vastgesteld bij wet

X** (hoewel verschillend van III-396)

De jaarlijkse begroting van de Unie wordt bij Europese wet vastgesteld overeenkomstig de volgende bepalingen:

1. Iedere instelling maakt een raming van haar uitgaven

1. Iedere instelling maakt voor 1 juli een raming op van haar uitgaven voor het volgende begrotingsjaar. De Commissie voegt die ramingen samen in een ontwerp-begroting, die afwijkende ramingen mag inhouden.

*2. De Commissie stelt een ontwerp-begroting op...
...en dient het ontwerp*

Dit ontwerp omvat een raming van de uitgaven en een raming van de ontvangsten.

2. De Commissie dient uiterlijk op 1 september van het jaar dat voorafgaat

uiterlijk op 1 september in bij de Raad en het EP

De Commissie kan wijzigingen aanbrengen totdat het bemiddelingscomité bijeen wordt geroepen

3. De Raad deelt zijn standpunt uiterlijk op 1 oktober aan het EP mee

4.a. Goedkeuring van het EP => begroting vastgesteld

4.b. Geen besluit van het EP => begroting vastgesteld

4.c. Amendementen van het EP met meerderheid van zijn leden => bemiddelingscomité wordt bijeengeroepen, tenzij de Raad alle amendementen van het EP aanvaardt

5. De Raad en het EP komen binnen 21 dagen een gemeenschappelijke ontwerptekst overeen - Gekwalificeerde meerderheid in de Raad en meerderheid van EP-leden

De Commissie neemt deel aan het bemiddelingscomité

aan het betrokken begrotingsjaar bij het Europees Parlement en bij de Raad een voorstel in dat de ontwerp-begroting bevat.

De Commissie kan de ontwerp-begroting in de loop van de procedure wijzigen totdat het in punt 5 bedoelde bemiddelingscomité bijeen wordt geroepen.

3. De Raad stelt zijn standpunt over de ontwerp-begroting vast en deelt dit standpunt uiterlijk op 1 oktober van het jaar dat voorafgaat aan het betrokken begrotingsjaar aan het Europees Parlement mee. De Raad stelt het Europees Parlement ten volle in kennis van de redenen die hem hebben geleid tot het vaststellen van zijn standpunt.

4. Indien het Europees Parlement binnen een termijn van tweeënveertig dagen na deze mededeling:

a) het standpunt van de Raad goedkeurt, wordt de Europese wet houdende vaststelling van de begroting vastgesteld;

b) geen besluit heeft genomen, wordt de Europese wet houdende vaststelling van de begroting geacht te zijn vastgesteld;

c) met een meerderheid van zijn leden amendementen aanneemt, wordt het aldus geamendeerde ontwerp toegezonden aan de Raad en aan de Commissie. De voorzitter van het Europees Parlement roept in overleg met de voorzitter van de Raad onverwijld het bemiddelingscomité bijeen. Het bemiddelingscomité komt evenwel niet bijeen indien de Raad het Europees Parlement binnen een termijn van tien dagen na de toezending van het ontwerp mededeelt dat hij alle amendementen van het Parlement aanvaardt.

5. Het bemiddelingscomité bestaat uit de leden van de Raad of hun vertegenwoordigers en een gelijk aantal leden die het Europees Parlement vertegenwoordigen en heeft tot taak om, op basis van de standpunten van het Europees Parlement en van de Raad, binnen een termijn van eenentwintig dagen nadat het is bijeengeroepen, met een gekwalificeerde meerderheid van de leden van de Raad of hun vertegenwoordigers en met een meerderheid van de leden die het Europees Parlement vertegenwoordigen, overeenstemming te bereiken over een gemeenschappelijk ontwerp.

De Commissie neemt deel aan de werkzaamheden van het bemiddelingscomité en neemt alle initiatieven die nodig zijn om de standpunten van het Europees Parlement en de Raad nader tot elkaar te

brenge

De gemeenschappelijke ontwerptekst moet binnen 14 dagen worden goedgekeurd - zo niet, zie punt 8

6. Overeenstemming in het bemiddelingscomité

6a. Beide partijen keuren goed of nemen geen besluit, of een van beide neemt geen besluit => begroting vastgesteld

6b. Beide partijen wijzen af of de ene wijst af en de andere neemt geen beslissing => Commissie dient nieuw voorstel in

6c. Het EP wijst af => de Commissie dient een nieuw voorstel in

*6d. Het EP keurt goed en de Raad wijst af => begroting vastgesteld
Het EP kan zijn eigen amendementen met meerderheid van zijn leden en 60% van de uitgebrachte stemmen bevestigen, anders blijft men bij de ontwerptekst*

Indien er geen

6. Indien het bemiddelingscomité binnen de in punt 5 bedoelde termijn van eenentwintig dagen overeenstemming bereikt over een gemeenschappelijk ontwerp, beschikken het Europees Parlement en de Raad over een termijn van veertien dagen, te rekenen vanaf de datum van deze overeenstemming, om het gemeenschappelijk ontwerp goed te keuren.

7. Indien, binnen de in punt 6 genoemde termijn van veertien dagen:

a) zowel het Europees Parlement als de Raad het gemeenschappelijk ontwerp goedkeurt of geen besluit neemt, of één van deze instellingen het gemeenschappelijk ontwerp goedkeurt terwijl de andere geen besluit neemt, wordt de Europese wet houdende vaststelling van de begroting geacht definitief te zijn vastgesteld overeenkomstig het gemeenschappelijk ontwerp, of

b) zowel het Europees Parlement met een meerderheid van zijn leden, als de Raad het gemeenschappelijk ontwerp afwijst, of indien één van deze instellingen het gemeenschappelijk ontwerp afwijst en de andere geen besluit neemt, wordt door de Commissie een nieuwe ontwerp-begroting ingediend, of

c) het Europees Parlement met een meerderheid van zijn leden het gemeenschappelijk ontwerp afwijst terwijl de Raad het goedkeurt, wordt door de Commissie een nieuwe ontwerp-begroting ingediend, of

d) het Europees Parlement het gemeenschappelijk ontwerp goedkeurt, terwijl de Raad het afwijst, kan het Europees Parlement binnen veertien dagen na de afwijzing door de Raad met een meerderheid van zijn leden en van drievijfde van het aantal uitgebrachte stemmen besluiten alle of een aantal van de in punt 4, onder c), bedoelde amendementen te bevestigen. Indien een amendement van het Europees Parlement niet wordt bevestigd, wordt het in het bemiddelingscomité overeengekomen standpunt ten aanzien van de begrotingsonderdelen waarop het amendement betrekking heeft, ingenomen. De Europese wet houdende vaststelling van de begroting wordt geacht op deze basis definitief te zijn vastgesteld.

8. Indien het bemiddelingscomité niet binnen de in punt 5 genoemde

overeenstemming is in het bemiddelingscomité, dient de Commissie een nieuwe ontwerp-begroting in

7. De voorzitter van het EP verklaart de begroting voor vastgesteld. Moet ontvangsten en uitgaven in evenwicht houden

Indien geen jaarbegroting wordt vastgesteld, kan maandelijks 1/12 van de begroting van het vorige jaar worden uitgegeven, maar niet meer dan wat in de ontwerp-begroting werd voorgesteld. De uitgaven kunnen hoger dan 1/12 zijn indien de Raad daartoe op voorstel van de Commissie besluit en mits het EP niet bij meerderheid van zijn leden besluit de uitgaven te verminderen

Uitgaven kunnen worden overgedragen

termijn van eenentwintig dagen overeenstemming bereikt over een gemeenschappelijk ontwerp, wordt door de Commissie een nieuwe ontwerp-begroting ingediend.

9. Wanneer de in dit artikel omschreven procedure is afgesloten, constateert de voorzitter van het Europees Parlement dat de Europese wet houdende vaststelling van de begroting definitief is vastgesteld.

10. Iedere instelling oefent de haar bij dit artikel toegekende bevoegdheden uit met inachtneming van de Grondwet en van de krachtens de Grondwet vastgestelde handelingen, in het bijzonder die welke betrekking hebben op de eigen middelen van de Unie en op het evenwicht tussen ontvangsten en uitgaven.

Artikel III-405 (voorheen artikel 273 VEG)

1. Indien aan het begin van een begrotingsjaar de Europese wet houdende vaststelling van de begroting niet definitief is vastgesteld, kunnen de uitgaven maandelijks per hoofdstuk, overeenkomstig de in artikel III-412 bedoelde Europese wet, worden verricht, met een maximum van een twaalfde van de in hetzelfde hoofdstuk van de begroting van het vorige begrotingsjaar opgenomen kredieten, en zonder meer dan een twaalfde te mogen bedragen van de in hetzelfde hoofdstuk van de ontwerp-begroting opgenomen kredieten.

X** (negative codecision of EP) 2. De Raad kan, op voorstel van de Commissie en met inachtneming van de overige in lid 1 gestelde voorwaarden, bij Europees besluit uitgaven van meer dan een twaalfde toestaan overeenkomstig de in artikel III-412 bedoelde Europese wet. De Raad zendt dit besluit onverwijld aan het Europees Parlement.

Dit Europees besluit voorziet in de beschikbaarstelling van de nodige middelen voor de toepassing van dit artikel, met inachtneming van de in artikel I-54, leden 3 en 4, bedoelde Europese wetten.

Het Europees besluit wordt van kracht op de dertigste dag volgende op de vaststelling ervan indien het Europees Parlement binnen die termijn niet bij meerderheid van zijn leden besluit die uitgaven te verminderen.

Artikel III-406 (voorheen artikel 271 VEG)

Onder de voorwaarden bepaald bij de in artikel III-412 bedoelde Europese wet, kunnen de niet op personeelsuitgaven betrekking hebbende kredieten welke aan het einde van het begrotingsjaar

ongebruikt zijn gebleven, worden overgedragen, evenwel uitsluitend naar het eerstvolgende begrotingsjaar.

De kredieten worden ingedeeld in hoofdstukken, waarin de uitgaven worden gegroepeerd naar hun aard en bestemming en onderverdeeld overeenkomstig de in artikel III-412 bedoelde Europese wet.

Het EP, de Raad, de Commissie en het Hof van Justitie vormen afzonderlijke afdelingen in de begroting

De uitgaven:

- van het Europees Parlement,
- van de Europese Raad en van de Raad,
- van de Commissie, en
- van het Hof van Justitie van de Europese Unie,

worden als afzonderlijke afdelingen in de begroting opgenomen, onverminderd een speciale regeling voor bepaalde gemeenschappelijke uitgaven.

Uitvoering

AFDELING 3:

DE UITVOERING VAN DE BEGROTING EN DE KWIJTING

Artikel III-407 (voorheen artikel 274 VEG)

De Commissie en de lidstaten voeren de begroting uit

De Commissie voert overeenkomstig de in artikel III-412 bedoelde Europese wet onder eigen verantwoordelijkheid de begroting uit in samenwerking met de lidstaten, binnen de grenzen der toegekende kredieten en in overeenstemming met het beginsel van goed financieel beheer. De lidstaten werken met de Commissie samen om te verzekeren dat de toegekende kredieten volgens datzelfde beginsel worden gebruikt.

Controle- en auditverplichtingen van de lidstaten

Bij de in artikel III-412 bedoelde Europese wet worden de met de uitvoering van de begroting verbandhoudende controle- en auditverplichtingen van de lidstaten en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden vastgesteld en worden de verantwoordelijkheden en de nadere bepalingen betreffende de inbreng van iedere instelling bij de uitvoering van haar eigen uitgaven, vastgesteld.

*Regels en verantwoordelijkheden voor de instellingen
De Commissie kan bedragen overschrijven tussen hoofdstukken van de begroting*

Binnen de begroting kan de Commissie, binnen de grenzen en onder de voorwaarden als bepaald bij de in artikel III-412 bedoelde Europese wet, kredieten overschrijven hetzij van het ene hoofdstuk naar het andere, hetzij van de ene onderafdeling naar de andere.

Rekeningen

Artikel III-408 (voorheen artikel 275 VEG)

De Commissie legt de rekeningen voor aan het EP en de Raad

De Commissie legt elk jaar aan het Europees Parlement en aan de Raad de rekeningen over het afgelopen begrotingsjaar voor welke betrekking hebben op de uitvoering van de begroting. Bovendien doet zij hun een financiële balans van de activa en passiva van de Unie toekomen.

Evaluatieverslag

De Commissie dient bij het Europees Parlement en de Raad ook een evaluatieverslag over de financiën van de Unie in, waarin de bereikte resultaten worden getoetst aan de door het Europees Parlement en de Raad krachtens artikel III-409 verstrekte aanwijzingen.

Kwijting

Artikel III-409 (voorheen artikel 276 VEG)

Het EP verleent de Commissie kwijting op aanbeveling van de Raad

XX

1. Op aanbeveling van de Raad verleent het Europees Parlement aan de Commissie kwijting voor de uitvoering van de begroting. Te dien einde onderzoekt het, na de Raad, de rekeningen, de financiële balans en het evaluatieverslag genoemd in artikel III-408, het jaarverslag van de Rekenkamer tezamen met de antwoorden van de gecontroleerde instellingen op de opmerkingen van de Rekenkamer, de in artikel III-384, lid 1, tweede alinea, genoemde verklaring, alsmede de relevante speciale verslagen van de Rekenkamer.

Het EP kan de Commissie vragen stellen

2. Alvorens kwijting te verlenen aan de Commissie of voor enig ander doel in verband met de uitoefening van de bevoegdheden van de Commissie inzake de uitvoering van de begroting, kan het Europees Parlement de Commissie verzoeken verantwoording af te leggen ter zake van de uitvoering van de uitgaven of de werking van de financiële controlestelsels. De Commissie verstrekt het Europees Parlement desgevraagd alle nodige inlichtingen.

De Commissie geeft gevolg aan de opmerkingen van het EP en de Raad

3. De Commissie stelt alles in het werk om gevolg te geven aan de opmerkingen in de kwijtingsbesluiten en aan andere opmerkingen van het Europees Parlement over de uitvoering van de uitgaven, alsook aan de opmerkingen waarvan de door de Raad aangenomen aanbevelingen tot kwijting vergezeld gaan.

De Commissie brengt verslag uit over de genomen maatregelen

4. Op verzoek van het Europees Parlement of de Raad brengt de Commissie verslag uit over de maatregelen die naar aanleiding van deze opmerkingen zijn genomen, met name over de instructies die zijn gegeven aan de diensten die met de uitvoering van de begroting zijn belast. Deze verslagen worden ook aan de Rekenkamer toegezonden.

AFDELING 4

GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

Begroting in euro

Artikel III-410 (voorheen artikel 277 VEG)

Het meerjarig financieel kader en de jaarlijkse begroting luiden in euro.

De Commissie kan haar saldi in de valuta van een lidstaat overmaken in de valuta van een andere lidstaat

Artikel III-411 (voorheen artikel 278 VEG)

De Commissie kan, onder voorbehoud dat zij daarvan de bevoegde instanties van de betrokken lidstaten in kennis stelt, de saldi welke zij in de valuta van een van de lidstaten in haar bezit heeft, overmaken in de valuta van een andere lidstaat, voorzover die saldi gebruikt moeten worden voor de doeleinden die in de Grondwet zijn bepaald. De Commissie vermijdt dergelijke overmakingen zoveel mogelijk, indien zij saldi beschikbaar heeft of beschikbaar kan maken in de valuta waaraan zij behoefte heeft.

De Commissie onderhoudt de betrekkingen met iedere van de betrokken lidstaten door tussenkomst van de door deze lidstaat aangewezen autoriteit. Voor de uitvoering van financiële verrichtingen heeft zij toegang tot de centrale bank van de betrokken lidstaat of tot een andere door deze lidstaat gemachtigde financiële instelling.

Financiële regels

Artikel III-412 (voorheen artikel 279 VEG)

Eerst U*, daarna X*

- vastgesteld bij wet

1. Bij Europese wet:

a) worden de financiële regels vastgesteld, met name betreffende de wijze waarop de begroting wordt opgesteld en uitgevoerd, alsmede de wijze waarop rekening en verantwoording wordt gedaan en de rekeningen worden nagezien;

b) worden de regels vastgesteld betreffende de controle van de verantwoordelijkheid van de financiële actoren, met name van ordonnateurs en rekenplichtigen.

Raadpleging van de Rekenkamer

De Europese wet wordt vastgesteld na raadpleging van de Rekenkamer.

Regels voor gebruik van eigen middelen, vanaf 2007 met gekwalificeerde meerderheid vastgesteld in de Raad

2. De Raad stelt op voorstel van de Commissie bij Europese verordening de regels en de procedure vast volgens welke de budgettaire ontvangsten waarin het stelsel der eigen middelen van de Unie voorziet, ter beschikking van de Commissie worden gesteld, alsmede de maatregelen welke moeten worden toegepast om, in voorkomend geval, te voorzien in de behoefte aan kasmiddelen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement en de Rekenkamer.

Tot 2007 besluit de Raad met eenparigheid van stemmen

3. De Raad besluit tot 31 december 2006 met eenparigheid van stemmen in alle in dit artikel bedoelde gevallen.

Artikel III-413 (nieuw)

De juridische verplichtingen moeten kunnen worden nagekomen

Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie zien erop toe dat de Unie beschikt over de financiële middelen waarmee de Unie haar juridische verplichtingen jegens derden kan voldoen.

Artikel III-414 (nieuw)

De Raad, het EP en de Commissie komen regelmatig bijeen om begrotingskwesties te bespreken

In het kader van de in dit hoofdstuk bedoelde begrotingsprocedures roept de Commissie regelmatig de voorzitters van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie bijeen. De voorzitters nemen alle maatregelen die nodig zijn om het overleg te bevorderen en de standpunten van hun respectieve instellingen dichter bij elkaar te brengen, om de uitvoering van dit hoofdstuk te vergemakkelijken.

AFDELING 5

Fraudebestrijding

FRAUDEBESTRIJDING

Artikel III-415 (voorheen artikel 280 VEG)

X**

De lidstaten beschermen de financiële belangen van de Unie zoals hun eigen financiële belangen

1. De Unie en de lidstaten bestrijden fraude en andere onwettige activiteiten waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad, met maatregelen die overeenkomstig dit artikel worden genomen. Deze maatregelen werken afschrikkend en bieden in de lidstaten, alsook in de instellingen, organen en instanties van de Unie een effectieve bescherming.

De lidstaten coördineren hun optreden

2. Ter bestrijding van fraude waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad, nemen de lidstaten dezelfde maatregelen als die welke zij treffen ter bestrijding van fraude waardoor hun eigen financiële belangen worden geschaad.

3. Onverminderd de andere bepalingen van de Grondwet coördineren de lidstaten hun optreden om de financiële belangen van de Unie tegen fraude te beschermen. Zij organiseren daartoe samen met de Commissie een nauwe en geregelde samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten.

Handelingen met gekwalificeerde meerderheid, na raadpleging van de

4. Bij Europese wet of kaderwet worden de nodige maatregelen vastgesteld op het gebied van de preventie en bestrijding van fraude waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad, om in de lidstaten alsook in de instellingen, organen en instanties van de Unie een effectieve

Rekenkamer

en gelijkwaardige bescherming te bieden. Deze wetten of kaderwetten worden vastgesteld na raadpleging van de Rekenkamer.

Jaarlijks verslag aan het EP en de Raad

5. De Commissie brengt in samenwerking met de lidstaten jaarlijks aan het Europees Parlement en de Raad verslag uit over de maatregelen die ter uitvoering van dit artikel zijn genomen.

Nauwere samenwerking

HOOFDSTUK III

NAUWERE SAMENWERKING

Met eerbiediging van:

Artikel III-416 (voorheen artikel 43, letters b), e) en f) VEU)

- de Grondwet en het recht. Mag vooral geen afbreuk doen aan:

Bij nauwere samenwerking worden de Grondwet en het recht van de Unie geëerbiedigd.

*- de interne markt
- de economische, sociale en territoriale samenhang
- handel en mededinging*

Nauwere samenwerking mag geen afbreuk doen aan de interne markt, noch aan de economische, sociale en territoriale samenhang. Zij mag geen belemmering of discriminatie in de handel tussen de lidstaten vormen, en zij mag de mededinging tussen de lidstaten niet verstoren.

Artikel III-417 (voorheen artikelen 43, letter h), en 44, lid 2 VEU)

Wederzijds respect tussen deelnemende en niet-deelnemende lidstaten

Bij nauwere samenwerking worden de bevoegdheden, rechten en verplichtingen van de lidstaten die er niet aan deelnemen, geëerbiedigd. De niet-deelnemende lidstaten belemmeren niet de uitvoering ervan door de deelnemende lidstaten.

Artikel III-418 (voorheen artikelen 27 D en 43 B VEU, alsook nieuwe bepalingen)

Staat op ieder moment open voor alle lidstaten tegen de reeds vastgestelde voorwaarden

1. Nauwere samenwerking staat open voor alle lidstaten op het moment waarop zij wordt aangegaan, mits de deelnemingsvoorwaarden worden nageleefd die eventueel zijn vastgesteld bij het Europese besluit waarbij toestemming wordt verleend. Deelneming op een later tijdstip blijft steeds mogelijk, mits, naast de bovenbedoelde eventuele voorwaarden, de in dit kader reeds vastgestelde handelingen worden nageleefd.

Zoveel mogelijk lidstaten moeten deelnemen

De Commissie en de aan een nauwere samenwerking deelnemende lidstaten, zien erop toe dat de deelneming van zoveel mogelijk lidstaten wordt bevorderd.

Het EP wordt op de

2. De Commissie en in voorkomend geval de minister van Buitenlandse

hoogte gehouden

Zaken van de Unie stellen het Europees Parlement en de Raad regelmatig op de hoogte van het verloop van de nauwere samenwerking.

Artikel III-419 (voorheen artikelen 27 C VEU en 11 VEG)

X***/U

*Besluitvorming:
De lidstaten vragen de
Commissie een voorstel
in te dienen*

1. De lidstaten die onderling een nauwere samenwerking wensen aan te gaan op een van de gebieden die onder de Grondwet vallen, met uitzondering van de gebieden van exclusieve bevoegdheid en het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, richten een verzoek tot de Commissie, met opgave van het toepassingsgebied en de met de voorgenomen nauwere samenwerking nagestreefde doelstellingen. De Commissie kan bij de Raad een voorstel in die zin indienen. Indien de Commissie geen voorstel indient, deelt zij de redenen daarvoor mee aan de betrokken lidstaten.

*De Raad geeft
toestemming met
gekwalificeerde
meerderheid na
goedkeuring door het
EP*

X*** De toestemming om een nauwere samenwerking aan te gaan, wordt verleend bij een Europees besluit van de Raad, die besluit op voorstel van de Commissie en na goedkeuring door het Europees Parlement.

*Op het gebied van het
gemeenschappelijk
buitenlands en
veiligheidsbeleid:
De lidstaten richten hun
verzoek tot:
- de Raad
- de minister van
Buitenlandse Zaken
- de Commissie*

2. De lidstaten die onderling een nauwere samenwerking wensen aan te gaan in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, richten een verzoek tot de Raad. Het verzoek wordt doorgezonden aan de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, die advies uitbrengt over de samenhang van de voorgenomen nauwere samenwerking met het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie, alsmede aan de Commissie, die advies uitbrengt over met name de samenhang van de voorgenomen nauwere samenwerking met het beleid van de Unie op andere gebieden. Het verzoek wordt ter informatie ook toegezonden aan het Europees Parlement.

*De Raad geeft
toestemming met
eenparigheid van
stemmen, zonder
betrokkenheid van het
EP*

U De toestemming om een nauwere samenwerking aan te gaan, wordt verleend bij een Europees besluit van de Raad, die met eenparigheid van stemmen besluit.

Artikel III-420 (voorheen artikel 27 E VEU)

*Aanvraag tot
deelneming:
1. Kennisgeving aan de
Raad
2. Beoordeling door de
Commissie (indien de
lidstaat het niet eens is*

1. Een lidstaat die wil deelnemen aan een bestaande nauwere samenwerking op een van de in artikel III-419, lid 1, bedoelde gebieden, stelt de Raad en de Commissie van zijn voornemen in kennis.

Binnen vier maanden na ontvangst van de kennisgeving bevestigt de Commissie de deelneming van de betrokken lidstaat. Zij constateert, in

met het oordeel van de Commissie, kan hij de zaak voorleggen aan de Raad)

3. De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

Nauwere samenwerking op het gebied van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid: de minister van Buitenlandse Zaken wordt geraadpleegd

*Op het gebied van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid besluit de Raad met eenparigheid van stemmen
Uitgaven, uitgezonderd administratieve kosten
Tenzij anders beslist, komen de uitgaven ten laste van de*

voorkomend geval, dat aan de voorwaarden voor deelneming is voldaan en stelt de nodige overgangsmaatregelen vast voor de toepassing van de reeds in het kader van de nauwere samenwerking vastgestelde handelingen.

Is de Commissie evenwel van mening dat aan de voorwaarden voor deelneming niet is voldaan, dan geeft zij aanwijzingen omtrent de te nemen maatregelen opdat aan deze voorwaarden wel wordt voldaan, en stelt zij een termijn vast waarbinnen zij het verzoek opnieuw in overweging zal nemen. Bij het verstrijken van die termijn neemt zij het verzoek opnieuw in overweging overeenkomstig de in de tweede alinea omschreven procedure. Indien de Commissie van mening is dat aan de voorwaarden voor deelneming nog steeds niet is voldaan, kan de betrokken lidstaat de kwestie voorleggen aan de Raad, die zich uitsprekt over het verzoek.

XX/X De Raad besluit overeenkomstig artikel I-44, lid 3. Hij kan ook, op voorstel van de Commissie, de in de tweede alinea bedoelde overgangsmaatregelen vaststellen.

2. Een lidstaat die wil deelnemen aan een bestaande nauwere samenwerking in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, stelt de Raad, de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en de Commissie van zijn voornemen in kennis.

De Raad bevestigt de deelneming van de betrokken lidstaat, na de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie te hebben geraadpleegd en na in voorkomend geval te hebben geconstateerd dat aan de voorwaarden voor deelneming is voldaan. De Raad kan op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie ook de nodige overgangsbepalingen vaststellen voor de toepassing van de handelingen die al zijn vastgesteld in het kader van de nauwere samenwerking. Is de Raad evenwel van mening dat aan de voorwaarden voor deelneming niet is voldaan, dan geeft hij aanwijzingen omtrent de te nemen maatregelen opdat aan deze voorwaarden wel wordt voldaan, en stelt hij een termijn vast waarbinnen hij het verzoek tot deelneming opnieuw in overweging zal nemen.

U Voor de toepassing van dit lid besluit de Raad met eenparigheid van stemmen en overeenkomstig artikel I-44, lid 3.

Artikel III-421 (voorheen artikel 44 A VEU)

De uitgaven die voortvloeien uit de uitvoering van een nauwere samenwerking, met uitzondering van de administratieve kosten voor de instellingen, komen ten laste van de deelnemende lidstaten, tenzij de Raad,

deelnemende lidstaten

na raadpleging van het Europees Parlement, met eenparigheid van stemmen van al zijn leden anders besluit.

Uitbreidingsclausule

Artikel III-422 (nieuw)

De Raad kan met eenparigheid beslissen om besluiten te nemen met gekwalificeerde meerderheid

U 1. Indien een bepaling van de Grondwet die in het kader van een nauwere samenwerking kan worden toegepast, bepaalt dat de Raad met eenparigheid van stemmen besluit, kan de Raad met eenparigheid van stemmen overeenkomstig het bepaalde in artikel I-44, lid 3, een Europees besluit vaststellen waarin wordt bepaald dat hij met gekwalificeerde meerderheid van stemmen zal besluiten.

De Raad kan met eenparigheid beslissen om van een bijzondere wetgevingsprocedure over te stappen op de gewone wetgevingsprocedure - na raadpleging van het EP

Indien een bepaling van de Grondwet die in het kader van een nauwere samenwerking kan worden toegepast, bepaalt dat de Raad Europese wetten of kaderwetten volgens een bijzondere wetgevingsprocedure vaststelt, kan de Raad met eenparigheid van stemmen overeenkomstig het bepaalde in artikel I-44, lid 3, een Europees besluit vaststellen waarin wordt bepaald dat hij volgens de gewone wetgevingsprocedure zal besluiten. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Niet voor defensie

3. De leden 1 en 2 zijn niet van toepassing op besluiten die gevolgen hebben op militair of defensiegebied.

Artikel III-423 (voorheen artikel 45 VEU)

De Raad en de Commissie zorgen voor samenhang

De Raad en de Commissie zorgen voor de samenhang van ieder optreden in het kader van een nauwere samenwerking, zowel onderling als met het beleid van de Unie, en werken daartoe samen.

TITEL VII GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

Franse overzeese departementen

Artikel III-424 (voorheen artikel 299, lid 2 en 3 VEG)

Op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het EP stelt de Raad met gekwalificeerde meerderheid bijzondere regelingen vast voor de toepassing van de Grondwet

X*
Gezien de structurele economische en sociale situatie van Guadeloupe, Frans Guyana, Martinique, Réunion, de Azoren, Madeira en de Canarische Eilanden, die wordt bemoeilijkt door de grote afstand, het insulaire karakter, de kleine oppervlakte, een moeilijk reliëf en klimaat en de economische afhankelijkheid van een gering aantal producten, welke factoren door hun blijvende en cumulatieve karakter de ontwikkeling van deze gebieden ernstig schaden, stelt de Raad, op voorstel van de Commissie, Europese wetten, kaderwetten, verordeningen en besluiten vast die er met name op gericht zijn de voorwaarden voor de toepassing van de Grondwet, met inbegrip van gemeenschappelijk beleid, op deze gebieden vast te stellen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

	<p>De in de eerste alinea bedoelde handelingen hebben met name betrekking op het douane- en handelsbeleid, het fiscaal beleid, vrijhandelszones, het landbouw- en visserijbeleid, voorwaarden voor de voorziening met grondstoffen en essentiële consumptiegoederen, staatssteun en de voorwaarden voor toegang tot de structuurfondsen en tot de horizontale programma's van de Unie.</p> <p>De Raad stelt de in de eerste alinea bedoelde handelingen vast, rekening houdend met de bijzondere kenmerken en beperkingen van de ultraperifere gebieden en zonder afbreuk te doen aan de integriteit en de samenhang van de rechtsorde van de Unie, waaronder de interne markt en het gemeenschappelijk beleid.</p>
<p>Eigendomsrechten</p>	<p>Artikel III-425 (voorheen artikel 295 VEG)</p>
<p><i>Geen gevolgen voor nationale eigendomsrechten</i></p>	<p>De Grondwet <u>laat</u> de regeling van het <u>eigendomsrecht</u> in de lidstaten <u>geheel onverlet</u>.</p>
	<p>Artikel III-426 (voorheen artikel 282 VEG)</p>
<p><i>De Unie kan goederen kopen en naar de rechter stappen</i></p>	<p>In elk van de lidstaten <u>heeft</u> de Unie de <u>ruimste handelingsbevoegdheid</u> die door de nationale wetgevingen aan rechtspersonen wordt toegekend. Zij kan met name roerende en onroerende <u>goederen</u> verkrijgen of vervreemden en <u>in rechte optreden</u>. Te dien einde wordt zij <u>door de Commissie vertegenwoordigd</u>. De Unie wordt evenwel door elk van de instellingen vertegenwoordigd, uit hoofde van hun administratieve autonomie, voor de aangelegenheden die verband houden met hun respectieve werking.</p>
<p>Statuut van de ambtenaren</p>	<p>Artikel III-427 (voorheen artikel 282 VEG)</p>
<p><i>Gekwalificeerde meerderheid via de normale wetgevings-procedure</i></p>	<p>X**</p> <p>Het <u>statuut van de ambtenaren</u> van de Unie, alsmede de <u>regeling die van toepassing is op de andere personeelsleden</u> van de Unie, worden bij Europese wet vastgesteld. Deze wet wordt vastgesteld na raadpleging van de betrokken instellingen.</p>
	<p>Artikel III-428 (voorheen artikel 284 VEG)</p>
<p><i>De Commissie kan alle gegevens verzamelen</i></p>	<p><i>Gewone meerderheid</i> - Voor de vervulling van de haar opgedragen taken kan de Commissie <u>alle gegevens verzamelen</u> en <u>alle noodzakelijke verificaties verrichten</u>, binnen de grenzen en onder de voorwaarden waarin wordt voorzien bij een door de Raad met gewone meerderheid van stemmen vastgestelde Europese verordening of Europees besluit.</p>
<p>Statistieken</p>	<p>Artikel III-429 (voorheen artikel 285 VEG)</p>

De voorwaarden voor opstelling ervan worden vastgesteld via de normale wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid
Geheimhouding

X**

1. Onverminderd artikel 5 van het protocol tot vaststelling van het statuut van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank worden de maatregelen voor de opstelling van statistieken, wanneer zulks voor de vervulling van de taken van de Unie nodig is, vastgesteld bij Europese wet of kaderwet.

2. De opstelling van statistieken geschiedt op basis van onpartijdigheid, betrouwbaarheid, objectiviteit, wetenschappelijke onafhankelijkheid, kosteneffectiviteit en statistische geheimhouding. Zij mag geen buitensporige lasten voor de economische actoren met zich meebrengen.

Artikel III-430 (voorheen artikel 287 VEG)

De leden van de instellingen van de Unie, de leden van de comités, alsmede de ambtenaren en personeelsleden van de Unie zijn gehouden, zelfs na neerlegging van hun functie, de inlichtingen die naar hun aard onder de geheimhoudingsplicht vallen, met name de inlichtingen betreffende de ondernemingen en hun handelsbetrekkingen of de bestanddelen van hun kostprijzen, niet openbaar te maken.

Artikel III-431 (voorheen artikel 288 VEG)

Contractuele aansprakelijkheid
De Unie kan verantwoordelijk worden gesteld voor schade en contractuele aansprakelijkheid

De contractuele aansprakelijkheid van de Unie wordt beheerst door het recht dat op het betrokken contract van toepassing is.

Inzake de niet-contractuele aansprakelijkheid moet de Unie overeenkomstig de algemene beginselen die de rechtsstelsels van de lidstaten gemeen hebben, de schade vergoeden die door haar instellingen of door haar personeelsleden in de uitoefening van hun functies is veroorzaakt.

In afwijking van de tweede alinea moet de Europese Centrale Bank overeenkomstig de algemene beginselen die de rechtsstelsels van de lidstaten gemeen hebben, de schade vergoeden die door haar zelf of door haar personeelsleden in de uitoefening van hun functies is veroorzaakt.

De persoonlijke aansprakelijkheid van de personeelsleden jegens de Unie wordt geregeld bij de bepalingen tot vaststelling van hun statuut of de op hen toepasselijke regeling.

Zetels

Artikel III-432 (voorheen artikel 289 VEG)

Vastgesteld in

U

De zetel van de instellingen van de Unie wordt in onderlinge

*onderlinge
overeenstemming, zie
protocol 6*

Talen

*De Raad besluit met
eenparigheid van
stemmen*

**Voorrechten en
immunititeiten**

*De Grondwet heeft
geen gevolgen voor
overeenkomsten tussen
lidstaten en derde
landen van vóór 1958
of, in het geval van
nieuwe lidstaten, van
vóór hun toetreding*

*De lidstaten moeten
echter punten van
onverenigbaarheid
opheffen*

De Grondwet:

*- verplicht de lidstaten
niet om inlichtingen te*

overeenstemming door de regeringen van de lidstaten vastgesteld.

Artikel III-433 (voorheen artikel 290 VEG)

U

De Raad stelt met eenparigheid van stemmen een Europese verordening vast houdende regeling van het taalgebruik door de instellingen van de Unie, onverminderd het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Artikel III-434 (voorheen artikel 291 VEG)

De Unie geniet, onder de voorwaarden van het protocol betreffende de voorrechten en immunititeiten van de Europese Unie, op het grondgebied van de lidstaten de voorrechten en immunititeiten die nodig zijn ter vervulling van haar taak.

Artikel III-435 (voorheen artikel 307 VEG)

De rechten en verplichtingen voortvloeiende uit overeenkomsten die vóór 1 januari 1958 of, voor de toetredende staten, vóór de datum van hun toetreding zijn gesloten tussen een of meer lidstaten enerzijds en een of meer derde staten anderzijds, worden door de Grondwet onverlet gelaten.

Voorzover die overeenkomsten niet verenigbaar zijn met de Grondwet maken de betrokken lidstaat of lidstaten gebruik van alle passende middelen om de vastgestelde punten van onverenigbaarheid op te heffen. Indien nodig verlenen de lidstaten elkaar bijstand teneinde dat doel te bereiken en volgen zij in voorkomende gevallen een gemeenschappelijke gedragslijn.

Wanneer de lidstaten de in de eerste alinea bedoelde overeenkomsten toepassen, houden zij rekening met het feit dat de door iedere lidstaat in de Grondwet toegestane voordelen een wezenlijk bestanddeel uitmaken van de Unie en dientengevolge onverbrekkelijk verbonden zijn met de oprichting van instellingen waaraan bij de Grondwet bevoegdheden zijn toegeedeeld, en met het toekennen van identieke voordelen door alle overige lidstaten.

Artikel III-436 (voorheen artikel 296 VEG)

U

1. De Grondwet vormt geen beletsel voor de volgende regels:

a) geen enkele lidstaat is gehouden inlichtingen te verstrekken waarvan de verbreiding naar zijn mening strijdig zou zijn met de wezenlijke belangen

verstrekken aangaande de nationale veiligheid - belet de lidstaten niet beslissingen te nemen over wapenproductie en -handel, tenzij dit de mededinging beïnvloedt op niet-militair gebied

Wijzigingen in de lijst van militaire producten met eenparigheid van stemmen op voorstel van de Commissie

van zijn veiligheid;

b) iedere lidstaat kan de maatregelen nemen die hij noodzakelijk acht voor de bescherming van de wezenlijke belangen van zijn veiligheid en die betrekking hebben op de productie van of de handel in wapens, munitie en oorlogsmateriaal; die maatregelen mogen de mededingingsverhoudingen op de interne markt niet wijzigen voor producten die niet bestemd zijn voor specifiek militaire doeleinden.

2. Op voorstel van de Commissie kan de Raad met eenparigheid van stemmen bij Europees besluit wijzigingen aanbrengen in de lijst van 15 april 1958 van producten waarop de bepalingen van lid 1, onder b), van toepassing zijn.

SLOTBEPALINGEN

***Intrekking van
vroegere verdragen***
*Alle vorige verdragen
verdwijnen, met
inbegrip van de
protocolen, tenzij ze al
dan niet met
wijzigingen in deze
Grondwet worden
herhaald*

DEEL IV:
ALGEMENE EN SLOTBEPALINGEN

Artikel IV-437 (nieuw)

Intrekking van de vroegere verdragen

1. Bij dit verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa worden ingetrokken het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en het Verdrag betreffende de Europese Unie, alsmede, onder de voorwaarden die zijn bepaald in het protocol betreffende de akten en verdragen waarbij het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en het Verdrag betreffende de Europese Unie zijn aangevuld of gewijzigd, de akten en verdragen waarbij deze zijn aangevuld of gewijzigd, onder voorbehoud van lid 2 van dit artikel.

2. De verdragen betreffende de toetreding van:

a) het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland;

b) de Helleense Republiek;

c) het Koninkrijk Spanje en de Portugese Republiek;

d) de Republiek Oostenrijk, de Republiek Finland en het Koninkrijk Zweden, en

e) de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, de Republiek Polen, de Republiek Slovenië en de Slowaakse Republiek

worden ingetrokken.

Evenwel

- blijven van de onder a) tot en met d) genoemde verdragen de bepalingen die zijn overgenomen of waarnaar wordt verwezen in het protocol betreffende de verdragen en akten inzake de toetreding van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, de Helleense Republiek, het Koninkrijk Spanje en de Portugese Republiek, alsmede de Republiek Oostenrijk, de Republiek Finland en het Koninkrijk Zweden, van kracht en worden de rechtsgevolgen ervan gehandhaafd overeenkomstig dat protocol,

- blijven van het onder e) genoemde verdrag de bepalingen die zijn overgenomen of waarnaar wordt verwezen in het protocol betreffende het verdrag en de akte inzake de toetreding van de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, de Republiek Polen, de Republiek Slovenië en de Slowaakse Republiek, van kracht en worden de rechtsgevolgen ervan gehandhaafd overeenkomstig dat protocol.

Rechtscontinuïteit

Er wordt een nieuwe Unie opgericht

Alle rechten en plichten blijven gelden, tenzij ze een inbreuk vormen op deze nieuwe Grondwet

De jurisprudentie blijft gehandhaafd

Artikel IV-438 (nieuw):

Rechtsopvolging en rechtscontinuïteit

1. De bij dit verdrag opgerichte Europese Unie volgt de Europese Unie die bij het Verdrag betreffende de Europese Unie is opgericht, en de Europese Gemeenschap op.

2. Behoudens artikel IV-439 blijven de op de datum van inwerkingtreding van dit verdrag bestaande instellingen, organen en instanties, in de samenstelling die zij op die datum hebben, hun bevoegdheden als bedoeld in dit verdrag uitoefenen zolang er geen nieuwe bepalingen ter uitvoering van dit verdrag zijn vastgesteld of tot het einde van hun mandaat.

3. De handelingen van de instellingen, organen en instanties die zijn vastgesteld op grond van de bij artikel IV-437 ingetrokken verdragen en akten blijven van kracht. De rechtsgevolgen ervan worden gehandhaafd zolang deze handelingen niet krachtens dit verdrag zijn ingetrokken, nietig verklaard of gewijzigd. Dit geldt ook voor de tussen lidstaten op grond van de bij artikel IV-437 ingetrokken verdragen en akten gesloten overeenkomsten.

De overige onderdelen van het op de datum van inwerkingtreding van dit verdrag bestaande acquis van de Gemeenschap en van de Unie, met name de interinstitutionele akkoorden, de besluiten en akkoorden die overeengekomen zijn door de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, de door de lidstaten gesloten overeenkomsten die de werking van de Unie of van de Gemeenschap betreffen of die verband houden met het optreden van de Unie of de Gemeenschap, de verklaringen, inclusief die welke in het kader van intergouvernementele conferenties zijn afgelegd, alsmede de resoluties en overige standpunten van de Europese Raad of van de Raad, en die betreffende de Unie of de Gemeenschap die in onderlinge overeenstemming door de lidstaten zijn aangenomen, blijven eveneens gehandhaafd zolang zij niet zijn ingetrokken of gewijzigd.

4. De rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en van het Gerecht van eerste aanleg betreffende de

uitlegging en de toepassing van de bij artikel IV-437 ingetrokken verdragen en akten, alsmede van de handelingen en overeenkomsten die met het oog op de toepassing ervan zijn vastgesteld, blijft mutatis mutandis de bron voor de uitlegging van het recht van de Unie en met name van de overeenkomstige bepalingen van de Grondwet.

5. De continuïteit van de administratieve en gerechtelijke procedures die zijn ingeleid vóór de datum van inwerkingtreding van dit verdrag, wordt gewaarborgd met inachtneming van de Grondwet. De instellingen, organen en instanties die voor deze procedures verantwoordelijk zijn, nemen daartoe alle dienstige maatregelen.

Artikel IV-439 (nieuw)

Overgangsbepalingen betreffende bepaalde instellingen

Overgangsbepalingen

*Protocol nr. 34
betreffende de
overgangsbepalingen*

De overgangsbepalingen betreffende de samenstelling van het Europees Parlement, betreffende de definitie van gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Europese Raad en in de Raad, ook in de gevallen waarin niet alle leden van de Europese Raad of de Raad aan de stemming deelnemen, alsmede betreffende de samenstelling van de Commissie, daaronder begrepen de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, zijn opgenomen in het protocol betreffende de overgangsbepalingen inzake de instellingen en organen van de Unie.

Artikel IV-440 (voorheen artikel 299, lid 2 en 3 VEG)

Territoriaal toepassingsgebied

Geografisch gebied

Alle lidstaten

*(Roemenië, Bulgarije
en Turkije hebben de
Grondwet ondertekend
als kandidaat-lidstaat)*

U

1. Dit verdrag is van toepassing op het Koninkrijk België, de Tsjechische Republiek, het Koninkrijk Denemarken, de Bondsrepubliek Duitsland, de Republiek Estland, de Helleense Republiek, het Koninkrijk Spanje, de Franse Republiek, Ierland, de Italiaanse Republiek, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, het Groothertogdom Luxemburg, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, het Koninkrijk der Nederlanden, de Republiek Oostenrijk, de Republiek Polen, de Portugese Republiek, de Republiek Slovenië, de Slowaakse Republiek, de Republiek Finland, het Koninkrijk Zweden en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland.

*Franse overzeese
departementen,
de Azoren, Madeira,
de Canarische Eilanden*

2. Dit verdrag is van toepassing op Guadeloupe, Frans Guyana, Martinique, Réunion, de Azoren, Madeira en de Canarische Eilanden overeenkomstig artikel III-424.

Associatie

3. Voor de landen en gebieden overzee waarvan de lijst in bijlage II is opgenomen, geldt de bijzondere associatieregeling omschreven in deel III, titel IV.

Uitgezonderd de

*overzeese landen die in
bijzondere relatie staan
tot het VK*

*Van toepassing op
Europese grond-
gebieden die door een
lidstaat worden
vertegenwoordigd*

Ålandseilanden

*De Grondwet is niet
van toepassing op de
Faeröer (noch op
Groenland omdat het
een niet-Europees
gebied is)*

*Niet van toepassing op
de zones van Cyprus die
onder de soevereiniteit
van het VK vallen*

*Gedeeltelijk van
toepassing op het
eiland Man en de
Kanaaleilanden*

De Europese Raad kan

Dit verdrag is niet van toepassing op de landen en gebieden overzee die met het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland bijzondere betrekkingen onderhouden en die niet in die lijst voorkomen.

4. Dit verdrag is van toepassing op de Europese grondgebieden waarvan de buitenlandse betrekkingen door een lidstaat worden behartigd.

5. Dit verdrag is van toepassing op de Ålandseilanden met de derogaties die oorspronkelijk waren opgenomen in het in artikel IV-437, lid 2, onder d), genoemde verdrag en die zijn overgenomen in titel V, afdeling 5, van het protocol betreffende de verdragen en akten inzake de toetreding van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, de Helleense Republiek, het Koninkrijk Spanje en de Portugese Republiek, alsmede de Republiek Oostenrijk, de Republiek Finland en het Koninkrijk Zweden.

6. In afwijking van de leden 1 tot en met 5:

a) is dit verdrag niet van toepassing op de Faeröer;

b) is dit verdrag op Akrotiri en Dhekelia, zijnde de zones van Cyprus die onder de soevereiniteit van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland vallen, slechts van toepassing voorzover nodig om de toepassing te waarborgen van de regeling die oorspronkelijk was opgenomen in het protocol betreffende de zones van Cyprus die onder de soevereiniteit van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland vallen, dat gehecht is aan de akte betreffende de toetreding, die een integrerend deel uitmaakt van het in artikel IV-437, lid 2, onder e), genoemde verdrag, welke regeling is overgenomen in deel II, titel III, van het protocol betreffende het verdrag en de akte inzake de toetreding van de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, de Republiek Polen, de Republiek Slovenië en de Slowaakse Republiek;

c) is dit verdrag op de Kanaaleilanden en op het eiland Man slechts van toepassing voorzover nodig om de toepassing te waarborgen van de regeling voor deze eilanden die oorspronkelijk was opgenomen in het in artikel IV-437, lid 2, onder a), genoemde verdrag, en die is overgenomen in titel II, afdeling 3, van het protocol betreffende de verdragen en akten inzake de toetreding van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, de Helleense Republiek, het Koninkrijk Spanje en de Portugese Republiek, alsmede de Republiek Oostenrijk, de Republiek Finland en het Koninkrijk Zweden.

met eenparigheid van stemmen de status van de overzeese landen en gebieden wijzigen

Regionale unies

*Erkenning van de Benelux
- geen verwijzing naar de Noordse Unie*

De protocollen hebben dezelfde wettelijke status als de artikelen in het verdrag

De oude protocollen verdwijnen tenzij ze hier opnieuw zijn opgenomen

Wijzigingen aan het verdrag

De lidstaten, het EP en de Commissie kunnen het initiatief nemen tot wijzigingen

De Europese Raad beslist met gewone meerderheid over het al dan niet bespreken van de wijzigingen

Een Conventie wordt bijeengeroepen

Het EP kan zijn

7. De Europese Raad kan op initiatief van de betrokken lidstaat een Europees besluit vaststellen tot wijziging van de status ten aanzien van de Unie van een Deens, Frans of Nederlands land of gebied als bedoeld in de leden 2 en 3. De Europese Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van de Commissie.

Artikel IV-441 (voorheen artikel 306 VEG) Regionale unies

Dit verdrag vormt geen beletsel voor het bestaan en de voltooiing van de regionale unies tussen België en Luxemburg alsmede tussen België, Luxemburg en Nederland, voorzover de doelstellingen van die regionale unies niet worden bereikt door toepassing van dit verdrag.

Artikel IV-442 (voorheen artikel 311 VEG) Protocollen en bijlagen

De protocollen en bijlagen bij dit verdrag maken een integrerend deel daarvan uit.

Artikel IV-443 (voorheen artikel 48 VEU) Gewone herzieningsprocedure

1. De regering van iedere lidstaat, het Europees Parlement en de Commissie kunnen de Raad ontwerpen tot herziening van dit verdrag voorleggen. Deze ontwerpen worden door de Raad aan de Europese Raad toegezonden en worden ter kennis van de nationale parlementen gebracht.

Gewone meerderheid - 2. Indien de Europese Raad, na raadpleging van het Europees Parlement en van de Commissie, met gewone meerderheid van stemmen besluit dat de voorgestelde wijzigingen worden besproken, roept de voorzitter van de Europese Raad een Conventie bijeen die is samengesteld uit vertegenwoordigers van de nationale parlementen, van de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten, van het Europees Parlement en van de Commissie. Ook de Europese Centrale Bank wordt geraadpleegd in geval van institutionele wijzigingen op monetair gebied. *U in de Conventie* - De Conventie beziet de ontwerpen tot herziening en neemt bij consensus een aanbeveling aan ten behoeve van een Conferentie van vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, als bepaald in lid 3.

Gewone meerderheid en*** De Europese Raad kan met gewone

*goedkeuring geven om
GEEN Conventie bijeen
te roepen*

*Over de wijzigingen
wordt “in onderlinge
overeenstemming”
beslist*

***Bekrachtiging door
alle lidstaten***

***Indien 20% van de
lidstaten de wijzigingen
niet binnen 2 jaar
bekrachtigd hebben,
bespreken de eerste
ministers de kwestie***

Uitbreidingsclausule

***De Europese Raad kan
eenparig besluiten om
eenparigheid van
stemmen te wijzigen in
gekwalificeerde
meerderheid***

Niet voor defensie

***De Europese Raad kan
eenparig besluiten om
over te stappen op de
gewone wetgevings-
procedure***

*De nationale
parlementen kunnen
hun veto uitspreken
over die besluiten*

meerderheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement, besluiten geen Conventie bijeen te roepen indien de reikwijdte van de wijzigingen bijeenroeping niet rechtvaardigt. In dit laatste geval stelt de Europese Raad het mandaat van een Conferentie van vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten vast.

3. Een Conferentie van vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten wordt door de voorzitter van de Raad bijeengeroepen, teneinde in onderlinge overeenstemming de in dit verdrag aan te brengen wijzigingen vast te stellen.

De wijzigingen treden in werking nadat zij door alle lidstaten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen zijn bekrachtigd.

4. Indien viervijfde van de lidstaten het verdrag houdende wijziging van dit verdrag twee jaar na de ondertekening ervan hebben bekrachtigd en een of meer lidstaten moeilijkheden bij de bekrachtiging hebben ondervonden, bespreekt de Europese Raad de kwestie.

Artikel IV-444 (nieuw)

Vereenvoudigde herzieningsprocedure

U*** (veto) 1. Indien deel III voorschrijft dat de Raad op een bepaald gebied of in een bepaald geval met eenparigheid van stemmen besluit, kan de Europese Raad bij Europees besluit bepalen dat de Raad op dat gebied of in dat geval met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit.

Dit lid is niet van toepassing op besluiten die gevolgen hebben op militair of defensiegebied.

U*** (veto) 2. Indien deel III voorschrijft dat Europese wetten of kaderwetten door de Raad volgens een bijzondere wetgevingsprocedure worden vastgesteld, kan de Europese Raad bij Europees besluit bepalen dat die wetten of kaderwetten volgens de gewone wetgevingsprocedure worden vastgesteld.

3. Ieder initiatief van de Europese Raad op grond van de leden 1 en 2 wordt aan de nationale parlementen toegezonden. Indien binnen een termijn van zes maanden na die toezending door een nationaal parlement bezwaar wordt aangetekend, is het in de leden 1 en 2 bedoelde Europees besluit niet vastgesteld. Indien geen bezwaar wordt aangetekend, kan de Europese Raad dat besluit vaststellen.

De goedkeuring van het EP bij absolute meerderheid van zijn leden is vereist

Eenvoudige herziening voor het interne beleid

Er hoeft geen intergouvernementele conferentie te worden bijeengeroepen

De Europese Raad besluit met eenparigheid over wijzigingen in deel III, titel III (intern beleid)

De wijzigingen moeten worden goedgekeurd door de lidstaten...

... en mogen de bevoegdheden van de EU niet uitbreiden

Duur

Eeuwigheidsclausule

Bekrachtiging en inwerkingtreding

Het verdrag moet door alle lidstaten worden bekrachtigd

Verwachte datum van inwerkingtreding: 1 november 2006

Voor de vaststelling van de in de leden 1 en 2 bedoelde Europese besluiten, besluit de Europese Raad met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement, dat zich uitspreekt bij meerderheid van zijn leden.

Artikel IV-445 (nieuw)

Vereenvoudigde herzieningsprocedure voor het interne beleid en optreden van de Unie

U*

1. De regering van een lidstaat, het Europees Parlement en de Commissie kunnen de Europese Raad ontwerpen tot gehele of gedeeltelijke herziening van de bepalingen van deel III, titel III, over het interne beleid en optreden van de Unie voorleggen.

2. De Europese Raad kan een Europees besluit vaststellen houdende gehele of gedeeltelijke wijziging van de bepalingen van deel III, titel III. De Europese Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement en van de Commissie alsmede van de Europese Centrale Bank in geval van institutionele wijzigingen op monetair gebied.

Dit Europees besluit treedt pas in werking nadat de lidstaten het overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen hebben goedgekeurd.

3. Het in lid 2 bedoelde Europees besluit kan geen uitbreiding van de in dit verdrag aan de Unie toegeede bevoegdheden inhouden.

Artikel IV-446 (voorheen artikelen 51 VEU en 312 VEG)

Duur

Dit verdrag wordt voor onbepaalde tijd gesloten.

Artikel IV-447 (voorheen artikelen 52 VEU en 313 VEG)

Bekrachtiging en inwerkingtreding

1. Dit verdrag wordt door de Hoge Verdragsluitende Partijen bekrachtigd overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de regering van de Italiaanse Republiek.

2. Dit verdrag treedt in werking op 1 november 2006, mits alle akten van bekrachtiging zijn nedergelegd, of bij gebreke daarvan op de eerste dag van de tweede maand die volgt op het nederleggen van de akte van bekrachtiging door de ondertekenende staat die als laatste deze handeling verricht.

Talen

*Alle versies zijn gelijk
(maar het is verstandig
de Franse versie te
raadplegen bij twijfel
over de interpretatie)*

Artikel IV-448 (voorheen artikelen 53 VEU en 314 VEG)
Authentieke teksten en vertalingen

1. Dit verdrag, opgesteld in één exemplaar, in de Deense, de Duitse, de Engelse, de Estische, de Finse, de Franse, de Griekse, de Hongaarse, de Ierse, de Italiaanse, de Letse, de Litouwse, de Maltese, de Nederlandse, de Poolse, de Portugese, de Spaanse, de Slowaakse, de Sloveense, de Tsjechische en de Zweedse taal, zijnde de teksten in elk van deze talen gelijkelijk authentiek, wordt nedergelegd in het archief van de regering van de Italiaanse Republiek, die een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift daarvan toezendt aan de regeringen der andere ondertekenende staten.
2. Dit verdrag kan ook worden vertaald in andere talen die door de lidstaten zijn gekozen uit de talen die overeenkomstig hun constitutionele bestel op hun gehele grondgebied of een deel daarvan als officiële taal gelden. Van dergelijke vertalingen wordt door de betrokken lidstaat een gewaarmerkt afschrift nedergelegd in de archieven van de Raad.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder dit verdrag hebben gesteld

Gedaan te ... de ...

Alternatief verslag

HET EUROPA DER DEMOCRATIEËN

Een samenwerking van nationale democratieën

De taak van de Conventie is niet voltooid

De Unie staat niet dichterbij de burger

*Geen duidelijke verdeling van bevoegdheden...
...en het Hof van Justitie hakt de knopen door (ten gunste van meer integratie)*

De Unie is te bureaucratisch

Logge en starre instellingen

*Europa van de presidenten
Minder invloed voor de nationale parlementen*

Geen echt subsidiariteitsbeginsel

Meer bevoegdheden voor instellingen die betrokken

De vergeten opdracht van Laken. Als leden van de Conventie staan wij niet achter het ontwerp van een Europese Grondwet. Het ontwerp voldoet niet aan de eisen van de verklaring van Laken van december 2001.

Laken zegt dat "**de Unie nader tot de burger [moet] komen**". De overdracht van meer besluitvorming van de lidstaten naar de Unie, betreffende strafrechtspleging en nieuwe sectoren van het binnenlands beleid, zal ervoor zorgen dat de Unie verder van de burger af komt te staan.

Laken voegt eraan toe dat "**de indeling van de bevoegdheden doorzichtiger moet worden gemaakt**". Maar de nieuwe categorie van "gedeelde bevoegdheden" geeft geen garantie met betrekking tot de wijze waarop de macht wordt gedeeld, met name omdat de lidstaten op die gebieden niet wetgevend zullen mogen optreden indien de Unie besluit om te handelen. Het Hof van Justitie in Luxemburg zal bij twijfel de knoop doorhakken.

Laken vindt dat de Unie "**te bureaucratisch optreedt**". De ontwerp-Grondwet laat de in totaal 100,000 bladzijden van het acquis communautaire buiten beschouwing en stelt een nieuw rechtsinstrument voor, de "niet-wetgevingshandeling", waarbij de niet verkozen Commissie bindende wetten kan aannemen.

Laken vraagt van "**de Europese instellingen minder logheid en starheid**". Maar de Grondwet verleent meer bevoegdheden aan alle bestaande EU-instellingen en creëert een Europa van de presidenten, met meer banen voor politici en minder invloed voor het volk.

Laken belicht het belang van de nationale parlementen, en het verdrag van Nice "**onderstreept dat hun rol in het Europese bestel moet worden onderzocht**". De nationale parlementen verliezen invloed ten opzichte van de Commissie, het Europees Parlement en de Europese Raad. Hun voorgestelde nieuwe rol, nl. erop toe te zien dat het subsidiariteitsbeginsel wordt nageleefd, houdt eigenlijk niet meer in dan een verzoek, dat de Commissie naast zich neer kan leggen. Geen enkele bevoegdheid komt opnieuw bij de lidstaten te liggen.

Laken verzoekt om "**meer transparantie en efficiëntie**" in de Unie. De Grondwet verleent meer uitvoerings- en begrotingsbevoegdheden aan

*zijn geweest bij slecht
beheer, verspilling en
fraude*

precies die EU-instellingen waar zich steeds weer en bij voortdoring schandalen in verband met slecht beheer, verspilling en fraude hebben voorgedaan.

*Alternatieven voor een
grondwet zijn niet
bestudeerd*

Laken suggereert de mogelijkheid van een grondwet: "**Tot slot stelt zich de vraag of deze vereenvoudiging en herschikking op termijn niet zou kunnen leiden tot het aannemen in de Unie van een constitutionele tekst.**" Er is snel ingespeeld op het voorstel om de bestaande intergouvernementele verdragen om te vormen tot een nieuwe Europese Grondwet, zonder dat echter de alternatieven of de consequenties op lange termijn zijn bestudeerd.

*De Grondwet roept een
gecentraliseerde staat in
het leven*

Tenslotte was het allerbelangrijkste doel van Laken een **democratisch Europa**. De ontwerp-Grondwet roept een nieuwe, gecentraliseerde Europese staat in het leven, machtiger, verder van de burgers af, met meer politici, meer bureaucratie, en een bredere kloof tussen bestuurders en bestuurden. Het EURATOM-Verdrag is op het laatste ogenblik in de Grondwet opgenomen zonder dat een werkgroep de kans heeft gekregen dit verdrag opnieuw te bezien.

Niet democratisch:

De ontwerp-Grondwet van de EU is niet opgesteld volgens normale democratische procedures

*- geen zeggenschap voor
kandidaat-lidstaten*

- De kandidaat-lidstaten kregen in het praesidium de status van waarnemer en hadden geen zeggenschap

*- enkel de 3 grootste
politieke families*

- Slechts 3 politieke families waren vertegenwoordigd in het machtige praesidium, dat een tekst heeft opgesteld die van een tunnelvisie getuigt.

*- geen normale politieke
handelwijze*

- De leden konden hun wijzigingsvoorstellen niet laten vertalen, ronddelen, bespreken of in stemming laten brengen

- niet representatief

- In de Conventie zaten geen vertegenwoordigers van dat deel van de bevolking dat in Frankrijk het Verdrag van Maastricht en in Ierland het Verdrag van Nice heeft verworpen. Niet één euroscepticus of eurorealist kreeg toestemming om de werkzaamheden in het praesidium of een van de ondersVEUnende secretariaten bij te wonen of eraan deel te nemen.

*Er zou een nieuwe
conventie bijeen moeten
worden geroepen*

Giscard liet geen democratie en geen normale stemprocedure in de Conventie toe. De ontwerp-Grondwet druipt in tegen alle democratische beginselen. Wij willen een nieuw ontwerp van een meer representatieve, naar inhoud en werkwijze democratische conventie.

15 punten voor een

Wij geven hierbij de volgende vijftien punten ter overweging aan onze

*Europa der
Democratieën
EU opgezet als
interparlementaire
samenwerking*

*De EU richt zich enkel op
grensoverschrijdende
aangelegenheden*

*Open voor alle
democratische landen*

*Eenvoudige
besluitvorming:
- twee soorten wetgeving
- meerderheid = 75% van
de landen*

*De nationale parlementen
hebben vetorecht*

*Wetgevend optreden enkel
in kwesties van
gemeenschappelijk belang*

*Altijd minimumnormen
hanteren*

*Nauwere samenwerking
tussen bepaalde landen
mogelijk*

eerste ministers en andere burgers.

1. HET EUROPA DER DEMOCRATIEËN. De Europese Unie (EU) krijgt geen grondwet. In plaats daarvan moet Europa tot stand worden gebracht op interparlementaire grondslag, door middel van een Verdrag inzake Europese Samenwerking. Daardoor zou in plaats van de huidige EU een Europa der Democratieën (ED) ontstaan. Als de EU dan al een nieuwe naam moet krijgen, moet dat het Europa der Democratieën zijn.

2. EEN AFGESLANKT VERDRAG. De huidige 100,000 bladzijden van het acquis communautaire over de EU en de EER moeten drastisch worden vereenvoudigd. De nadruk moet komen te liggen op grensoverschrijdende aangelegenheden waar de nationale parlementen niet efficiënt zelfstandig kunnen optreden. Besluiten over subsidiariteit worden door de nationale parlementen genomen.

3. OPEN VOOR ALLE DEMOCRATIEËN. Het lidmaatschap van het ED staat open voor elke Europese democratische staat die het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens heeft ondertekend en zich daar ten volle aan houdt.

4. VEREENVOUDIGDE BESLUITVORMING. De huidige dertig verschillende manieren van besluitvorming worden beperkt tot twee: wetten en aanbevelingen. Wanneer stemming met gekwalificeerde meerderheid van toepassing is, moet het betrokken voorstel 75% voorstemmen krijgen, tenzij anders bepaald.

5. EEN VETO OVER ESSENTIËLE KWESTIES. Wetten zijn pas geldig wanneer zij door de nationale parlementen zijn goedgekeurd. Een nationaal parlement heeft een veto over een aangelegenheid die het van belang acht.

6. GEMEENSCHAPPELIJKE KERN. De wetten hebben betrekking op de regels voor de gemeenschappelijke markt en bepaalde gemeenschappelijke minimumnormen ter bescherming van werknemers, consumenten, gezondheid, veiligheid en milieu. Op andere gebieden heeft het ED de bevoegdheid om aanbevelingen te doen aan de lidstaten, die vrijelijk hogere normen kunnen vaststellen.

7. FLEXIBELE SAMENWERKING. Het ED kan unaniem flexibele samenwerking goed- keuren voor landen die nauwer willen samenwerken. Het ED zal ook andere pan-Europese organisaties erkennen en ondersVEUnen, zoals de Raad van Europa.

<p><i>Alle vergaderingen en documenten zijn openbaar tenzij bij gekwalificeerde meerderheid tot een uitzondering wordt besloten</i></p> <p><i>Eenvoudige stemprocedure</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - één stem per land - meerderheid = 75% van de landen, goed voor 50% van de EU-bevolking	<p>8. OPENHEID EN TRANSPARANTIE. Het besluitvormingsproces en de bijbehorende documenten zijn <u>open en toegankelijk</u>, tenzij bij <u>gekwalificeerde meerderheid</u> wordt <u>bevestigd</u> dat er een redelijke uitzonderingsgrond voorhanden is.</p>
<p><i>De nationale parlementen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kiezen hun eigen Commissielid - kiezen samen de voorzitter van de Commissie - stellen het jaalijkse wetgevingsprogramma vast	<p>9. EENVOUDIGE STEMPROCEDURE IN DE RAAD. In de ED-Raad zal een vereenvoudigde stemprocedure gelden, hetgeen kan inhouden dat elke lidstaat één stem heeft. Voor een besluit met <u>gekwalificeerde meerderheid</u> is de sVEUn nodig van <u>landen die samen meer dan de helft van de totale ED-bevolking vertegenwoordigen</u>.</p> <p>10. DE NATIONALE PARLEMENTEN KIEZEN DE COMMISSIE. Elk <u>nationaal parlement moet zijn eigen lid van de Commissie kiezen</u>. De <u>vergaderingen</u> van de Europese <u>toezichtscommissie</u> van het betrokken nationale parlement worden door de commissaris <u>bijgewoond</u>. De nationale parlementen hebben de bevoegdheid om hun commissaris te ontslaan. De <u>voorzitter van de Commissie</u> wordt verkozen door de nationale parlementen. De nationale parlementen beslissen over het jaarlijkse <u>wetgevingsprogramma</u> en de <u>Commissie treedt dienovereenkomstig op als secretariaat voor de Raad en de nationale parlementen</u>.</p>
<p><i>Het Hof van Justitie mag niet wetgevend optreden</i></p>	<p>11. GEEN WETGEVING DOOR HET HOF. De <u>regelgevingsijver</u> van het Europees Hof in Luxemburg wordt <u>aan banden gelegd</u>, en het Hof moet het <u>Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens naleven</u>.</p>
<p><i>Overeenkomsten sluiten inzake handel met en hulp aan derde landen</i></p>	<p>12. PARTNERSCHAPSOVEREENKOMSTEN. De lidstaten en het ED kunnen met staten of groepen van staten <u>partnerschapsovereenkomsten</u> van wederzijds belang sluiten. Het ED zal <u>de parlementaire democratie van haar partners</u> respecteren en kan <u>armere staten bijstaan</u> met financiële hulp, en tegelijk <u>vrijhandelsovereenkomsten</u> bevorderen.</p>
<p><i>Meer gelegenheid voor controle</i></p>	<p>13. BETER TOEZICHT. De Europese ombudsman, de Rekenkamer en de commissies voor begrotingscontrole van het Europees Parlement en de nationale parlementen krijgen <u>inzage in alle documenten</u> en alle <u>financiële rekeningen</u>.</p>
<p><i>Alle talen zijn gelijk</i></p>	<p>14. GELIJKHEID VAN DE TALEN. Alle officiële <u>talen</u> van de ED worden <u>op gelijke voet behandeld</u>.</p>
<p><i>Geen Europees leger</i></p> <p><i>De ED krijgt mandaten</i></p>	<p>15. VERENIGDE NATIES. De ED heeft <u>geen eigen leger</u>. Voor vredeshandhaving en vredestelling is een <u>mandaat nodig van de Verenigde Naties en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in</u></p>

van de VN en de OVSE

Europa. De lidstaten beslissen zelf of ze voor een gemeenschappelijk defensie via de NAVO, of een onafhankelijke defensie kiezen, dan wel een neutraliteitspolitiek voeren.

Bijdrage van Conventieleden:

Abitbol, William - (Plaatsvervangend lid) Europees Parlement

Bonde, Jens-Peter - (Lid) Europees Parlement

Dalgaard, Per - (Plaatsvervangend lid) Denemarken - Parlement

Gormley, John - (Plaatsvervangend lid) Ierland - Parlement

Heathcoat-Amory, David - (Lid) VK - Parlement

Seppanen, Esko - (Plaatsvervangend lid) Europees Parlement

Skaarup, Peter - (Lid) Denemarken - Parlement

Zahradil, Jan - (Lid) Tsjechië - Parlement

CONCORDANTIETABEL

- Betreffende de EU-Grondwet

EU-Grondwet	Verdrag van Nice - VEU/VEG	Verdrag van Maastricht - VEU/VEG
Deel I		
Titel I		
Art. I-1	Art. 1 (en 49) VEU	Art. A (en O) VEU
Art. I-2	Art. 6, lid 1 VEU	Art. F, lid 1 VEU
Art. I-3	Art. 2 (en 6, lid 4) VEU en 2 VEG	Art. B (en F, lid 3) VEU en 2 VEG
Art. I-4	Art. 12 VEG	Art. 6 VEG
Art. I-5	Art. 6, lid 3 VEU en 10 VEG	Art. F, lid 1 VEU en 5 VEG
Art. I-6*		
Art. I-7	Art. 281 VEG	Art. 210 VEG
Art. I-8*		
Titel II		
Art. I-9	Art. 6, lid 2 VEU	Art. F, lid 2 VEU
Art. I-10	Art. 17 VEG Art. 18 VEG Art. 19 VEG Art. 20 VEG Art. 21 VEG	Art. 8 VEG Art. 8 A VEG Art. 8 B VEG Art. 8 C VEG Art. 8 D VEG
Titel III		
Art. I-11	Art. 5 VEG	Art. 3 B VEG
Art. I-12*		
Art. I-13*		
Art. I-14*		
Art. I-15	Art. 98 VEG Art. 99 VEG Art. 100 VEG Art. 101 VEG Art. 102 VEG Art. 103 VEG Art. 104 VEG Art. 105 VEG Art. 106 VEG Art. 107 VEG Art. 108 VEG Art. 109 VEG Art. 110 VEG Art. 111 VEG Art. 112 VEG	Art. 102 A VEG Art. 103 VEG Art. 103 A VEG Art. 104 VEG Art. 104 A VEG Art. 104 B VEG Art. 104 C VEG Art. 105 VEG Art. 105 A VEG Art. 106 VEG Art. 107 VEG Art. 108 VEG Art. 108 A VEG Art. 109 VEG Art. 109 A VEG

	Art. 113 VEG Art. 114 VEG Art. 115 VEG Art. 116 VEG Art. 117 VEG Art. 118 VEG Art. 119 VEG Art. 120 VEG Art. 121 VEG Art. 122 VEG Art. 123 VEG Art. 124 VEG Art. 125 VEG Art. 126 VEG Art. 127 VEG Art. 128 VEG Art. 129 VEG Art. 130 VEG	Art. 109 B VEG Art. 109 C VEG Art. 109 D VEG Art. 109 E VEG Art. 109 F VEG Art. 109 G VEG Art. 109 H VEG Art. 109 I VEG Art. 109 J VEG Art. 109 K VEG Art. 109 L VEG Art. 109 M VEG Art. 109 N VEG Art. 109 O VEG Art. 109 P VEG Art. 109 Q VEG Art. 109 R VEG Art. 109 S VEG
Art. I-16	Art. 11 en 17 VEU	Art. J.1 en J.7 VEU
Art. I-17*		
Art. I-18	Art. 308 VEG	Art. 235 VEG
Titel IV*		
Art. I-19	Art. 3, alinea 1 VEU en 7, lid 1 VEG	Art. C VEU en art. 4, lid 1 VEG
Art. I-20	Art. 189 VEG Art. 190 VEG Art. 192 VEG Art. 197 VEG	Art. 137 VEG Art. 138 VEG Art. 138 B VEG Art. 140 VEG
Art. I-21	Art. 4 VEU	Art. D VEU
Art. I-22*		
Art. I-23	Art. 202 VEG Art. 203 VEG	Art. 145 VEG Art. 146 VEG
Art. I-24	Art. 203 VEG	Art. 146 VEG
Art. I-25	Art. 205 VEG	Art. 148 VEG
Art. I-26	Art. 201 VEG Art. 211 VEG Art. 213 VEG Art. 214, lid 1 VEG Art. 274 VEG	Art. 144 VEG Art. 155 VEG Art. 157 VEG Art. 158, lid 1 VEG Art. 205 VEG
Art. I-27	Art. 214 VEG Art. 217 VEG	Art. 158 VEG Art. 161 VEG
Art. I-28*		
Art. I-29	Art. 220 tot en met 224 VEG	Art. 164 tot en met 168 VEG
Art. I-30	Art. 8 VEG (en art. 105, 106, 107, 108, 110 en 112 VEG)	Art. 4 A VEG (en art. 105, 105 A, 106, 107, 108 A en 109 A VEG)
Art. I-31	Art. 246 VEG (en art. 247 en	Art. 188 A VEG (en art. 188 B en 188 C

	248 VEG)	VEG)
Art. I-32	Art. 7, lid 2, 257, 258 en 263 VEG	Art. 4, lid 1, 193, 194 en 198 A VEG
Titel V		
Art. I-33	Art. 249 VEG en 13 en 34 VEU	Art. 198 VEG en J.3 en K.6 VEU
Art. I-34*		
Art. I-35*		
Art. I-36*		
Art. I-37	Art. 202 VEG	Art. 145 VEG
Art. I-38	Art. 253 VEG	Art. 190 VEG
Art. I-39	Art. 254 VEG	Art. 191
Art. I-40	Art. 13, 16, 21, 22 en 23 VEU	Art. J.3, J.6, J.11, J.12 en J.13 VEU
Art. I-41	Art. 17 VEU (en art. 21 VEU)	Art. J.7 VEU (en art. J.11 VEU)
Art. I-42	Art. 29 VEU en 61 VEG	Art. K.1 VEU en 73 I VEG
Art. I-43*		
Art. I-44	Art. 43 tot en met 43 B en 44 VEU, en art. 11 VEG	Art. K.15 en K.16 VEU, en art. 5 A VEG
Titel VI		
Art. I-45*		
Art. I-46	Art. 1 VEU, 189 en 191 VEG	Art. A VEU, 137 en 138 A VEG
Art. I-47*		
Art. I-48	Art. 138 en 139 VEG	Art. 118 A en 118 B VEG
Art. I-49	Art. 195 VEG	Art. 138 E VEG
Art. I-50	Art. 255 VEG	Art. 191 A VEG
Art. I-51	Art. 286 VEG	Art. 213 B VEG
Art. I-52	Verklaring nummer 11 Amsterdam	
Titel VII		
Art. I-53	Art. 268 en 270 VEG (en 271, 274 en 280 VEG)	Art. 199 en 201 A VEG (en 202, 205 en 209 A VEG)
Art. I-54	Art. 269 VEG	Art. 201 VEG
Art. I-55*		
Art. I-56	Art. 272 VEG	Art. 203 VEG
Titel VIII		
Art. I-57*		
Titel IX		
Art. I-58	Art. 49 VEU	Art. O VEU
Art. I-59	Art. 7 VEU en 309 VEG	Art. F.1 VEU en 236 VEG
Art. I-60*		
Deel II		
Titel I		

Art. II-61	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-62	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-63	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-64	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-65	(Handvest van de grondrechten)	
Titel II		
Art. II-66	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-67	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-68	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-69	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-70	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-71	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-72	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-73	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-74	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-75	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-76	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-77	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-78	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-79	(Handvest van de grondrechten)	
Titel III		
Art. II-80	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-81	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-82	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-83	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-84	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-86	(Handvest van de grondrechten)	
Titel IV		
Art. II-87	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-88	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-89	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-90	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-91	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-92	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-93	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-94	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-95	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-96	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-97	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-98	(Handvest van de grondrechten)	
Titel V		
Art. II-99	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-100	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-101	(Handvest van de grondrechten)	

Art. II-102	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-103	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-104	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-105	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-106	(Handvest van de grondrechten)	
Titel VI		
Art. II-107	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-108	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-109	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-110	(Handvest van de grondrechten)	
Titel VII		
Art. II-111	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-112	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-113	(Handvest van de grondrechten)	
Art. II-114	(Handvest van de grondrechten)	
Deel III		
Titel I		
Art. III-115*		
Art. III-116	Art. 3, lid 2 VEG	Art. 3 VEG
Art. III-117*		
Art. III-118*		
Art. III-119	Art. 6 VEG	Art. 12 VEG
Art. III-120	Art. 153, lid 2 VEG	Art. 129 A VEG
Art. III-121	Protocol betreffende de bescherming en het welzijn van dieren	Protocol betreffende de bescherming en het welzijn van dieren
Art. III-122	Art. 16 VEG	Art. 7 D VEG
Titel II		
Art. III-123	Art. 12 VEG	Art. 6 VEG
Art. III-124	Art. 13 VEG	Art. 6 A VEG
Art. III-125	Art. 18 VEG	Art. 8 A VEG
Art. III-126	Art. 19 VEG	Art. 8 B VEG
Art. III-127	Art. 20 VEG	Art. 8 C VEG
Art. III-128	Art. 21 VEG	Art. 8 D VEG
Art. III-129	Art. 22 VEG	Art. 8 E VEG
Titel III		
Art. III-130	Art. 14 en 15 VEG	Art. 7 A en 7 C VEG
Art. III-131	Art. 297 VEG	Art. 224 VEG
Art. III-132	Art. 298 VEG	Art. 225 VEG
Art. III-133	Art. 39 VEG	Art. 48 VEG
Art. III-134	Art. 40 VEG	Art. 49 VEG
Art. III-135	Art. 41 VEG	Art. 50 VEG
Art. III-136	Art. 42 VEG	Art. 51 VEG
Art. III-137	Art. 43 VEG	Art. 52 VEG

Art. III-138	Art. 44 VEG	Art. 54 VEG
Art. III-139	Art. 45 VEG	Art. 55 VEG
Art. III-140	Art. 46 VEG	Art. 56 VEG
Art. III-141	Art. 47 VEG	Art. 57 VEG
Art. III-142	Art. 48 VEG	Art. 58 VEG
Art. III-143	Art. 294 VEG	Art. 221 VEG
Art. III-144	Art. 49 VEG	Art. 59 VEG
Art. III-145	Art. 50 VEG	Art. 60 VEG
Art. III-146	Art. 51 VEG	Art. 61 VEG
Art. III-147	Art. 52 VEG	Art. 63 VEG
Art. III-148	Art. 53 VEG	Art. 64 VEG
Art. III-149	Art. 54 VEG	Art. 65 VEG
Art. III-150	Art. 55 VEG	Art. 66 VEG
Art. III-151	Art. 23, 24, 25, 26 en 27 VEG	Art. 9, 10, 12, 27 en 28 VEG
Art. III-152	Art. 135 VEG	Art. 116 VEG
Art. III-153	Art. 28 en 29 VEG	Art. 30 en 34 VEG
Art. III-154	Art. 30 VEG	Art. 36 VEG
Art. III-155	Art. 31 VEG	Art. 37 VEG
Art. III-156	Art. 56 VEG	Art. 73 B VEG
Art. III-157	Art. 57 VEG	Art. 73 C VEG
Art. III-158	Art. 58 VEG	Art. 73 D VEG
Art. III-159	Art. 59 VEG	Art. 73 F VEG
Art. III-160	Art. 60 VEG	Art. 73 G VEG
Art. III-161	Art. 81 VEG	Art. 85 VEG
Art. III-162	Art. 82 VEG	Art. 86 VEG
Art. III-163	Art. 83 VEG	Art. 87 VEG
Art. III-164	Art. 84 VEG	Art. 88 VEG
Art. III-165	Art. 85 VEG	Art. 89 VEG
Art. III-166	Art. 86 VEG	Art. 90 VEG
Art. III-167	Art. 87 VEG	Art. 92 VEG
Art. III-168	Art. 88 VEG	Art. 93 VEG
Art. III-169	Art. 89 VEG	Art. 94 VEG
Art. III-170	Art. 90, 91 en 92 VEG	Art. 95, 96 en 98 VEG
Art. III-171	Art. 93 VEG	Art. 99 VEG
Art. III-172	Art. 95 VEG	Art. 100 A VEG
Art. III-173	Art. 94 VEG	Art. 100 VEG
Art. III-174	Art. 96 VEG	Art. 101 VEG
Art. III-175	Art. 97 VEG	Art. 102 VEG
Art. III-176*		
Art. III-177	Art. 4 VEG	Art. 3 A VEG
Art. III-178	Art. 98 VEG	Art. 102 A VEG
Art. III-179	Art. 99 VEG	Art. 103 VEG
Art. III-180	Art. 100 VEG	Art. 103 A VEG
Art. III-181	Art. 101 VEG	Art. 104 VEG

Art. III-182	Art. 102 VEG	Art. 104 A VEG
Art. III-183	Art. 103 VEG	Art. 104 B VEG
Art. III-184	Art. 104 VEG	Art. 104 C VEG
Art. III-185	Art. 105 VEG	Art. 105 VEG
Art. III-186	Art. 106 VEG	Art. 105 A VEG
Art. III-187	Art. 107 VEG	Art. 106 VEG
Art. III-188	Art. 108 VEG	Art. 107 VEG
Art. III-189	Art. 109 VEG	Art. 108 VEG
Art. III-190	Art. 110 VEG	Art. 108 A VEG
Art. III-191	Art. 123, lid 4 VEG	Art. 109 L VEG
Art. III-192	Art. 114, lid 2 tot en met 4 VEG	Art. 109 C, lid 2 tot en met 4 VEG
Art. III-193	Art. 115 VEG	Art. 109 D VEG
Art. III-194*		
Art. III-195*		
Art. III-196*		
Art. III-197	Art. 122, lid 1 en 3 tot en met 5 VEG	Art. 109 K, lid 1 en 3 tot en met 5 VEG
Art. III-198	Art. 121, lid 1, 122, lid 2 en 123, lid 5 VEG	Art. 109 J, lid 1, 109 K, lid 2 en 109 L, lid 5 VEG
Art. III-199	Art. 117, lid 2 en 123, lid 3 VEG	109 F, lid 2 en 109 L, lid 3 VEG
Art. III-200	Art. 124, lid 1 VEG	Art. 109 M, lid 1 VEG
Art. III-201	Art. 119 VEG	Art. 109 H VEG
Art. III-202	Art. 120 VEG	Art. 109 I VEG
Art. III-203	Art. 125 VEG	Art. 109 N VEG
Art. III-204	Art. 126 VEG	Art. 109 O VEG
Art. III-205	Art. 127 VEG	Art. 109 P VEG
Art. III-206	Art. 128 VEG	Art. 109 Q VEG
Art. III-207	Art. 129 VEG	Art. 109 R VEG
Art. III-208	Art. 130 VEG	Art. 109 S VEG
Art. III-209	Art. 136 VEG	Art. 117 VEG
Art. III-210	Art. 137 VEG	Art. 118 VEG
Art. III-211	Art. 138 VEG	Art. 118 A VEG
Art. III-212	Art. 139 VEG	Art. 118 B VEG
Art. III-213	Art. 140 VEG	Art. 118 C VEG
Art. III-214	Art. 141 VEG	Art. 119 VEG
Art. III-215	Art. 142 VEG	Art. 119 A VEG
Art. III-216	Art. 143 VEG	Art. 120 VEG
Art. III-217	Art. 144 VEG	Art. 121 VEG
Art. III-218	Art. 145 VEG	Art. 122 VEG
Art. III-219	Art. 146 tot en met 148 VEG	Art. 123 tot en met 125 VEG
Art. III-220	Art. 158 VEG	Art. 130 A VEG
Art. III-221	Art. 159 VEG	Art. 130 B VEG
Art. III-222	Art. 160 VEG	Art. 130 C VEG
Art. III-223	Art. 161 VEG	Art. 130 D VEG
Art. III-224	Art. 162 VEG	Art. 130 E VEG

Art. III-225	Art. 32, lid 1 VEG	Art. 38 VEG
Art. III-226	Art. 32 VEG	Art. K.4 VEG
Art. III-227	Art. 33 VEG	Art. K.5 VEG
Art. III-228	Art. 34 VEG	Art. K.6 VEG
Art. III-229	Art. 35 VEG	Art. K.7 VEG
Art. III-230	Art. 36 VEG	Art. K.8 VEG
Art. III-231	Art. 37 VEG	Art. K.9 VEG
Art. III-232	Art. 38 VEG	Art. K.10 VEG
Art. III-233	Art. 174 VEG	Art. 130 R VEG
Art. III-234	Art. 175 en 176 VEG	Art. 130 S en 130 T VEG
Art. III-235	Art. 153, lid 1 en 3 tot en met 5 VEG	
Art. III-236	Art. 70 en 71 VEG	Art. 74 en 75 VEG
Art. III-237	Art. 72 VEG	Art. 76 VEG
Art. III-238	Art. 73 VEG	Art. 77 VEG
Art. III-239	Art. 74 VEG	Art. 78 VEG
Art. III-240	Art. 75 VEG	Art. 79 VEG
Art. III-241	Art. 76 VEG	Art. 80 VEG
Art. III-242	Art. 77 VEG	Art. 81 VEG
Art. III-243	Art. 78 VEG	Art. 82 VEG
Art. III-244	Art. 79 VEG	Art. 83 VEG
Art. III-245	Art. 80 VEG	Art. 84 VEG
Art. III-246	Art. 154 VEG	Art. 129 B VEG
Art. III-247	Art. 155 en 156 VEG	Art. 129 C en 129 D VEG
Art. III-248	Art. 163 VEG	Art. 130 F VEG
Art. III-249	Art. 164 VEG	Art. 130 G VEG
Art. III-250	Art. 165 VEG	Art. 130 H VEG
Art. III-251	Art. 166 VEG	Art. 130 I VEG
Art. III-252	Art. 167, 168, 169, 170 en 172, 2e alternatief VEG	Art. 130 J, 130 K, 130 L, 130 M en 130 O, 2e alternatief
Art. III-253	Art. 171 en 172, 1e alternatief VEG	Art. 130 N en 130 O, 1e alternatief VEG
Art. III-254*		
Art. III-255	Art. 173 VEG	Art. 173 VEG
Art. III-256*		
Art. III-257	Art. 29 VEU en 61 VEG	Art. K.1 VEU en 73 I VEG
Art. III-258*		
Art. III-259*		
Art. III-260*		
Art. III-261	Art. 36 VEU	Art. K.8 VEU
Art. III-262	Art. 33 VEU en 64, lid 1 VEG	Art. K.5 VEU en 73 L, lid 1 VEG
Art. III-263	Art. 66 VEG (en 34, lid 1 VEU)	Art. 73 N VEG (en K.6, 1e alternatief VEU)
Art. III-264*		
Art. III-265	Art. 62 VEG	Art. 73 J VEG

Art. III-266	Art. 63, lid 1 en 2, en art. 64, lid 2 VEG	Art. 73 K, lid 1 en 2, en art. 73 L VEG
Art. III-267	Art. 63, lid 3 en 4 VEG	Art. 73 K, lid 3 en 4 VEG
Art. III-268*		
Art. III-269	Art. 65 VEG	Art. 73 M VEG
Art. III-270	Art. 31, alinea 1, letters <i>a</i> tot en met <i>d</i> VEU	Art. K.3 VEU
Art. III-271	Art. 31, alinea 1, letter <i>e</i> VEU	Art. K.3 VEU
Art. III-272*		
Art. III-273	Art. 31, alinea 2 VEU	Art. K.3 VEU
Art. III-274*		
Art. III-275	Art. 30, lid 1 VEU	Art. K.2 VEU
Art. III-276	Art. 30, lid 2 VEU	Art. K.2 VEU
Art. III-277	Art. 32 VEU	Art. K.4 VEU
Art. III-278	Art. 152 VEG	Art. 129 VEG
Art. III-279	Art. 157 VEG	Art. 130 VEG
Art. III-280	Art. 151 VEG	Art. 128 VEG
Art. III-281*		
Art. III-282	Art. 149 VEG	Art. 126 VEG
Art. III-283	Art. 150 VEG	Art. 127 VEG
Art. III-284*		
Art. III-285*		
Titel IV		
Art. III-286	Art. 182 en 188 VEG	Art. 131 en 136 A VEG
Art. III-287	Art. 183 VEG	Art. 132 VEG
Art. III-288	Art. 184 VEG	Art. 133 VEG
Art. III-289	Art. 185 VEG	Art. 134 VEG
Art. III-290	Art. 186 VEG	Art. 135 VEG
Art. III-291	Art. 187 VEG	Art. 136 VEG
Titel V		
Art. III-292	Art. 3 en 11 VEU, 174 en 177 VEG	Art. C en J.1 VEU, 130 R en 130 U VEG
Art. III-293	Art. 13, lid 2 VEU	Art. J.3, lid 1 VEU
Art. III-294	Art. 11 en 12 VEU	Art. J.1 en J.2 VEU
Art. III-295	Art. 13 VEU	Art. J.3 VEU
Art. III-296	Art. 18, lid 1 en 2 VEU	Art. J.8 VEU
Art. III-297	Art. 14 VEU	Art. J.4 VEU
Art. III-298	Art. 15 VEU	Art. J.5 VEU
Art. III-299	Art. 22 VEU	Art. J.12 VEU
Art. III-300	Art. 23 TUE	Art. J.13 VEU
Art. III-301*		
Art. III-302	Art. 18, lid 5 VEU	Art. J.8 VEU
Art. III-303	Art. 24 VEU	Art. J.14 VEU
Art. III-304	Art. 21 VEU	Art. J.11 VEU

Art. III-305	Art. 19 VEU	Art. J.9 VEU
Art. III-306	Art. 20 VEU	Art. J.20 VEU
Art. III-307	Art. 25 VEU	Art. J.15 VEU
Art. III-308	Art. 47 VEU	Art. M VEU
Art. III-309	Art. 17 VEU	Art. J.7 VEU
Art. III-310*		
Art. III-311*		
Art. III-312*		
Art. III-313	Art. 28 VEU	Art. J.18 VEU
Art. III-314	Art. 131 VEG	Art. 110 VEG
Art. III-315	Art. 133 VEG	Art. 113 VEG
Art. III-316	Art. 177 VEG	Art. 130 U VEG
Art. III-317	Art. 178 en 179 VEG	Art. 130 V en 130 W VEG
Art. III-318	Art. 180 en 181 VEG	Art. 130 X en 130 Y VEG
Art. III-319	Art. 181 A VEG	Art. 130 Y VEG
Art. III-320*		
Art. III-321*		
Art. III-322	Art. 301 VEG	Art. 228 A VEG
Art. III-323	Art. 300, lid 7 VEG	Art. 228 VEG
Art. III-324	Art. 310 VEG	Art. 238 VEG
Art. III-325	Art. 300 VEG	Art. 228 VEG
Art. III-326	Art. 111, lid 1 tot met 3 en 5 VEG	Art. 109, lid 1 tot en met 3 en 5 VEG
Art. III-327	Art. 302 tot en met 304 VEG	Art. 229 tot en met 231 VEG
Art. III-328*		
Art. III-329*		
Titel VI		
Art. III-330	Art. 190 VEG	Art. 253 VEG
Art. III-331	Art. 191, lid 2 VEG	Art. 138 A VEG
Art. III-332	Art. 192 VEG	Art. 138 B VEG
Art. III-333	Art. 193 VEG	Art. 138 C VEG
Art. III-334	Art. 194 VEG	Art. 138 D VEG
Art. III-335	Art. 195 VEG	Art. 138 E VEG
Art. III-336	Art. 196 VEG	Art. 139 VEG
Art. III-337	Art. 197 en 200 VEG	Art. 140 en 143 VEG
Art. III-338	Art. 198 VEG	Art. 141 VEG
Art. III-339	Art. 199 VEG	Art. 142 VEG
Art. III-340	Art. 201 VEG	Art. 144 VEG
Art. III-341*		
Art. III-342	Art. 204 VEG	Art. 147 VEG
Art. III-343	Art. 205, lid 1 en 3, en art. 206 VEG	Art. 148 en art. 150 VEG
Art. III-344	Art. 207 VEG	Art. 151 VEG
Art. III-345	Art. 208 VEG	Art. 152 VEG
Art. III-346	Art. 209 VEG	Art. 153 VEG

Art. III-347	Art. 213, lid 2 VEG	Art. 157, lid 2 VEG
Art. III-348	Art. 215 VEG	Art. 159 VEG
Art. III-349	Art. 216 VEG	Art. 160 VEG
Art. III-350	Art. 217 VEG	Art. 161 VEG
Art. III-351	Art. 219 VEG	Art. 163 VEG
Art. III-352	Art. 212 en 218, lid 2 VEG	Art. 156 en 162, lid 2 VEG
Art. III-353	Art. 221 VEG	Art. 165 VEG
Art. III-354	Art. 222 VEG	Art. 222 VEG
Art. III-355	Art. 223 VEG	Art. 167 VEG
Art. III-356	Art. 224 VEG	Art. 168 VEG
Art. III-357*		
Art. III-358	Art. 225 VEG	Art. 168 A VEG
Art. III-359	Art. 220, 2e alternatief, en 225 A VEG	Art. 164 VEG
Art. III-360	Art. 226 VEG	Art. 169 VEG
Art. III-361	Art. 227 VEG	Art. 170 VEG
Art. III-362	Art. 228 VEG	Art. 171 VEG
Art. III-363	Art. 229 VEG	Art. 172 VEG
Art. III-364	Art. 229 A VEG	
Art. III-365	Art. 230 VEG	Art. 173 VEG
Art. III-366	Art. 231 VEG	Art. 174 VEG
Art. III-367	Art. 232 VEG	Art. 175 VEG
Art. III-368	Art. 233 VEG	Art. 176 VEG
Art. III-369	Art. 234 VEG	Art. 177 VEG
Art. III-370	Art. 235 VEG	Art. 178 VEG
Art. III-371	Art. 46, letter <i>e</i> VEU	Art. L VEU
Art. III-372	Art. 236 VEG	Art. 179 VEG
Art. III-373	Art. 237 VEG	Art. 180 VEG
Art. III-374	Art. 238 VEG	Art. 181 VEG
Art. III-375	Art. 239, 240 en 292 VEG	Art. 182, 183 en 219 VEG
Art. III-376	Art. 46, letter <i>f</i> , en 47 VEU	Art. L en M VEU
Art. III-377	Art. 35, lid 5 VEU	Art. K.7 VEU
Art. III-378	Art. 241 VEG	Art. 184 VEG
Art. III-379	Art. 242 en 243 VEG	Art. 185 en 186 VEG
Art. III-380	Art. 244 VEG	Art. 244 VEG
Art. III-381	Art. 245 VEG	Art. 245 VEG
Art. III-382	Art. 112 VEG	Art. 109 A VEG
Art. III-383	Art. 113 VEG	Art. 109 B VEG
Art. III-384	Art. 248 VEG	Art. 188 C VEG
Art. III-385	Art. 247, lid 2 tot en met 7 VEG	Art. 188 B, lid 2 tot en met 7 VEG
Art. III-386	Art. 263 VEG	Art. 198 A VEG
Art. III-387	Art. 264 VEG	Art. 198 B VEG
Art. III-388	Art. 265 VEG	Art. 198 C VEG
Art. III-389	Art. 258 VEG	Art. 194 VEG

Art. III-390	Art. 259 VEG	Art. 195 VEG
Art. III-391	Art. 260 VEG	Art. 196 VEG
Art. III-392	Art. 262 VEG	Art. 198 VEG
Art. III-393	Art. 266 VEG	Art. 198 D VEG
Art. III-394	Art. 267 VEG	Art. 198 E VEG
Art. III-395	Art. 250 VEG	Art. 189 A VEG
Art. III-396	Art. 251 VEG	Art. 189 B VEG
Art. III-397 (*)	Art. 218, lid 1 VEG	Art. 162, lid 1 VEG
Art. III-398*		
Art. III-399	Art. 255 VEG	Art. 191 A VEG
Art. III-400	Art. 210, 247, lid 8 en 258, 4e alternatief VEG	Art. 154, 188 B, lid 8 en 194 VEG
Art. III-401	Art. 256 VEG	Art. 192 VEG
Art. III-402*		
Art. III-403	Art. 272, lid 1 VEG	Art. 203 VEG
Art. III-404	Art. 272 VEG	Art. 203 VEG
Art. III-405	Art. 273 VEG	Art. 204 VEG
Art. III-406	Art. 271 VEG	Art. 202 VEG
Art. III-407	Art. 274 VEG	Art. 205 VEG
Art. III-408	Art. 275 VEG	Art. 205 A VEG
Art. III-409	Art. 276 VEG	Art. 206 VEG
Art. III-410	Art. 277 VEG	Art. 207 VEG
Art. III-411	Art. 278 VEG	Art. 208 VEG
Art. III-412	Art. 279 VEG	Art. 209 VEG
Art. III-413*		
Art. III-414*		
Art. III-415	Art. 280 VEG	Art. 209 A VEG
Art. III-416	Art. 43, letters <i>b</i> , <i>e</i> en <i>f</i> VEU	Art. K.15 VEU
Art. III-417	Art. 43, letter <i>h</i> en 44, lid 2 VEU	Art. K.15 en K.16 VEU
Art. III-418	Art. 43 B (en 27 D) VEU	Art. K.15 VEU
Art. III-419	Art. 27 C VEU en 11 VEG	** & 5 A VEG
Art. III-420	Art. 27 E VEU en 11 A VEG	
Art. III-421	Art. 44 A VEU	
Art. III-422*		
Art. III-423	Art. 45 VEU	Art. K.17 VEU
Titel VII		
Art. III-424	Art. 299, lid 2, 2e alternatief, en lid 3 VEG	Art. 227 VEG
Art. III-425	Art. 295 VEG	Art. 222 VEG
Art. III-426	Art. 282 VEG	Art. 211 VEG
Art. III-427	Art. 283 VEG	Art. 212 VEG
Art. III-428	Art. 284 VEG	Art. 213 VEG
Art. III-429	Art. 285 VEG	Art. 213 A VEG
Art. III-430	Art. 287 VEG	Art. 214 VEG

Art. III-431	Art. 288 VEG	Art. 215 VEG
Art. III-432	Art. 289 VEG	Art. 216 VEG
Art. III-433	Art. 290 VEG	Art. 217 VEG
Art. III-434	Art. 291 VEG	Art. 218 VEG
Art. III-435	Art. 307 VEG	Art. 234 VEG
Art. III-436	Art. 296 VEG	Art. 223 VEG
Deel IV		
Art. IV-437*		
Art. IV-438*		
Art. IV-439*		
Art. IV-440	Art. 299 VEG (niet lid 2, 2e alternatief, en lid 3)	Art. 227
Art. IV-441	Art. 306 VEG	Art. 233 VEG
Art. IV-442	Art. 311 VEG	Art. 239 VEG
Art. IV-443	Art. 48 VEG	Art. 39 VEG
Art. IV-444*		
Art. IV-445*		
Art. IV-446	Art. 51 VEU en 312 VEG	Art. Q VEU en 240 VEG
Art. IV-447	Art. 52 VEU en 313 VEG	Art. R VEU en 247 VEG
Art. IV-448	Art. 53 VEU en 314 VEG	Art. S en 248 VEG

* Nieuw artikel ingevoerd door het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa.

GEKWALIFICEERDE MEERDERHEID VAN STEMMEN IN DE RAAD

	Stemmen- verdeling (tot december 2004)	Stemmen- verdeling (vanaf januari 2005)	Bevolking in de 25 EU- lidstaten (situatie 2003)	Aandeel in de totale bevolking van de EU-25 in 2003	Aandeel in het aantal EU-landen
België	5	12	10 396 400	2,27%	4%
Cyprus	2	4	730 400	0,16%	4%
Denemarken	3	7	5 397 600	1,18%	4%
Duitsland	10	29	82 531 700	18,00%	4%
Estland	3	4	1 350 600	0,29%	4%
Finland	3	7	5 219 700	1,14%	4%
Frankrijk	10	29	61 684 700	13,45%	4%
Griekenland	5	12	11 041 100	2,41%	4%
Hongarije	5	12	10 116 700	2,21%	4%
Ierland	3	7	4 027 500	0,88%	4%
Italië	10	29	57 888 200	12,62%	4%
Letland	3	4	2 319 200	0,51%	4%
Litouwen	3	7	3 445 900	0,75%	4%
Luxemburg	2	4	451 600	0,10%	4%
Malta	2	3	399 900	0,09%	4%
Nederland	5	13	16 258 000	3,55%	4%
Oostenrijk	4	10	8 114 000	1,77%	4%
Polen	8	27	38 190 600	8,33%	4%
Portugal	5	12	10 474 700	2,28%	4%
Slovenië	3	4	1 996 400	0,44%	4%
Slowakije	3	7	5 380 100	1,17%	4%
Spanje	8	27	42 345 300	9,29%	4%
Tsjechische Republiek	5	12	10 211 500	2,23%	4%
Verenigd Koninkrijk	10	29	59 651 500	13,07%	4%
Zweden	4	10	6 975 700	1,96%	4%
TOTALE BEVOLKING	119	321	458 599 300	100%	100%
GEKWALIFICEERDE MEERDERHEID	88	232 en een meerderheid van de lidstaten	65% = 298 082 350 62% = 284 331 400 (Verdrag van Nice)	65%	55% en 15 lidstaten

Register

Aanwijzingen voor het gebruik:

- de Romeinse cijfers geven het deel van de Grondwet aan waarin het artikel staat
- het eerste cijfer na het streepje is het nummer van het artikel
- het nummer na de punt is het nummer van het lid
- opeenvolgende leden worden van elkaar gescheiden door een streepje
- niet-opeenvolgende leden worden van elkaar gescheiden door een komma
- de verwijzingen worden onderling gescheiden door een puntkomma

Bijvoorbeeld: I-3.1,3-5; betekent deel I, artikel 3, leden een, drie, vier en vijf

Register

met meer dan 1600 trefwoorden

A

Aanbevelingen I-33.1; I-38.2

aan het Europees Parlement om kwijting te verlenen III-409.1

Europese Centrale Bank I-34.3; I-35.3; III-187.3b en 4.b; III-190.1; III-326;

III-396.15; protocol betreffende de rol van de nationale parlementen art. 2;

protocol 4 tot vaststelling van het statuut van het Stelsel van Centrale Banken en van de ECB art. 34 en 40-41

in geval van buitensporig tekort III-184.6-9

met betrekking tot de tenuitvoerlegging van het werkgelegenheidsbeleid III-206.4

met betrekking tot het Stelsel van Europese Centrale Banken III-187.3b en 4b

op het gebied van cultuur III-280.5b

op het gebied van onderwijs, sport, jeugd en beroepsopleiding III-282.3b, 283.3b

op het gebied van volksgezondheid III-278.6

Raad, Commissie en ECB stellen aanbevelingen vast I-35.3

van de Commissie aan de lidstaten III-148; III-175; III-242

op verzoek van lidstaten III-193

van de Commissie met betrekking tot internationale overeenkomsten III-325.3

van de Raad aan een lidstaat I-59.2; III-184.6; III-197.4; III-198.2; III-206.4

van het Europees Parlement met betrekking tot buitenlands beleid III-304.2

voor benoeming van de president en de leden van de directie van de ECB III-382.2

voor de arbeidsmarkt III-211.3

voor economisch beleid III-179.2, 4 en 5

voor heffingen in verband met grensoverschrijding III-242

voor het wisselkoersbeleid III-326.1, 2 en 3

Aanvoer veilig stellen (van grondstoffen en halffabrikaten) III-151.6c

Abortus II-62;
Ierland Protocol 31; Ierse verklaring
Malta Protocol 9, art. 62
Acquis communautaire I-2; I-3.1; I-5
Administratieve grenzen III-134.b
Administratieve samenwerking III-285
Adviesorganen van de Unie I-32
Adviezen I-33.1; I-35
comité inzake kandidaten voor het Hof van Justitie en het ambt van advocaat-
generaal III-357
Comité van de Regio's III-388
comité voor de werkgelegenheid III-208b
comité voor sociale bescherming III-217
Commissie III-184.3 en 5; III-202.3; III-213; III-335.4; III-360-III-361;
III-396.7c, 9 en 15; III-404.1; III-419.2
definitie van I-33
Economisch en Financieel Comité III-184.4; III-192.2a
Economisch en Sociaal Comité III-388; III-392
Europese Centrale Bank I-30.5; III-185.4; III-190.1c en 2
Europees Parlement III-296.3
Hof van Justitie III-325.11
maatschappelijk middenveld I-47; III-390
minister van Buitenlandse Zaken III-419.2
nationale parlementen zie protocol betreffende nationale parlementen art. 3, 5 en
6
permanent comité op het gebied van binnenlandse veiligheid en het Politiek en
Veiligheidscomité III-307.1; III-329.2
Politiek en Veiligheidscomité III-307
Rekenkamer III-384.4
sociale partners III-211.3
vertegenwoordigers van verschillende economische en sociale sectoren III-390
wettigheid van III-365.1; III-367
Advocaten-generaal III-354-357; protocol 3, art. 3, 6, 8, 9, 14
Afkeuring van de Commissie I-26.5; III-340
Afwijkingen III-126; III-130.4; III-192.4; III-197; III-198.2; III-234.2 en 5; III-237; III-
278.4; III-300.2; III-325.7; III-326.1 en 3; III-382.1
Agentschap, Europees ~ op het gebied van bewapening, onderzoek en militaire
vermogens, I-41.3; III-311
Åland-eilanden Protocol 8, art. 56
Algemene Raad van de ECB III-199
Algemene verkiezingen I-20.3; II-99.2; II-100; III-330.1
Alternatief verslag, Europa der Democratieën (net vóór het register)
Alternatieve methode voor geschillenbeslechting III-269.2g
Ambachtslui III-145c
Ambassades, consulaten en delegaties III-328
Ambtenaren III-427; III-430
Antidumping III-232

Arbeidsbemiddeling II-89, III-134a
Arbeidsmarkt III-209-III-219
    zie ook III-203; III-208; III-210.1h-i; III-267.5; III-283.2.b
Arbeidsmilieu III-172.4; III-210.1a
Arbeidsongevallen en beroepsziekten III-213.e
Arbeidsrecht III-210.1a-g, III-213b
Arbeidsvoorwaarden II-75.3; II-91-92; III-209; III-210.1b; III-213
Armoede
    bestrijding II-94.3
    uitbanning van I-3.4, III-292.2d; III-316.1
Asiel III-257.2; III-266
    EU-burgers Protocol 22
    lidstaten zijn veilige landen van oorsprong Protocol 22
    recht op II-78
Associatieovereenkomsten III-324
Atoomenergie Protocol 36
Azoren III-424

B

Bankdiensten, liberalisering van III-146.2
Bedrijven III-137; III-138.2.g. III-142-143; III-161; III-162; III-283.1.d; III-287e
Beginsel van
    evenredigheid I-11.4; I-38.1; II-109; III-259; protocol betreffende de toepassing
        van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid
    legaliteit I-19.2
    loyaliteit I-5.2
    subsidiariteit I-11.3; I-18.2; preambule van het Handvest; II-111.1
Begroting I-53-56; III-402-415
Begrotingsdiscipline III-184.2
Begrotingsjaar III-403
Bekendmaking en inwerkingtreding I-39.1-2
Bekrachtiging IV-443.3; IV-447
    van de Grondwet
        problemen met de bekrachtiging Verklaring 30
Belastingen III-158; III-170; III-171; III-172.2
    indirecte belastingen III-170; III-171
Belastingregels III-170-171 zie ook III-158; III-172.2
Beloning III-133.2; III-210.6
    gelijke II-83; III-214
    in de instellingen van de Unie III-400
Bemiddelingscomité III-396.10-13; III-404.5
Beperkende maatregelen jegens staten, natuurlijke personen of rechtspersonen III-322.2
Beperkingen van vóór 1994 III-157.1
Beroepen III-141; III-145d
Beroepsopleiding I-17.e; II-74.1; III-213c; III-219.1; III-283.1

Bescherming van de burgers I-10.2
Bescherming van persoonsgegevens I-51; II-68
Bescherming van persoonsgegevens en nationale veiligheid Verklaring 10
Besluit I-33.1; I-37.4; I-39.3; I-40.3,6,7; I-41.4
Bestuur
    procedures III-138.2c
    recht op behoorlijk bestuur II-101
    wanbeheer I-49; II-103; III-333; III-335
Bestuursrechtelijke procedures III-138.2c
Betaling van boeten III-362.3
Betaling van uitkeringen III-136.1b
Betalingen III-156-III-160
Betalingsbalans III-177; III-201.1; III-202
Bevoegdheden van de Unie
    categorieën van bevoegdheden I-12
    coördinatie van het economisch beleid en het werkgelegenheidsbeleid I-15
    exclusieve bevoegdheden I-13
    flexibiliteitsclausule I-18
    gedeelde bevoegdheden I-14
    Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid I-16
    ondersteunend, coördinerend of aanvullend optreden I-17
    subsidiariteit en evenredigheid I-11.3-4 (zie ook protocollen)
    toegedeelde bevoegdheden I-11.2
    voorrang van het recht van de Unie I-6; verklaring ad artikel I-6
Bevordering van het handelsverkeer III-151.6a
Bevriezen van activa III-160; III-322
Bezoldigingen III-400; III-133.2; III-214
Bijkomende prestaties III-161.1e
Bijstandsclausule I-41.7
Bijzondere gekwalificeerde meerderheid I-25.2; I-22.1; I-24.4; I-27.1; I-44.3; I-55.4; I-59; I-60.2a; III-184.6-7; III-194.2; III-207
Bijzondere wetgevingsprocedures IV-444.2
Binnenlandse onlusten die de interne markt verstoren III-131
Bloed III-278.4.a; III-278.7
Bodembestemming III-234.2.iii
Boeten III-163.a; III-184.10.d; III-190.3; III-362.2; III-401
    legaliteit van, voor de burgers II-109-110
Boycotacties III-322
Buitenlands beleid III-294-312
Buitenlands en veiligheidsbeleid I-12.4; I-16; I-22.2; I-28; I-40-41; III-294-312
Buitenlandse investeringen III-314; III-315
Bulgarije
    toetreding – zetelverdeling in het EP Verklaring 41
Burgerinitiatief I-47.4
Burgerlijke zaken III-257.4
Burgerrechten
    actief kiesrecht I-10.2b; II-100

diplomatieke bescherming I-10.2c; II-106
inzage in documenten I-50.3; II-102
ombudsman I-10.2d; II-103
passief kiesrecht bij verkiezingen I-10.2b; II-100
recht een verzoekschrift tot het Europees Parlement te richten II-104; III-334
recht op behoorlijk bestuur I-10.2; II-101
vrijheid van verkeer en verblijf I-10.2a; II-105
Burgers van de Unie I-10; II-106; III-123-129
Burgers van derde landen III-144
Burgerschap I-10; III-123-129
    Spanje over het EU-burgerschap Verklaring 47

C

Canarische Eilanden III-424; IV-440.2
Categorieën van bevoegdheden I-12
Ceuta en Melilla Protocol 8, art. 56
Civiele bescherming I-17f; III-284
Cohesiefonds III-223; III-234.5b; III-247.1c
Collectieve arbeidsovereenkomsten II-88; III-212
Collectieve onderhandelingen II-88; III-211.4; III-212; III-213g
Comité III-356-III-357
Comité van de Regio's I-32; III-219.3; III-386-388; protocol 34, art. 6
Comité van raadgevende aard inzake vervoer III-244
Comité voor de werkgelegenheid III-206.2-4; III-208
Comité voor sociale bescherming III-217
Comités III-346
Comitologie
    Lamfalussy-procedure Verklaring 8
Commerciële aard van werkzaamheden III-145b; III-155.1
Commerciële eigendom III-154
Commissie zie Europese Commissie
Compenserende belastingen III-170.3; III-232
Computercriminaliteit, bestrijding van III-271.1
Concurrentievermogen III-151.6b
Conflictpreventie I-41; III-309.1
Consensus I-21.4; I-22.2c; III-326.1; IV-443.2
Constitutionele clause III-375.2
Constructieve onthouding I-59.5; III-300.1; III-341.1; III-343.3
Consumentenbescherming III-235; I-14.2f; II-98; III-120; III-172.3
    strengere nationale regels III-235.4
Contractuele aansprakelijkheid III-431
Controle aan de buitengrenzen III-257.2
Controleren van de afzet III-161b
Conventie IV-443
    herziening van de Grondwet zonder Conventie IV-445

Convergentiecriteria III-198.1; protocol 11

Coördinatie

economisch beleid III-177ff

economisch beleid van de eurolanden III-185

economisch beleid en werkgelegenheidsbeleid, algemene clausule I-15

industrie III-279.2

onderling afgestemde feitelijke gedragingen die de handel ongunstig beïnvloeden
III-161.1

onderzoek en technologische ontwikkeling III-250

sociaal beleid III-210.2; III-213

trans-Europese netwerken III-247.3

volksgezondheid III-278.2

vrijheid, veiligheid en recht III-257

werkgelegenheidsbeleid I-15.2; III-203; III-204; III-208

COREPER III-344

Corruptie, bestrijding van III-271.1

Criminaliteit

bestrijding van III-257.3; III-273-277, III-160, III-271

computer, III-271

dubbele bestraffing voor hetzelfde delict is verboden II-110

Eurojust I-42.2; III-273; III-259; III-274.1; III-276.2.b

Europees openbaar ministerie III-274

Europol I-42.2; III-273-274; III-276

georganiseerde III-160

minimumvoorschriften betreffende III-271

politiële samenwerking III-275-277

preventie van III-272

slachtoffers van III-270.2c

Crisisbeheersing III-307; III-309

Cultureel erfgoed Preamble; I-3.3; III-167.3d; III-280

Culturele verscheidenheid II-82

Cultuur III-280; ook preambule van deel I; I-17.1c; III-167.3d

eenparigheid van stemmen voor handelspolitiek III-315.4

Cyprus IV-440.6b

Britse zones in Cyprus Protocol 9, art. 43-51; Verklaring 33

noorden van Cyprus Protocol 9, art. 68-72

D

Dag van Europa I-8

Defensieagentschap I-41; III-311

Defensiebeleid I-41; III-295; III-309-313 zie ook III-304.2; III-329; I-41.7

Delegaties van de Unie III-328

Democratie I-2; I-4-52; III-292

Democratisch bestel van de Unie I-45-52

Democratische gelijkheid I-45

Denemarken III-286; IV-440; protocol betreffende de positie van Denemarken leden van het Europees Parlement, zie: protocol betreffende de overgangsbepalingen van de Unie en verklaring inzake de overgangsbepalingen van de Unie stemmenweging, zie protocol betreffende de overgangsbepalingen van de Unie en verklaring inzake de overgangsbepalingen van de Unie verwerving van eigendom Protocol 24

Denkbeelden, geen discriminatie op grond van (politieke) II-81

Deposito, bestraffing voor niet-nakoming van de EMU-eisen III-184.10

Devies van de Unie I-8

Dienst voor extern optreden III-296.3; verklaring 24 betreffende de Europese dienst voor extern optreden

Diensten van algemeen economisch belang II-96, III-122

Diensten, vrij verkeer van III-144-149

Dienstweigering op grond van gewetensbezwaren II-70.2

Dierenwelzijn III-121; III-154

Diplomatieke bescherming I-10.2c; II-106; III-127

Diplomatieke missies III-296.3; III-301.2; III-306

Directe investeringen III-157.2; III-314; III-315

Directie van de Europese Centrale Bank III-187.3; III-382.1; III-383.3; III-197.2h

Discriminatie

- beloning, op grond van geslacht III-214
- bestrijding van I-3.3; III-118; III-124
- landbouwmarkt III-228.2
- non-discriminatie I-2; I-4; II-81; III-123; III-155; III-288.5; III-321.2; III-416
- op grond van nationaliteit I-4.2, II-81.2; III-149
  - verbod op I-4.2; II-81.1; III-133.2
- prijzen III-240.1
- steunmaatregelen III-167.2a
- willekeurige III-154; III-158.3; III-172.6

Doelstellingen van de Unie I-3

Doodstraf II-62

Douanerechten III-151; III-170; III-314

Douanesamenwerking III-152

Douane-unie I-13; III-151; III-314

Dringende financiering III-313.3

Drugs III-271; III-278

Duitsland

- steun aan Oost-Duitsland III-167.2c; III-243

Duur van het Verdrag/de Grondwet IV-446

Duurzame ontwikkeling I-3.3; III-119; III-292.2d

E

ECB, zie: Europese Centrale Bank

Economieën III-130.4; III-151.6d; III-179.3; III-227.2c

- Economisch beleid I-12.3; I-15.1; I-30.2; III-177-202; III-204; III-221
    bijzondere economische programma's
        Duitsland Verklaring 20
        in Italië Verklaring 41
- Economisch en Financieel Comité III-192; III-201
- Economisch en monetair beleid III-177-202
- Economisch en Sociaal Comité I-32; III-389-392
    raadpleging van III-139; III-134; III-138.1; III-147.1; III-172; III-173; III-206.2;
    III-207; III-210.2-3; III-213; III-214; III-216; III-219.3; III-221; III-223; III-224;
    III-234; III-235.3; III-236.2; III-240.3; III-245.2; III-247.2; III-251; III-252; III-
    253; III-256.2 III-278.4 en 5; III-279.3; III-282.3a; III-283.3; III-388; III-400.2;
    protocol 34, art. 7
- Economische coördinatie I-12.3; I-14.2; I-15.1; III-177.1; III-179
    van de landen van de eurozone III-194.1b en protocol betreffende de Eurogroep
- Economische en monetaire unie III-159; III-177-202, III-326.4
- Economische en monetaire unie, niet-nakoming van de eisen III-184.10
- Economische richtsnoeren III-179.2, III-194.1b
- Economische, sociale en territoriale samenhang III-220-224
- Eén (interne) markt I-3.2; I-14.2, III-130-III-176
- Eenparigheid (stemming in de Europese Raad of in de Raad)
    aantal advocaten-generaal III-354
    associatie van de landen en gebieden overzee III-291
    belastingregeling voor de leden van het Europees Parlement III-330.2
    bestrijding van discriminatie III-118; III-124.1
    bevoegdheden in de Grondwet, onvoldoende I-18; III-125
    eerste meerjarig financieel kader I-55.4
    familierecht III-269.3
    financiële regels voor begroting (tot december 2006) III-412.3
    gebruikmaking van militaire en civiele middelen III-309.2
    gemeenschappelijk buitenlands en veiligheids- en defensiebeleid I-40.4; I-41.2 en
    4
    grens van de eigen middelen van de Unie I-54.3
    handel in culturele en audiovisuele diensten III-315.4
    handel in wapens III-436.2
    handelsakkoorden inzake diensten III-315.4
    harmonisatie van regels met betrekking tot de interne markt indien er geen
    specifieke wettelijke basis is III-173
    instellen van een openbaar ministerie III-274.1
    internationale overeenkomsten III-325.8
    leden van de gespecialiseerde rechtbanken III-359.4
    milieuwetten en -kaderwetten III-234.2
    nauwere samenwerking op het gebied van buitenlands en veiligheidsbeleid III-
    419.2; III-420.2
    ondersteuning van lidstaten op het gebied van sociaal beleid III-210.1c, d, f en g;
    III-212.2
    onthouding van stemming vormt geen beletsel voor eenparigheid III-341.1; III-
    343.3

- operationele samenwerking tussen nationale autoriteiten in strafzaken III-275.3
- overeenkomsten over een stelsel van wisselkoersen van de euro III-326.1
- overheidssteun verenigbaar met de interne markt III-168.2
- prioriteiten van structuurfondsen (tot januari 2007) III-223
- protocol betreffende referentiewaarden voor de procedure bij buitensporige tekorten vervangen door een Europese wet III-184.13
- regels voor het optreden van autoriteiten op het grondgebied van andere lidstaten III-277
- richtsnoeren voor buitenlands en defensiebeleid III-295; III-300.1
- samenstelling van de Commissie I-26.5-6
- samenstelling van het Comité van de Regio's III-386
- samenstelling van het Economisch en Sociaal Comité III-389
- samenstelling van het Europees Parlement I-20.2
- schending van de waarden van de Unie I-59.2
- stap terug in de liberalisering van het kapitaalverkeer III-157.3
- talen van de instellingen van de Unie III-433
- toestaan van een afwijking op het gebied van vervoer III-237
- toetreding van een nieuwe lidstaat I-58.2
- uitbreiden van de samenwerking in strafzaken III-270.2d; III-271.1; III-274.4
- uitgaven voor nauwere samenwerking III-421
- vaststelling van de strategische belangen en doelstellingen van de Unie III-293.1
- verkiezing van de leden van het Europees Parlement III-330.1
- vervanging van de munteenheid bij toetreding tot de eurozone III-198.3
- vetorecht op gebieden van essentieel nationaal beleid III-300.2d
- wijziging van de status van de landen en gebieden overzee IV-440.7
- wijziging van eenparigheid in consensus I-21.4
- wijziging van eenparigheid in gekwalificeerde meerderheid IV-444.1; I-40.7; I-55.4; III-300.3
- wijziging van een voorstel van de Commissie III-395.1; III-396.9
- wijzigingen aan het statuut van de EIB III-393
- Eerbiediging van wetten Preambule van deel I
- Eigen initiatief
  - Commissie III-240.4; III-241; III-396
  - Europees Parlement III-330.2; III-333
  - lidstaten III-165.1; III-310.0
  - ombudsman III-335
  - Raad III-217; III-300.2b; III-342
- Eigen middelen van de Unie I-54
- Eigendomsrechten (intellectuele eigendom) III-176; III-364; III-425
- Eiland Man Protocol 8, art. 8-13
- EMU, zie economische en monetaire unie
- Energie I-14.2i; III-246; III-256
  - keuze van 234.2c, III-256.2
- Erfgoed Preambule van deel I; I-3.3; preambule van deel II; III-192.3d; III-280.1, 2b
- Etnische afkomst III-118; III-124
- EU-burgerschap
  - Spanje over het EU-burgerschap Verklaring 47

EU-gezagdragers

- geografische en demografische verscheidenheid eerbiedigen bij de keuze van EU-gezagdragers Verklaring 3
- EU-project III-167.3b
- Euratom-Verdrag zie protocol 36 betreffende het Euratom-Verdrag
behoefte aan de wijziging ervan Protocol 36; Verklaring 44
- Euro III-194-196; I-13; I-15; I-30.1; III-177; III-186; III-191; III-326; protocol betreffende de eurozone III-194-III-196
  - eurozone III-194-196; protocol betreffende de Eurogroep
  - lidmaatschap III-194-202
  - munt van de Unie I-8
  - niet-eurolanden III-194; III-197.2; protocol betreffende de Eurogroep
  - overgang naar III-197-202
  - uitgifte Protocol 4, art. 16
  - versterkte dialoog Protocol 12
- Eurojust I-42.2; III-273; III-274.1; III-276.2b
- Europa der Democratieën, alternatief verslag, net vóór het register
- Europees agentschap op het gebied van bewapening, onderzoek en militaire vermogens, I-41.3; III-311
- Europees ambtenarenapparaat III-398-399
- Europees Defensieagentschap I-41; III-311
- Europees Hof van Justitie I-29; III-353-III-381
  - dialoog met het EHRM Verklaring 2
- Europees Hof voor de rechten van de mens (EHRM) Verklaring 2
  - dialoog met het Hof van Justitie van de EU Verklaring 2
- Europees justitieel netwerk III-273.1c
- Europees openbaar ministerie III-274
- Europees Parlement I-20; III-330-340 zie ook I-10.2; I-27.1; I-34; I-40.8; I-41.8; II-100; III-172.3; III-325.6; III-392
  - aantal vertegenwoordigers I-20.2; protocol 34, art. 1
  - raadpleging van III-126; III-127; III-157.3; III-163; III-169; III-173; III-176; III-182; III-183; III-184.13; III-186; III-187.4; III-198.2; III-206.2; III-208; III-210.3; III-217; III-234.2; III-240.3; III-251; III-253; III-263; III-266.3; III-269.3; III-275.3; III-277; III-304.1; III-313.3; III-326.1; III-341.2; III-385.2; III-412; III-422, III-424
  - recht van de burgers om verzoekschriften in te dienen I-10.2
  - tijdelijke enquêtecommissie III-333
  - verkiezing van I-20.2, II-99
  - wetgeving I-20.1
- Europees recht I-33.1
  - delegerende wetten I-36
  - enig gebruik van wetten (in deel III): 160; 176; 179.6; 184.13; 185.6; 113; 213; 224; 234.3; 251; 252.2-3; 273.2; 274; 276.2; 285.2; 315.2; 321.5; 330.2; 331; 333; 335.4; 359; 363; 364; 381; 393; 398.2; 402.4; 404; 412; 427
  - uitvoeringswetten I-37
- Europees Sociaal Fonds III-219; III-221; III-224

- Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) I-30; III-185; III-187-191; III-383; protocol 4, art. 1
  - besluitvorming Protocol 4, art. 8
  - doelstellingen en taken Protocol 4, art. 2-6
  - onafhankelijkheid Protocol 4, art. 10
  - statuut van III-198-199; III-326; III-373.d; III-429
  - werking Protocol 4, art. 17-24
- Europees veiligheids- en defensiebeleid (EVDB) zie defensiebeleid
- Europees verdrag inzake atoomenergie Protocol 36
- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) I-9; II-113; III-325.6a(ii) en 8
- Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulpverlening III-321.5
- Europese Centrale Bank (ECB) I-30; I-34.3; I-35; III-159; III-181; III-185; III-186-192; III-199; III-326; III-365 (zie ook III-378); III-367; III-373d; III-382; III-383; III-396.15; III-399.1; III-429.1; III-431; III-434; IV-443; protocol betreffende de Eurogroep art. 1
  - aandeel van de lidstaten in het kapitaal van de ECB Protocol 4, art. 29
  - advies Protocol 4, art. 4
  - adviesfunctie Protocol 4, art. 4
  - Algemene Raad van, III-199
  - besluitvormend orgaan Protocol 4, art. 12
  - directie III-382; III-383; protocol 4, art. 11
  - ECB-handelingen I-35
  - onafhankelijkheid III-188
  - openbare verslagen Protocol 4, art. 15
  - president Protocol 4, art. 13
  - Raad van bestuur III-187.1; III-382; III-383; protocol 4, art. 10.1
  - raadpleging van III-159; III-184.13; III-185.4-6; III-186; III-187.3-4; III-191; III-192.3; III-196; III-198.3; III-326.1
  - rechtshandelingen Protocol 4, art. 34
  - rechtspersoonlijkheid Protocol 4, art. 9
  - stemprocedure Protocol 4, art. 10, lid 2
  - toetsing van de ECB door de rechter Protocol 4, art. 35
- Europese Commissie I-26 tot en met I-28; III-347-352
  - afkeuring I-26.8
  - alleenrecht op initiatief I-25.2
  - instructies aan ~ verboden I-26.7
  - kwijting III-409
  - onafhankelijkheid I-26.4
  - ontslag van de Commissie I-26.8; I-27.3
  - raadpleging III-187.3b-4b; III-330.2; III-335.4; III-359.1; III-381; III-392
  - rol I-26.1
  - vice-voorzitter I-26.1; I-28
  - voorzitter van I-27 I-21.2-3; I-22.2b; I-25.4; I-28; III-348.2; III-350; III-400.1a
  - keuze van Verklaring 7
- Europese dienst voor extern optreden III-296.3; verklaring 24 betreffende de Europese dienst voor extern optreden

Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal Protocol 35
Europese instellingen
    zetels Protocol 6
Europese Investeringsbank III-393-394; III-184.10b; III-221; III-317.3; III-373; III-384.3; III-399 III-434
    overgangsbepalingen Protocol 9, art. 38-41
    statuut van de, Protocol 5
Europese kaderwet I-33.1; I-34
    enig gebruik van kaderwetten III-138; III-140.2; III-141.1; III-147; III-174; III-210.4; III-270.2; III-271; III-362.3
Europese ombudsman I-10.2, I-49; III-335; alternatief verslag: Europa der Democratieën
    benoeming van III-335
Europese politieke partijen I-46.4; II-72.2; III-331
Europese Raad I-21; I-22
    besluitvorming I-21.4
    bijeenkomsten I-21.3
    samenstelling I-21.2
    stemmenweging Protocol 34, art. 2
    voorzitterschap I-22
Europese werkgelegenheidsdienst (EURES) III-134.a, d
Europol I-42.2; III-273-276 zie ook III-259;
Evaluatie van dreigingen III-329.3
EVDB zie Europees veiligheids- en defensiebeleid
Evenredigheid I-11.1; verklaring 1 & 2
    beginsel van I-11.4; I-38.1
    evenredigheid van straffen II-109; III-377
    protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid
    toezicht door de nationale parlementen III-259
Evenwichtige vooruitgang III-130.3
Exclusieve bevoegdheid I-13
Extern optreden III-292-329

F

Faeröer IV-440.6a; protocol 8, art. 7
Farmaceutische beroepen III-141.2
Financieel kader
    gevolgen indien niet tijdig vastgesteld Verklaring 26
    vaststelling met gekwalificeerde meerderheid - positie van Nederland Verklaring 42
Financiële bepalingen III-313; III-402-409
    meerjarig financieel kader I-55; III-402
    noodfinanciering III-313.3
Financiële bijstand III-180
Financiën van de Unie I-53-56; III-402-409

Finland

landbouwsteun van de Finse regering Protocol 8, art. 47-49
Flexibiliteitsclausule I-18; III-125.1; protocol 1 & 2
Foltering II-64
Fonds voor regionale ontwikkeling III-221; III-222; III-224
Frankrijk III-186; IV-440
Franse overzeese departementen III-424
Fraude I-53.7; III-415
Fundamentele vrijheden I-4; II-112.3; II-113; III-292.1

G

GBVB zie Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid
Gedeelde bevoegdheid I-12.2; I-14; I-44
Gedelegeerde verordeningen I-36
Gekwalificeerde meerderheid I-25; I-23.3; verklaring 5
    administratieve samenwerking III-263
    begrotingsprocedure III-404.5,6
    belastingregels III-170.3
    benoeming van de minister van Buitenlandse Zaken I-28.1
    besluit over steunmaatregelen III-167.3e
    besluit van de Raad I-23.3
    betalingsbalans, bedreiging van de III-201.2 en 3
    bezoldigingen, vergoedingen, pensioenen III-400.1
    boeten opgelegd door de ECB III-190.3
    buitensporig tekort III-184.6 en 7
    diplomatieke bescherming III-127
    douanetarief III-151.5
    Europees agentschap op het gebied van wapenning, onderzoek en militaire
        vermogens III-311.2
    gedelegeerde verordening I-33
    gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid III-300.2,4; III-311.2; III-
        312.2,4; III-313.3
    gemeenschappelijke handelspolitiek III-315.4
    gewone wetgevingsprocedure III-396.4, 5, 8,10 en 13
    in de eurozone III-194.2
    instelling van gestructureerde militaire samenwerking III-312.2
    internationale overeenkomsten III-325.6,8; III-326.1
    inwerkingtreding van nieuwe regels inzake gekwalificeerde meerderheid zie De
        overgangsbepalingen inzake de instellingen en organen van de Unie
    keuze van voorzitter door Europese Raad I-27.1
    nauwere samenwerking I-44
    overeenkomsten tussen de sociale partners op het niveau van de Unie III-212.2
    president en de leden van de directie van de ECB III-382.2
    regels betreffende de interne markt III-172.1
    reglement voor de procesvoering voor het Gerecht III-356

- richtsnoeren voor economisch beleid III-179.2
- richtsnoeren voor economisch beleid, inbreuk op III-179.4
- richtsnoeren voor werkgelegenheid III-206.2 en 4; III-207
- schorsing van rechten van lidstaten I-59
- stimuleringsmaatregelen III-124.2
- toepassing van de solidariteitsclausule III-329.2
- toepassingsmaatregelen met betrekking tot het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling III-224
- toetreding tot de eurozone III-194.2
- uitzonderlijke vrijwaringsmaatregelen III-159
- vaststelling van een meerjarig financieel kader I-55.2
- vaststelling van Raadsformaties I-24.4
- verbod op voorschotten in rekening-courant III-183.2
- verbreking van betrekkingen met derde landen III-322.1
- verordeningen en besluiten III-130.3; III-151.5; III-159; III-160; III-163.1; III-167.3e; III-169; III-182; III-183; III-184; III-187.4; III-190.1a en 3; III-212.2; III-230.2; III-253; III-260; III-263; III-266.3; III-363; III-400; III-424
- vluchtelingen, plotselinge toestroom van III-266.3
- voorzitter van de Europese Raad I-22.1
- vrijwillige terugtrekking uit de Unie I-60.2, 3a
- wijziging van de stemprocedure in gekwalificeerde meerderheid (passerelle) IV-444; I-40.8; I-55.4
- Geleidelijke bepaling van een defensiebeleid I-41.2
- Gelijke beloning III-214
- Gelijkheid I-2; II-80-83; III-124; III-292.1
  - arbeidsmarkt III-214
  - democratische I-45
  - ondervertegenwoordigd geslacht III-214.4
  - van vrouwen en mannen I-2; I-3.3; II-83; III-116; III-210.1i; III-214.4
- Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) I-40 zie ook I-16; I-22.2; I-12.4; I-41; III-294-313; III-325.6; III-376; III-419; III-420.2
  - uitsluiting van wetgevend optreden op het gebied van het GBVB I-40.7
- Gemeenschappelijke bepalingen III-424-436
  - voor financiële middelen III-410-414
  - voor uitoefening van de bevoegdheden van de Unie I-33-39
- Gemeenschappelijke markt zie interne markt
- Gemeenschapshandvest van de sociale grondrechten van de werkenden III-209
- Gemeenteraadsverkiezingen II-41
- Geneeskundige en farmaceutische beroepen III-141.2
- Genetische manipulatie, beperkingen inzake II-63.2b, d
- Geografische en demografische verscheidenheid eerbiedigen bij de keuze van EU-gezagdragers Verklaring 3
- Georganiseerde criminaliteit III-160
- Gerecht I-29; III-356 – III-359
- Geschillenbeslechting, alternatieve methode voor III-269.2g
- Geslacht III-118; III-124.1; III-214.4

- Gespecialiseerde rechtbanken I-29.1; III-359
- Gestructureerde samenwerking I-41.6; III-312.1; protocol 23
- Gewone meerderheid I-27.2; III-208; III-217; III-333; III-341.3; III-343.2; III-344.2-3; III-345; III-346; III-347; III-349; III-428; IV-443
- Gezagdragers
  - geografische en demografische verscheidenheid eerbiedigen bij de keuze van EU-gezagdragers Verklaring 3
- Gezin II-67; II-69; III-93; III-269.3
- Gezinshereniging III-267.2a, III-269.3
- Gezondheid, volksgezondheid III-140; III-278
  - bepanking van de vier vrijheden uit hoofde van gezondheid III-133.3; III-154; III-290
  - bescherming en verbetering van de volksgezondheid als gebied voor ondersteunend optreden I-17
  - gezondheid als factor binnen de interne markt III-172.3, 6, 8
  - gezondheid van de mens als doelstelling van de consumentenbescherming III-235.1b
  - gezondheid van de mens als doelstelling van het milieubeleid III-233.1b
  - gezondheid van de mens als horizontale taak van de Unie III-117
  - gezondheid van kinderen II-92
  - gezondheid van werknemers II-91, III-210.1a
  - gezondheidszorg II-95
  - handel in volksgezondheidsdiensten III-278
  - strengere nationale regels III-278.4a
  - volksgezondheid als gedeelde bevoegdheid I-14.2
- Gibraltar Protocol 8, art. 6; verklaring 45
- Godsdienst II-70; II-81; III-118; III-124.1
- Godsdienstige overtuiging, vrijheid van II-70
  - tradities Preambule van deel I
  - verscheidenheid van II-82
- Goederen
  - bepalingen in de vrijheid van verkeer III-154; III-161.3
  - uit overzeese landen III-288.1 en 5; III-289; III-424
  - uit derde landen III-151.3
  - vrij verkeer van I-4.1; III-151-155; III-130.2
- Goedkeuring
  - Europees Parlement I-18; I-20.2; I-54.4; I-55.2; I-58.2; I-59.1-2; I-60.2; III-124.1; III-129; III-270.2d; III-271.1; III-274.1; III-325.6a; III-330.1; III-330.1; IV-443.2; IV-444.3
  - Europese Centrale Bank III-186.2
  - lidstaten, I-54.3; III-129; III-330.1; IV-445.2
  - personen II-63.2a; II-68.2
  - Raad III-330.2; III-333; III-335.4; III-359.5; III-384.4
- Goedkeuring van het Verdrag IV-443
- Grenscontrole in het VK en Ierland Protocol 18
- Grenzen III-242; III-246
  - zonder I-3; III-130.2

Griekenland

    industriebeleid Protocol 8, art. 24

Groei- en stabiliteitspact Verklaring 17

Groenland III-286.1

Grondrechten I-4; II-112.3; II-113; III-292.1

    als beginselen van het recht van de EU I-9.3

    Handvest van de grondrechten, deel II

Grondwet

    bekrachtiging van IV-443.3; IV-447

    beperkingen van de Unie I-5.1, III-436

    duur van IV-446

    geografisch toepassingsgebied IV-440

    goedkeuring van IV-447

    inwerkingtreding IV-447

    problemen met de bekrachtiging Verklaring 30

    rechtscontinuïteit IV-438

    terugtrekking uit I-60.3

    uitlegging van III-375.2

    wijzigingen IV-443; IV-445

Grondwetswijzigingen IV-443

Grote kamer van het Hof van Justitie III-353

H

Handel III-160; III-267.1

Handelingen

    beginselen I-38

    gedelegeerde verordeningen (handelingen) I-36

    handelingen, niet zijnde wetgevingshandelingen I-35

    rechtshandelingen I-33

    uitvoeringshandelingen I-37

    wetgevingshandelingen I-34

Handelingen, niet zijnde wetgevingshandelingen I-35

Handelsbeleid III-314 – III-315

Handelsbevordering III-151.6a

Handelspolitiek III-314-315

Handicap II-81; II-86; III-118; III-124

Handvest van de grondrechten I-9; Deel II; Preambule 5e alinea; Verklaring 12 betreffende de toelichtingen bij het Handvest van de grondrechten

    beperking van de reikwijdte bij de toepassing II-112-114

    toepassingsgebied II-111

    uitlegging II-111

    verbod op misbruik II-114

Handvest van de Verenigde Naties I-3.4; I-41.1 en 7; III-292.1 en 2c; III-305.2

Harmonisatie

    Harmonisatie

- Europees agentschap op het gebied van bewapening, onderzoek en militaire vermogens III-311.1b
- interne markt III-172-173
- levensomstandigheden en arbeidsvoorwaarden III-209(1)
- milieubeleid III-172.4-10; III-233.2
- sociaal beleid (via minimumnormen) III-210.2b
- sociale stelsels III-209(3)
- wettelijke bepalingen op het gebied van strafrecht III-271.2
- wetten III-172 – III-176
- Uitsluiting van harmonisatie
  - administratieve samenwerking III-285.2
  - algemene uitsluiting voor coördinerende, aanvullende en ondersteunende maatregelen I-12.5
  - algemene uitsluiting voor flexibiliteitsclausule I-18.3
  - beroepsopleiding III-283.3a
  - civiele bescherming III-284.2
  - coördinerend, aanvullend of ondersteunend optreden
    - administratieve samenwerking III-285.2
    - civiele bescherming III-284.2
    - cultuur III-280.5a
    - onderwijs, jeugd en sport III-282.3a
    - industrie III-279.3
    - volksgezondheid III-278.5
    - toerisme III-281.2
    - beroepsopleiding III-283.3a
  - cultuur III-280.5a
  - gezondheid III-278.5
  - immigratiebeleid III-267.4
  - industrie III-279.3
  - onderwijs, beroepsopleiding, jeugd en sport III-282.3a; III-283.3a
  - sociaal beleid III-210.2a
  - stimuleringsmaatregelen
    - op het gebied van discriminatie III-124.2
    - voor werkgelegenheidsbeleid III-207
  - toerisme III-280.5a
  - werkgelegenheid III-207
- Hechtere samenwerking
  - nauwere samenwerking I-44; III-416-423
  - permanente gestructureerde samenwerking op het gebied van defensie I-41.6
- Heffingen voor grensoverschrijding III-242
- Herziening van de Grondwet IV-443
  - intern beleid IV-445
- Hof van Justitie I-29; III-353-381; preambule van deel II; III-132; II-107; III-163.d; III-168.2; III-172.9; III-325.11; III-335; III-347; III-349; III-385.5-6; III-399.1; III-401; III-406; III-433; protocol 2, art. 7; protocol 3
- besluitvorming in het Hof Protocol 3, art. 17
- Gerecht III-356

gespecialiseerde rechtbanken I-29.1; III-358.2
kamers van het Hof Protocol 3, art. 16
    grote kamer Protocol 3, art. 16
    voltallige zitting Protocol 3, art. 16
prejudiciële beslissingen III-369
president van het Hof van Justitie III-355; III-357
procedure voor het Hof Protocol 3, art. 19-46
Hoge vertegenwoordiger voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid
    ambtstermijn Protocol 34, art. 5
Hoogerechtshof I-29; III-353 – III-381
Humanitaire hulp I-14.4; III-316-III-321; III-292.2d en g
    humanitaire missies III-309.1
Huwelijk II-69
Hygiëne III-213f
Hymne van de Unie I-8

I

Identiteitskaarten III-125.2
Ierland
    abortus Protocol 31
    grenscontroles Protocol 18
    industriebeleid Protocol 8, art. 14
Immigratie III-257.2; III-265 – III-268
    positie van het VK Protocol 19
Immunititeiten III-434
    ambtenaren van de Unie Protocol 7 art. 11-15
    leden van het Europees Parlement Protocol 7, art. 7-9
Inbreuken III-333; III-335
Indirecte belastingen III-170.3; III.171.1
Industrie I-17b; III-279
Industriebeleid
    Griekenland Protocol 8, art. 21
    Ierland Protocol 8, art. 14
    kerncentrale in Litouwen Protocol 9, art. 52-56
    kerncentrale in Slowakije Protocol 9, art. 64-67
    Poolse staalindustrie Protocol 9, art. 63
    Portugal Protocol 8, art. 41
    Tsjechische staalindustrie Protocol 9, art. 42
Ingaan op werkaanbiedingen III-133.3a
Initiatief
    alleenrecht op initiatief I-26.2;
    supergekwalficeerde meerderheid vereist zonder voorstel I-25.2; I-44.3(4); I-
    59.5(3)
    van de burgers I-47.4
    van de ECB (aanbeveling) I-30.5; I-34.3; III-185.4(2); III-187.3b; III-326.1 en 2

- van de Europese Commissie (algemene regel) I-26.1 en 2
- van de Europese Investeringsbank (verzoek) III-393; III-396.15
- van de Europese Raad I-40.2; I-41.2
- van de minister van Buitenlandse Zaken (voorstel) I-28.2; I-40.6; I-41.4; III-293.2; III-296.3; III-299.1; III-300.2b; III-302; III-307.1; III-313.3; III-322; III-325.3 (aanbeveling); III-325.9; III-396.1; III-420.2
- van de ombudsman III-355.1(2)
- van de president van de ECB III-383.3(2)
- van de president van het Hof van Justitie III-357(2)
- van de Raad III-396.14
- van de voorzitter van de Raad I-34.2
- van één enkele lidstaat I-40.6; I-41.4; III-165.1; III-299; III-310.2; III-447
- van een groep lidstaten I-34.3; I-42.3; I-59.1 en 2; III-264.b, III-396.15
- van het Comité van de Regio's III- III-387(2); III-388(3)
- van het comité voor de werkgelegenheid III-208.b
- van het comité voor sociale bescherming III-215c
- van het Economisch en Financieel Comité III-192.2
- van het Economisch en Sociaal Comité III-391(2); III-392(1)
- van het Europees Parlement I-20(2); I-59.1; III-304.2; III-330.1(2) en 2; III-396.14; III-333(3); III-335
- van het Hof van Justitie (verzoek) I-34.3; III-359.1; III-381; III-396.15
- Instanties op het gebied van de arbeid III-134a
- Instelling van de Unie I-1
- Instellingen I-19-I-32; III-330-III-385
  - zetels III-432
- Intellectuele-eigendomsrechten II-77; III-176; III-315.1 en 4; III-364
- Interinstitutionele akkoorden III-397
- Internationaal recht I-3.4; II-109.2; II-113; III-265.3; III-292.1
- Internationale organisaties
  - betrekkingen tussen de Unie en internationale organisaties III-327-328
  - zie ook III-201.2a; III-233.4; III-249.b; III-252.4; III-278.3; III-280.3; III-282.3; III-283.3; III-296.2; III-301.2; III-303; III-305; III-306; III-315.3; III-316.2; III-317.2; III-318; III-319.3; III-321.4,7; III-323-III-324; III-326
- Internationale overeenkomsten III-323-III-326
  - economische, financiële, technische samenwerking III-319.3
  - exclusieve bevoegdheid I-13.2
  - handelsakkoorden III-315
  - humanitaire hulp III-321.4
  - inachtneming van beschermingsniveau II-113
  - milieukwesties III-233.4
  - ontwikkelingsbeleid III-317.2
  - ruimte van vrijheid, veiligheid en recht Verklaring 25
- Interne markt III-130-III-176
  - bependingen van de beginselen III-133.3; III-154; III-172.4 en 5
  - doelstelling van de Unie I-3.2
  - exclusieve bevoegdheid van de Unie I-13.1
  - fiscale bepalingen III-170-III-171

gedeelde bevoegdheid van de Unie I-14.2a
mededingingsregels III-161-III-169
onderlinge aanpassing van wetgeving III-172-III-176
steunmaatregelen van lidstaten III-167-III-169
totstandbrenging en werking III-130 – III-132
vrij verkeer van goederen III-151-III-155
vrij verkeer van kapitaal en betalingen III-156-III-160
vrij verkeer van personen en diensten III-133-III-150
vrij verkeer van werknemers III-133-III-136
vrijheid van dienstverrichting III-144-III-150
vrijheid van vestiging III-137-III-143
Intrekking van verdragen IV-437
Investerings,
    buitenlandse directe III-314; III-315
    directe III-157.2
Invloed van de burgers I-45-47
Inwerkingtreding
    Europese wetten en kaderwetten I-39.1
    Verdrag IV-447
    verordeningen en besluiten I-39.2
Inzage in documenten I-50.3-4; II-102
    bescherming van persoonsgegevens I-51; II-68

J

Jeugd I-17.e; III-135, III-282-283
Jonge werknemers III-135
Jurisprudentie
    voorrang van het recht van de Unie Verklaring 1
Justitie en binnenlandse zaken I-42; III-257-III-277
Justitieel netwerk, Europees III-273.2b
Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken III-257.4; III-269; III-284
Justitiële samenwerking in strafzaken III-270-III-274

K

Kaderwet I-33.1; I-34
    enig gebruik van kaderwetten III-138; III-140.2; III-141.1; III-147; III-174; III-210.4; III-270.2; III-271; III-362.3
Kaliningrad Protocol 9, art. 57-60
    doorreis Verklaring 36
Kapitaal, vrij verkeer van III-156-160
Kennelijk onredelijk ontslag II-90
Kerken I-52
Kerncentrales in nieuwe lidstaten Verklaring 35; verklaring 37

Kinderarbeid II-92
Kinderen I-3.3-4; II-84
Kleine naburige staten Verklaring 11
Kwantitatieve beperkingen III-153
Kwijting III-407-409
Kwijting aan de Commissie III-409

L

Lamfalussy-procedure Verklaring 8
Landbouw III-225-232
    gedeelde bevoegdheid I-14.2
    steun
        door de Finse regering Protocol 8, art. 47-49
        voor door structurele of natuurlijke omstandigheden benadeelde bedrijven
        III-230.2a
Landen en gebieden overzee (LGO) III-286-III-291
Laps volk Protocol 8, art. 60-62; verklaring 32
Leeftijd, geen discriminatie op grond van, III-118; III-124.1
Lenen III-183; III-247.1c; III-394
Leningen III-182; III-201.2c; III-247.1.c; III-394
LGO, zie: landen en gebieden overzee
Lichamelijke en geestelijke integriteit II-63
Lidmaatschap van de Unie I-1.2; I-58-I-60
Lidstaten
    aanpassing van nationale monopolies III-155
    belangen in geval van afbreuk aan hun socialezekerheidsstelsel Verklaring 14
    betrekkingen tussen de Unie en de lidstaten I-5; I-37.1; I-40.5; I-42.2-3
    bevoegdheid om uitspraak te doen over geschillen tussen lidstaten III-375.3
    bevordering van het handelsverkeer met derde landen III-151.6a
    bijstand van de Unie I-5.2
    gedeelde bevoegdheid tussen de Unie en de lidstaten I-15
    gemeenschappelijke waarden I-2; I-9.3; I-58.1
    hechtere samenwerking op defensiegebied I-41.5
    initiatiefrecht
        van één enkele lidstaat I-40.6; I-41.4; III-165.1; III-299; III-310.2; III-447
        van een groep lidstaten I-34.3; I-42.3; I-59.1 en 2; III-396.15
    nauwere samenwerking I-44; III-416-III-423
    niet-nakoming van verplichtingen III-360-III-362
    nieuwe lidstaten Protocol 9
    onderhandelingen met het oog op internationale overeenkomsten III-326.4
    onderlinge bijstand in geval van terrorisme of rampen I-43; III-329
    onderlinge erkenning van diploma's III-141.1a
    operationele samenwerking op het gebied van binnenlandse veiligheid III-261
    operationele vermogens I-42.1
    rol inzake diensten van algemeen belang III-122

steun aan het buitenlands beleid van de Unie I-16.2; I-40.1
subsidiariteitsbeginsel I-11.3
toedeling van bevoegdheden aan de Unie I-1; I-11.1
vervalste mededingingsvoorwaarden III-138.2h, III-151.6c
wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen III-257.4; III-269.1; III-270.1
wederzijdse toelaatbaarheid van bewijs III-270.2a

Litouwen

kerncentrale Protocol 9, art. 52-56

Locaties van de Europese instellingen Protocol 6

Loyale samenwerking I-5.2

M

Machtspositie III-162

van overheidsondernemingen III-155, III-166

Madeira III-424; IV-440

Malta

abortus Protocol 9, art. 62

verwerving van eigendom Protocol 9, art. 61

Mannen en vrouwen, gelijkheid van I-2, II-83

Markt, zie interne markt en eenheidsmarkt

Mededinging III-161-169; I-3.2; I-13b; III-151.6c; III-171; III-177; III-178, III-436.1b

beginsel dat moet worden geëerbiedigd door de Europese Centrale Bank III-185.1

bijkomende prestaties III-161.1e

economisch beleid III-178

exclusieve bevoegdheid I-13.1b

gemeenschappelijke regels III-163

inbreuken III-165

landbouw III-228; III-230

overeenkomsten III-161

regels I-13.1b

verdelen van markten III-161c

verstoring van III-132; III-171; III-174-175; III-279.3; III-416

vervoer III-241

voorkomen van verstoring van III-171; III-174; III-175.1; III-279.3

voorwaarden voor III-151.6.b

vrij en onvervalst I-3.2; III-151.6.c

Mediavrijheid en pluriformiteit van de media II-71.2

Meerderheid

algemene regel in de Commissie III-351

algemene regel in de Europese Raad I-21.4

algemene regel in de Raad I-25.2; III-343

algemene regel in de Rekenkamer III-384.4(3)

algemene regel in het Europees Parlement III-338

gekwalificeerde meerderheid I-25; zie ook I-23.3

gekwalficeerde meerderheid tot 2009: Protocol betreffende de overgangs-
bepalingen
motie van afkeuring III-340
"supergekwalficeerde" meerderheid I-25.2(2)
van stemming met eenparigheid naar stemming met gekwalficeerde meerder-
heid in de Raad (passerelle): IV-444; I-40.7; I-55.4
Meerjarig financieel kader I-55; III-402
vaststelling met gekwalficeerde meerderheid - positie van Nederland Verklaring
42
Meningsuiting I-47; II-71
Menselijke integriteit II-63
Menselijke waardigheid I-2; preambule deel II; II-61; III-292.1
Mensenrechten I-2; I-3.4; I-9.2-3; preambule van deel II; II-112.3; II-113; III-292.1 en 2b
Unie treedt toe tot het Europees Verdrag voor de rechten van de mens III-
325.6a-ii
Middelen om doelstellingen na te streven I-3.5
Middelen van de Unie I-54
Migratie III-257.2; III-267
Milieu III-233-234; I-3.3; I-14.2e; II-97; III-119; III-172.3-4; III-223; III-256; III-
279.1.b; III-292.2f
garanties III-172; III-233.2
strengere nationale regels III-234.6
Militaire bijstand I-41.7; I-43; III-309
Minder ontwikkelde gebieden III-241.2; III-394a
Minderheden
Laps volk Verklaring 32
Minister van Buitenlandse Zaken I-28 zie ook I-21.2; I-40.4; III-292.3; III-293.2; III-
294.2; III-296.2; III-299-302; III-304; III-305.2; III-310; III-313.3; III-
322; III-324.2; III-325.3; III-327-327; protocol 34, art. 4
advies over gestructureerde samenwerking III-312.3
advies over nauwere samenwerking III-419.2
benoeming I-28.1
bijstand van de Europese dienst voor extern optreden III-296.3
coördinatie van de standpunten van de lidstaten in internationale organisaties III-
305.1,2; III-327.3; III-328.2
coördinatie van militaire acties III-309.2; III-310.1
EU-dienst voor extern optreden III-296.3
goedkeuring door het Europees Parlement I-27.2
informerende van het Europees Parlement III-205
advies over nauwere samenwerking III-419.2
initiatief I-22.2d; I-40.8; I-41.8; III-299; III-302; III-307; III-313.3; III-329
initiatieven (voorstel) I-28.2; I-40.6; I-41.4; III-293.2; III-296.3; III-299.1; III-
300.2b; III-302; III-307.1; III-313.3; III-322; III-325.3 (aanbeveling); III-
325.9; III-329.2; III-396.1; III-420.2
lid van het College van Commissieleden I-26.4 en 5; I-28.4
Raad Buitenlandse Zaken I-24.2; III-296.1
internationale overeenkomsten op het gebied van het gemeenschappelijk

- buitenlands en veiligheidsbeleid III-325.3
- raadpleging van en informatieverstrekking aan het Europees Parlement III-304.1
- structurele samenwerking III-312.3
- vice-voorzitter van de Commissie I-28.4
- voorzitter van de Raad Buitenlandse Zaken I-28.3; III-296.1
  - coördinatie van de standpunten van de lidstaten in internationale organisaties III-305; III-327.1; III-328.2
  - coördinatie van militaire acties III-309.2; III-310.1
  - raadpleging van het Europees Parlement III-304.1
- Misbruik van machtspositie III-162
- Monetaire unie
  - bevoegdheden van lidstaten die niet tot de eurozone behoren I-30.4
  - lidstaten die deel uitmaken van de eurozone III-194-196
  - monetaire unie omvat één munt III-177.2
  - procedure bij buitensporig begrotingstekort III-184
  - protocol betreffende de eurozone
- Motie van afkeuring I-26.5; III-340
- Multilateraal toezicht III-179.3,5-6
- Multinationale troepenmachten I- 41.3

N

- Naburige staten I-57
  - kleine naburige staten Verklaring 11
- Nationaal monopolie III-155
- Nationaal strafrecht III-163.2e
- Nationale aanpassing III-189
- Nationale begrenzingsen I-10, III-126
- Nationale derogatie I-10.3; III-198
- Nationale goedkeuring III-129
- Nationale identiteit, eerbiediging van de I-5.1; preambule
- Nationale monopolies III-155; III-162; III-166
- Nationale parlementen I-11.3; protocol 1 & 2
  - deelneming aan wetgevend werk III-259; III-273.2; III-276.2
  - moeten worden geïnformeerd I-18.2; I-42.2; I-59.2; III-261; IV-443, IV-444
  - protocol betreffende de rol van de nationale parlementen van de lidstaten
  - protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid
  - veto IV-444.3
- Nationale rijkdommen III-154
- Nationale wetgeving III-134bc; III-138.2c; III-189; III-198
  - strengere nationale regels III-172.4.5., III-234.6; III-235.4, 278.4
- Nationale wetten I-6; I-42.1a; I-52; II-69; II-70.2; II-74.3; II-76; II-87; II-88; II-90; II-94; II-95; II-96; II-99.1; II-102; III-163.2e; III-164; III-279.3; III-369; III-377; III-401; geamendeerd protocol nr. 5 betreffende de positie van Denemarken; verklaring ad artikel I-6

Nationaliteit

geen discriminatie op grond van I-4.2; II-81.2; III-123; III-133; III-149

Natuurlijke hulpbronnen III-233.1c

Nauwere samenwerking I-44; III-416-423

NAVO, zie: Noord-Atlantische Verdragsorganisatie

Nederland III-286; IV-440; IV-441

Nederlands nettobijdrage aan de EU-begroting Verklaring 42

Niet-confessioneel I-52

Niet-optreden III-367

Nieuwe lidstaten

begrotingscompensatie gestort door de Unie Protocol 9, art. 18-19

deelname aan de economische en monetaire unie Protocol 9, art. 4

dragen bij tot de begroting van de Unie Protocol 9, art. 17, 20

kerncentrales Verklaring 35, verklaring 37

mogelijkheid tot beschermingsmaatregelen tot 2007 Protocol 9, art. 26

opzegging van vrijhandelsovereenkomsten Protocol 9, art. 8

overgangsfaciliteit voor nieuwe lidstaten Protocol 9, art. 23-24

toepassing van het Schengenacquis Protocol 9, art. 3

toetreding tot de Europese Economische Ruimte Protocol 9, art. 6.3

toetreding tot internationale overeenkomsten Protocol 9, art. 5 & 6.5-7

Nodige vermogens III-310.1

Non-discriminatie I-2; I- 4; II-81; III-123-III-129; III-321.2

Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) I-41.7; protocol betreffende permanente gestructureerde samenwerking

O

Ombudsman I-10.2d; I-49; II-103; III-128, III-335

Onafhankelijkheid van

de advocaat-generaal III-354(2), 355(1)

de Commissie I-26.4,7; III-347(1)

de ECB I-30.3, III-188

de ombudsman I-49

de rechters III-355(1), III-356.2; III-359.4

de Rekenkamer III-384.3, III-385.1

EUROSTAT III-429

het Hof van Justitie I-29.2, III-355.1

ouderen II-85

personen met een handicap II-86

Onderhandelaar III-325.3

Onderling afgestemde feitelijke gedragingen III-161.1; III-164

Onderlinge aanpassing van regels III-172-173

Onderlinge erkenning van diploma's III-141.1a

Onderlinge verdediging I-41.7; I-43

Ondernemingen

misbruik van machtspositie III-162

- openbare bedrijven III-166
- regels voor III-161-III-166
- verboden overeenkomsten tussen ondernemingen III-161
- vestiging II-75; III-137
- Ondersteunend optreden I-12.5; I-17; I-44.1; III-267.4
- Onderwijs III-282-283; I-17; II-74; III-235.1; III-278.1
- Onderwijs op afstand III-282.1f
- Onderzoek
  - begrotingssituatie III-184.2; III-198.1
  - Conventie IV-443.2
  - door het gerecht III-333
  - nationale afwijking III-172.7-8
  - nauwere samenwerking III-420
  - rekeningen I-31.2; III-384.1; III-409
  - verstorende effecten III-132
- Onderzoek (wetenschappelijk) I-14.3; III-248-255
- Ongelijkheden tussen vrouwen en mannen III-116
- Ongevallen en ziekten III-213.e
- Onroerend goed III-138.2e; III-157.1
- Onroerende goederen
  - verwerving van Protocol 26
- Onthouding van stemming, constructieve onthouding I-59.5; III-300.1; III-341.1; III-343.3
- Ontslag van de Commissie I-26.8; I-27.3
- Ontwapening III-309
- Ontwikkeling van de regio's III-220-224
- Ontwikkeling van de sociale toestand III-218
- Ontwikkeling van het verbruik III-229b; III-151.6d
- Ontwikkeling van regio's III-167.3a
- Ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp I-14.4; III-316-321; III-292.2d
- Oorlog III-131; III-436.1.b
- Oostenrijk
  - vervoer door Protocol 8, art. 64-73
- Open methode voor coördinatie
  - industrie III-279.1
  - onderzoek en technologische ontwikkeling III-250
  - ruimte van vrijheid, veiligheid en recht III-257
  - sociaal beleid III-210.2; III-213
  - trans-Europese netwerken III-247.3
  - volksgezondheid III-278.1
  - werkgelegenheid I-15.2; III-203; III-204; III-208
- Openbaar ministerie III-274
- Openbare bedrijven III-166
- Openbare orde III-133.3; III-140.1; III-154; III-158.1b; III-290
- Opheffing van de beperkingen van de vrijheid van vestiging III-138.2f
- Organen van de Unie, zie "Instellingen"
- Organen, donatie van menselijke organen III-278.7

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) III-327.1
Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) III-327.1
Oriëntatie- en garantiefondsen voor de landbouw III-228.3
Ouderen, rechten van II-85
Overeenkomsten
    interinstitutioneel III-397
    internationaal III 323-326
Overheidsdienst III-133.4; III-238; III-398
Overheidsfinanciën III-177
Overheidsschuld III-181.1; III-183; III-184
Overheidssteun III-167; III-230.2
Overheidstekorten III-184; III-197.2b en 4b; III-198.1b
Overtreding
    protocol betreffende subsidiariteit en evenredigheid art. 5, 7
    van EU-wetgeving III-361; III-365.2; III-367
    van mededingingsregels III-165.1-2;
    van nationale wetten III-158.1b;
Overtuiging III-118; III-124.1
    vrijheid van II-70
Overtuiging, opvoedkundige II-74

P

Participerende democratie I-47
Partijen op het niveau van de Unie/Europees niveau I-46.4; II-72.2; III-331
Paspoorten III-125.2
“Passerelle” (wijziging van eenparigheid in gekwalificeerde meerderheid): IV-444; I-40.7; I-55.4; protocol 1
Permanent comité op het gebied van binnenlandse veiligheid III-261
Permanente vertegenwoordigers III-344
Persoonsgegevens, bescherming van I-51; II-68
Planten III-154
Pluralisme, waarden I-2
Pluriformiteit van de media II-71.2
Polen
    staalindustrie Protocol 9, art. 42
Politiek en Veiligheidscomité III-307; III-309.2; III-329.2
Politieke controle
    Buitenland- en Veiligheidscomité III-307
    Europees Parlement I-20.1
Politieke partijen I-46.4; II-72.2; III-331
Politiële samenwerking III-275-III-277
    Europol I-42.1c; III-273; III-275-III-277
Portugal
    industriebeleid Protocol 8, art. 41

Preambule

- Grondwet; deel I
- Handvest van de grondrechten; deel II
- Prejudiciële beslissingen I-29.3; III-358.3; III-369
- President van het Hof van Justitie III-355; III-357
- Prijsbepaling III-161.1a; III-231.3
- Prijsstabiliteit I-30.2; III-177; III-185.1; III-198.1a; III-199.2b; III-326.1,2
- Privacy, recht op II-67
- Privé-eigendom III-425
- Procedure bij buitensporig tekort III-184
  - boeten III-184.10
  - referentiewaarden Protocol 10, art. 1
  - toetsing door Hof van Justitie III-184.13
- Protocol I-11.3,4; III-195; III-184.2; III-198.1 (alle protocollen zijn bij het Verdrag gevoegd)
  - betreffende vluchtelingen II-78; III-266.1
- Publieke omroep - financiering door de staat Protocol 27

R

- Raad Algemene Zaken I-24.2
- Raad Buitenlandse Zaken I-24.3; III-296.1
- Raad van bestuur van de ECB III-187.1; III-382; III-383
- Raad van Europa I-9; preambule van het Handvest van de grondrechten; III-280.3; III-327
- Raad van Ministers I-23-24; I-19; III-342-346
  - buitenlands en veiligheidsbeleid I-40.2, 3, 5, 6, 7
  - defensie I-41.5
  - formaties Protocol 34
  - gekwalificeerde meerderheid I-25
    - normale gekwalificeerde meerderheid I-25.1
    - supergekwalificeerde meerderheid I-25.2
  - intrekking van gedelegeerde verordeningen I-36.2a
  - minister van Buitenlandse Zaken van de EU I-28
  - nauwere samenwerking I-44.2-3
  - samenstelling van I-24
  - stemmenweging; zie protocol betreffende de overgangsbepalingen inzake de instellingen en organen van de Unie
  - uitvoering door I-37
  - vaststelling van handelingen, niet zijnde wetgevingshandelingen I-35
  - vaststelling van wetgevingshandelingen I-34
  - verzoek om lidmaatschap I-58.2
  - voorzitterschap I-24.7; ontwerpbesluit over de uitoefening van het voorzitterschap van de Raad van Ministers
- Raadpleging van
  - betrokken instellingen met betrekking tot arbeidsvoorwaarden III-427

- betrokken partijen bij handelingen van de Unie I-47.3
- Commissie I-58.2; III-187.3b-4b; III-330.2; III-335.4; III-346; III-359.1; III-381;
III-390; III-393; III-424; IV-440.7; IV-445.2
- Economisch en Financieel Comité III-202.3
- Economisch en Sociaal Comité (EcoSoc), zie Economisch en Sociaal Comité
- Europees Parlement I-27.1; I-54.3; III-125.2; III-126; III-127; III-157.3; III-163.1;
III-169; III-173; III-176; III-182.2; III-183.2; III-184.13; III-185.6; III-
186.2; III-187.4; III-198.2; III-206.2; III-208; III-210.1,c,d,f,g and 3; III-
217; III-234.2; III-240.3; III-251.3-4; III-253; III-263; III-266.3; III-269.3;
III-274.4; III-275.3; III-277; III-291; III-304.1; III-313.3; III-325.6b; III-
326.1; III-382.2; III-385.2; III-393; III-412.2; III-421; III-424; IV-443.2;
IV-445.2
- Europese Centrale Bank III-159; III-184.13; III-185.6; III-186.2; III-187.3a; III-
187.4a; III-191; III-192.3; III-196.1-2; III-326
- Hof van Justitie III-359; III-381
- kandidaten die worden voorgesteld voor het voorzitterschap van de Commissie
I-27.1
- lidstaten III-213
- minister van Buitenlandse Zaken III-312.2-3; III-420.2
- Raad van Ministers door de lidstaten III-297.3
- Rekenkamer III-412; III-415.4
- sociale partners III-211
- voorzitter van het Europees Parlement III-341.2
- werknemers II-87 III-210.1e
- Racisme III-257.3
- Ramp, bijstand I-43.1b
- Ras II-81; III-118; III-124.1
- Recht
  - burgers I-10; II-99-106
    - actief en passief kiesrecht II-99-100
    - behoorlijk bestuur II-101
    - diplomatieke en consulaire bescherming II-106
    - Europese ombudsman II-103
    - inzage in documenten II-102
    - verkeer en verblijf II-105
    - verzoekschrift I-10.2d; II-104
  - gelijkheid II-80-86
    - gehandicapten II-86
    - kind II-84; II-92
    - ouderen II-85
    - van mannen en vrouwen II-83
    - verscheidenheid van cultuur, godsdienst en taal II-82
    - voor de wet II-80
  - juridisch II-107-110
    - doeltreffende voorziening in rechte en een onpartijdig gerecht II-107
    - om niet tweemaal in een strafrechtelijke procedure voor hetzelfde delict te
worden berecht of gestraft II-110

- vermoeden van onschuld en rechten van de verdediging II-108
- minderheden I-2
- misbruik van ~ verboden II-114
- solidariteit II-87-98
  - arbeidsomstandigheden II-91
  - bescherming tegen kennelijk onredelijk ontslag II-90
  - collectieve onderhandelingen en collectieve actie II-88
  - gezondheidszorg II-95
  - informatie en raadpleging, recht van werknemers op II-87
  - kinderarbeid, verbod van II-92
  - toegang tot arbeidsbemiddeling II-89
  - werknemers II-87-91
- verblijf houden op het grondgebied III-133.3d; III-138.2d
- vestiging III-137-143; III-158.2
  - uitzonderingen Protocol 8, art. 56
- vrijheden II-66-79
  - asiel II-78
  - beroepskeuze II-75
  - bescherming van persoonsgegevens II-68
  - eigendom II-77
  - gedachte, geweten en godsdienst, van II-70
  - huwelijk II-69
  - kunsten en wetenschappen II-73
  - meningsuiting en informatie II-71
  - ondernemerschap II-76
  - onderwijs II-74
  - privé-leven en familie- en gezinsleven II-67
  - vergadering en vereniging, van II-72
  - vrijheid en veiligheid II-66
- waardigheid II-61-65
  - integriteit II 63
  - leven II-62
  - menselijke waardigheid II-61
- Recht van de Unie I-6; verklaring ad artikel I-6
- Rechten van minderheden I-2
- Rechten van werknemers III-172.2, III-133.4, III-134c
- Rechterlijke beslissingen, wederzijdse erkenning van III-257.4; III-269.1
- Rechters
  - ambtsontheffing van Protocol 3, art. 6
  - immuniteit van Protocol 3, art. 3
  - ontslag van Protocol 3, art. 5, 14
  - vervanging van Protocol 3, art. 6, 9
- Rechtscontinuïteit IV-438
- Rechtshandelingen I-33 – I-34 zie ook I-38
- Rechtspersoonlijkheid I-7; I- 30.3; III-393
- Rechtsstaat I-2; III-292.1
- Regels met betrekking tot de Raad III-342; III-343

Regionaal beleid III-220-224

Spanje, erkenning van, Protocol 8, art. 40

Regionale unies IV-441

Reglement van orde I-50.4; III-337.1; III-338; III-339; III-341.3; III-344.3; III-351; III-352; III-355; III-356; III-359.5; III-376; III-384.4; III-387; III-391; III-399

Rekeningen III-384

Rekenkamer I-31; III-384-385; III-365.3; III-400.1b; III-409.1,4; III-412; III-415.4;
protocol betreffende de nationale parlementen

Repatriëring III-267.2c

Representatieve democratie I-46

Richtsnoeren

economische I-15.1; III-179.2;

economische richtsnoeren voor de landen van de eurozone III-194.1b

GBVB I-40.2; III-294.3a, III-295 1

industrie III-279.2

interne markt III-130.3

landen van de eurozone III-194.1b

onderhandelingen over terugtrekking I-60.2

onderzoek en technologische ontwikkeling III-250.2

programmering door de Europese Raad op het gebied van justitie en binnen-
landse zaken III-258

ruimte van vrijheid, veiligheid en recht III-258

sociaal beleid III-213

taak van de Commissie I-27.3

trans-Europese netwerken III-247.1a en 2

volksgezondheid III-278.2

werkgelegenheid I-15.2; III-206.2

Roemenië

toetreding – zetelverdeling in het EP Verklaring 41

Roemenië zie verklaring inzake het protocol betreffende de instellingen en organen van
de Unie

Ruimte I-14.3; III-254.3

Ruimte van vrijheid, veiligheid en recht I-42; I-14.2j; II-78; III-257-277; III-377
internationale overeenkomsten Verklaring 25

Ruimtelijke ordening III-234.2b(i)

S

Samenhang tussen ieder beleid van de Unie III-115

Samenhang, economische, sociale en territoriale III-220-224; protocol 29

Samenwerking

nauwere samenwerking I-44

onderlinge militaire bijstand I-41.7

permanente gestructureerde samenwerking I-41.6

Sancties zie Beperkende maatregelen

Schengenacquis, deelnemers Protocol 17

Schorsing van lidmaatschap I-59
Schorsing van lidmaatschapsrechten I-59
Secretariaat-generaal van de Raad III-341.4; III-344.2; III-400.1a
    ambtstermijnen Protocol 34, art. 5
Seksuele gerichtheid II-81; III-118; III-124.1
Seksuele uitbuiting (zie ook handel) III-271.1
Slavernij II-65
Slowakije
    kerncentrale Protocol 9, art. 64-67
Snelle besluitvorming door bijeenroeping van de Raad in buitengewone zitting III-299.2
Snelle toegang tot kredieten op de begroting van de Unie III-313.3
Sociaal beleid I-14.2; I-15.3; III-213; III-209-219
Sociaal Fonds zie Europees Sociaal Fonds
Sociaal Handvest III-209
Sociale clausule III-117
Sociale doelstellingen I-3.3; II-94
Sociale grondrechten van de werkenden III-209; II-87-II-93
Sociale partners I-48; II-87; II-88, III-211-212
Sociale uitkeringen III-136.1b
Sociale zekerheid II-94; III-125.2; III-136; III-210.1c en 5a; III-213.d
Sociale zekerheid en sociale bijstand II-94
Socialezekerheidsstelsel
    belangen van de lidstaten Verklaring 14
Solidariteit II-87-98; III-292.1
    bij rampen Verklaring 9
    tussen lidstaten I-3.3; I-5.2; I-40.1; I-41.7
Solidariteitsclausule I- 43; III-329.1
Spanje
    over het EU-burgerschap Verklaring 47
    regionaal beleid, erkenning van Protocol 8, art. 40
Speciaal comité III-315.3; III-325.4
Speciale vertegenwoordiger III-302
Sport I-17.e; III-282
Staatlozen III-257.2
Stabilisering na conflicten III-309
Stakingsrecht III-210.6; II-88
Statistieken III-429
Statuut
    Europees Hof van Justitie Protocol 3
    Europees Stelsel van Centrale Banken van de lidstaten III-197.3; III-198; III-373.d; III-429.1
Statuut van de ambtenaren III-427, III-431
Stemming in de Raad
    gekwalificeerde meerderheid I-25.1; verklaring 5
    stemmenweging zie: protocol betreffende de overgangsbepalingen inzake de instellingen en organen van de Unie
    supergekwalificeerde meerderheid I-25.2

Stemmenweging, protocol betreffende de overgangsbepalingen inzake de instellingen
65% van de bevolking I-25.1 en 2
15 lidstaten I-25.1
75% van de lidstaten I-25.2
4/5 van de lidstaten IV-443.4
Steun aan specifieke gebieden Protocol 8, art. 48-49
Steunregelingen (die bestaan in de lidstaten) III-168
Stimuleringsmaatregelen III-124.2; III-207; III-278.5; III-282.4a
Straatsburg III-336
Straf II-109; II-110; III-163.2a; III-184.10d; III-190.3; III-362-III-363; III-401
dwangsom III-362.3
Strafzaken III-270-274
Strategische belangen I-40.2
Strengere nationale regels III-172.4.5., III-234.6; III-235.4, 278.4a
Strijdkrachten III-309
Structuurfondsen III-221; III-223.2
Stukloon III-214.2a
Subsidiariteit I-11.3; I-18.2; III-259; protocol 1 & 2
Supergekwalificeerde meerderheid I-25.2
Suprematie van het recht van de Unie I-6; III-365.3; verklaring ad artikel I-6
Symbolen van de Unie I-8

T

Talen I-10.2d; II-82; II-101.4; III-128; III-282.2a; III-151; IV-448; protocol 9, art. 9
Tarieven III-151; III-170; III-314; III-315.1
Teamvoorzitterschappen, zie: Ontwerpbesluit van de Europese Raad
Technologische ontwikkeling I-14.3; III-248-255
Telecommunicatie III-246.1
Terrorisme I-43; III-160; III-329.1
Terugtrekking uit de Unie I-60
Tijdelijke enquêtecommissie III-333
Tijdloon III-214.2b
Toelichtingen bij het Handvest van de grondrechten II-Preambule 5e alinea; verklaring
betreffende de toelichtingen bij het Handvest van de grondrechten
Toepassingsgebied van
Grondwet IV-440
Handvest van de grondrechten II-111
Toerisme I-17d; III-281
Toetreding
Bulgarije
toetreding – zetelverdeling in het EP Verklaring 41
Roemenië
toetreding – zetelverdeling in het EP Verklaring 41
Toezicht, belastingen III-158

Toppen (Europese toppen)

bijeenkomst van de Europese Raad I-21; I-22; I-25; I-40; I-41; I-59.2; 60.2; III-136.2; III-179.2; III-198.2; III-206; III-258; III-270, 3-4; III-271.4; III-293; III-295; III-301.1; III-329.3; III-341

tripartiete sociale top voor groei en werkgelegenheid I-48

Totstandbrenging van de interne markt III-130

Trans-Europese netwerken I-14.2h; III-246-247

Transparantie I-47.2; I-50.3-4; II-102; preambule van deel I; III-399
in de Commissie Verklaring 6

Tsjechië

staalindustrie Protocol 9, art. 42

U

Uitbreidingsclausule IV-444; I-40.7; I-55.4

Uitgaven I-53

Uitlegging van het Handvest van de grondrechten Verklaring 12

asiel – bijzondere gevallen: VK, Denemarken Verklaring 12 art 18.bescherming
van persoonsgegevens – onafhankelijke controle Verklaring 12 art. 8

diensten van algemeen economisch belang Verklaring 12 art. 36

dienstweigering op grond van gewetensbezwaren Verklaring 12 art. 10.2

dwangarbeid verboden, tenzij... Verklaring 12 art 5.2

folteringen en onmenselijke behandelingen Verklaring 12 art. 4

Handvest mag niet worden uitgelegd als beperking Verklaring 12 art. 53, 54

menselijke integriteit met betrekking tot geneeskunde en biologie Verklaring 12
art. 3

menselijke waardigheid Verklaring 12 art 1

octrooi- en merkenrecht Verklaring 12 art. 17

ondervertegenwoordigd geslacht Verklaring 12 art. 23

privacy – uitzonderingen Verklaring 12 art 7

recht op eigendom – ontnomen voor het algemeen belang Verklaring 12 art. 17

recht op leven – uitzonderingen Verklaring 12 art. 2

recht op vrijheid – uitzonderingen Verklaring 12 art. 6

sociale bijstand en bijstand ten behoeve van huisvesting Verklaring 12 art. 34.

vrijheid om instellingen voor onderwijs op te richten Verklaring 12 art 14

vrijheid om overtuiging tot uitdrukking te brengen – beperking Verklaring 12 art.
10.2

vrijheid van kunsten – beperking Verklaring 12 art. 13

vrijheid van meningsuiting – beperking Verklaring 12 art. 11

vrijheid van ondernemerschap – nationale wetgevingen erkend Verklaring 12 art.
16

vrijheid van vergadering en vereniging – beperking Verklaring 12 art 12

zwangere werknemers Verklaring 12 art. 33.

Uitsluiting III-210.6

Uitvoering van de begroting III-407

- Uitvoering van het recht van de Unie I-37
  - door de Commissie I-26.1; I-37.2
  - door de lidstaten I-5.2; I-37.1
  - door de Raad I-37.2
  - inbreuken III-333; III-335
- Uitvoeringshandelingen I-37
  - defensie I-41.4
  - gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid I-40.3
  - verordeningen of besluiten I-37.4
- Uitwisselingsprogramma's voor jongeren III-282.1e
- Uitzetting II-79.1
- Unie
  - betrekkingen tussen Unie en lidstaten I-5
  - bevoegdheid I-11; I-12
  - burgerschap I-10; III-123 – III-129
  - delegaties III-328
  - doelstellingen I-3
  - financiën I-53 – I-56; III-402 – III-414
  - instelling I-1
  - lidmaatschap I-1.2; I-58
  - middelen (eigen) I-54
  - politieke partijen II-72.2
  - recht I-6
  - rechtshandelingen I-33
  - rechtspersoonlijkheid I-7
  - schorsing van lidmaatschapsrechten I-59
  - strategische belangen I-40.2
  - symbolen I-8
  - vrijwillige terugtrekking I-60
  - waarden I-2

V

- Vakantie met behoud van loon II-91; II-91.2; III-215
- Veiligheid en recht I-3.2; I-14.2j; I-42; III-257-III-277
- Veiligheid I-3.4; preambule van hoofdstuk II; II-66; III-133.3; III-154; III-172.3;
III-292.2a
  - binnenlandse III-261
  - energievoorziening III-256.1.b
  - internationale III-131; III-292.2c
  - nationale I-5.1; III-262; III-436.1a
  - openbare III-133.3; III-140.1; III-154; III-290
  - Politiek en Veiligheidscomité III-329.2
  - ruimte van vrijheid, veiligheid en recht III-257-III-277; III-277.1; III-258; III-377
- Veiligheids- en defensiebeleid I-41; III-309-312 zie ook I-12.4

- Veiligheidsraad van de Verenigde Naties III-305.2
- Vennootschappen
  - bescherming van III-230.2a
  - kapitaal van III-143
  - oprichting van III-137
  - rechtspersoonlijkheid van III-142
  - uit landen en gebieden overzee III-287.e
- Verbindend in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk in iedere lidstaat I-33.1
- Verbindtenissen in het kader van de Verenigde Naties, zich houden aan III-316.2
- Verblijf I-10.2b; II-105; III-125.2; III-126
- Verblijfplaats I-10.2; II-105; III-125.2; III-126
- Verblijfstitels III-125.2
- Verdelen van markten III-161c
- Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens
  - EU-toetreding tot Protocol 32
- Verdrag van Genève (inzake de status van vluchtelingen) II-78; III-266.1
- Vereist optreden III-297.1
- Verenigd Koninkrijk III-286; IV-437.2
- Verenigde Naties III-292.1; III-316.2; III-321.7; III-327
- Vereniging, recht van III-210.6; III-213.g
- Vergroting van het verbruik III-151.6d, III-229b
- Verkiezingen I-10.2b; I-20.3; II-99; II-99.2; II-100; III-126; III-330.1
  - Europees Parlement I-20.3; III-330.1
  - voorzitter van de Commissie I-27.1; I-20.1
- Verkiezingsregels III-126
- Verklaringen
  - achtergestelde gebieden in Italië 41. Verklaring inzake Italië
  - Åland-eilanden 31. Verklaring betreffende de Åland-eilanden
  - arbeidsrecht 18. Verklaring ad artikel III-213
  - atoomverdrag 44. Verklaring van de Bondsrepubliek Duitsland, Ierland, de Republiek Hongarije, de Republiek Oostenrijk en het Koninkrijk Zweden
  - Belgische kamers 49. Verklaring van het Koninkrijk België inzake de nationale parlementen
  - beperkende maatregelen 15. Verklaring ad artikelen III-160 en III-322
  - Bulgarije en Roemenië 40. Verklaring inzake het Protocol betreffende de overgangsbepalingen inzake de instellingen en organen van de Unie
  - Commissie over Cyprus 34. Verklaring van de Commissie betreffende de zones van Cyprus die onder de soevereiniteit van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland vallen
  - Commissievoorzitter 7. Verklaring ad artikel I-27
  - Deense afwijkingen 39. Verklaring inzake het Protocol betreffende de positie van Denemarken
  - deling van Cyprus 38. Verklaring betreffende Cyprus
  - deling van Duitsland - steun 16. Verklaring ad artikel III-167, lid 2, onder c)
  - deling van Duitsland - vervoer 20. Verklaring ad artikel III-243
  - demografische verschillen 3. Verklaring ad artikelen I-22, I-27 en I-28
  - doorreis van en naar Kaliningrad 36. Verklaring betreffende de doorreis van

personen over land tussen de regio Kaliningrad en andere delen van de Russische Federatie
eilanden 19. Verklaring ad artikel III-220
energie 22. Verklaring ad artikel III-256
EU-dienst voor extern optreden 24. Verklaring ad artikel III-296
EU-top in geval van verwerpingen 30. Verklaring betreffende de bekrachtiging van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa
financieel kader 26. Verklaring ad artikel III-402, lid 4
huiselijk geweld 14. Verklaring ad artikel III-116
internationale overeenkomsten 25. Verklaring ad artikel III-325 betreffende de onderhandelingen over en sluiting van internationale overeenkomsten inzake de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht door de lidstaten
kapitaalbewegingen III-158.1b
kerncentrale in Slowakije 37. Verklaring betreffende eenheid 1 en eenheid 2 van de V1-kerncentrale van Bohunice in Slowakije
kerncentrale van Ignalina 35. Verklaring betreffende de kerncentrale van Ignalina in Litouwen
kleinere Commissie 6. Verklaring ad artikel I-26
Laps volk 32. Verklaring betreffende het Lapse volk
mensenrechten 2. Verklaring ad artikel I-9, lid 2
nationale deskundigen 8. Verklaring ad artikel I-36
Nederlandse Antillen 43. Verklaring van het Koninkrijk der Nederlanden ad artikel IV-440
Nederlandse nettobetalingen 42. Verklaring van het Koninkrijk der Nederlanden ad artikel I-55
officiële talen 29. Verklaring ad artikel IV-448, lid 2
onderzoek 21. Verklaring ad artikel III-248
onthouding van stemming III-300.1
persoonsgegevens en nationale veiligheid 10. Verklaring ad artikel I-51
sociale zekerheid 14. Verklaring ad artikelen III-136 en III-267
solidariteit in geval van terreur 9. Verklaring ad artikelen I-43 en III-329
Spanje over het EU-burgerschap 47. Verklaring van het Koninkrijk Spanje betreffende de definitie van de term „onderdanen”
spelling van euro 50. Verklaring van de Republiek Letland en de Republiek Hongarije over de spelling van de naam van de enige munteenheid in het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa.
stabiliteits- en groeipact 17. Verklaring ad artikel III-184
status IV-437; IV-438
status van Mayotte 28. Verklaring ad artikel IV-440, lid 7
stemming in de Raad 5. Verklaring ad artikel I-25
toelichtingen bij het Handvest 12. Verklaring betreffende de toelichtingen bij het Handvest van de grondrechten
toetredingslanden 2004 Verklaringen inzake het Protocol betreffende het Verdrag en de Akte inzake de toetreding van de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, de Republiek Polen, de Republiek Slovenië en de Slowaakse Republiek

uitbreidingsclausule 27. Verklaring ad artikel III-419
vervolgingen 23. Verklaring ad artikel III-273, lid 1, tweede alinea
VK over stemrecht voor het EP 48. Verklaring van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland betreffende het kiesrecht bij verkiezingen voor het Europees Parlement
VK-"burgers" 46. Verklaring van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland betreffende de definitie van de term "onderdanen"
VK-zone in Cyprus 33. Verklaring betreffende de zones van Cyprus die onder de soevereiniteit van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland vallen
voorrang van het recht van de EU 1. Verklaring ad artikel I-6
voorzitterschap van de Raad 4. Verklaring ad artikel I-24, lid 7, betreffende het besluit van de Europese Raad inzake de uitoefening van het voorzitterschap van de Raad
Verlening van steun III-167ff
in de landbouwsector III-230.2
Vermoeden van onschuld II-108
Verordeningen I-33.1
administratieve samenwerking III-263-III-264
ambt van ombudsman III-335.4
arbeidsmarkt III-212.2
bestrijding van georganiseerde criminaliteit III-160
bezoldiging van werknemers in EU-instellingen III-400
economisch beleid III-182; III-183.2; III-184.13
formele vereisten I-39.2
gedelegeerde verordeningen I-36
geen harmonisatie van de bepalingen van de lidstaten I-12.5; I-18.3; III-124.2; III-207; III-210.2.a; III-267.4; III-278.5; III-279.3; III-280.5a; III-281.2; III-282.3a; III-283.3a; III-284.2; III-285.2
immigratie III-266.3
interne markt III-130.3
landbouwmarkt III-228.2; III-230.2; III-231.3
met betrekking tot ondernemingen III-163.1; III-166.3
monetair beleid III-187.4; III-190.1a; III-198.3
onderlinge aanpassing in het kader van justitiële samenwerking III-270.1
ondertekening I-39.2
onderzoek & ontwikkeling III-253
regels van het Europees Parlement III-330.2; III-331
statuut van de ambtenaren III-372; III-427
steunmaatregelen van lidstaten III-168.4; III-169
strengere milieunormen III-172.4
tot vaststelling van de rechten van het gemeenschappelijk douanetarief III-151.5
uitvoeringsverordeningen I-37.4
uitzonderlijke vrijwaringsmaatregel III-159
vastgesteld door de ECB I-35
vervoer III-240.3

Verslag over

- algemeen jaarverslag van de Commissie III-337.3; III-352.2
- bestrijding van fraude (verslag van de Commissie) III-415.5
- buitensporige tekorten (verslag van de Commissie) III-184.3
- burgerschap en discriminatie (verslag van de Commissie) III-129
- comité voor sociale bescherming over de sociale toestand III-217.c
- economische prestaties van de lidstaten III-179.2
- economische, sociale en territoriale samenhang (verslag van de Commissie) III-221
- globale economische richtsnoeren (verslag van de Raad) III-179.2
- internationale handelsonderhandelingen (verslag van de Commissie) III-315.3
- lidstaten over hun aanpassingsmaatregelen in geval van buitensporig tekort III-184.9
- onderzoek en technologische ontwikkeling (verslag van de Commissie) III-255
- sociale toestand (verslag van de Commissie) III-216; III-218
- uitvoering van de begroting III-408; III-409.4 zie ook III-384.4
- van de voorzitter van de Europese Raad aan het Europees Parlement I-22.2.d
- verslag van de Europese ombudsman I-49, III-335.1
- verslag van de Rekenkamer III-384.2 en 4
- verslag van het Economisch en Financieel Comité III-192.2.b, d en 4
- voortgang van de lidstaten bij de nakoming van hun verplichtingen in het kader van de monetaire unie III-198.1
- werkgelegenheidssituatie III-206.1
- werkzaamheden van het Europees Stelsel van Centrale Banken en monetair beleid (verslag van de ECB) III-383.3
- Verstoorde mededinging III-132; III-171; III-174; III-279; III-416
- Vervoer I-14.2g; III-146.1; III-236-245; III-246.1
  - over Oostenrijk Protocol 8, art. 64-73
- Verwerving van onroerende goederen
  - in Denemarken Protocol 26
  - in Malta Protocol 9, art. 61
- Verzekeringswezen III-146.2; III-185.6
- Verzoek van het Europees Parlement aan de Commissie om een voorstel in te dienen III-332
- Verzoekschriften I-10.2d; II-104; III-334
- Vestiging, vrijheid van I-4.1; preambule van deel II; II-75.2; III-137-III-143
- Veto III-300.2d zie ook eenparigheid van lidstaten IV-444.3
- Vice-voorzitters van de Commissie I-26.5; I-27.3C; I-28.4
- Visa III-265.2a
  - grenscontrole in het VK en Ierland Protocol 18
- Visserij III-225-232; I-13.1; I-14.2; III-424
- VK
  - grenscontroles Protocol 18
  - positie, immigratie en asiel Protocol 19
- Vlag van de Unie I-8
- Vluchtelingen II-78; III-266.1

Volgen van de internationale situatie III-307
Volksgezondheid, zie gezondheid
Vorrang van het recht van de Unie I-6; III-365.3; verklaring ad artikel I-6
Voorrangsbepaling III-138.2a
Voorrechten en immuniteiten III-434
Voorrechten en immuniteiten van de Unie Protocol 7
Voorschotten in rekening-courant III-181.1, III-183.1
Voorstel I-38.2
    Commissie I-18; I-25.2; I-26.2; I-32.5; I-34.1; I-35.3; I-48.4; I-59; III-130; III-151.5; III-159; III-160; III-163; III-167.2c and 3e; 169; III-179; III-180; III-182; III-183; III-186; III-192; III-196; III-198.2; III-206.2; III-210.3; III-221; III-230.2; III-231; III-243; III-253; III-264; III-269.3; III-291; III-320; III-395; III-405; III-412; III-436; III-445
    gezamenlijk voorstel III-293.2; III-323.1; III-325.9; III-329
    lidstaten III-385; III-386; III-390; III-396.15; III-443
    minister van Buitenlandse Zaken van de Unie I-25.2; I-28.2; I-40.6; I-41.4; I-59.5; III-296; III-302; III-313; III-420.2
    onderhandelaar III-325.5
    verzoek om een voorstel III-193; I-47.4 III-136.2b; III-300.2b; III-332; III-345; III-445
        verzoek van het Europees Parlement aan de Commissie III-332
        verzoek van het Europees Parlement aan de Raad III-443; III-445
    voorzitter van de Commissie III-348.2
Voorwaarden voor lidmaatschap van de Unie I-58
Voorzitter
    Commissie I-27; I-21.2 en 3; I-22.2b; I-25.4; I-28.1; III-348.2; III-350; III-400.1a;
    Verklaring 7
    Europees Parlement III-341, III-396.8b, III-404.4c en 9
    Europese Raad I-22; III-295; III-403; IV-443.2
        besluit van de Europese Raad Verklaring 4
    Raad I-22, III-180.2, III-184.10, III-192.3, III-326.1, III-396.8b, III-404.4c, IV-443.3
Voorzitterschap van Commissie, Raad, Europees Parlement en Hof van Justitie zie voorzitter van Commissie, Raad, Europees Parlement en Hof van Justitie
Vorm van wetgevingshandelingen I-33 tot en met I-38
Vrede, Deel I-preambule; I-3.1 en 4; I-41.1; III-131; III-292.2c; III-309
Vredeshandhaving I-41.1; III-309.1
Vredestichting III-309.1
Vreemdelingen III-140
Vreemdelingenhaat III-257.3
Vrij verkeer III-125; III-130.2; III-133-160; III-172.2; III-265
    diensten I-4; III-144-150
    goederen I-4; III-151-155
    grenscontrole in het VK en Ierland Protocol 18
    kapitaal en betalingen I-4, III-156-160
    personen I-4; II-105; III-133-136
    vervoer III-236-247

vestiging van ondernemingen, III-137-143
werknemers III-133-136
Vrije diensten III-144-150
Vrijheid II-66; preambule, III-292.1
uitzonderingen III-139; III-141.2
van gedachte, geweten en godsdienst II-70
van meningsuiting en van informatie II-71
van ondernemerschap II-76
van vergadering en vereniging II-72
van vestiging I-4; preambule van deel II; II-75.2; III-137-143
Vrijheid van verblijf I-10; III-125
Vrijstellingen III-139
Vrijwaring van prerogatieven III-365.3
Vrijwaringsclausule III-172.10; III-233.2
Vrouwen en mannen, gelijkheid van I-2

W

Waarden I-2; I-3.4
als vereiste voor lidmaatschap I-1.2
Waarschuwing bij inbreuk op economische richtsnoeren III-179.4
Wachttijden III-134c
Wanbeheer I-49; II-103; III-333; III-335
Wapenagentschap I-41.3
Watervoorraden III-234.2(ii)
Wederzijdse bijstand III-201.2
Wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen III-257.4; III-269.1
Wederzijdse garanties III-183
Welzijn I-3.1
Welzijn van dieren III-121
Wereldeconomie III-292.2e
Wereldhandel III-314
Werkgelegenheid I-3; I-15.2; I-12.3; II-75; II-83; II-92; II-94; III-133.2-3; III-134; III-137; III-141; III-155; III-167; III-203-208; III-210.1d; III-213a; III-219; III-372; III-385; III-400; III-427; III-431
Werkloosheid III-167.3a, zie ook Werkgelegenheid
Werknemers III-133-136; II-75; II-87; II-88; II-91; II-83.2d; III-209; III-210.1b; III-213b, d, g; III-214.1; III-219.1; III-290
Werknemersrechten II-87-91
West-Europese Unie Protocol 24
Wetenschap I-3.3; II-73, III-172.3 en 5; III-233.3a; III-248.1; III-251.1a; III-254.1; III-29.2
beperkingen II-63.2
Wetenschappelijke gegevens III-172.5
Wetgevende Raad I-24.6

- Wetgevingshandelingen I-33; I-34; I-38
  - bekendmaking I-39
  - vorm I-33-I-38
- Wetgevingsprocedure I-34; III-396
  - bekendmaking 399
- Wetten, Europese I-33.1; I-34; I-38, III-396
  - gebieden waar enkel wetten en geen kaderwetten kunnen worden vastgesteld (allemaal in deel III): 160; 176; 179.6; 184.13; 185.6; 187.5; 219; 223; 224; 234.3; 251; 252.2 and 3; 273.2; 274; 276.2; 285.2; 315.2; 321.5; 330.2; 331; 333; 335.4; 359; 363; 364; 381; 393; 398.2; 402.4; 404; 412; 427
  - gedelegeerde wetten I-36
  - uitvoeringswetten I-37
  - wetgevingsprocedure III-396
- Wetten, Europese kader ~ zie Europese kaderwetten
- Wettigheid van handelingen III-365
- Wijzigingen aan het verdrag IV-443
- Wisselkoersbeleid III-177.2; III-198.3, III-326.2
  - derogatie van III-200
- Witwassen van geld III-271.1

Z

- Zedelijkheid III-154
- Zelfstandige, werken als II-76; III-137; III-141
- Zetel van de instellingen van de Unie III-432; protocol 6